cartea de recitire cartea de recitire cartea de recitire cartea de recitire cartea de recitire

Jens Christian Grøndahl

Liniște în octombrie

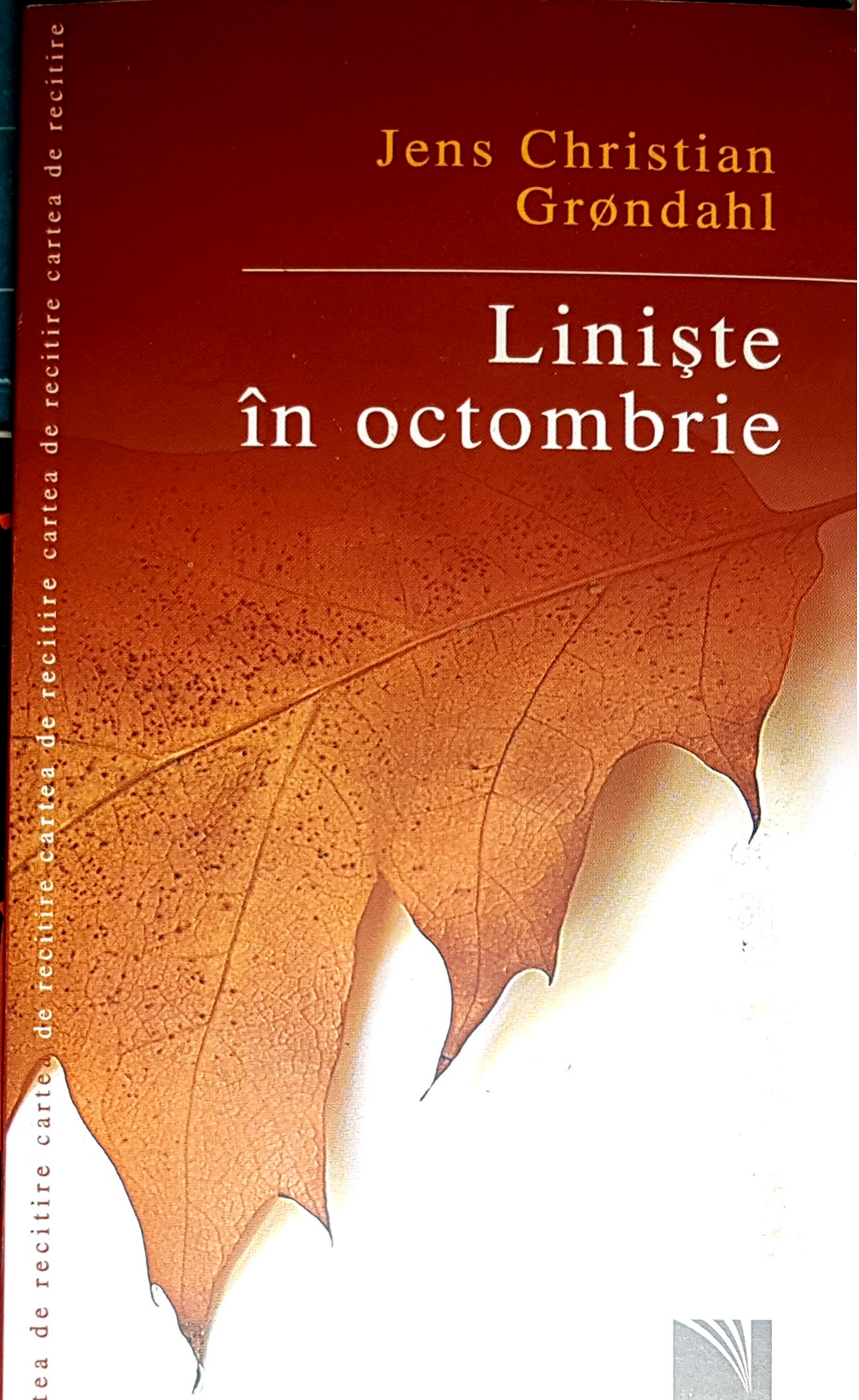

NICULESCU

JENS CHRISTIAN GRØNDAHL (născut în 1959) este unul dintre cei mai cunoscuţi şi citiţi scriitori danezi. A publicat 15 romane, precum şi eseuri şi piese de teatru. Cărţile lui au fost traduse în 22 de limbi. În 1999. a primit premiul **Bookseller's Golden Laurels** pentru romanul *Lucca*. În 2001, *Linişte în octombrie* (*Tavshed i oktober*, 1996) a fost nominalizat de către **American Library Association** la categoria „**Cartea anului**", romanul fiind şi pe lista de bestselleruri a ziarului *Washington Post*. În 2002, romanul *Virginia* a fost nominalizat la prestigioasele **Prix Médicis Etranger** şi **The International IMPAC Dublin Literary Award**. Pentru *Hjertelyd* a primit, în 2004, **Prix Littéraire des Ambassadeurs de la Francophonie**. În 2005, romanul *An Altered Light / Sous un autre jour* a fost nominalizat la **Médicis Etranger**.

Jens Christian Grøndahl

LINIŞTE ÎN OCTOMBRIE

Traducere din limba daneză de
Gabriela Sauciuc

NICULESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
GRØNDAHL, JENS CHRISTIAN
Liniște în octombrie / Jens Christian Grøndahl; trad.: Gabriela Sauciuc – Bucureşti: Editura NICULESCU, 2007
ISBN: 978-973-748-124-5

I. Sauciuc, Gabriela (trad.)

821.113.4-31=135.1

© Jens Christian Grøndahl, Copenhagen 1996
Published by agreement with The Gyldendal Group Agency
Titlu original: *Tavshed i oktober*

Pentru ediţia în limba română:

© Editura NICULESCU, 2007
Adresa: Bd. Regiei 6D
060204 – Bucureşti, România
Tel: (+40)21-312.97.82
(+40)21-312.97.84
Tel/Fax: (+40)21-312.97.83
Call Center: (+40)21-314.88.55
E-mail: club@niculescu.ro
Internet: www.niculescu.ro

Redactor: *Crenguţa Năpristoc*
Procesare computerizată: *Clara Aruştei*
Coperta colecţiei: *Carmen Lucaci*

Tipărit în România

ISBN: 978-973-748-124-5

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărţi nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă şi prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare şi accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU.
Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală faţă de legile naţionale şi internaţionale privind proprietatea intelectuală.

1.

Astrid stă în picioare lângă balustradă, cu spatele la oraş. Vântul îi ridică părul într-un evantai de culoare castanie. Poartă ochelari de soare, zâmbeşte. Între dinţii ei albi şi albul oraşului este o armonie perfectă. Fotografia este de acum şapte ani; o făcusem într-o după-amiază, pe unul din micile bacuri care traversează Tejo, spre Cacilhas. De abia acum, de la distanţă, înţelegi de ce Lisabona a fost numită „oraşul alb". Când pălesc culorile, plăcuţele smălţuite care acoperă faţadele se topesc laolaltă în strălucirea soarelui. Lumina firavă cade orizontal peste casele care se aliniază una în spatele celeilalte, în depărtare, deasupra Praça do Comércio, sus, pe coamele colinelor din Bairro Alto şi Alfama, de cealaltă parte a râului. A trecut o lună de când a plecat. Singura urmă pe care a lăsat-o este o înştiinţare de la bancă prin care sunt informat despre operaţiunile din contul nostru comun. A închiriat o maşină în Paris şi şi-a folosit Mastercard-ul în drum spre Lisabona, în Bordeaux, San Sebastian, Santiago de Compostela, Porto şi Coimbra. Aceeaşi rută pe care o urmaserăm împreună în toamna aceea. A retras o sumă mare în Lisabona, pe 17 octombrie. Apoi nu a mai folosit cardul. Nu ştiu unde e. Nu am cum. Am patruzeci şi patru de ani şi ştiu mai puţine ca niciodată. Cu cât îmbătrânesc, cu atât ştiu mai puţine. Când eram

tânăr, credeam că știința mea are să crească odată cu trecerea anilor, că e în continuă expansiune, ca și universul. O zonă tot mai amplă de știință, care se extinde, restrângând domeniul neștiinței. Eram, desigur, foarte optimist. Acum, odată cu trecerea timpului, trebuie să admit că știu cam tot atât, dacă nu chiar mai puțin decât pe vremea aceea, și în niciun caz cu aceeași siguranță. Așa-numitele mele experiențe s-au dovedit a fi altceva decât știință. Ele sunt mai degrabă, cum să spun, un fel de cutie de rezonanță, în care puținul pe care îl știu sună a gol și distonant. Un vid în expansiune în jurul puținei mele științe care zăngăne stupid, ca un miez uscat într-o coajă de nucă. Experiențele mele sunt experiențe ale ignoranței, cu nemărginirea ei, și nu am să aflu niciodată cât de mult nu știu încă și cât de mult e doar ceva în care am crezut.

Într-o dimineață de la începutul lui octombrie, Astrid a spus că vrea să plece. Stătea în picioare în baie, lângă chiuvetă, cu fața înclinată spre propria-i reflecție din oglindă, și se dădea cu ruj. Era deja îmbrăcată, elegantă ca întotdeauna, în bleumarin ca de obicei. Eleganța ei are ceva reticent, discret; bleumarin, negru și alb sunt culorile ei preferate și nu poartă niciodată tocuri înalte. Nu are de ce. În momentul în care a spus că vrea să plece, mi-a întâlnit privirea în oglindă, ca și cum ar fi vrut să îmi vadă reacția. Încă mai este frumoasă, și este și mai frumoasă când îmi dau seama, din nou, că nu îi pot ghici gândurile. Dintotdeauna am fost fascinat de simetria chipului ei. Simetria feței nu este ceva obișnuit. Cele mai multe chipuri sunt ușor neregulate, fie că nasul este strâmb, fie că au semne din naștere sau cicatrici, fie una dintre arcade este arcuită diferit de cealaltă, ceea ce face ca cele două părți ale feței să fie inegale. Cele două părți ale chipului lui Astrid se

oglindesc perfect de-a lungul nasului ei drept care, din profil, formează un arc delicat fără cusur. Nasul ei are ceva luxurios și arogant. Ochii sunt verzi și înguști, iar distanța dintre ei este mai mare decât la majoritatea oamenilor. Are pomeți lați și bărbia colțuroasă, ușor proeminentă. Buzele sunt pline și au aproape aceeași culoare ca pielea feței, iar când zâmbește se încrețesc ușor, într-un fel subtil și conspirativ, iar ridurile incipiente se strâng ca niște raze într-un evantai în colțurile buzelor și ale ochilor. Zâmbește des, chiar și atunci când nu e nimic special care să te facă să zâmbești. Când zâmbește, este imposibil să distingi între inteligența și spontaneitatea cu care înregistrează, pe pielea ei, mediul înconjurător, temperatura aerului, căldura razelor și răceala umbrei, ca și cum niciodată nu și-ar fi dorit să fie altundeva decât acolo unde se află. Anii au început să-și pună amprenta discretă pe corpul ei, dar este încă suplă și dreaptă, chiar dacă au trecut optsprezece ani de când a născut cel de-al doilea copil, și se mișcă în continuare cu aceeași agilitate și ușurință ca atunci când ne-am cunoscut.

Aș fi încercat de multă vreme să o caut, dacă nu aș fi primit extrasele de cont; dar nu voia să fie găsită, atâta lucru am înțeles și eu. Nu trebuie să o caut. Am întrebat-o unde are de gând să plece. Nu știa încă. A rămas o vreme în fața oglinzii, ca și cum ar fi așteptat o reacție din partea mea. Cum n-am spus nimic, a ieșit din baie. Îi auzeam vocea în sufragerie, vorbind la telefon, dar nu înțelegeam ce spune. Vocea ei are ceva leneș, relaxat, și din când în când își drege vocea, ca și când ar fi tot timpul ușor răgușită. Puțin mai târziu am auzit ușa trântindu-se. În timp ce stăteam sub duș, am văzut un avion strălucind în razele soarelui de dimineață, desenând un semn luminos ce plutea pe cer, între zidul opus și acoperișul din spa-

tele casei. Trebuia să șterg tot timpul oglinda care se tot aburea, ca să nu dispar în abur, în timp ce îmi acopeream fața cu spuma de ras. Mereu aceeași privire suspicioasă, care mă întâmpină în oglindă, ca și cum ar vrea să-mi spună că nu este cel care cred eu că este, omul de acolo, dinăuntru, cu fața acoperită de spumă albă. Semăna cu un Moș Crăciun trist și epuizat, încadrat de plăcuțele de faianță portugheză, înlănțuite în jurul oglinzii într-o friză de tulpini albastre smălțuite. Astrid le dibuise într-un sătuc înceţoşat, în apropiere de Sintra; am străbătut cu mașina tunelurile verzi și întortocheate ale drumurilor de munte, eu înjurând pentru că îmi intrase noroi în pantofi, ea examinând scrupuloasă și capricioasă ornamentele plăcuțelor albastre, ca și cum ar fi existat o mare diferență între ele, iar colțurile gurii mi s-au strâmbat când am gustat vinul aspru pe care un țăran cu haina plină de fân mi l-a oferit dintr-un butoi, din spatele unei căruțe trase de un măgar. Noaptea am făcut dragoste într-un hotel albastru, iar petalele albastre, lucioase, și vaporașele cu pânze și păsările de pe tapet au imprimat o notă enigmatică gemetelor ei discrete, care m-a făcut să o simt, în același timp, departe și aproape de mine. Când am ieșit din baie, plecase deja. În apartament era liniște. Rosa se mutase, mai mult sau mai puțin, la prietenul ei, iar Simon colinda Sardinia pe motocicletă. În scurt timp aveam să rămânem numai noi doi, eu și cu Astrid. Nu discutasem prea mult despre asta, poate și pentru că niciunul din noi nu prea putea să își închipuie cum are să fie. Era un fel nou de liniște și ne mișcam prin ea cu un fel nou de precauție. Mai înainte ne bucuram de momentele când eram singuri, când copiii, dintr-un motiv sau altul, nu erau acasă. Acum, camerele apartamentului se căscau ca o distanță pe care o lăsam în urmă sau o lăsam să crească între noi.

O întreagă lume de sunete amuțise. Sunetele produse de alții și sunetele la care eu însumi îmi adusesem contribuția și care, de-a lungul anilor, mă înconjuraseră cu temele lor neîntrerupte, cu temele auxiliare și variațiunile de pași și voci, râsete, plânsete și strigăte. Un fel de muzică fără sfârșit, care nu era niciodată aceeași și care totuși rămânea neschimbată de-a lungul anilor, pentru că eu auzeam și îmi aminteam muzica și nu instrumentele, sunetul vieții noastre împreună și fiecare cuvânt și mișcare în parte din care se compunea. Viața noastră care se repeta, zi de zi, în timp ce se schimba, an de an. O viață de nopți nedormite și scutece care miroseau oribil, triciclete, poveşti de adormit copiii și drumuri la Urgență, zilele de naștere ale copiilor și călătoriile cu charter-ul, brazii de Crăciun și costumele de baie ude, scrisorile de dragoste, meciurile de fotbal, veselia și plictisul, certurile și împăcările. În primii ani lumea aceasta haotică, polifonică și fără răgaz a tot crescut până când a umplut totul. S-a lărgit între noi, cu toate aranjamentele și planurile și rutinele sale. Iar noi stăteam fiecare de cealaltă parte a noii noastre lumi, și multă vreme nu am putut decât să ne facem cu mâna și să ne facem semne unul altuia prin toată gălăgia și vacarmul acela. Seara, când toate obligațiile erau îndeplinite, ne cufundam amândoi epuizați în fața televizorului, la știri, la jocurile-concurs și la filmele vechi și, deși niciunul din noi nu îndrăznea să o spună cu voce tare, eram sigur că și ea se întreba dacă nu cumva toate faptele și regulile dintr-o relație, toate treburile istovitoare și neînsemnate ale vieții de zi cu zi nu ajunseseră să umbrească ceea ce se presupunea că ar fi fost sensul tuturor acestora. Abia după multă vreme am realizat că sensul lor poate că nu se află în acele momente alese, pe care eu le fotografiasem și le pusesem în voluminosul album cronologic

al familiei; sensul tuturor acestor acțiuni decurgea mai degrabă din suma trivialităților iterate, din repetiția în sine și matrițele ei. În timp ce toate acestea erau în plină desfășurare, puteam doar să le simt sensul, ca pe o ușurință neașteptată și trecătoare care se putea lărgi în mine, când, împleticindu-mă extenuat, m-am oprit între masa din bucătărie și mașina de spălat vase, cu o farfurie murdară în mână, a câta oare, auzind râsetele copiilor venind de undeva, din apartament. Secunde întâmplătoare și disparate, când mă gândeam că exact acolo, în trecerea printre cuvintele și mișcările repetate zi de zi și noapte de noapte, mă aflam eu, în mijlocul a ceea ce devenise viața mea, și că niciodată nu aveam să mă mai apropii de acel centru.

Abia în liniștea care a urmat am înțeles asta, în vidul în care ne-au abandonat treptat Simon și Rosa. Sunetele din apartament nu mai erau o muzică ale cărei instrumente pluteau la unison într-o rezonanță schimbătoare. Își făceau singure apariția la capătul tăcerii, ca niște semnale șovăielnice, când eram în baie și lăsam apa să se scurgă, când mă bărbieream și o auzeam răspunzându-mi din bucătărie prin lătratul storcătorului de fructe, șuieratul ceainicului și sughițurile îndelungate ale filtrului de cafea. Acum, când după mult timp ne puteam auzi, în sfârșit, unul pe celălalt, uneori nu prea mai știam ce să ne spunem. Mă trezeam lângă ea și îi priveam chipul întors către mine în somn, către primele raze ale dimineții. Când mă uit la ea, în timp ce doarme, lipsită de expresie, în liniște, trăsăturile feței ei se sustrag din formele în care eram obișnuit să o recunosc, din mimica stărilor ei sufletești, pe care o cunoșteam atât de bine, și putea să fie aproape un alt chip, chipul acesta, pe care îl avusesem în fața mea atâția ani. O cunoșteam așa cum o văzusem străbătând mile de zile și de nopți pe

care le petrecuserăm împreună, dar oare cum era ea în realitate, în proprii ei ochi? Mai înainte ne certam din cauza unor fleacuri, cine ce trebuie să facă, cine ar fi trebuit să facă una sau alta. Acum deveniserăm dintr-odată prevenitori, aproape discreți. Chiar și în pat ne apropiam unul de altul cu o tandrețe precaută și ezitantă. Nu mai era același schimb obosit sau leneș-intim de somnambul, nu mai era același transfer între reînviorarea spontană sau pasiunea atât de fermă, cu gemete și strigăte înăbușite, atunci când dormeau copiii, ca să nu ne audă. Într-un fel, era ca și cum făceam cunoștință din nou, ca și cum eram oarecum surprinși că suntem într-adevăr noi, că încă mai suntem aici. Eram împreună de peste optsprezece ani, Simon avea șase ani când ne-am cunoscut. Niciodată nu am fost singuri mai mult de câteva zile, maxim o săptămână, cu excepția acelui octombrie, acum șapte ani, când am străbătut cu mașina Les Landes, Asturia, Galicia și Trás-os-Montes.

Astrid a plecat a doua zi. Dacă nu ar fi ieșit deja din casă când am terminat eu cu baia, probabil că aș fi întrebat-o de ce. Dar când s-a întors acasă, seara, și ne-am așezat în bucătărie să mâncăm, așa cum obișnuiam atunci când copiii nu erau acasă, era cumva prea târziu. Există întrebări pe care le poți pune doar în anumite momente și, uneori, nu ți se dă decât o șansă: Dacă nu pui întrebarea la timp, pierzi ocazia. În timp ce serveam masa și îi turnam vin în pahar, călătoria ei era deja un fapt împlinit, deși nici măcar nu își făcuse bagajele și poate că, într-adevăr, nu știa încă unde are să plece. Gândul că are să plece mă făcuse, în cursul zilei, să îmi pun atâtea alte întrebări, încât întrebarea *de ce pleca* devenise mult prea însemnată și prea drastică. Nu puteam să-i pun această întrebare fără ca celelalte să nu-și arate capetele confuze și îmbujorate în mijlocul tăcerii care ar fi urmat.

Dintr-un motiv sau altul, eram sigur că dacă aş fi pus întrebarea aceea în bucătărie s-ar fi lăsat o linişte de mormânt. Nu voiam să îşi dea seama că remarca ei de dimineaţă, făcută în timp ce înşuruba la loc capacul rujului şi îşi examina succint chipul în oglindă, că mesajul ei, aruncat la întâmplare, mă împiedicase să scriu mai mult de o jumătate de pagină din articolul despre Cézanne, pe care trebuia să-l fi început deja acum o săptămână şi pe care credeam că îl gândisem în cele mai mici detalii. Nu aveam de gând să stau aşa, ca un adolescent cu inima grea, care îşi etalează speriat paranoia geloasă. Doar eram oameni în toată firea, cum s-ar spune. Poate că îmi alimentasem singur neliniştea în cursul zilei, în timp ce stăteam în camera de lucru şi încercam să mă concentrez. În orice caz, nu era nimic neobişnuit în dorinţa ei de a fi o vreme singură, de a vedea ceva nou, acum când obligaţiile noastre nu numai că îşi slăbiseră strânsoarea, ba chiar ne dezrobiseră cu totul, lăsându-ne pe noi nouă înşine şi unul altuia.

Seara, târziu, m-a sunat din laboratorul de editare ca să îmi spună că o să întârzie. Puteam auzi bolboroseala delirantă, ca de desene animate, din boxe, în timp ce derula rapid o scenă pe masa de editare. După ce am pus receptorul în furcă, am reluat, replică cu replică, scurta noastră conversaţie, încercând să găsesc vreun indiciu, vreo schimbare a tonului vocii ei, dar fiecare cuvânt sunase normal şi verosimil, nu fusese nici mai detaşată, nici mai afectuoasă decât obişnuia să fie la telefon. Nici când am mâncat în bucătărie nu a fost nimic deosebit între noi, care să distingă seara aceasta de celelalte. Mă aşteptam să vorbească despre planurile ei de călătorie, dar părea că uitase cu totul de ele. Doar dacă nu cumva aştepta să o întrerup. Mi-a vorbit despre filmul pe care tocmai îl terminaseră de editat în ziua aceea şi, zâmbind cu

zâmbetul ei obişnuit, încreţit, a povestit despre tânărul regizor, un tip foarte serios şi surescitat care fusese apucat de disperare când şi-a văzut scenele preferate evaporându-se la montaj. Munca ei era într-un fel invizibilă. Consta în a plăsmui o poveste din scenele disparate pe care i le aduceau regizorii şi cărora ea le dădea coerenţă, eliminând cea mai mare parte din ele. Asta se întâmplă cu toate poveştile, inclusiv cu a mea. Nu pot include totul, trebuie să aleg dintre fotografiile care mi-au rămas şi trebuie să mă decid asupra unei cronologii; astfel, povestea mea devine ceva cu totul diferit de cea pe care ar spune-o ea, chiar dacă se presupune că ambele au acelaşi subiect. În timp ce vorbea, îi înregistram fiecare mişcare a feţei. Era acelaşi chip dintotdeauna. La intervale lungi de timp, odată cu trecerea anilor, remarcam câte un fir de păr alb, pe care nu-l mai văzusem înainte, un rid care se accentuase mai tare, altminteri erau aceiaşi ochi care-mi întâlniseră privirea de-a lungul a tot ce se petrecuse între noi, aceeaşi gură care-mi vorbise de-a lungul a tot ce ne spuseserăm, lucruri de care ne mai aduceam aminte sau pe care le dădusem uitării.

Mai târziu, am zăcut întins, încercând să-mi amintesc ultimele săptămâni şi luni. Încercam să găsesc o expresie, un gest, o vorbă care să explice ceea ce poate că nu era deloc o enigmă. Dar fie că nu se produsese nicio schimbare, fie că nu o remarcasem deloc. Devenisem oare chiar atât de distrat? Aşa se părea. Memoria nu mă ajută, zilele nu vor să se deosebească una de cealaltă, se contopesc, mereu aceeaşi fântână a timpului în care cerul se oglindeşte din nou, în fiecare zi. Zilele se scurgeau aproape identice. A plecat de dimineaţă, iar eu m-am aşezat la masa mea, privind şirul de copaci de pe malul Lacurilor, care se transforma imperceptibil, zi de zi, dintr-un zid verde fremătător în nişte zăbrele încârligate de crengi golaşe

şi frunze uscate, în faţa apei strălucitoare, neclintite. Venea acasă şi se întindea pe canapea, în timp ce eu făceam de mâncare, mâncam, ne uitam la televizor sau citeam, apoi mergeam la culcare. Singura schimbare era liniştea care s-a instalat după plecarea lui Simon, între vizitele tot mai rare ale Rosei; conştiinţa că trebuia să spargem o tăcere atunci când ne spuneam ceva, că nu mai contribuiam ca mai înainte la continuarea aceleiaşi poveşti. Nu o dată mi s-a întâmplat să mă opresc în drum, dintr-o cameră în alta, şi să o privesc prin crăpătura uşii în timp ce stătea pe canapea şi citea ziarul cu picioarele îndoite sub ea, scărmănând absentă cuvertura, cu o unghie, sau când stătea în picioare, la fereastră, şi privea faţadele caselor înşirate de cealaltă parte a lacului, ca şi cum ar fi surprins ceva sau ar fi aşteptat să apară ceva acolo. Când o priveam aşa, fără ca ea să ştie, în acea aparentă uitare de sine, pierdută într-o viziune sau cufundată într-un gând, îşi ridica brusc ochii din paginile ziarului sau se întorcea dinspre fereastră şi-mi întâlnea privirea, ca şi cum ar fi simţit-o pe chipul ei, ca pe o atingere uşoară, iar eu mă grăbeam să spun ceva la întâmplare sau legat de vreo chestiune practică, ca să amuţesc întrebarea negrăită din ochii ei.

Stăteam întins şi îi ascultam respiraţia liniştită şi maşinile din depărtare. Credeam că a adormit, când dintr-odată i-am auzit vocea în întuneric. Poate că era surprinsă că nu-i pusesem nicio întrebare cât timp fuseserăm în bucătărie. Poate că se aşteptase să încerc să îi împiedic plecarea. Continua să stea întinsă, cu spatele la mine, vocea ei suna calmă şi cumpătată. S-ar putea să dureze ceva vreme. Cât de mult? Nu ştia. Mi-am aşezat mâna pe şoldul ei, pe sub pătură, nu s-a mişcat. În timp ce îi mângâiam şoldul, m-am gândit că întrebarea mea a sunat ca şi cum aş fi ştiut despre ce vorbeşte. Am întrebat-o dacă o să călătorească

singură. Nu mi-a răspuns. Poate că adormise deja. Când m-am trezit, stătea în pragul uşii dormitorului şi mă privea. Îşi pusese deja pardesiul. M-am sculat din pat şi m-am îndreptat către ea. Continua să mă privească ca şi cum ar fi citit pe faţa mea un mesaj despre care eu n-aveam habar. În acel moment, şi-a ridicat valiza care se afla lângă ea, pe podea. Am urmat-o până în pragul uşii de la intrare şi am urmărit-o în timp ce cobora scările, dar nu şi-a întors privirea. Nu reuşeam să mă înţeleg pe mine însumi. Nu înţelegeam cum de o lăsasem să plece fără să-i cer o minimă explicaţie. Desigur, nu aveam nicio pretenţie să primesc un răspuns la toate întrebările mele bănuitoare. Pretenţiile noastre reciproce se atenuaseră treptat, pe măsură ce copiii nu au mai avut nevoie de noi. Dar aş fi putut cel puţin să pun întrebările şi să văd cât de mult vrea să-mi spună. Îşi lansase decizia cu atâta nepăsare şi pe un ton atât de cotidian, din faţa oglinzii, de parcă ar fi fost vorba de o ieşire la cinema sau de o vizită la o prietenă, iar eu m-am lăsat păcălit de naturaleţea intonaţiei ei. Iar mai târziu, în pat, când credeam că doarme, am perceput o distanţă în vocea ei, ca şi cum plecase deja şi mă suna dintr-un oraş aflat de cealaltă parte a globului. Ca şi cum ar fi vrut să îmi spună, prin răceala din vocea ei, că trebuie să o las în pace. Pe de altă parte, răspunsul ei în întuneric fusese poate o invitaţie pe care abia acum, prea târziu, mi-am dat seama că o ratasem. De multe ori trebuia să-i scot cuvintele din gură cu cleştele, unul câte unul, cu pauze lungi, când tăcerea ei şi privirea pierdută în depărtare îmi spuneau că ceva nu este în regulă, că îi este rău sau se simte jignită. Era un ritual în toată regula, un lux pe care o obişnuisem să şi-l permită, şi-mi ştiam propriul rol în acest joc, răbdarea amabilă a celui care întreabă umil, îi cunoşteam pe de rost tonurile vocii şi mimica, în

timp ce mormăiam cerându-mi iertare, aşezat pe marginea scaunului sau aplecat peste umărul spatelui ei întors către mine. Când se oprise în pragul uşii de la dormitor, aşteptând să mă trezesc, în lungul moment în care am stat faţă în faţă, ea în pardesiu, eu în pijama, poate că-mi oferise o ultimă oportunitate să protestez, să o opresc, să o confrunt cu neliniştea şi incipienta mea gelozie. Dar fusesem paralizat de privirea ei neclintită, aţintită asupra feţei mele. Nu ştiu de ce, dar, în momentul în care i-am întâlnit privirea gânditoare, care părea să se uite la mine de undeva, dintr-un loc îndepărtat, necunoscut şi inaccesibil, am simţit că ar fi fost inutil.

În timp ce îmi beam cafeaua la fereastra din bucătărie, contemplând rosturile cărămizilor zidului din faţă, aşa cum obişnuiam adesea, m-am apropiat precaut de gândul pe care îl evitasem cu scrupulozitate, cu o zi în urmă. În timp ce ea stătea probabil într-un avion sau într-un tren, iar eu măsuram din nou cu privirea îmbinările deplasate şi variaţiunile de roşu închis ale cărămizilor, m-am întrebat dacă de fapt călătorea singură în cabina avionului, în cuşeta trenului. Dacă nu cumva, în realitate, se afla într-o maşină străină, lângă un şofer necunoscut, undeva, pe şoseaua din sudul oraşului. M-am liniştit singur, spunându-mi că mi-ar fi zis dacă ar fi avut vreun amant (şi amândoi am fi zâmbit la auzul acelui cuvânt). Şi că, în caz contrar, s-ar fi străduit din răsputeri să găsească un motiv convingător pentru a pleca. Din câte ştiam, nu mă înşelase niciodată. Din câte ştiam. Oricum, nu fusesem niciodată gelos, ceea ce, desigur, nu era decât garanţia propriei mele vanităţi, dar dacă într-adevăr m-ar fi înşelat în cursul acelor optsprezece ani pe care i-am petrecut împreună, atunci era o impostoare care îşi juca rolul cu un rafinament şi un sânge rece ce întrecea orice

imaginaţie. Pe cât de impenetrabilă era tăcerea ei atunci când încercam să o fac să-mi spună care este problema, pe atât de imposibil îi era să-şi ascundă stările sufleteşti. Dar gândul că avea o viaţă secretă, paralelă cu viaţa noastră împreună, nu suna doar a ameninţare, ci mă şi fascina, pentru că arunca umbre acolo unde, ani de zile, crezusem că totul este clar şi cartografiat.

Eu călătoream, de obicei, de mai multe ori pe an, în legătură cu serviciul; în realitate, avea foarte multe ocazii să se arunce într-o aventură-două. Poate că impetuoasa ei bucurie când mă revedea fusese, mai mult decât o dată, un fel de compensaţie, când mă întorceam acasă şi ne iubeam la fel de pasional ca în primii ani, poate că dorinţa ei renăscută era făcută în proporţii egale din mustrări de conştiinţă şi perdele de fum. Am încercat să mi-o închipui în pat cu un alt bărbat. Îi vedeam chipul aprins, îmbujorat, care se întorcea dintr-o parte în alta, şi vedeam un corp străin care se apleca asupra ei, cuprins strâns între genunchii ei, puteam să văd până şi camera aceea străină. Cu mulţi ani în urmă, la puţin timp după ce ne mutaserăm împreună, îmi spusese că, dacă aveam să o înşel vreodată, voia să mă roage să nu se întâmple în patul nostru, şi eram sigur că şi ea ar fi respectat aceeaşi regulă, dar, după cum am spus, niciodată nu bănuisem că asta chiar o să se întâmple în realitate. Mi-am închipuit-o întinsă într-o cameră necunoscută, am inventat mobila, tablourile de pe pereţi şi privelişte care se întrezărea printre jaluzelele coborâte la ferestrele care dădeau către o stradă necunoscută de undeva din oraş, dar nu puteam să-mi imaginez trăsăturile feţei străinului şi dintr-odată mi-a trecut prin minte că aceste exerciţii de gelozie sunt un drum înfundat, o capcană. În orice caz, viaţa noastră împreună avea prea mulţi ani ca să cred că o aventură

ocazională ar putea-o zdruncina, după cum nici ea nu se poate să-şi fi închipuit sau să fi crezut sincer că nu se va mai culca niciodată cu un alt bărbat în afară de mine. Gândul acesta părea absurd, iar dacă într-adevăr mă înşela, nici nu era de fapt treaba mea, atâta vreme cât nu schimba nimic între noi. Dar tocmai asta mă neliniştise cu o zi în urmă, în baie, neliniştea aceea care dospise în întunericul din dormitor şi în pragul uşii, cu câteva ore în urmă, când mă privise tăcută, înainte să-şi ia valiza în mână. Senzaţia tot mai clară că plecarea ei bruscă şi inexplicabilă, fie că avea sau nu vreun iubit secret, afecta viaţa noastră, cu totul.

Am pus cana murdară în maşina de spălat vase şi am intrat în camera de lucru, spunându-mi că trebuie să încerc să trăiesc cu întrebările mele fără răspuns, să învăţ să trăiesc în incertitudine, cel puţin pentru moment, fără să umplu golurile din mintea mea cu fantezii ţipătoare. În mod sigur avea să dureze ceva timp. Era tot ce ştiam, tot ce spusese. Pe măsură ce săptămânile treceau şi nu aveam nicio veste de la ea, nu-i mai percepeam cuvintele ca pe un avertisment, ci mai degrabă ca pe o încercare de a mă linişti. Probabil că ştia prea bine ce urma să facă, atunci când îmi spusese asta, şi probabil că mi-o spusese numai ca să nu-mi pierd capul şi să sun la poliţie, să o dau dispărută. Ce are de gând? Cum o să descopăr dimensiunile incertitudinii mele? Mi-am răsfoit la întâmplare notiţele şi am urmărit urmele cuneiforme lăsate de raţe pe suprafaţa strălucitoare a apei sau siluetele fugare, care apăreau şi dispăreau printre trunchiurile întunecate ale copacilor aliniaţi de-a lungul malului. Dintr-odată am simţit că nu mai am nimic de adăugat despre Cézanne. De altfel, spuseseră probabil alţii tot ce se putea spune despre el şi fără ajutorul meu. Intenţionam să termin articolul şi să-l trimit înainte de a pleca la New York, dar aveam

mai puţin de o săptămână până la plecare şi nu ajunsesem nici măcar la jumătate. Călătoria era planificată de mai multe săptămâni. În ultimii ani, scrisesem o serie de eseuri despre pictorii americani, iar la Whitney Museum era organizată o expoziţie retrospectivă cu operele lui Edward Hopper pe care trebuia neapărat să o văd. Acum nu mai eram deloc sigur dacă să mă mai duc sau nu. Plecarea neaşteptată a lui Astrid mă paralizase. Nu mă mai puteam gândi la nimic altceva decât la misterioasa ei decizie şi la tot atât de misterioasa fermitate de pe chipul ei, atunci când mă privise îndelung din pragul uşii dormitorului, înainte de a pleca. M-am simţit descoperit cât am stat acolo, adormit şi fără cuvinte, în pijamaua mea şifonată, dar nu aveam nici cea mai vagă idee ce vedea ea cu privirea aceea impenetrabilă şi imposibil de descifrat care trecea prin mine. Simţeam ca şi cum ochii ei atinseseră ceva în adâncul meu, ca şi cum în câteva secunde descoperiseră un loc pe care eu nu îl cunoşteam, fie pentru că zăcuse prea mult timp în întuneric şi uitare, fie pentru că, în acel moment, ea mă cunoştea mult mai bine decât mă cunoscusem eu vreodată pe mine însumi. Încă nu am reuşit să găsesc cuvintele care să-mi descifreze acea privire, era o privire de dincolo de cuvinte şi deja din clipa când cobora scările, iar eu stăteam şi îi ascultam paşii, mi-am dat seama că aveam să revin tot timpul la secundele acelea, când stătusem faţă în faţă, tăcuţi, în pragul camerei în care atâţia ani dormiserăm unul lângă altul. Dar mai ştiam şi că nu are să se grăbească înapoi, doar pentru simplul motiv că eu rămăsesem acasă şi îi vegheam absenţa. Că mă învârteam în cercuri prin apartament sau în Manhattan, era acelaşi lucru, privirea ei din pragul uşii avea să mă urmărească pretutindeni.

Am încercat să mă adun şi să mă concentrez asupra lui Cézanne. Notiţele mele dezlânate, improvizate mi-au părut dintr-odată atât de nefolositoare şi fără sens. Printre ele era o reflecţie de acum câţiva ani. Nu ştiusem niciodată ce să fac cu ea, pentru că introducea un element digresiv, de psihologie în acea meditaţie pur estetică asupra metodei lui Cézanne. Însemnările aveau ca subiect unul dintre tablourile sale, cu femei la scăldat, care de fapt nu se scăldau deloc, ci ieşiseră din apă şi stăteau jos sau întinse în iarbă, goale, voluptoase şi complet relaxate, odihnindu-şi greutatea senzuală, supunându-se mişcărilor privirii observatorului, pierdută printre trupurile lor, crengile şi frunzişul copacilor din jur, astfel încât pielea, scoarţa copacilor, frunzele, apa şi reflexele lor aparţin aceluiaşi ciclu cromatic, aceluiaşi cerc de contraste şi gradaţii din jurul luminişului dintre copaci, de unde se poate vedea clar, în spatele femeilor din prim-plan, râul cu malul opus, din depărtare. Şi acolo, în mijlocul tabloului, de cealaltă parte a râului, Cézanne a plasat două siluete minuscule, nedesluşite, aproape invizibile în depărtarea ceţoasă a culorii, un bărbat care stă pe malul râului, cu câinele lui. Se află prea departe pentru a avea un chip, dar e imposibil să-i înţelegi greşit intenţia, stă în picioare, pe mal, şi priveşte spre celălalt mal al râului, faţă în faţă cu observatorul aflat dincolo de spaţiul tabloului, şi bineînţeles că femeile sunt ţinta privirii lui, nuditatea lor nestânjenită, pe care o spionează împreună cu câinele său. Mica siluetă nedesluşită a bărbatului reflectă privirea observatorului în planul picturii, astfel încât, când stai în liniştea muzeului, simţi pentru o clipă o uşoară şi inexplicabilă ruşine, ca şi cum privirea lui, fără a distinge între trupuri şi plante, pluteşte în jur, printre graniţele abstracte ale culorilor, ca şi cum această privire pasivă şi lipsită de pasiune

ai fi în acelaşi timp, o mână care mângâie pe furiş sânii şi coapsele femeilor ce nu bănuiesc nimic.

Când am auzit telefonul, am fost sigur că e Astrid, dar era Rosa care suna să mă întrebe la ce oră să vină. Uitasem complet că o invitaserăm la cină, cu o săptămână în urmă, pe ea şi pe prietenul ei. Părea atât de civilizată şi punctuală, ca un adevărat musafir la cină, şi nu ca acel copil răsfăţat, nerăbdător pe care îl hrănisem cu iaurt, crenvurşti şi ingenioase feluri indoneziene. Am încercat să scriu câteva pagini despre voyeur-ul discret al lui Cézanne, însă la fiecare propoziţie mă gândeam cum să explic absenţa lui Astrid. Dar avusese ea grijă de asta, mi-am dat seama atunci când a intrat Rosa, mijindu-şi ochii maliţios şi spunând că Astrid e probabil undeva prin insulele suedeze, împreună cu Gunilla, şi că mă pigulesc probabil la fel de scrupulos ca pe cele zece kilograme de crab pe care urmează să le servească la cină. Ochii Rosei au fost dintotdeauna înguşti şi zeflemitori, la fel ca ai mamei sale, iar colţurile buzelor i se încreţesc la fel ca ale lui Astrid, într-un fel foarte senzual şi uneori aproape maliţios atunci când zâmbeşte, aşa cum a făcut-o de îndată ce mi-a văzut expresia plouată. M-am scuzat că nu am crabi la aperitiv, ceea ce a făcut-o să râdă şi să-mi mângâie obrazul cu un gest îngăduitor, de consolare. Gunilla este o lesbiană din Stockholm, cu părul vopsit în culoarea aramei, care lucrează ca psihiatru pediatru şi pe care eu nu prea o înghiţisem niciodată, cum nu îi înghiţisem nici rochiile imense cu imprimeuri florale şi arhipelagurile ei holiste cu latrine în curte şi lămpi cu petrol şi pepite de chihlimbar, mari cât o piatră de pavaj, chiar dacă ea şi Astrid se cunoşteau de pe vremea când era căsătorită cu tatăl lui Simon sau poate tocmai din cauza asta. După ce Rosa şi prietenul ei au plecat, am căutat numărul de telefon din Stockholm al Gunillei, poate

că Astrid chiar se dusese la vechea ei prietenă pe care ştia că eu nu o pot suferi, poate că din cauza asta nu îmi spusese unde are de gând să se ducă. Nu îmi dădeam deloc seama dacă acest gând este într-adevăr liniştitor şi m-am simţit uşurat când am auzit cât de surprinsă sună vocea Gunillei la telefon. Am simţit chiar un soi de plăcere malițioasă. Era evident că habar nu are că Astrid a plecat, deşi vorbeau la telefon cel puțin de două ori pe săptămână, iar convorbirile nu durau niciodată mai puțin de o oră.

Noul prieten al Rosei era probabil cu cel puțin cinci ani mai în vârstă decât ea. Fusese destul de tăcut în timpul cinei. Nu îl mai întâlnisem decât o singură dată, dar oricum nu eram sigur dacă tăcerea lui şi propozițiile minimale şi ursuze cu care o garnisea se datorează timidității sau unui dispreț abisal. Era unul din tipii aceia raşi în cap, îmbrăcați în negru, care, ca un fel de echipă de muncitori-renovatori, se angajează să accelereze procesul Căderii Occidentului, pentru a ne scăpa de tot rahatul învechit al civilizației. În cazul lui, aversiunea față de cultură evoluase în mod evident într-o aversiune universală, cu singura excepție a Rosei, probabil, pe care, din când în când, o mângâia pe gât cu un gest care părea mai degrabă o încercare de strangulare, fixându-mă în acelaşi timp cu ochii lui mici şi pătrunzători. Dar, din câte mi-am dat seama, nu numai fiica mea, ci şi gazpacho-ul pe care îl pregătisem i-a câştigat aprobarea. Înainte de masă, Rosa i-a arătat apartamentul, l-a târât chiar şi în camera mea de lucru, cu nonşalanța plină de vervă a unei fiice crescute cu dragoste, care ignoră limitele teritoriale, dar el a scos un chicot batjocoritor văzând colecția mea de gravuri Giacometti şi monografiile dedicate lui Cézanne, care zăceau deschise pe masă. Rosa îmi spusese că e artist şi nu ştiam dacă să mă bucur sau să mă îngrijorez de

strălucirea entuziastă din ochii ei. Din cât am putut să înțeleg, lucrase, în mare parte, la instalații şi era omul din spatele unei expoziții care stârnise oarecare interes din cauza embrionilor umani la borcan, înfăşurați într-un plastic purpuriu şi flancați de un zid de monitoare video unde rula un film porno german cu minore thailandeze, redat cu încetinitorul. În timp ce Rosa mă ajuta să pun vasele în maşina de spălat, mi-a reproşat că nu fusesem prea primitor cu el şi mi-a spus, pe un ton de persoană rănită, că tipul îmi citise eseul despre Jackson Pollock şi că s-ar fi bucurat să-l discute cu mine. Înainte să apuc să mă apăr, a sunat telefonul, iar ea s-a dus la artistul-instalator care, între timp, se autoinstalase în sufragerie. Îi auzeam sărutându-se franțuzeşte, deşi coridorul care duce la bucătărie nu este chiar aşa de scurt. Apoi au amuțit în febrilul şuvoi de cuvinte al mamei mele.

Mama mea este ceea ce se numeşte o femeie luxuriantă. Totul în jurul ei este luxuriant, aproape tropical. M-a întrebat dacă poate să vorbească cu fermecătoarea mea soție. De fiecare dată spune asta şi niciodată nu pare să se plictisească de ceva ce a repetat în continuu timp de optsprezece ani. I-am răspuns că Astrid a plecat să îşi viziteze prietena din Stockholm. M-a întrebat dacă sunt „paraziți pe fir". Foloseşte tot timpul expresii de genul acesta şi m-am întrebat adesea dacă pe vremea ei sunaseră la fel de afectate şi false. Încă mai e capabilă să mă surprindă, după atâția ani, nu numai datorită unui supradezvoltat simț al mirosului atunci când „nu-i miroase a bine", după cum îi spune ea, ci şi datorită unei lipse de decență intimidante, când îmi calcă în picioare toate limitele şi îşi iteşte capul cu un *cu-cu* insinuant în uşa sanctuarului meu celui mai intim. Sunt sigur că i-aş fi supus simțul inchizitoriu la un test de mare dificultate dacă aş fi invitat-o să se posteze la picioarele

patului nostru. Contrar aşteptărilor, Astrid o consideră simpatică şi încă mai poate să râdă când primeşte şuvoiul de scrisori şi cărţi poştale pe care neobosita ei soacră ni le trimite când este în turneu prin provincie. Nevoia ei de a comunica este insaţiabilă şi nu se opreşte până nu dă gata tot stocul de hârtie din camera de hotel. Bineînţeles, scrisorile ei povestesc invariabil despre ea şi despre cum personalitatea ei se află, în momentul respectiv, în mijlocul violentei avalanşe a unui proces de dezvoltare care o face să vadă totul într-o lumină cu totul nouă. Asta se petrece cel puţin o dată la două luni. Este actriţă şi, deşi prea bătrână pentru a mai juca rolul Ofeliei sau pe al Julietei, nu a încetat niciodată să joace rolul pisicuţei fâşneţe care fusese cândva. Ne sunase pentru a ne reaminti de premiera unei piese pe care un tânăr dramaturg o scrisese special pentru ea şi la care ne mai invitase de vreo şapte ori. Spera să ne vadă pe amândoi. Intonaţia ei îmi indica fără urmă de îndoială că intuise prea bine care este situaţia şi m-am trezit dorindu-mi să-mi spună ce anume intuise, dar se lansase deja într-o lungă tiradă despre „prietenul ei de inimă", cum îi spunea, un tot mai decrepit regizor de operă, cu prostată şi eşarfă de mătase la gât. Întotdeauna m-a uimit cum reuşea Astrid să se pună la mintea ei şi să accepte să fie „fermecătoarea mea soţie", zâmbind îngăduitor, ca şi cum nu era ea persoana despre care se vorbea în felul acesta. În general, Astrid este foarte tolerantă, zâmbeşte prietenos şi face tot felul de remarci fără rost, în timp ce se gândeşte la ale ei.

Urechea îmi era ca de obicei înfierbântată şi umflată când, într-un final, am pus receptorul în furcă. Rosa şi artistul ei instalator au plecat la puţin timp după aceea. Aş fi vrut să vorbesc mai mult cu Rosa,

trecuse multă vreme de când petrecuserăm ceva timp împreună. Pe măsură ce o femeie tânără şi graţioasă îşi făcea apariţia, eliberându-se de stângăcia nerăbdătoare de copil, se retrăgea şi ea din vechea noastră intimitate. Odinioară obişnuia să-mi pună tot felul de întrebări, iar eu răspundeam la tot ce mă întreba ea. Îi vorbeam şi îi tot vorbeam, cu mult timp înainte ca ea însăşi să poată să vorbească prea bine sau să înţeleagă ce îi spuneam, dar de la zece ani, a devenit ea vorbitorul care, cu încăpăţânare şi fără să-mi dea voie să o întrerup, îmi povestea despre lumea pe care o vedea şi şi-o însuşea, ca şi cum ar fi trebuit să repete tot timpul cunoştinţele acelea în număr tot mai mare, ca nu cumva să uite ceva. Uneori stăteam într-un colţ şi vorbeam şoptit, dar începusem se remarc, din ce în ce mai des, cum întrebările mele erau lăsate fără răspuns în pragul unei zone noi şi necunoscute, la care nu aveam acces, şi începeam să mă gândesc la mama mea, la tentaculara ei lipsă de reţinere, şi tăceam. Dacă încercam să o învăţ despre capcanele vieţii de adult, zâmbea îngăduitoare şi aştepta să termin. Trebuia să mă mulţumesc să o privesc de la distanţă, emoţionat în secret, bucuros şi trist în acelaşi timp, la vederea frumuseţii ei arogante, dar vulnerabile, pe care nimeni nu avusese încă ocazia să o atingă. Aproape că nu o mai recunoşteam uneori, când o vedeam discutând şi râzând într-un cerc de cunoscuţi de aceeaşi vârstă cu ea, fără ca ea să ştie că o urmăresc, iar dacă îşi ridica brusc privirea şi îmi zâmbea, cu ochii şi cu gura aceea care erau atât ale lui Astrid, cât şi ale ei, trebuia să admit că ştiam din ce în ce mai puţin despre ceea ce se petrecea în spatele privirii ei verzi. Asta mă făcea să îmi aduc aminte de ce-mi spusese odată unul din vechii mei prieteni, când copiii

lui se mutaseră de acasă: copiii îşi cunosc părinţii mai bine decât îşi cunosc părinţii copiii.

Îndată ce am rămas singur, am început să mă învârt fără ţintă prin casă. Nu reuşeam să-mi dau seama dacă mi se părea mai mare sau mai mică decât de obicei. Am strâns masa şi am făcut curat, dar am terminat repede. Se făcuse din nou linişte, dar nu era liniştea noastră comună, a lui Astrid şi a mea, pe care unul dintre noi o putea întrerupe în orice moment. Era o linişte compactă, care se închidea la loc în jurul meu după fiecare sunet pe care îl scoteam, după fiecare maşină care trecea de-a lungul Lacurilor. M-am gândit să citesc ceva, dar nu mă hotăram la nimic. Am pus un disc, unul din vechile mele discuri cu John Coltrane, pe care Astrid nu putea să-l sufere, dar nici cascada de note a lui Coltrane, nici acordurile de tunet ale lui McCoy Tyner nu reuşeau să sune decât ca ecoul mecanic, spart şi uşor dogit al unei după-amieze petrecute într-un studio de înregistrări din Manhattan, cu mulţi ani în urmă. Nu ştiam ce să fac, în această primă seară a absenţei lui Astrid. Măsuram apartamentul, în sus şi în jos, ascultându-mi proprii paşi şi scândurile podelei trosnind sub greutatea mea. La un moment dat m-am oprit la intrare, cu haina pe mine, voiam să ies la plimbare, poate să beau un pahar-două undeva, să scap de liniştea din casă şi de sentimentul că sunt blocat în mine însumi. Apoi mi-am dat seama că îmi uitasem ţigările; iar în hol, în drum spre bucătărie, mi-a trecut prin minte că ar putea să sune Astrid. N-am mai plecat nicăieri. M-am aşezat pe canapea şi mi-am editat propriul film fără nicio noimă, în timp ce butonam în continuu, înainte şi înapoi, printre ofertele canalelor de televiziune: mese rotunde, campionate de golf, curse automobilistice şi animale tropicale.

Am lăsat televizorul deschis în timp ce mă învârteam prin casă, poate ca să nu fiu singurul care se mişcă şi face zgomot în tăcerea neclintită a lucrurilor şi a mobilei. Era pentru prima dată în optsprezece ani când nu ştiam cât de cât când are să se întoarcă acasă sau dacă are să se întoarcă vreodată. Bineînţeles, avuseserăm şi noi, ca toată lumea, certurile noastre, dar de regulă se legau de nimicuri şi niciodată nu duraseră prea mult. Niciodată nu ne-am dus la culcare fără să ne împăcăm şi fără să ne zâmbim. Apartamentul nu devenise niciodată mai mult de o oră decorul acelor tablouri teatrale de viaţă de familie, în care unul stă la fereastră, cu spatele, iar celălalt stă în prim-plan, prefăcându-se că citeşte ziarul. În toţi acei ani, cât am fost o familie, şi acum, când copiii începuseră să-şi părăsească treptat căminul, ne mişcaserăm într-o coregrafie uneori tumultuoasă, alteori calmă, dar întotdeauna flexibilă, în care ne întâlneam, apoi ne despărţeam şi ne întâlneam, din nou, de-a lungul zilelor. Toate dimineţile agitate, în care trimiteam copiii la şcoală, toate serile ocupate, când făceam de mâncare, fuseseră, într-o formă sau alta, reluări elegante, cu variaţiuni imperceptibile, ale aceluiaşi balet, în care ne mişcam unul în jurul celuilalt, cu o ştiinţă intuitivă a schemelor de mişcare ale partenerului. Chiar şi atunci când începuserăm să devenim tot mai singuri împreună, am continuat să ne anticipăm mişcările, compensând omisiunile şi neatenţia celuilalt, fie că trebuia să schimbăm un bec, fie că prindeam o cană scăpată din mână, înainte să atingă podeaua. Corpurile noastre se cunoşteau pe dinăuntru şi pe dinafară şi ştiau cum să se mişte în acelaşi ritm când mergeam pe stradă sau în pat, chiar şi atunci când ne întorceam de pe o parte pe alta în somn, ne conformam reciproc genunchilor şi coatelor îndoite ale celuilalt.

Mi-am lăsat privirea să alunece de jur-împrejur, pe deasupra obiectelor şi a mobilei nemişcate. Ea le adusese pe cele mai multe. Ea fusese cea care decisese în privinţa amenajării interioare, cu gustul ei imprevizibil, dar întotdeauna sigur. M-a surprins de atâtea ori, întorcându-se acasă cu o veioză, un vas pentru ceai sau o glastră, despre care în vecii vecilor n-aş fi putut bănui că ar putea să-i placă, dar chiar şi cele mai excentrice găselniţe ale ei îşi găseau, în scurt timp, locul lor natural, de adaosuri logice la universul casnic al obiectelor noastre intime. Obiectele care mobilau apartamentul nu fuseseră numai nişte ornamente din tabloul vieţii noastre comune, ci erau şi urme ale fanteziilor şi capriciilor care îi caracterizau personalitatea, în aceeaşi măsură ca şi vocea uşor tărăgănată şi răguşită sau ca felul nerăbdător, oarecum de fetiţă, în care se mişca pe picioarele ei lungi. Totul în cameră se afla la locul său obişnuit, dar acum, când mă uitam la obiectele acelea, era ca şi cum mi-ar fi respins privirea familiară. Covorul de culoare roşu închis, pe care îl cumpăraserăm cândva din Istambul, devenise dintr-odată doar un covor vechi, oarecare; gravurile japoneze în lemn, care înfăţişau muntele Fuji la capătul unei mări de un albastru îngheţat, nu mai erau peisajele binecunoscute ale reveriilor mele, ci sclipiri fără nicio noimă ale unei lumi străine şi ostile, iar biroul de mahon, de culoarea mierii, pe care Astrid îl moştenise de la mătuşa ei, mi s-a părut hidos, deşi contururile acestuia şi amprentele lăsate de ani în lemnul lustruit erau tot atât de imuabil întipărite în amintirile mele ca şi ochii şi gura lui Astrid. Nimic din casă nu trăda faptul că nu ar fi putut să intre în orice moment pe uşă şi să se aşeze pe canapea cu un ziar în mână, iar eu ştiam precis cum are să se aşeze, în ce colţ, cu picioarele îndoite sub ea, cu spatele drept şi cu capul puţin pieziş, frecându-şi gâtul cu mâna în timp ce citeşte.

M-am oprit în uşa dormitorului, în acelaşi loc în care stătuse ea cu o dimineaţă în urmă. Plapuma mea zăcea mototolită şi răsucită lângă a ei, care era netedă, întinsă şi aerisită. Perna mea era strivită lângă perete, a ei se arcuia fără nicio cută, pufoasă, fără adâncitura pe care o lăsa de obicei capul ei. Îşi făcuse timp ca să-şi aranjeze jumătatea ei de pat, ca şi cum ar fi vrut să-şi şteargă urmele înainte de a se îmbrăca şi de a se posta în uşă pentru a-mi păndi faţa adormită, care nu bănuia nimic. Dar uitase să închidă uşa de la şifonier. Nu putuse să îşi ia prea multe lucruri cu ea, aproape toate hainele ei atârnau acolo pe umeraşe, iar vederea acelor rochii şi bluze neînsufleţite m-a izbit ca o lovitură neaşteptată, ca şi cum ea ar fi fost moartă şi nu mai rămăseseră decât hainele ei şi obiectele ei, acum de prisos. Periile de pe măsuţa de lângă oglindă, cu fire de păr lungi şi încâlcite, de culoare castanie. Caseta chinezească cu capac negru, lăcuit, decorat cu cocori şi trestii aurite, în care îşi păstra bijuteriile. Rândurile de pantofi, cei mai vechi purtând urma întunecată lăsată de călcâiele ei. Deşi hainele şi obiectele acestea erau mărturia gustului ei personal, cu toate capriciile sale, acum, după ce le lăsase singure în dormitorul tăcut, păreau, într-un mod bizar, anonime. Aveau atât de puţin de spus în absenţa ei. Trăiam cu impresia că cu cât ştiam mai multe despre ea, cu atât o cunoşteam mai bine, deşi contrariul putea, la fel de bine, să fie valabil. Căci, cu cât ştiam mai mult, cu atât puteau fi mai multe de aflat. Un gând fără sfârşit. Nu-mi amintesc când am încetat să-mi imaginez laturile ei secrete, ascunse, când m-am obişnuit cu ea, aşa cum era cu copiii şi cu mine. Nu puteam şti sub nicio formă dacă ţinea secrete faţă de mine sau dacă făcuse asta vreodată sau dacă nu cumva latura ei ascunsă fusese ascunsă şi pentru ea însăşi. Probabil că şi ea se obişnuise să fie cea care credeam eu că este.

Pentru prima oară după mult timp, m-am aşezat cu albumul gros în braţe, album în care, de-a lungul anilor, lipisem fotografii, fotografii ale vieţii noastre. Cele mai vechi erau decolorate şi şterse. Astrid alăptând-o pe Rosa, cu obraji tineri şi dolofani. Corpul durduliu, cu mers legănat al Rosei, vara, pe plajă. Simon în chip de pescar amator, cu un cod aproape cât el de mare la piept. Astrid cu căciulă de blană, pozând cu copiii lângă un om de zăpadă strâmb şi melancolic. Astrid în faţa văii aurite, acoperite de păduri din Trás-os-Montes, în acea toamnă, acum şapte ani, şi lângă balustradă pe bac, în mijlocul fluviului Tejo, în lumina soarelui de după-amiază, cu dinţii albi şi părul în vânt, cu ochelari de soare strălucitori, în faţa faţadelor contopite care se înalţă una în spatele celeilalte, în Alfama şi Bairro Alto. Eu apar rareori în fotografii, pe cele mai multe le-am făcut eu însumi, şi de multe ori m-am gândit că, într-un fel, ceea ce fotografiam era tocmai absenţa mea, ca atunci când mă aflam în avion, departe, şi-mi imaginam ce făceau ei acasă. Rosa pe pajiştea din faţa mării, în pielea goală la soare, cu burtica rotofeie şi ochii mari deschişi, acoperind furtunul cu un deget, astfel încât apa răsfrânge lumina din jurul ei într-un evantai strălucitor de culoarea curcubeului, ca penele din coada unui păun. Simon aproape atingând scândurile podelei cu obrazul, pierdut în microcosmosul rutier al maşinuţelor de jucărie, asemenea unui Gulliver blajin şi singuratic care, visând cu ochii deschişi, îşi doreşte să aibă loc pe micile scaune din faţă ale maşinuţelor. Totul a trecut atât de repede, copiii erau atât de ocupaţi să crească, de parcă viaţa n-ar trece oricum prea repede, fără ca măcar fotografiile să poată opri timpul. Dimpotrivă, ele dezvăluie cât de mult a trecut de când Simon se juca cu maşinuţele, iar Rosa se juca cu apa. Cu toate acestea, mă bucur că i-am fotografiat, deşi

mă simţeam adesea oarecum stânjenit când îmi pregăteam aparatul de fotografiat. Simţeam că îi presez şi le tulbur concentrarea aceea plină de uitare de sine şi încântarea spontană pe care doream să le imortalizez. Nu ştiu care dintre fotografii mă întristează mai tare, cele în care copiii nu ştiu că sunt fotografiaţi şi se poartă ca şi cum ar fi singuri, sau cele în care râd şi privesc în obiectiv, atenţi în momentul în care îmi întâlnesc privirea. În primul fel de fotografii este ca şi cum eu nu m-aş fi aflat deloc acolo, în cel de-al doilea – nu-mi zâmbesc mie, ci stupidului de aparat în spatele căruia mă ascund. Uneori mă gândesc că lumea face fotografii în loc să vadă şi uită să se uite din dorinţa de a imortaliza ceea ce se vede, de a capta ceva din goana timpului. Oamenii sunt absenţi din fotografiile lor, nu numai pentru că ei sunt cei care le fac, ci şi pentru că trădează momentele pe care vor să le salveze de la uitare. Înainte de a reuşi să focalizezi, se formează deja o altă imagine, un alt moment. Astrid nu făcea aproape niciodată fotografii, lăsase asta în seama mea, ba chiar mă încuraja, şi de fiecare dată când le făceam aveam senzaţia că mă aflu în afară. Ea este întotdeauna perfect reprezentată în fotografii, identificându-se cu momentul pe care îl răpesc trecerii oarbe a timpului şi pe care îl lipesc apoi în albumul voluminos, ca florile pe care Rosa le presa şi le băga la păstrare într-un caiet de exerciţii. Fragmente ofilite ale vieţii noastre, când ea o îngroapă pe Rosa în nisip, până sub bărbia capului care se iţeşte râzând cu gura până la urechi, sau când pictează dungi pe faţa lui Simon, pentru acel carnaval în care se mascase în indian, în timp ce eu îi spionez din spatele obiectivului, de departe, ca un detectiv îndrăgostit.

Una dintre fotografii o arată pe Astrid singură, stând în picioare în balcon, devreme, în lumina soarelui matinal, în timp ce faţadele sunt încă ascunse

de umbră. Se apleacă deasupra zidului care atinge rândul de copaci de sub ea, în punctul de fugă al fotografiei. Priveşte în depărtare, undeva în afara fotografiei, nu ştiu la ce, ca şi cum s-ar mira, suspendată între două secunde, între un gând şi gândul imediat următor. O uimire care dăinuise, poate, de-a lungul anilor care s-au succedat atât de repede, de-a lungul vieţii ei, aşa cum se conturase aceasta, ca şi cum totul se întâmplase în timp ce căzuse pe gânduri pentru o clipă, la fel ca în fotografie, unde se concentrează urmărind zborul unei păsări, forma schimbătoare a unui nor, urmele încreţite ale vântului pe oglinda luminoasă şi tremurătoare a lacului sau felul în care frunzele copacilor îşi întorc succesiv partea lucioasă şi partea mată, către vânt şi către lumină. Dacă era dezamăgită, nu ar fi putut spune sigur de ce, dar poate i se părea că, într-un fel vag şi nedesluşit, fericirea ei este o trădare. Deşi nu se poate hotărî şi nici măcar nu încearcă să se hotărască dacă viaţa este cea care a trădat-o pe ea sau invers. Viaţa. Poţi vorbi despre viaţă, aşa, la modul absolut? Poţi vorbi despre altă viaţă decât a ta? Viaţa aceasta, care nu poate fi închipuită fără viaţa celorlalţi, a băiatului, a fetei, a bărbatului. Ca şi cum nici ea, nici ceilalţi, pe măsură ce anii se scurg, nu pot fi percepuţi altfel decât aşa cum o fac anii să îi vadă sau să se vadă pe sine în oglindă, când este singură. Ei sunt ai ei, iar ea este a lor. Întâmplarea sau soarta este cea care a decis aşa? Când îi urmase una celeilalte? Când încetase să mai conteze? Când devenise prea uşor şi, în acelaşi timp, prea greu, prea atotcuprinzător şi, de fapt, de prisos să afle dacă într-adevăr îl iubeşte pe bărbatul acesta care o priveşte prin gaura mică a obiectivului? Ca atunci când mezinul întreabă unde este capătul lumii.

M-am aşezat la fereastră privind afară, spre Lacuri, fără să-mi aprind lampa de pe birou. Coroanele copacilor, oglinda apei şi rândurile de case de pe

celălalt mal se contopeau în întuneric, doar ferestrele luminate ieşeau în evidenţă printre copaci, ca un lung mozaic denivelat şi galben. Ici-acolo lipsea câte o piatră din mozaic, în alte locuri pietrele păreau a fi sparte, pentru că un mănunchi întunecat de ramuri din prim-plan ciobea pătratul de lumină din depărtare. Ferestruicile luminate se oglindeau nedesluşit în apa neagră, iar cutele de pe suprafaţa lacului făceau ca reflecţia lor să tremure. Aşa cum vedeam eu din scaunul meu şirurile de ferestre luminoase de dincolo de lac, mi s-a părut, pentru o clipă, imposibil de imaginat că acolo, în spatele faţadelor întunecate ale căsuţelor de păpuşi, locuiau nişte oameni străini, care îşi trăiau fiecare viaţa sa, unul lângă altul, în şiruri după şiruri de case necunoscute. Poate că unii dintre ei se uitau la televizor, la acelaşi film, alţii poate că îşi ridicau ceştile de cafea exact în acelaşi timp, câţiva poate că stăteau lângă chiuvetă, în bucătărie, urmărind apa amestecată cu săpun care strălucea cu reflexe violete pe o farfurie, în lumina becului de deasupra chiuvetei, totul într-o sincronizare uşor decalată de mişcări triviale, cotidiene. Dar câţi dintre ei se gândeau că micul lor univers, cu reluări şi modificări, cu trivialităţi, tragedii şi fericiri neprevăzute, era doar un univers între atâtea altele din marele mozaic? Oare cineva stătea la fel ca mine, în spatele ferestrei, pe malul celălalt, şi se uita încoace şi gândea ca şi mine? Eram oare doi care stăteam şi ne gândeam la toate ferestrele, la toate priveliştile şi la toate uşile, la toate posibilităţile care se închideau şi se deschideau una în nasul celeilalte? Cu mulţi ani în urmă, când tocmai mă mutasem în oraş, tânăr şi novice în lume, mă plimbam cu bicicleta, seara, în jurul Lacurilor şi mă gândeam că sunt suficiente uşi prin care să intru. Mă plimbam de-a lungul apei, pe sub coroanele copacilor, lăsând în urmă uşă după uşă,

tânjind să găsesc una, acea uşă perfectă care avea să-mi deschidă calea către ceva ce nu îmi puteam imagina încă.

A închiriat o maşină în Paris, undeva pe Avenue Foch. Apoi a luat-o spre sud. Am extrasul de cont, pot să văd unde şi-a folosit cardul. A ajuns în Bordeaux seara târziu, a dormit într-un hotel. A condus de-a lungul fluviului, în şuvoiul traficului de seară, pe lângă faţadele înnegrite de funingine. În timp ce eu luam masa cu Rosa şi cu prietenul ei, ea era la un restaurant din Bordeaux şi îi privea pe ceilalţi sau asculta distrată conversaţiile lor, o femeie singură în trecere prin oraş. A urmat vechea noastră rută spre sud, prin Les Landes, printre nesfârşitele păduri de pin, prin ploaia măruntă, până la graniţa cu Spania. Orele se înlănţuiau într-un lung tunel de lumină cenuşie, ceţoasă, în timp ce ea stătea la volan, nemişcată şi totuşi în mişcare, într-o maşină printre maşinile deltei ramificate a reţelei rutiere. Poate că ştia că lasă urme de fiecare dată când îşi folosea cardul, la fiecare terminal din staţiile de benzină sau la service-urile din drum. O dâră de nume pe care ştia că le voi recunoaşte, aşa cum le recunoşteam ordinea. Era acelaşi itinerar, în acelaşi moment al anului, când Europa se veştejeşte într-o cromatică de galben şi roşu închis şi verde prăfuit, de-a lungul drumurilor, iar suburbiile, fabricile, centralele electrice şi buclele şoselelor se dizolvă în ceaţa ploioasă, printre luminile mişcătoare, înlănţuite ale farurilor de la maşini. Poate că era chiar un mesaj întârziat, pe care mi-l trimitea prin intermediul şirului de mărturii computerizate ale locurilor, un memento a ceva de care dorea să îmi amintesc. În San Sebastian a intrat într-un bar din apropiere de La Concha. Nu-mi pot imagina San Sebastian decât în ploaia măruntă, cu colonada de sub şirul de hoteluri care dădeau spre micul golf cu nisip de culoarea

porumbului şi apă verde, şi năvoadele care se legănau în depărtare, pălind înghiţite de ceaţa din Biscaya. Mi-o imaginez într-un bar gălăgios, sorbind cu înghiţituri mici dintr-o *café cortado*, în timp ce priveşte, pe rând, umbrelele care trec pe lângă ea, pe faleză, şi imaginile mişcate, neclare şi oarecum erodate de la televizorul de pe bar, dintr-un război îndepărtat şi de neînţeles dintre miliţiile unor bărboşi în uniforme zdrenţăroase, însufleţiţi de o ură de neînţeles, de voinţa de neînţeles de a lua gâtul cuiva sau de a se lăsa spintecaţi prin noroaiele caucaziene. Aceleaşi imagini la care mă uitam şi eu în acele seri de toamnă, singur în faţa ecranului, în apartamentul de lângă Lacuri, şi mai târziu în camera de hotel de pe Lexington Avenue, singur cu senzaţia aceea de anesteziere, că timpul se îndepărtează de noi şi ne desparte dintr-o mişcare, fără să-şi cunoască propriul chip, în timp ce-şi devorează propriile odrasle.

Ne-am plimbat printre coloanele de sub faleză şi pe nisipul umed. Chiar şi în acest moment al anului mai erau câţiva întârziaţi care făceau baie. Membrele lor îngheţate, lucitoare semănau cu nişte umbre rătăcite ale verii, aşa cum alergau pe nisip, aplecaţi şi cu braţele strânse în jurul corpului. Astrid sărea ferindu-se de limbile de spumă care ieşeau din mare şi o urmăreau pe uscat, râdea euforic după multele ore petrecute în maşină, părul i se încreţise în aerul umed, iar obrajii erau reci şi plini de sare. I-am spus că *concha* înseamnă atât scoică, cât şi pizdă, şi a râs din nou şi s-a împins în mine, iar spuma valurilor mi-a şters pantofii. Nu era ca şi cum ne-am fi simţit din nou tineri, cum se spune, nu era o revenire a zburdălniciei noastre neînfrânate de odinioară. Eram aceiaşi care fuseserăm dintotdeauna, în timp ce totul ni se întâmpla cu o viteză furibundă. Rosa avea unsprezece ani, Simon, şaisprezece, şi, după cum spuneam, era

prima oară când plecam pentru mai mult de o săptămână fără să îi luăm cu noi. Eram, în aparență, aceiași și totuși ne priveam cu o privire curioasă, iscoditoare și ușor temătoare. Eram încă tineri, dar știam că nu avea să mai dureze mult. Am făcut dragoste în după-amiaza aceea în camera de hotel, ceea ce nu se mai întâmplase de câțiva ani. Eram tot timpul în mișcare, între un loc și altul, și cu fiecare oraș în care dormeam, în drumul nostru spre sud, deveneam mai singuri împreună, părăsiți unul altuia. Mi-am lăsat capul în poala ei, îi simțeam stomacul ridicându-se și scufundându-se în ritm cu respirația, ascultam ploaia care bătea în obloane spre La Concha, iar ea mi-a strâns blând capul între coapse și m-a întrebat dacă aud marea. Erau și alte lucruri despre care m-ar fi putut întreba, dar nu m-a întrebat. Cu câteva săptămâni înainte de călătoria noastră, mă întorsesem de la New York, fusese ideea mea să plecăm, îi sugerasem asta încă din mașină, când mă luase de la aeroport. A zâmbit surprinsă, cugetând. Era prima oară când copiii nu se găseau între noi, să ne dirijeze iubirea, iar noi ne împleticeam ușor în prezența, brusc netulburată, a celuilalt. Ne simțeam ca și cum am fi tatonat terenul, cel puțin eu simțeam asta, în timp ce încercam să îmi dau seama, în hotel și în mașină, dacă mai eram aceiași care speram că suntem. Ne-am continuat drumul de-a lungul Golfului Biscaya, între mare și munți, fără să ne oprim, ca și cum ne grăbeam să ajungem undeva. Ne opream numai pentru a mânca și pentru a dormi, Bilbao și Santander nu fuseseră nimic altceva decât nume în ploaie.

2.

În anii de studiu terminali am lucrat ca taximetrist în tura de noapte. Împlineam douăzeci și șapte de ani în acea iarnă. Conduceam în lung și în lat prin oraș, când într-o direcție, când în alta, oriunde voiau să meargă clienții sau acolo unde vocile femeilor, reci și ușor nerăbdătoare, îmi spuneau prin stație că mă așteaptă cineva. Pentru clienți, drumul cu taxiul nu era decât o pauză necesară parcurgerii distanței dintre locul din care veneau și locul spre care se îndreptau în acea noapte din viața lor. Pentru mine, cursele erau un păienjeniș aleatoriu de rute prin oraș, în timp ce duceam un pasager sau altul la destinația cerută. Scene de transport lipsite de coerență și de noimă în poveștile lor continue, din care nu aveam acces decât la indicii, ascultând conversațiile de pe bancheta din spate sau ghicind dacă cel pe care-l aveam în mașină era un traficant, un cuplu căsătorit care își sărbătorea nunta de argint sau un om de afaceri în drum spre obișnuitu-i *rendez-vous* cu o amantă îmbrăcată în piele și latex. În felul acesta îmi petreceam nopțile, străbătând în lung și-n lat povești necunoscute și mereu noi, tot timpul în mișcare, dar totuși nemișcat în spatele volanului, în drum spre un capăt sau altul al orașului. Într-o noapte din ianuarie, am fost chemat la o adresă dintr-o suburbie din nord. Am oprit și am așteptat o bucată de vreme

la marginea trotuarului, până când din casă a ieşit o femeie înaltă şi suplă, ţinând de mână un băieţel mic, iar în cealaltă mână o valiză mare. Când erau pe punctul de a intra în maşină, un bărbat în cămaşă cu mâneci lungi a venit alergând după ei. Repeta continuu că nu trebuie să plece, că nu pleacă nicăieri, deşi era evident ce avea ea de gând. Părul lui era foarte lung şi grizonat, arăta cu cel puţin douăzeci şi cinci de ani mai în vârstă decât ea şi era clar ceea ce obişnuim să numim un bărbat bine, când chipul lui nu se schimonosea într-o grimasă ameninţătoare şi jalnică în acelaşi timp. A încercat să o apuce de braţ, dar, cum ea s-a apărat, a fost nevoit să se dea cu un pas înapoi. A trântit uşa şi a strigat la mine să pornesc. Băieţelul a început să plângă şi nu se mai oprea, în timp ce ea îi vorbea calm şi liniştit, îl vedeam în oglinda retrovizoare, ghemuit într-un colţ, cu un ursuleţ uriaş în braţe, sughiţând printre lacrimi. Mi-a dat numele unei străzi din centrul oraşului, apoi a început să-i fredoneze ceva, iar în drum spre destinaţie băieţelul s-a liniştit. A continuat să fredoneze aceeaşi frântură de melodie şi la un moment dat am zărit-o în oglinda retrovizoare, aplecată asupra băieţelului, când lumina unui felinar de pe stradă a trecut peste obrajii ei palizi şi ochii înguşti, pătrunzători.

Când am ajuns şi am oprit taximetrul, bărbatul grizonat aştepta pe trotuar, gata să se repeadă la noi, îmbrăcat tot cu cămaşa cu mâneci lungi şi cu aceeaşi expresie pe chip, patetică şi în acelaşi timp înspăimântătoare. Mă enerva că nu puteam să îmi dau seama pe ce scurtătură o luase de ajunsese înaintea noastră, credeam că ştiu oraşul pe de rost. În orice caz, condusese cu viteză mare. A apucat mânerul portierei, dar ea o încuiase, aşa că a fost forţat să-i vorbească prin geam, mai calm acum, aproape intim, în timp ce o privea cu o privire uşor umezită şi sumbră. Bărbatul s-a întors brusc în momentul în care o

tânără femeie şi-a făcut apariţia sus, pe scară. Era îmbrăcată doar într-un tricou şi-şi strângea braţele la piept de frig, în timp ce-l privea speriată pe bărbat, care o arăta cu degetul şi urla ceva ce nu puteam să aud. Băieţelul a început să plângă din nou. Pasagera mea a deschis geamul şi i-a strigat femeii că o să o sune mai târziu, apoi mi-a cerut să merg mai departe. Femeia de pe trotuar a făcut un pas înspre noi, dar bărbatul a apucat-o de braţ, iar eu am pornit maşina. Au rămas tăcuţi privind în urma noastră, iar el i-a dat drumul în timp ce dispăreau în oglinda retrovizoare. Am întrebat-o unde mergem. Nu mi-a răspuns, era cu totul absorbită, încercând să îl liniştească pe băieţelul care tremura. După o stradă-două am oprit la semafor şi am întrebat-o din nou. Mi-a răspuns iritată că trebuie să conduc şi atât. M-am înscris în trafic şi am improvizat, aşa cum obişnuiam când nu aveam clienţi în maşină, ascultând şoaptele şi fredonatul ei liniştitor. Mi-a trecut prin minte că ne-am putea petrece toată noaptea aşa, învârtindu-ne prin oraş, doar dacă nu o să îi vină vreo idee, şi m-am uitat la cifrele care licăreau în taximetru. După ce am trecut, a patra oară, pe lângă primărie, băieţelul a adormit. Până acum avea aproape cinci sute de coroane de plată.

Am luat-o pe chei şi am oprit imediat ce am ajuns în dreptul escalei hidroavionului. Am tras pe dreapta şi m-am întors către ea. Ce are de gând? Stătea cu capul băieţelului adormit în poală, privind marea. Nu ştie. Vocea ei era slabă şi răguşită. M-am întors din nou şi am privit mulţimea de pasageri care ieşeau din terminal, împânzind trotuarul. După ce ultimul pasager a dispărut, iar sala de aşteptare a rămas pustie în lumina puternică de neon, m-am întors din nou şi am întrebat-o dacă nu ştie vreun loc unde ar putea să se ducă. Stătea aplecată, aşa că părul întunecat îi ascundea faţa. Când şi-a ridicat capul, obrajii îi erau brăzdaţi de lacrimi, dar nu scotea niciun sunet.

Am găsit un sul de hârtie, pe care obişnuiam să o folosesc ca să şterg parbrizul, şi în timp ce îşi sufla nasul i-am sugerat un hotel ieftin, dar excelent. A rulat hârtia pe sul şi mi-a zâmbit, aproape batjocoritor. Nu avea bani nici ca să plătească cursa. Dar prietena ei? Probabil că el plecase demult. Mă minunam de cât de firesc pronunţam cuvintele „prietenă" şi „el", ca şi cum aş fi cunoscut prea bine situaţia. A spus că ar fi gata să petreacă toată noaptea în faţa uşii ei, dacă e nevoie. Dar nu are pe nimeni altcineva la care să stea? I-am oferit o ţigară şi mi-am aprins şi eu una. Nu are pe nimeni. I-am privit profilul în oglindă, în timp ce sufla fumul afară, pe geam, lăsându-şi privirea să rătăcească pe deasupra reflexelor apelor negre din port, cufundată în sine. Era ca şi cum uitase complet unde se află. Am întrebat-o dacă este soţul ei. M-a privit cu răceală în oglindă. Ce mă priveşte? Am dat din umeri şi am privit din nou în depărtare. Nu ştiu dacă ideea aceea mi-a venit pentru că pur şi simplu nu puteam să mă închipui stând aşa, pe chei, cu o fată necunoscută şi copilul ei, în timp ce seara devenea noapte. La început s-a uitat la mine ca şi cum aş fi sugerat cine ştie ce perversiune, iar eu am încercat să zâmbesc pe cât de normal şi de natural posibil în timp ce îi explicam că trebuie să lucrez toată noaptea şi nu am să mă întorc până dimineaţă. Mai mult ca sigur că dimineaţă o să găsească ceva, dar până atunci, cel puţin, poate să aibă parte de linişte. Ochii i s-au îngustat şi mai mult, fixându-mă îndelung fără să clipească, uimită şi suspicioasă. Era ca şi cum de abia acum mă vedea prima oară, ca şi cum mă măsura ca să-şi facă o impresie, cine ar putea fi acest bizar taximetrist, care încerca cu insistenţă să o salveze din încurcătura în care singură se vârâse. În cele din urmă a reuşit să zâmbească încurcat, timid, dar nu neapărat şi recunoscător. Am evitat să-i întâlnesc privirea în oglinda retrovizoare, în timp ce străbăteam din nou oraşul. Am luat băieţelul în braţe şi l-am pus în patul meu, nu s-a trezit, a mormăit doar ceva, înainte de a se ghemui adormit. Aveam numai două camere în apartamentul meu, ea stătea în picioare în cealaltă şi se uita la cărţile de pe etajeră. Am găsit încă un set de chei şi i-am spus că la plecare poate să le arunce pur şi simplu în cutia de scrisori. Dintr-odată eram foarte grăbit să plec, probabil că eram un pic înfricoşat de propria mea idee. Cum stătea acolo, mi-a trecut prin minte că, în mod sigur, era foarte frumoasă când nu era atât de palidă şi plânsă. Mi-a zâmbit a doua oară şi m-a întrebat cum mă cheamă. Aşa am cunoscut-o pe Astrid.

Am condus toată noaptea, până când pauzele dintre curse au început să se lungească şi chiar şi atunci am mai continuat o oră, un pic enervat pe mine însumi, pentru că îmi dădusem patul unei străine şi copilului ei. Când am ajuns acasă, m-am trântit pe canapea şi am adormit imediat. M-am trezit când cerul s-a luminat în spatele acoperişurilor de vis-à-vis. Nu ştiam dacă să mai stau în pat sau să mă scol. Am stat aşa câteva minute, simţindu-mă ca un musafir în propria-mi casă. Apoi m-am furişat şi am deschis uşor uşa de la dormitor, patul era gol. M-am dezbrăcat şi am dormit până la amiază, aşa cum obişnuiam. Dacă cineva mi-ar fi spus că ea era cea cu care aveam să-mi petrec viaţa, această străină pe care cu o seară în urmă o salvasem dintr-o situaţie jenantă şi periculoasă, aş fi zâmbit, aşa cum zâmbeşti la auzul istoriilor confuze şi bizare ale prietenilor, îngăduitor şi uşor distrat, în timp ce îţi stingi ţigara în scrumiera plină, printre bălţile de bere de pe tejgheaua barului. Dar cine să-mi spună asta? Viitorul era încă departe, neconturat, ceva despre care poţi cel mult să fabulezi, ca atunci când vorbeşti despre locurile în care ai vrea să mergi la vară. Când m-am trezit, de-abia îmi mai aminteam cum arăta. Bineînţeles, eram suficient de

în vârstă ca să ştiu cât de fortuite sunt momentele în care cunoşti pe cineva, dar eram încă prea tânăr pentru a-mi da seama că numărul lor nu este infinit. Când o femeie frumoasă şi necunoscută îmi întoarce privirea pe stradă, mai pot încă să mă joc cu gândul că viaţa este ca ramurile unui copac, plină de posibilităţi, de căi pe care le poţi urma, dar nu este decât un gând. Fiindcă ştiu prea bine că pomii nu cresc până la cer, aşa cum se spune, şi că oamenii nu se pot mişca într-o direcţie anume, fără să-şi reteze toate celelalte posibilităţi.

Când am cunoscut-o pe Astrid, eram încă tânăr şi nu prea reuşisem să am vreo relaţie serioasă. Încă mă apuca ameţeala când mă gândeam la mulţimea de chipuri de femei din oraş şi nu îmi schiţasem decât foarte vag cam ce mi-ar fi putut oferi viitorul, dar ameţeala aceea nu era o cherchelează extatică, dimpotrivă, mă îngreţoşa. Cazinoul sclipitor şi ispititor al hazardului îmi crea o senzaţie de rătăcire şi aversiune. Eram deja sătul să stau treaz şi să mă împleticesc printre corpurile calde şi intoxicate de alcool, în hărmălaia care pulsa şi lumina intermitentă, în care nu conta cine sunt. Sătul să stau undeva, în oraş, între o melodie şi alta, aplecându-mă deasupra unei necunoscute, care îmi împărtăşea cu o voce răguşită temerarele ei planuri de călătorie sau proiectele-i mondene de viitor, până când muzica ne despărţea din nou, cu ritmul ei bubuitor, ca şi cum un copil supărat stătea undeva, sub noi, smucindu-şi păpuşile. Dacă tipa se trezea în patul meu, era doar un alt impuls nocturn, trecător, şi de abia îmi mai aminteam mirajele pe care poftele mele le descifraseră în trăsăturile tinere şi fără expresie ale feţei ei. Privea în jur somnoroasă şi uimită, dar nu puteam ghici ce vede, nici măcar pe faţa mea, pe care poate că încerca să o tălmăcească, în cazul în care ar fi catadicsit să o facă, din puţinul pe care i-l împărtăşisem. Ea însăşi părea atât

de străină, când o trăgeam spre mine, oarecum convenţional, de vreme ce oricum era acolo, caldă şi adormită, şi mă gândeam cât de aproape poţi fi de cineva şi totuşi să nu ştii nimic despre acea persoană. Îi priveam corpul gol, fără să îmi mai pese dacă e frumoasă, absorbit cu totul de particularităţile oarbe, de forma sânilor, cicatricele sau semnele din naştere de pe piele. Un alt corp, cu zestrea sa genetică specifică, pe care vreun geamgiu sau vreun librar şi soţia lui, de undeva, din vreo suburbie, o trecuseră preţioasei prinţese a acelei nopţi. Îi dădeam la o parte părul de pe faţa ei necunoscută, îi cercetam de formă trăsăturile feţei, iar ea se ghemuia lângă mine, mângâindu-mă distrată. O atingere fără conţinut, ca şi cum ţi-ai imagina o limbă din cuvinte care nu înseamnă nimic, încă o dulce şi lină alunecare prin eternitate, cu mintea undeva, departe.

M-am trezit spre prânz, cu o senzaţie de rece şi jilav în spate. Băieţelul făcuse pipi în patul meu, speriat şi năucit de nocturna dramă matrimonială a părinţilor lui. Iar acum, Simon călăreşte un Kawasaki, mai mult ca sigur fără cască, în timp ce stâncile, stejarii de plută şi turmele de oi din Sardinia trec pe lângă el, şi nici prin gând nu-i trece să sune acasă, acest Simon pe care de mulţi ani încoace mă obişnuisem să-l consider fiul meu. Pata udă şi întunecată de pe cearşaf era singura urmă vizibilă pe care el şi mama lui o lăsaseră, dar se pare că păstraseră cheile. Am strâns cearşafurile şi, când le-am aruncat în baie, am simţit mirosul de urină şi parfumul ei. Îşi găsise aşadar timp să se dea cu parfum înainte de a-l părăsi pe bărbatul grizonat. Dacă în noaptea aceea, când i-am întins cheile cu un gest puţin jenat, m-am gândit vreun moment că ar putea fi genul de femeie care mi-ar atrage atenţia pe stradă, gândul acela nu fusese decât o idee fugară. Eram încă prea absorbit de durerea mea personală. Când am ridicat salteaua, am

descoperit în spatele scândurilor patului un desen în cărbune, pe care îl ţineam atârnat la capul patului, prins într-o piuneză. Probabil că se desprinsese şi căzuse pe podea în timpul nopţii, acea schiţă făcută la repezeală a unui craniu de pasăre pe care Inès mi-l dăruise la un moment dat, cu mult timp înainte ca eu să stau la fereastră şi să o urmăresc pentru ultima oară cu privirea, în timp ce se depărta pe trotuar, până ce s-a pierdut cu totul printre fulgii de zăpadă pe care vântul îi învolbura în vârtejuri, în spirale confuze. Am revăzut-o acum un an sau doi, într-o seară, când ieşeam de la cinema împreună cu Astrid. Am dat din cap şi ne-am zâmbit în mulţime, Astrid m-a întrebat cine e, iar eu i-am răspuns că e o femeie pe care o cunoscusem cândva, înainte ca noi să ne întâlnim. De fapt, era adevărat. Bineînţeles că îi spusesem lui Astrid despre ea, când încă nu eram pregătiţi să ne spunem poveştile, dar nu i-am spus că femeia din foaierul cinematografului era acea Inès, despre care mă auzise povestind, sumar şi distant, aşa cum vorbesc bărbaţii despre femeile de dinaintea celei care le ascultă povestirea. De fapt, nici nu ştiu de ce. Oare mi-era teamă că ea încă se ascunde, undeva, în mine, că imaginea lui Inès are să reînvie după revederea aceea întâmplătoare şi are să mă facă să sufăr şi să visez în taină? Era încă frumoasă şi dramatică, cu înfăţişarea ei de orientală, dar când m-am întors spre Astrid, pentru a răspunde întrebării ei curioase, dar deloc inchizitoriale, nu am mai simţit nimic din durerea de odinioară. Era doar o femeie pe care o iubisem cândva, dar între timp visasem alte vise şi oblojisem alte răni.

Am ridicat desenul şi am căutat piuneza. Nici măcar nu îl finisase, degetul meu lăsase o amprentă pe una dintre liniile ample care conturau ezitant craniul păsării. Mi-am frecat degetele unul de altul până ce praful de cărbune s-a şters. Cu un an şi

jumătate în urmă, într-o după-amiază fierbinte de vară, mă dusesem la Gliptotecă, mai mult pentru că înăuntru era răcoare. Credeam că sunt singurul vizitator din muzeu, când am zărit-o într-una din sălile întunecoase care adăpostesc capetele romane. Stătea cu spatele la mine, neclintită, cu părul negru strâns într-un coc dezordonat, deasupra gâtului ei lung şi subţire. La început nu era decât o siluetă care se prefigura în depărtare, în deschizătura scăldată de soare a uşii care dădea în ultima din şirul de săliţe care comunicau între ele, un desen firav, negru, care se reflecta în podeaua de piatră lustruită. Era palidă, deşi soarele strălucise fără întrerupere trei luni la rând. M-am oprit, se pare că nu mă auzise. Era îmbrăcată într-o rochie neagră, lungă şi purta o pereche de pantofi negri, pe piciorul gol, cu tocuri grele şi barete subţiri în jurul gleznelor, nişte pantofi de modă veche, oarecum sumbri, care m-au făcut să fantazez despre un tangou lent într-un bordel din Buenos Aires, de dinainte de război. Chiar şi paloarea ei avea o uşoară patină de culoarea mierii, şi dintr-odată am ştiut că trebuie să o ating, că trebuie să simt, cu mâinile şi cu buzele, această piele pală de o omogenitate desăvârşită, care în acelaşi timp mocnea neobişnuit. Stătea în faţa unui împărat roman, a ceea ce rămăsese din el, o faţă încleştată, fără iluzii, desfigurată de vreme, balansându-se pe un suport de fier care fusese înfipt în piatră, ca şi cum ar fi fost decapitat. Trăsăturile feţei îi erau complet distruse, astfel încât venele şi porii din piatră răsăreau de-a lungul suprafeţei crăpate, de pe care nasul şi buzele dispăruseră. Chipul era ca o fotografie care se decolorase treptat, odată cu trecerea secolelor, pălind în eternitatea anonimă a marmorei. I-am spus asta sau ceva de genul acesta, iar ea s-a întors şi s-a uitat la mine cu ochii ei mari şi întunecaţi, cu un calm desăvârşit, cu

o privire ce părea a mă recunoaşte de undeva, deşi nu ne mai văzuserăm niciodată mai înainte.

Chipul ei mai străluceşte încă, după toţi acei ani, printre reflecţiile mişcătoare şi vârtejurile şi pliurile celor petrecute de atunci încoace. Străluceşte acolo, în întunericul verde, precum figura de pe o monedă care mi-a alunecat printre degete, rară, dar nu de neînlocuit. Uneori nu pot să mi-o imaginez, alteori îmi apare în minte, rapid, printre reflecţiile schimbătoare ale zilelor, printre alte chipuri pe care le ţinusem în mâini, unul câte unul, ca şi cum ar fi putut să îmi spună ceva ce nu ştiam. Privirea ei îşi pierduse acea teribilă putere de atracţie, coclită şi estompată de şuvoiul timpului, dar, din când în când, mă privea din nou, de la distanţă, cu ochi întrebători, punând o întrebare din ce în ce mai nedesluşită şi de neînţeles, care an de an devenea din ce în ce mai irelevantă şi mai imposibil de răspuns. Am plecat de la muzeu împreună. Am mers unul lângă altul în lumina slabă şi printre umbrele lungi dintre zidurile înfierbântate, păşind peste pietrele incandescente ale pieţelor, vorbind fără întrerupere despre tot ce ne venea în minte, ca şi cum nu ar fi existat graniţe la ceea ce ne puteam spune, povesti sau răspunde. Ne-am plimbat pe chei şi prin parcuri şi mai departe, ca şi cum ne-ar fi fost imposibil să ne oprim, în timp ce ultimele reflexe ale soarelui se topeau în geamurile de la ultimele etaje, iar amurgul se prelingea printre pietrele de caldarâm şi firele de iarbă şi cutele calme ale apei. Cu ocoluri somnambule am ajuns în faţa casei ei, pe o străduţă lăturalnică, vis-à-vis de cimitirul evreiesc. Amânaserăm ceea ce ştiam amândoi că nu e decât o chestiune de timp, vorbeam mai rar acum, cu pauze lungi, în care doar ne priveam cât de lung puteam suporta, amânând momentul în care trebuia să ne atingem, acolo, în camera ei cu vedere

către mormintele năpădite de buruieni şi pietre funerare strâmbe, cu semne misterioase.

Felul ei de a vorbi avea ceva ce îmi amintea de vremuri trecute, iar asta nu se datora numai accentului. Părea să vină dintr-un alt veac, ca şi cum ar fi coborât de pe unul dintre acele imense transatlantice cu aburi şi coşuri înalte, demult scufundate sau la fier vechi. Tatăl ei era diplomat francez, mama – persană, iar ea rămăsese la Copenhaga, după ce părinţii plecaseră mai departe, spre Teheran, New Delhi şi Caracas. Mi-a spus că desenează, dar niciodată nu am aflat dacă era doar ceva trecător, în timp ce aştepta să se întâmple altceva. Ce anume făcea, nu mi-a fost niciodată clar, oricât de mult aş fi chestionat-o, dar în mod sigur banii nu erau o problemă pentru ea. Apartamentul ei era la fel de spartan mobilat precum chiliile dintr-o mănăstire şi, în aparenţă, nu mânca niciodată altceva decât semipreparate congelate, dar cheltuia o avere pe taxiuri şi niciodată nu am cunoscut o femeie care să cumpere atât de mulţi pantofi. Scumpi, extravaganţi, nebuneşti, pantofi pe care îi purta doar de câteva ori, înainte de a-i da uitării undeva, pe fundul vreunei lăzi. Mi-a arătat schiţele ei reprezentând cranii şi fragmente de oase. Nu ştiam ce să spun despre ele, despre obsesia ei pentru rămăşiţele măcinate de timp ale morţii, imortalizate cu o insistenţă maniacală de linii ample, când violente, când şterse. Ochii ei negri şi desenele ei negre păreau să se deschidă către un întuneric bizar, al cărui prag trebuia să mă stăpânesc a-l trece. Brusc, de la o secundă la alta, era în stare să se avânte şi să mă privească cu ochi înfricoşaţi, ca şi cum o speriasem cu vreun sunet brusc sau cu vreo intonaţie agresivă neaşteptată. Asta se întâmpla des şi de fiecare dată arăta ca şi cum era gata-gata să se spargă. Într-un asemenea moment am lăsat să se dezlănţuiască ceea ce fusese stăvilit în noi cât timp ne-am învârtit prin

oraş. Corpul ei era lung şi aproape costeliv, sânii – mici, iar labele picioarelor, lungi şi subţiri, cu oasele ieşind în afară prin pielea subţire, precum oasele fine ale aripilor unei păsări. Nu era nimic voluptuos sau obraznic în silueta ei, dar radia o foame insaţiabilă care se transmitea neliniştii avide a mâinilor şi gurii ei. Să faci dragoste cu Inès era o luptă fără sfârşit, o furie năvalnică, înverşunată, ca şi cum ar fi vrut să mă târască cu forţa deasupra unui abis şi să se prăbuşească în vid, cu trupul ei încleştat în jurul trupului meu, într-o cădere ameţitoare, fără sfârşit. Nu ne-am oprit decât înainte de răsăritul soarelui, când ea mi-a cerut brusc să plec.

N-a durat decât un an şi ceva. Când a început din nou să ningă, relaţia se terminase, în cazul în care ajunsese vreodată să fie o relaţie, acea serie confuză de îmbrăţişări convulsive, accese de furie, escapade filosofice şi rare momente de blândeţe tăcută şi lină. Când nu făceam dragoste, vorbeam despre artă, mai mult despre pictorii vechi, Rembrandt, El Greco, Goya şi schiţele lui Leonardo, studiile lui anatomice, care bineînţeles că o încântau prin precizia lor temerară şi neîndurătoare. Dintre artiştii secolului douăzeci, numai Giacometti şi Francis Bacon îi stârneau interesul. În aparenţă, indiferenţa ei faţă de arta modernă era tot atât de mare ca şi ignoranţa faţă de politica la nivel înalt, ceea ce mă uimea ţinând cont de educaţia şi proveniența ei. La un moment dat, auzind că vorbesc despre Charles de Gaulle la trecut, m-a privit cu o mirare sinceră, nu ştia că murise. N-am văzut-o niciodată citind ziare, iar în apartamentul ei nu se afla nici televizor, nici radio, doar un gramofon vechi şi o colecţie mică şi eclectică de discuri, de la Orlando di Lasso şi Gabriel Fauré la Serge Gainsbourg şi Astor Piazzolla. Dar în ciuda imenselor pete albe din imaginea ei despre lume, eram de fiecare dată copleşit de perspicacitatea ei analitică şi de cunoştinţele detaliate despre lucrurile care o interesau, fie că era vorba de arheologia indiană, de sufismul persan sau de teoria culorii la Goethe. Dacă am reuşit vreodată să scriu despre vreun pictor ceva care să nu fi fost spus mai bine de nimeni altcineva, acest lucru se datorează conversaţiilor din pat cu Inès, când fumam întinşi, încă gâfâind şi transpiraţi, în timp ce ea îi dădea înainte cu filozofia, către o ţintă surprinzătoare, cu acel subtil echilibru dintre francheţe şi scepticism caracteristic gânditorului autentic. Inès este una dintre cele mai instruite persoane pe care le-am cunoscut, pentru că educaţia ei nu era academică, ci ca a celor care au adulmecat ici-acolo, din pură curiozitate, fără scop, prin anticariate, muzee şi biblioteci, lacomi şi indiferenţi faţă de categoriile scolastice.

Singurul lucru pe care nu avea chef să-l analizeze şi să-l disece eram noi, ce avea să se întâmple cu noi şi încotro ne îndreptam. Era pur şi simplu prea prostuţ, după cum spunea ea, şi când, la un moment dat, într-un moment de tandreţe capricioasă, i-am şoptit ceva despre a avea copii, a râs răguşit de obrajii mei îmbujoraţi şi privirea timidă, în timp ce deşuruba dopul unei sticle de coniac pe care o ţinea tot timpul lângă pat, pe podea. A continuat să râdă, bând din sticlă, aşa încât, în cele din urmă, a trebuit să o bat pe spate, între omoplaţii firavi şi proeminenţi, ca să nu se înece. Când se aşeza peste mine cu picioarele desfăcute, cu spatele, pentru a se desfăta cu imaginea propriei excitări în oglinda de deasupra patului, omoplaţii ei îmi păreau aripile strânse ale unei mari păsări. Ne întâlneam la mine acasă sau în faţa cimitirului evreiesc, dar îmi cerea insistent să dau telefon înainte de a veni. Puteam suna oricând, dar nu mă lăsa să intru decât dacă stabileam dinainte, chiar dacă ferestrele ei erau luminate. Altminteri, ea putea să apară fără să mă prevină, în orice moment din zi sau din noapte, tot timpul vibrând de aceeaşi sălbăticie

reținută, de care trebuia să se elibereze de îndată, adesea nemaiapucând să trecem de holul de la intrare. După prima noastră întâlnire, am ieşit rar împreună şi numai noaptea, în baruri sau hanuri de la marginea oraşului, niciodată în centru unde riscam să ne întâlnim cu oameni cunoscuți. Ea voia să fim un secret, aşa spunea, un secret pentru restul lumii. Am înțeles imediat că nu sunt singurul bărbat cu care se vede. Nu-mi povestea despre ceilalți, dar nici nu îmi ascundea faptul că există, aşa că în cele din urmă mi-am făcut curaj şi am întrebat-o. La început s-a amuzat de gelozia mea şi a observat-o cu un interes detaşat, aşa cum un antropolog observă comportamentul bizar al populației băştinaşe. Ştia că sufăr şi mă lăsa să sufăr, fără să îşi dea seama, în aparență, că este singura persoană care ar fi putut pune capăt suferințelor mele. Cu timpul, a început să se sature de întrebările mele şi de tăcerea mea încruntată.

Mă mai gândeam încă la ea în dimineața aceea, când Astrid şi Simon au înnoptat la mine. Zilele mele erau deşarte şi lâncede, iar ea îmi răsărea tot timpul în minte, atunci când nu aveam nimic altceva la care să mă gândesc sau ce să fac. Fața şi corpul ei mi se arătau cu intermitențe, prin noapte, şi tot timpul mi-era frică să nu o întâlnesc. Gândul că ne aflăm în acelaşi oraş prefăcea oraşul într-o zonă periculoasă, unde atât absența ei, cât şi riscul de a da nas în nas cu ea erau în măsură să-mi declanşeze un brusc acces de durere fizică, ca şi cum o mână ascunsă mi-ar fi stors plămânii şi stomacul. La fel şi în dimineața aceea, stătusem de mai multe ori cu receptorul în mână, gata să-i formez numărul de telefon. Am zăcut câteva ore pe canapea, fumând şi ascultând muzică, până când lumina cenuşie a iernii a început din nou să pălească până s-a făcut albastră. Am ieşit să iau o gură de aer, am rătăcit fără țintă pe străzi, printre

oamenii care erau în drum spre casă, cu serviete, sacoşe de cumpărături şi copii, iar când am ajuns din nou în fața uşii mele, am auzit dinăuntru vocea subțire a lui Simon. A tăcut şi s-a înghesuit lângă Astrid, pe canapea, ca şi cum aş fi fost un străin care intrase neinvitat în casa aceea pe care el, în cursul zilei, se obişnuise să o considere teritoriul lor. Ea şi-a ridicat privirea din revista de benzi desenate, cu un zâmbet nesigur şi ezitant. E în regulă dacă mai dorm încă o noapte acolo? Bineînțeles că e, doar eu îi invitasem, şi de fapt nu eram chiar aşa de nemulțumit să fiu distras din melancolia mea sumbră. Şi-a cerut scuze pentru salteaua udă, iar eu am bagatelizat totul şi i-am spus că, de fapt, şi eu am făcut în pat până când am intrat la liceu. A râs politicos, deşi, în realitate, ceea ce spusesem nu era chiar amuzant. I-am recunoscut parfumul. Arăta altfel, îşi strânsese părul într-o coadă de cal şi am remarcat că îşi făcuse ochii cu negru, ca şi cum ar fi vrut să facă o impresie bună. Dar probabil că nu din cauza mea se fardase, era genul acela de machiaj pentru război, cu care femeile obişnuiesc să îşi întărească poziția, atunci când totul în viața lor se năruie. Negrul din jurul ochilor îi dădea o expresie aprigă şi provocatoare, care contrasta cu felul jucăuş, ştrengăresc în care îşi încrețea brusc buzele într-un zâmbet, chiar dacă în aparență fără motiv. Poate că zâmbea din timiditate sau poate ca să îmi creeze o senzație de uimire plăcută şi veselă, stârnită de faptul că ea se afla acolo, cu băiețelul ei, în apartamentul unui bărbat cu totul străin, fără adăpost, în voia ospitalității mele neaşteptate.

Făcuse cumpărături pentru cină şi s-a apucat imediat de gătit, iar eu am început să-i citesc cu voce tare băiețelului, mai mult pentru că nu ştiam ce altceva să fac. Ea mă privea iscoditoare în timp ce citeam replicile din baloanele de deasupra omuleților albaştri cu

căciuliţe albe de spiriduşi, care trăiau într-un sat cu case cu acoperişuri din pălării de ciupercă, iar băieţelul se apropia încet-încet de mine, până când, în cele din urmă, s-a lipit de mine şi m-a lăsat să-mi pun braţul peste umerii lui mici şi încovoiaţi. Astrid ne-a aruncat o privire din bucătărie şi a zâmbit, iar eu mă uitam în jos, la omuleţii albaştri, brusc fâstâcit, ca şi cum nu aş fi vrut să recunosc cât de mişcătoare era priveliştea unui şofer de taxi care îi citea cu voce tare bietului băieţel, victimă a divorţului părinţilor. Crăiţa fierbea şi clocotea, şi deja mirosea a usturoi şi busuioc tocat, era aproape ca şi cum ne-am fi jucat de-a mama, tata şi copilul, cu mine ca înlocuitor al furiosului grizonat de care fugiserăm. Trecuse multă vreme de când gătisem ultima oară, de obicei mâncam în oraş, seara, când treceam pe lângă vreo tonetă de fast-food. M-am uitat la ea cu coada ochiului, cum stătea în bucătărie, comportându-se ca şi cum era la ea acasă, exact aşa cum îi spusesem, de altfel, uşor jenat de banalitatea frazei. Dacă te gândeşti mai bine, adesea, în momente care se dovedesc a fi decisive, nu ne scapă din gură decât asemenea vorbe goale. Dar eu încă nu ştiam asta, o priveam între două balonaşe cu replici, explicându-i băieţelului un cuvânt pe care nu îl pricepuse. Era aproape la fel de înaltă ca şi Inès, dar şoldurile ei erau mai rotunde, iar picioarele desenau o curbă mai domoală în ciorapii negri pe care îi purta pe sub fusta scurtă, ca şi cum urma să iasă în oraş. Dar, strict vorbind, era deja în oraş. La Astrid, totul era altfel decât la femeia care îmi educase pofta, în aşa fel încât să nu mai recunoască alte forme decât pe ale ei. De când o întâlnisem pe Inès nu mă mai uitam la altele, iar acum stăteam, împotriva voinţei mele, şi mă uitam pe furiş la Astrid, pur şi simplu pentru că ea stătea acolo, cu spatele la mine, şi tăia verdeţuri în bucătăria mea. Mişcările ei erau mai lente şi mai calme, chiar şi vocea avea ceva tărăgănat, spre deosebire de vehemenţa înfrigurată şi sincopată a iubitei mele pierdute. În aparenţă, Astrid nu numai că avea o groază de timp, ba chiar părea să se lase în voia succesiunii de mişcări şi a tempoului lor natural, fără a omite nimic. Nu se grăbea, felul ei de a mânui obiectele avea o siguranţă de somnambul care aducea, în primul rând, cu o delectare, ca atunci când lăsa lama cuţitului să se afunde în pielita întinsă a unei roşii, fără a folosi forţa, astfel încât părea că roşia i se deschide singură în faţă, cu pulpa ei fermă, cavităţile umede şi sâmburii verzi.

În timpul mesei nu m-am mai gândit deloc la Inès. Am vorbit, aşa cum vorbesc străinii, despre ce făceam, evitând, ca printr-o convenţie tacită, să atingem subiectul celor petrecute cu o noapte în urmă. I-am pus întrebări legate de industria filmului, aceleaşi pe care, cu siguranţă, i le puseseră şi alţii, iar ea mi-a povestit despre regizorii care îi plăceau, Truffaut, Rohmer şi Cassavetes. Eu i-am vorbit despre expresionismul abstract, despre De Kooning şi Jackson Pollock şi, din când în când, Simon ne făcea să râdem, cu acele scurt-circuite subtile de care numai copiii sunt în stare. Într-un cuvânt, totul s-a desfăşurat lin şi relaxat şi nici nu te-ai fi gândit că ea îşi părăsise bărbatul sau că eu tocmai fusesem părăsit. În maşină, în drum spre aeroport, unde obişnuiam să îmi încep tura, am descoperit, aproape cu un sentiment de vinovăţie, că pentru prima oară după mult timp mă simţeam uşor şi fără griji. Abia când am ajuns în centrul oraşului şi am trecut de port, mi-am dat seama că nu am mai făcut, aşa cum obişnuiam, acel ocol de-a lungul zidurilor, până la cimitirul evreiesc, cu viteză de melc şi respiraţie tăiată. Erau seri în care nu putusem prelua aproape nicio cursă pentru că nu mă puteam smulge din cartierul ei şi mă întorceam acolo, la intervale regulate, cu speranţa că ea o să mi se arate. Treptat, pe măsură ce întrebările

căciuliţe albe de spiriduşi, care trăiau într-un sat cu case cu acoperişuri din pălării de ciupercă, iar băieţelul se apropia încet-încet de mine, până când, în cele din urmă, s-a lipit de mine şi m-a lăsat să-mi pun braţul peste umerii lui mici şi încovoiaţi. Astrid ne-a aruncat o privire din bucătărie şi a zâmbit, iar eu mă uitam în jos, la omuleţii albaştri, brusc fâstâcit, ca şi cum nu aş fi vrut să recunosc cât de mişcătoare era priveliştea unui şofer de taxi care îi citea cu voce tare bietului băieţel, victimă a divorţului părinţilor. Cratiţa fierbea şi clocotea, şi deja mirosea a usturoi şi busuioc tocat, era aproape ca şi cum ne-am fi jucat de-a mama, tata şi copilul, cu mine ca înlocuitor al furiosului grizonat de care fugiserăm. Trecuse multă vreme de când gătisem ultima oară, de obicei mâncam în oraş, seara, când treceam pe lângă vreo tonetă de fast-food. M-am uitat la ea cu coada ochiului, cum stătea în bucătărie, comportându-se ca şi cum era la ea acasă, exact aşa cum îi spusesem, de altfel, uşor jenat de banalitatea frazei. Dacă te gândeşti mai bine, adesea, în momente care se dovedesc a fi decisive, nu ne scapă din gură decât asemenea vorbe goale. Dar eu încă nu ştiam asta, o priveam între două balonaşe cu replici, explicându-i băieţelului un cuvânt pe care nu îl pricepuse. Era aproape la fel de înaltă ca şi Inès, dar şoldurile ei erau mai rotunde, iar picioarele desenau o curbă mai domoală în ciorapii negri pe care îi purta pe sub fusta scurtă, ca şi cum urma să iasă în oraş. Dar, strict vorbind, era deja în oraş. La Astrid, totul era altfel decât la femeia care îmi educase pofta, în aşa fel încât să nu mai recunoască alte forme decât pe ale ei. De când o întâlnisem pe Inès nu mă mai uitam la altele, iar acum stăteam, împotriva voinţei mele, şi mă uitam pe furiş la Astrid, pur şi simplu pentru că ea stătea acolo, cu spatele la mine, şi tăia verdeţuri în bucătăria mea. Mişcările ei erau mai lente şi mai calme, chiar şi vocea avea ceva tărăgănat, spre deosebire de vehemenţa înfrigurată şi sincopată a iubitei mele pierdute. În aparenţă, Astrid nu numai că avea o groază de timp, ba chiar părea să se lase în voia succesiunii de mişcări şi a tempoului lor natural, fără a omite nimic. Nu se grăbea, felul ei de a mânui obiectele avea o siguranţă de somnambul care aducea, în primul rând, cu o delectare, ca atunci când lăsa lama cuţitului să se afunde în pielita întinsă a unei roşii, fără a folosi forţa, astfel încât părea că roşia i se deschide singură în faţă, cu pulpa ei fermă, cavităţile umede şi sâmburii verzi.

În timpul mesei nu m-am mai gândit deloc la Inès. Am vorbit, aşa cum vorbesc străinii, despre ce făceam, evitând, ca printr-o convenţie tacită, să atingem subiectul celor petrecute cu o noapte în urmă. I-am pus întrebări legate de industria filmului, aceleaşi pe care, cu siguranţă, i le puseseră şi alţii, iar ea mi-a povestit despre regizorii care îi plăceau, Truffaut, Rohmer şi Cassavetes. Eu i-am vorbit despre expresionismul abstract, despre De Kooning şi Jackson Pollock şi, din când în când, Simon ne făcea să râdem, cu acele scurt-circuite subtile de care numai copiii sunt în stare. Într-un cuvânt, totul s-a desfăşurat lin şi relaxat şi nici nu te-ai fi gândit că ea îşi părăsise bărbatul sau că eu tocmai fusesem părăsit. În maşină, în drum spre aeroport, unde obişnuiam să îmi încep tura, am descoperit, aproape cu un sentiment de vinovăţie, că pentru prima oară după mult timp mă simţeam uşor şi fără griji. Abia când am ajuns în centrul oraşului şi am trecut de port, mi-am dat seama că nu am mai făcut, aşa cum obişnuiam, acel ocol de-a lungul zidurilor, până la cimitirul evreiesc, cu viteză de melc şi respiraţie tăiată. Erau seri în care nu putusem prelua aproape nicio cursă pentru că nu mă puteam smulge din cartierul ei şi mă întorceam acolo, la intervale regulate, cu speranţa că ea o să mi se arate. Treptat, pe măsură ce întrebările

mele inchizitoriale otrăveau tot mai mult orele pe care le petreceam împreună, la un moment dat, într-unul din rarele-i accese de compasiune, Inès a încercat să mă consoleze cu faptul că, pe lângă mine, nu exista un bărbat anume cu care obişnuia să se vadă şi că nu îl prefera pe niciunul dintre iubiţii ei mai presus decât pe ceilalţi. În opinia ei, numai numărul lor ar fi trebuit să fie îndeajuns pentru a-mi alina supliciul şi a-mi dovedi cât de inutilă şi neavenită este gelozia mea. Când eram atât de mulţi, fiecare din noi ar fi trebuit să simtă că ea îi înşela pe toţi ceilalţi cu el. Încercam să-mi imaginez cum li se dădea, unul după altul, în camere necunoscute sau în camera binecunoscută care dădea spre cimitir. Nu puteam suporta ideea că sunt doar un bărbat oarecare dintr-un şir de bărbaţi, pe care ea îi vizita sau pe care îi primea la ea, şi nu mă ajuta deloc când că mă asigura că ceea ce o fascina erau tocmai diferenţele dintre noi, corpurile, chipurile şi poveştile noastre diferite. Mă întrebam dacă ea era la fel, cu oricare dintre noi, sau dacă era altfel pentru fiecare dintre noi şi nu puteam să-mi dau seama care dintre cele două ipoteze este mai cruntă. Când mă călărea pe podea, fără să-şi fi dat încă haina jos de pe ea, furia ei era neschimbată, iar când mă lăsa pe mine să o iau, zăcea pasivă în pat, iar privirea ei era, invariabil, pierdută undeva, departe. În serile în care îmi interzicea să vin sau să dau telefon, mă învârteam în cercuri în jurul străzii ei sau parcam în colţ, holbându-mă zadarnic la uşa ei. Ştiam că este comic şi umilitor, dar ştiam şi că nu pot rezista tentaţiei de a mă umili şi mai mult.

Prima noastră întâlnire, din sălița răcoroasă, întunecoasă, printre capetele romane maltratate, când s-a întors şi m-a privit în ochi fără să clipească, fusese ceva decisiv, atotcuprinzător. Când am revăzut scena în minte, nu am mai fost aşa sigur dacă ea fusese cea care răspunsese privirii mele sau eu cel care răspun-

sesem privirii ei, fără să cunosc întrebarea la care răspundeam cu ochii. Ştiam cât de uşor este să-ţi aţinteşti privirea asupra cuiva şi cât de uşor este să pierzi pe cineva din privire şi poate că atunci când m-am decis să o iubesc pe Inès, m-am revoltat de fapt împotriva vârtejului întâlnirilor întâmplătoare. Poate că a fost într-adevăr o decizie şi, aşa cum îmi doream atât de mult să cred, nu privirea ei ciudată a fost cea care m-a smuls din rutina arhicunoscută şi buimacă a zilelor. Poate că, de fapt, atunci când m-a zărit, ea nici nu mai vedea, nu mai vedea mai departe, şi poate că nici măcar nu era cine ştie ce de văzut, poate că eram, la fel ca şi ceilalţi, doar o mişcare, un reflex în continuă schimbare în vârtejurile înspumate şi fără odihnă din privirea ei. Când îi cuprindeam faţa cu mâinile, încercam să regăsesc acea privire care se deschisese către mine ca o firidă, în care mă vedeam pe mine însumi, în sfârşit eliberat, dar ochii ei mă ţineau la distanţă, în şah, tachinându-mă, zeflemitori şi distraţi. Îmi scăpa când încercam să o ţin strâns, îmi aluneca printre degete sau mă trăgea atât de aproape de ea, încât nu mai puteam să o văd clar. Nimic din tot ce făcusem nu lăsase o urmă durabilă, toate cuvintele mele se dizolvau în tăcere de îndată ce erau pronunţate. La fel se întâmpla în fiecare seară, în fiecare noapte, ca şi cum am fi iterat aceeaşi întâlnire, aceeaşi îmbrăţişare, aceleaşi cuvinte. Eram tot timpul în mişcare, dar nu ne îndreptam nicăieri. Nu aveam niciun viitor, era o direcţie greşită, o direcţie în afara timpului, care se ambala în gol.

Dar erau şi momente când părea să capituleze, rare momente când mă lăsa să cred că nu eram doar încă un bărbat din şirul de bărbaţi care treceau prin viaţa ei. Uneori rămânea la mine câteva zile în şir. Îi făceam de mâncare, în timp ce ea stătea şi desena, iar când mă întorceam acasă dimineaţa, ea încă mai era acolo. Când ne săturam să facem dragoste, se ghemuia la

pieptul meu şi îmi povestea sporadic, sărind de la una la alta, despre copilăria ei dezrădăcinată, cu imagini disparate şi incoerente din Londra, Varşovia şi Cairo. Într-o zi de la începutul primăverii, singura noastră primăvară împreună, stăteam la mine în pat şi răsfoiam o monografie despre Vermeer, iar afară ploua. Ascultam ploaia şi ne gândeam la camerele tăcute, cu lumina aceea blândă şi puternică, în care femeile lui Vermeer citeau scrisori sau vărsau lapte dintr-un urcior de lut. Mi-a spus că nu a fost niciodată la Amsterdam şi, dintr-odată, zâmbind misterios, s-a sculat din pat. Puteam să-i aud vocea vorbind la telefon din cealaltă cameră şi nu după mult timp s-a întors şi a tras plapuma de pe mine. Într-o oră pleacă un tren spre Amsterdam, a rezervat deja biletele. A râs văzându-mi stupoarea lâncedă şi mi-a spus că plăteşte ea. Atunci am aflat că nu pleca nicăieri fără să aibă paşaportul la ea. Nu a vrut să treacă mai întâi pe acasă, doar pe la bancă, înainte să luăm un taxi până la gară. Singurul ei bagaj era o sacoşă de plastic cu nimicurile pe care apucase să şi le cumpere din gară, înainte să ne urcăm în tren, euforici ca nişte copii care pleacă în tabără. Ştiu foarte bine că nu e chiar aşa, dar în amintirile mele canalele nu se succed în cercuri concentrice, ci într-o spirală pe care o urmăm, Inès şi cu mine, în timp ce ne cufundăm într-una din obişnuitele noastre escapade filozofice, întrerupte doar de râsul ei printre ferestrele înalte, pictate în alb ale caselor. Cred că amândoi am fost fericiţi în călătoria aceea de week-end, la Amsterdam. Părea mai tânără, ceea ce poate că sună stupid, de vreme ce nu avea mai mult de douăzeci şi cinci de ani, dar încă de la început o percepusem ca fiind mai în vârstă decât mine. Bărbaţii erau, desigur, cei care contau, toţi acei bărbaţi pe care îi cunoscuse, dar în Amsterdam o aveam numai pentru mine şi părea, într-adevăr, că uitase că mai cunoaşte şi alţi bărbaţi

în afară de mine. Ca şi cum îşi luase liber de la viaţa ei de întunecat, capricios şi decăzut înger al iubirii, pentru care bărbaţii în toată firea erau în stare să urle la lună. M-a lăsat chiar să o ţin de gât, când mergeam unul lângă altul pe stradă, un lucru care acasă îmi era interzis.

Ferestrele nu aveau perdele, în Amsterdam te puteai uita în casele oamenilor, ca şi cum nu ar fi avut nimic de ascuns sau nu ar fi vrut ca în viaţa lor să existe ceva ce restul nu ar putea să vadă şi, în acea unică ocazie, am simţit că şi relaţia noastră este la fel. Se lipea de mine, în timp ce ne plimbam de-a lungul canalelor, se oprea din senin şi mă săruta, în mijlocul trotuarului, acolo unde ne putea vedea oricine. Am intrat în hanuri întunecoase şi am băut bere şi am fumat ţigări, pachetele olandeze aveau douăzeci şi cinci de ţigări, şi nu ne mai opream, dezbătând dacă era efectul unei pedanterii sau al unei risipe. Vorbeam şi râdeam printre spiralele de fum albastru şi apa nemişcată, de culoare verde închis, ca şi cum ne-am fi mişcat cu ocoluri către o destinaţie care tot timpul întârzia să apară, dar în realitate ne învârteam în cerc. Toate hotelurile în care am intrat erau ocupate, aşa că într-un final am ajuns pe un vechi vas de pasageri. Noaptea ne-am întins în pătuţurile înguste din cabină, fără să scoatem o vorbă, epuizaţi după o zi de alergat prin oraş, iar eu îmi imaginam că ne aflăm undeva, în largul mării, între continente. I-am spus şi mi-a zâmbit uşor îngăduitor, aşa cum îi zâmbeşti unui copil, mângâindu-mi obrazul cu o tandreţe blândă, aproape melancolică, pe care nu o recunoşteam şi care m-a făcut să mă bucur şi să mă întristez în acelaşi timp.

Era doar un popas în drumul către final, iar pe măsură ce acesta se apropia, eu mă mişcam cu paşi din ce în ce mai repezi. La scurt timp după aceea, a început din nou să-mi răspundă evaziv şi iritat când

o întrebam unde a fost sau unde se duce şi cu cât îmi răspundea mai puţin, cu atât insistam mai mult. Nu după mult timp, am început să mă învârt din nou în jurul străzii ei, noaptea, atunci când nu îmi răspundea la telefon, sperând şi în acelaşi timp temându-mă să nu descopăr vreun indiciu al vieţii ei secrete. Într-o seară am văzut-o ieşind din casă, mergea pe jos, pe stradă; am urmărit-o cu maşina de la distanţă, fără ca ea să mă descopere. Era ca şi cum aş fi stat pe scaunul de lângă mine şi m-aş fi observat spionând-o, clătinând din cap ruşinat, dar nu mai era cale de întoarcere. Trebuia să mă înjosesc până la capăt, înainte de a ieşi la lumină, de partea cealaltă. A intrat într-un magazin non-stop, de unde a ieşit în scurt timp cu un litru de lapte şi o pungă de cafea. Mergea dusă pe gânduri, cu ochii în pământ, înapoi, spre strada ei. I-am ţinut uşa sub observaţie până la plecare, seara devreme; o dată în viaţă ştiam sigur că este singură. Cu toate acestea, m-am oprit lângă bordură, la mică distanţă de casa ei, suficient de departe ca să nu îmi poată vedea maşina de la fereastră. Nu ştiu cât timp am rămas acolo ca un detectiv, holbându-mă stupid la uşa ei de la intrare, când, dintr-odată, am văzut un bărbat oprindu-se în faţa acesteia. Nu puteam să îi văd faţa, dar părea să fie mult mai în vârstă decât mine. Era îmbrăcat cu o haină din păr de cămilă şi avea pantofi negri, lustruiţi. Nu-l văzusem venind, deşi stătusem cu privirea aţintită asupra intrării. Concentrarea mă făcuse să intru într-un fel de transă şi probabil că el se strecurase prin câmpul meu vizual, în timp ce meditam, cu ochii la plăcuţa interfonului, cu pătrăţelele ei luminoase, sau la expoziţia de chiuvete, radiatoare cu abur şi robinete din vitrina magazinului. Haina din păr de cămilă a fost invitată înăuntru, iar eu am reuşit doar cu mare dificultate să ies din maşină, ajungând la uşa de la intrare înainte ca aceasta să se trântească. Îmi imaginam că era un

bogat om de afaceri care o vizita pe Inès, în timp ce soţia era în vacanţă la schi, în Elveţia, şi vedeam în mintea mea cum strecura un pumn de bancnote de o mie de coroane noi şi foşnitoare sub perna ei, în timp ce ea se afla în baie. I-am auzit paşii pe trepte, urcând, oprindu-se şi apoi zgomotul unei uşi care se închide. Am alergat într-un suflet sus, pe scări, urcând câte două trepte deodată, poate ca să nu-mi las timp să mă căiesc, sunam deja la uşa ei, era prea târziu să mă întorc.

Din apartament se auzea muzică şi am recunoscut *bandonéon*-ul melancolic al lui Astor Piazzolla, muzica noastră favorită când făceam dragoste sau stăteam întinşi şi fumam sau visam dimineaţa cu ochii deschişi, în ritmul schimbărilor abrupte ale tangoului, de la o dulce rătăcire, la pasiunea criminală. Am mai sunat încă o dată, şi încă o dată, până când a deschis în cele din urmă, îmbujorată de somn, cu părul despletit peste chimonoul pe care îl ţinea înfăşurat cu mâinile. Ce vreau? Nici eu nu ştiam prea bine. Am trecut pe lângă ea, năvălind din sufragerie în dormitor. Nu era nimeni nicăieri. M-am întors, stătea în spatele meu, cu braţele încrucişate la piept şi capul într-o parte, cu o privire condescendentă, disprețuitoare. Apoi totul s-a întâmplat dintr-odată, pe nerăsuflate. Am apucat-o şi am trântit-o în pat, iar ea s-a lăsat să cadă, fără vlagă, cu braţele întinse, iar chimonoul i-a alunecat de pe corpul gol. A rămas întinsă, aşa cum căzuse, privindu-mă liniştit, ca un spectator care aşteaptă să vadă ce urmează să se întâmple. M-a lăsat să fac ce vreau, într-o pasivitate totală, s-a lăsat în voia furiei mele disperate, timp în care eu mă observam pe mine însumi, cu o privire lipsită de emoţii, fără a fi în contact cu corpul meu orb de turbare. Amândoi eram martori ai înjosirii mele, aşa cum stăteam în genunchi în faţa picioarelor ei depărtate, ţintuit de ochii ei negri. Probabil că a durut-o,

dar expresia de pe fața ei nu s-a schimbat când am pătruns-o cu furie, ca și cum aș fi vrut să o întorc pe dos, ca și cum aș fi vrut să o pedepsesc pentru propria-mi neajutorare. A rămas întinsă, cu ochii pironiți în tavan, fără să se acopere, cu totul lipsită de viață, în timp ce eu m-am încheiat la pantaloni și m-am dus în cealaltă cameră. M-am așezat la fereastră, privind spre cimitir în strălucirea mișcătoare, violetă a felinarelor de pe stradă, care se legănau în vânt, deasupra străzii pustii. Am rămas așa aproape un sfert de oră, când a intrat îmbrăcată într-o rochie elegantă de seară, cum n-o mai văzusem niciodată înainte. Fața ei era palidă și pudrată, își dăduse cu ruj pe buze și își strânsese părul într-un fel complicat. Era frumoasă, într-un fel orbitor, devastator. Stătea cu haina pe braț, trebuia să plece, m-am oferit să o conduc. A dat din umeri. Niciunul din noi nu a spus nimic cât timp ea a stat pe bancheta din spate, uitându-se pe fereastră, ca un pasager oarecare. Am dus-o la o adresă din cartierul ambasadelor și am urmărit-o cu privirea, în timp ce intra pe o ușă uriașă cu plăcuțe de marmură și lambriuri de mahon. Câteva zile mai târziu, a venit la mine să-mi restituie o carte despre gravurile lui Dürer, pe care i-o împrumutasem. Nu și-a dat haina jos. I-am spus că îmi pare rău, nu mi-a răspuns. Când a plecat, începuse să ningă. Am stat la fereastră, privind-o cum dispare printre fulgii luminoși, învolburați.

Două luni mai târziu am întâlnit-o pe Astrid, dar încă nu știam că mă apropiasem de un moment de cotitură în seara în care am mâncat prima oară împreună, așa că m-am urcat din nou în taxi, lăsându-i pe clienți să mă trimită în lung și în lat prin noapte. Nu trebuia să mă întâlnesc cu nimeni, nu trebuia să mă duc nicăieri. Dintr-odată, orașul era plin de prilejuri de a cunoaște alți oameni și de momente de cotitură, dar toate acestea mi s-au părut atât de lipsite de sens în geometria lor imprevizibilă, la fel ca mișcarea bilelor de pe mesele de biliard din hanurile în care obișnuiam să-mi petrec câteva ore, când obosem să stau la volan. Bile lustruite, masive, care se ciocneau cu un mic clic și erau apoi trimise în alte direcții, de-a lungul deșertului verde din fetru, când într-o direcție, când în alta, până ce una dintre ele dispărea într-o gaură neagră, afară din joc. Puteam fi oricine și puteam întâlni pe oricine. Fiecare întâlnire ar putea fi la fel de decisivă ca și celelalte, dar nici misterul din spatele unui chip necunoscut și frumos, nici decizia mea de a rezolva lucrurile nu au fost ceea ce a înclinat balanța într-o anumită parte. Dar poate că anticipez întâmplările și propria mea tălmăcire a lor. Continuam să consider, probabil, că relația cu Inès fusese ceva special, diferit de toate celelalte relații ale mele, altfel nu m-ar fi durut atât de tare și aș fi uitat imediat povestea noastră confuză și deprimantă. Încă mă mai agățam de visele mele zdrobite, în timp ce stăteam la volan, trimis încolo și încoace, prin cartierele mărginașe sau în centrul orașului, lipsit de voință și inexpresiv ca o bilă de biliard. Ea continua să fie prima mea mare poveste de dragoste eșuată, împreună cu Inès mă cufundasem într-o lume mai acută și mai dramatică. Fuseseră momente în care simțisem că nu mai ascund nimic, în care totul în mine era transparent și vizibil, cuprins de privirea ei. Dar dacă totul nu fusese altceva decât o serie de imagini delirante ale mele, era logic că tot eu fusesem cel care stricase totul, încercând cu atâta lăcomie să le adeverească. Dacă acea Inès pe care o iubisem nu era decât o imagine pe care o suprapusesem peste chipul ei necunoscut, faptul că pângărisem icoana prețioasă a pasiunii mele nu putea fi decât efectul unei crude ironii.

Nu mai mâncam, nu mai dormeam, evitam lumea, de parcă aș fi fost un lepros, stăteam în mașină sau zăceam pe canapea, cufundat în cele mai sumbre

gânduri, urmărind fumul ţigărilor încolăcindu-se în spirale vremelnice pe fundalul priveliştii triste de dincolo de fereastra mea. Îmi făcea bine să conduc noaptea, pe străzile pustii, printre faţadele cu ferestre luminate. Nu suportam să-mi petrec nopţile închis între pereţii apartamentului meu şi nici nu aveam chef să ies în oraş şi să risc să dau peste cineva cunoscut. Era mai bine să fiu în mişcare, învârtindu-mă prin lumile necunoscute ale celorlalţi, în afara a tot. În dezolarea mea patetică, eram sigur că nu o să mai iubesc niciodată pe nimeni aşa cum o iubisem pe Inès şi într-un fel aveam dreptate, într-un fel cu totul diferit decât mi-aş fi închipuit. Cu Astrid era un alt fel de iubire, nu atât de violentă şi orbitoare. Era mai tandră, mai lentă şi mi-a trebuit mai mult să o descopăr. Ea m-a eliberat de melodrama isterică care mă devorase din interior, până când ajunsesem să fiu doar carapacea goală şi ridicolă a unei iubiri nefericite; m-a ispitit să-mi trădez propria-mi inimă tumefiată, mistuitoare, fără ca ea însăşi să îşi dea seama. Dar nu cred că am gândit aşa de la început. La început nu mă gândeam aproape deloc la asta, eu care speculasem până în pragul nebuniei, în singurătatea mea rănită şi autoimpusă. Cu Astrid, totul era foarte uşor, curgător, ca şi cum totul se întâmpla de la sine, în ritmu-i propriu. M-am gândit oare la ea în noaptea aceea când ne-am luat rămas-bun în pragul uşii mele, ca şi cum am fi locuit deja împreună? M-am gândit oare la ea ca la o şansă neaşteptată, o făgăduială nesperată de iertare? Sau era doar o femeie frumoasă şi, fără îndoială, foarte amabilă, care fugise cu copilul ei şi găsise adăpost la un taximetrist cu inima îndurerată şi serviciu de noapte? M-am gândit la Inès printre fulgii de zăpadă, privirea ei întunecată, îndepărtată, în pat, când o violasem, turbat de ruşine şi de ură faţă de mine însumi. Şi în noaptea aceea m-am gândit la după-amiaza de vară printre

capetele oarbe de marmură, care îşi pierduseră şi nasul, şi gura. Mă văd acum optsprezece ani, pe drumuri, prin noapte, fără ţintă, dar nu pot repeta micile salturi, alunecarea imperceptibilă care m-a purtat de la un chip la altul, de la o relaţie la cealaltă.

Nu pot distinge clar între ceea ce gândeam atunci şi ceea ce gândesc acum, când mă gândesc din nou la Inès, pentru că mă gândesc la întâlnirea cu Astrid. Cele două poveşti se întreţes şi s-au metamorfozat în timp, iar întâmplările se împletesc în spatele meu, într-un tipar pe care încerc să-l deşir. Încerc să găsesc un loc, un nod de unde să-mi încep cercetările pentru a putea înţelege dispariţia lui Astrid, dar nu sunt sigur dacă o să reuşesc. Urmăresc ţele înapoi, în timp, pentru a găsi logica acestui tipar, dar ochiurile îmi scapă printre degete, aşa că, la sfârşit, mă întorc din nou la sfârşitul dezlânat. Le împletesc din nou, şovăielnic, pentru că ştiu că rezultatul are să fie doar una dintre multele povestiri pe care le-aş fi putut ţese cu aceleaşi ţe. Cum aş putea şti dacă una dintre ele este mai adevărată decât celelalte? Poate că nici nu contează prea mult pe care dintre ele o spun, poate că au să se dovedească toate a avea ochiuri făcute de mântuială, la nimereală şi prea slabe ca să fie adevărate. Cred asta, dar totuşi continuu să încerc, iar cu cât încerc mai mult, cu atât mă conving mai mult cât de puţine ştiu şi cât de puţin îmi amintesc. Cu siguranţă că nu o să reuşesc, cu siguranţă că nu o să mă aleg cu nimic altceva decât cu o fantezie de suprimări şi omisiuni, aproximări grosolane şi schiţe vagi, dar asta e tot ce pot face. Trebuie să descopăr totul, din nou, conştient că risc să îngrop la loc puţinul pe care reuşisem să-l dezgrop între timp. Pe măsură ce continuu să urzesc povestirea, realizez cât de mult dintr-o viaţă rămâne nespus, în umbră. Cum primeşte o formă? Când ia o direcţie hotărâtoare? Unde ar fi putut lua altă întorsătură, devenind o poveste cu totul diferită?

Privesc fix în întuneric, dar acesta se închide în jurul ochilor mei, zăresc ceva licărind ca un fulger, dar licărirea aceea mă orbeşte şi dispare imediat şi tot ce rămâne sunt vagi imagini retrospective pe retină. Pentru că nu mai există, a fost odată, demult. Cu toate acestea, continuu, deşi ştiu că adevărul sălăşluieşte în pauze, în tăcerile dintre cuvinte. La sfârşit, povestea mea este doar o încercare de a încercui şi de a umple golurile în care s-a scurs timpul, să menţin acele goluri deschise, uneori sub forma întrebărilor fără răspuns, alteori sub forma răspunsurilor ezitante la întrebări care nu au fost puse încă.

Era o noapte liniştită în oraş, iar eu m-am întors acasă mai devreme decât de obicei. Mi-am scos pantofii la intrare şi m-am strecurat înăuntru. Ea găsise un cearşaf în plus şi-l întinsese pe canapea, plapuma mea era şi ea acolo, considera desigur că este rândul ei să se învelească cu pătura de lână. Am fost mişcat. În timp ce mă spălam pe dinţi, am auzit scândurile podelei trosnind în sufragerie, iar la puţin timp chipul ei mi-a apărut în oglindă. A rămas în uşă, zâmbind ca şi cum s-ar fi scuzat. Nu putea dormi. Nici eu nu eram prea obosit. Am realizat că probabil arătam ca un idiot, aşa cum stăteam acolo, cu pasta de dinţi în gură, frecându-mi gingiile. Niciodată nu îmi plăcuse să fiu privit în timp ce mă spălam pe dinţi, dar, desigur, ea nu avea de unde să ştie asta. Mi-am clătit gura. Arăta drăguţ, aşa cum stătea acolo, sprijinită de tocul uşii, în puloverul pe care şi-l trăsese peste cămaşa de noapte, nefardată, cu părul ciufulit şi ochii înguşti şi obosiţi. Cele mai multe femei arată mai bine nemachiate, dar nu ai cum să le convingi. Nu ştiu nici că sunt mai frumoase atunci când sunt obosite. Poate pentru că sunt prea obosite ca să se mai gândească la cum arată sau ca să le mai pese ce cred bărbaţii despre ele. Întotdeauna am avut o slăbiciune pentru femeile obosite. Chipurile lor îşi

relaxează trăsăturile, care acum sunt ale lor, uită că cineva le priveşte, uită să ţină cont de asta, iar în privirea lor sălăşluieşte o tandreţe voalată, ca şi cum ochii lor ar privi la ceva dinlăuntrul lor sau într-un alt loc, undeva departe. La fel era şi Astrid, pironită în uşă, aşteptându-mă să termin, cu gândurile rătăcind cine ştie pe unde. Pentru prima oară am realizat că este mai mult decât atrăgătoare. Am propus să terminăm sticla de vin roşu care rămăsese de la cină. Ne-am aşezat în sufragerie fără să aprindem lumina, am stat şi am fumat în întuneric şi în lumina slabă a lămpii de la intrare, şi îmi amintesc că mă gândeam ce gust oribil are vinul roşu imediat după ce te-ai spălat pe dinţi. Vorbea calm, cu vocea ei tărăgănată şi răguşită, aproape intim, ca şi cum ne-am fi cunoscut de mult timp. Mi-a spus că nimeni nu ştie unde se află. Trecuseră mulţi ani de când avusese ultima oară senzaţia că se află în afara lumii, ascunsă într-un loc secret, şi, după cum pot să-mi dau şi eu seama, pe moment îi prinde tare bine. I-am spus că poate să mai rămână câteva zile dacă are chef. Dar prietena mea ce o să spună despre asta? M-am mirat că a presupus că am o prietenă, dar mi-am amintit de pachetul de tampoane, pe jumătate gol, pe care Inès îl uitase în baie şi pe care musafira mea bineînţeles că îl văzuse imediat. Îl lăsasem acolo ca pe un fel de fetiş nostalgic. Probabil că mi-a citit expresia feţei în semiîntuneric şi şi-a dat seama de greşeala ei, pentru că a continuat fără să-mi mai aştepte răspunsul. Eram surprins de cât de deschisă era. Privea undeva departe, cu ochii ei obosiţi şi visători, în timp ce îmi povestea şi uneori îmi căuta privirea ca să vadă ce impresie îmi făcuseră cuvintele ei, dar nu ca să facă apel la simpatia mea. Mă înregistra numai, ca şi cum, dacă mă urmărea în timp ce-i ascultam povestea, era şi acela un mod de a mă cunoaşte.

Îl cunoscuse când avea douăzeci şi unu de ani, iar el, bărbatul grizonat care ieşise şi urlase în frigul nopţii avea patruzeci şi patru. La început, a fost amanta lui. Era singură pe lume. Părinţii îi muriseră când era mică, iar singura ei rudă era o mătuşă bătrână. El era căsătorit şi avea o fiică de vârsta ei. Era un regizor de film faimos, dar eu nu îl recunoscusem când stătuse lângă taxi, cu cămaşa descheiată. Ea fusese asistent editor pentru unul din filmele sale, aşa începuse totul, cu săruturi furate şi îmbrăţişări febrile în laboratorul de editare şi în camere de hotel. Mi-a povestit cum fusese copleşită de privirea lui insistentă, de siguranţa şi de vocea lui calmă, profundă. Fusese fascinată de patima lui de om matur şi de ideea că ea este femeia tânără la care jinduieşte acest bărbat celebru. Totul era diferit cu el, altfel decât fusese cu ceilalţi bărbaţi sau băieţi cu care se jucase de-a iubirea şi pe care îi părăsise, dar era încă uimită. Acum, când stătea şi povestea despre asta, nu putea înţelege cum de făcuse un copil cu el şi crezuse că or să trăiască împreună. Dar şi atunci se mirase, îşi amintea asta, şi de el, şi de ea însăşi. Odată, a luat-o cu el la Stockholm, unde trebuia să se întâlnească cu un producător. A stat şi l-a aşteptat toată după-amiaza la Grand Hotel şi s-a mirat că se află acolo. Îşi amintea păsările în rame aurii de pe pereţi, piţigoi albaştri, măcăleandri şi altele de felul acesta, cu căpşoarele lor încrezătoare înclinate, privind-o în pat. Fusese aproape şocată de inocenţa lor. Era amanta unui bărbat însurat. A amuzat-o să se contemple în această postură. Un secret preţios şi teribil, forţat să stea în pat şi să aştepte cuminte printre toate păsărelele acelea. Şi-a privit sânii în oglindă, care pe vremea aceea bineînţeles că erau ascuţiţi şi plini de zel, ca boturile unor saboţi olandezi, şi totuşi, la ce întrebare se constituiau ei în răspuns? Mi-a spus că îl văzuse odată împreună cu soţia lui, la premiera unui film. Nu putuse să-şi dea

seama, de fapt, ce anume nu era în regulă cu ea, de ce trebuise să fie înlocuită. Pofte. Cuvântul a făcut-o să zâmbească, iar eu îmi imaginez că a zâmbit la fel ca atunci când stătea lângă balustradă, pe unul din micile ferry-boat-uri care traversează arhipelagul suedez, orbită de scânteierea soarelui în apă. Când el avea întâlniri, ea stătea pe malul lacului. Când se întorcea la hotel, dădea frâu liber plăcerii, grizonat şi cu gropiţă în bărbie, un bărbat adevărat, iar ea se lăsa în voia lui, minunându-se. Apoi îl lăsa să vorbească despre viitor, până se pierdea în hăţişurile lui şi zăcea întins printre păsărelele din Grand Hotel, privind-o abătut, ca şi cum s-ar fi aşteptat ca ea să-l găsească acolo, înecat în fanteziile lui. A fost cu totul surprinsă când, într-o zi, s-a trezit cu el în faţa uşii, cu două valize în mână, după ce rupsese orice legătură cu soţia lui. Va să zică nu fuseseră numai vorbe goale, iar ea i-a făcut din nou voia. A uitat de uimirea ei şi s-a grăbit să rămână însărcinată şi, pe măsură ce ea îşi urmărea băieţelul crescând, a început să creadă că viitorul lor este mai mult decât nişte vorbe goale. Cu cât creştea mai mult, cu atât credea mai mult, până în seara aceea când am cunoscut-o eu, după ce descoperise, din întâmplare, că poftele regizorului îşi găsiseră o nouă, dulce şi fragedă taină pentru viitor.

Când m-am trezit, ieşise deja împreună cu Simon. Coborâse să cumpere chifle şi lăsase un termos cu cafea pe masă. Mai era şi un croissant pe o farfurie, cu şerveţelul împachetat sub cuţit, ca la hotel. De obicei, nu mănânc croissante. Spre deosebire de ziua precedentă, apartamentul era plin de urmele prezenţei lor. Soldăţeii de jucărie ai lui Simon era aliniaţi pe pervazul ferestrei, gata să-şi încerce lăncile, între un teanc de cărţi şi grămada de agende telefonice, hainele lor erau aranjate pe un scaun din dormitor, era până şi o rochie printre cămăşile mele în şifonier, iar

pe raftul de sub oglinda din baie se afla o sticluță cu apă de colonie pentru dame și niște tuburi. Arăta aproape ca și cum s-ar fi mutat la mine. Am continuat să-mi petrec zilele și nopțile singur, îi vedeam doar seara, când ajungeau acasă, înainte ca eu să plec. Făceam de mâncare cu rândul și, în general, ne acomodam unii cu alții în micul apartament, flexibili și politicoși, iar când privirile ni se întâlneau din întâmplare nu ne puteam abține să nu zâmbim gândindu-ne la această improvizată viață împreună. Mă miram cât de ușor poate să fie. Chiar și tăcerea era ușoară, aproape imponderabilă, când stăteam unul lângă altul, ca doi străini ce eram, și nu găseam nimic de spus. Era prima persoană din câte cunoscusem împreună cu care puteam să tac fără să mă simt penibil. Mă miram cât de firesc putea să se comporte în apartamentul unui bărbat străin, cât de firesc tăcea după ce spunea ce avea de spus, fără să fie deloc afectată de liniștea dintre noi. Dar, de fapt, nici nu aveam despre ce să vorbim, nu trebuia să ne spunem nimic, ea era doar o străină care avea să campeze pe domeniile mele pentru o vreme. Totuși, meditațiile mele depresive erau tot timpul tulburate de gânguritul lui Simon și de zâmbetul ei ușor ironic. Din când în când, simțeam că mă privește când îl ajutam să își repare jucăriile sau când îi citeam dintr-una din cărțile pe care le împrumutasem pentru el de la bibliotecă, într-o după-amiază când nu aveam ce face. Mă făceam că nu observ atunci când îi simțeam privirea iscoditoare și mă concentram asupra jovialilor omuleți din plastic sau a poveștilor cu animăluțe îmbrăcate. Băiețelul părea să se fi obișnuit cu mine și se purta ca și cum ne cunoșteam de multă vreme. Într-o duminică am mers la Grădina Zoologică, mă întrebase dacă nu vreau să merg cu ei. Nu mai fusesem acolo de un car de ani și am avut impresia că focile lucioase și urșii polari

murdari de noroi sunt aceiași de pe vremea când eram de vârsta lui Simon, care era tare supărat că urșii polari nu sunt mai albi. Pe când ne plimbam în ziua aceea mohorâtă, printre cuștile și grotele cu animale apatice și melancolice, mi-am dat seama că pentru prima oară îmi era greu să-mi conturez în minte imaginea lui Inès. Auzeam cum Astrid îl face pe Simon să râdă și mă uimea cât de repede reușise să creeze o stare de normalitate în jurul lui. Cum îi liniștea groaza față de cele întâmplate cu mici trucuri simple, fie că-i atârna desenele pe perete, fie că îl făcea să râdă în mijlocul unui acces de plâns, punându-și în cap husa de la vasul meu de ceai și alergând prin casă și șuierând ca un ceainic. Apoi se înroșea ușor, cu husa încă pe cap, în momentul în care îmi întâlnea privirea. Trebuie să fi fost devastată în interior, dar nu arăta, și poate că își găsea alinarea și o cale de a se distra când îl făcea pe Simon să se gândească la altceva, cu trucurile ei de clown și blândețea cotidiană. Dar când el continua să plângă, imposibil de consolat, vedeam cum perplexitatea din ochii ei nu îl privea numai pe el, ci și pe ea însăși, și mă gândeam la fermitatea pașilor ei atunci când coborâse în goană pe aleea din grădină, cu băiețelul într-o mână și bărbatul acela pe urmele ei, și se așezase în taxiul meu, puterea din vocea ei atunci când urlase la mine să conduc, să conduc și atât.

Într-o seară mi-a spus că regizorul o așteptase în fața grădiniței, când se dusese să-l ia pe Simon. Era complet distrus de regrete și autocompătimire și am întrebat-o dacă se gândește să se întoarcă la el. M-a rugat să-i spun dacă m-am săturat cumva de prezența lor la mine în casă. Am clătinat din cap, nu asta voiam să spun. S-a uitat la Simon, care stătea pe canapea, hipnotizat de un film de desene animate. Nu, luase o hotărâre. A strâns masa, ca și cum ar fi

încheiat discuția, și s-a apucat să spele vasele. Am rămas pe scaun, urmărind distrat animalele însuflețite de la televizor, care își întindeau reciproc capcane diabolice, acompaniate de o muzică demență, care suna precum spasmele unui carusel care a luat-o razna. Simon se întinsese pe canapea, pleoapele aproape că i se închideau. Am oprit televizorul și l-am acoperit cu pătura. M-am uitat la el o vreme, apoi m-am dus în bucătărie, aș fi putut să șterg vasele. Ea stătea în picioare lângă chiuvetă, neclintită, ca și cum s-ar fi uitat la ceva, undeva, afară, în noapte. M-am apropiat de ea, s-a întors. Din câte îmi amintesc, am stat așa o vreme, unul lângă altul, în bucătărioara mea, în timp ce ochii ei se îngustau și mai mult și mă privea prin acele crăpături, așteptând, așa îmi amintesc eu, dar probabil că totul nu durase mai mult de câteva secunde.

Oare aștepta să fac eu primul pas? Fusese mișcarea aceea declanșată de ceva din mine sau de ceva din ea sau s-a întâmplat pur și simplu, de la sine, independent de noi, în acea pauză neașteptată, în apropierea subită din spațiul gol în care s-au întâlnit privirile noastre? N-aș fi crezut că o să se întâmple vreodată, nici măcar nu pot spune că sperasem. Nu pot explica acel impuls din senin, acea piruetă bizară, dar cu totul decisivă, care m-a făcut să-mi ridic mâna și să-mi las dosul palmei să alunece pe obrazul ei. Și-a înclinat ușor capul și și-a sprijinit obrazul de mâna mea. Mi-am mișcat mâna în jurul gâtului ei, pe sub coada de cal, iar ea și-a lăsat fruntea pe umărul meu. Pielea ei era uscată și caldă, iar eu o mângâiam pe puful de pe ceafă, încercând să-mi imaginez cum se simte mâna mea pe vertebrele ei și la ce se gândește simțind-o acolo. Nu mai atinsesem pe nimeni din după-amiaza aceea, din urmă cu câteva luni, când Inès dispăruse în zăpadă. Gâtul lui Astrid și palma

mea, fruntea ei și umărul meu, era o întâlnire dincolo de ceea ce îmi puteam imagina, bizară și irațională. Era ceva care se întâmplase fără ajutorul nostru, mâna mea pe pielea ei, buzele mele pe creștetul ei, părul ei care mă gâdila în nas și parfumul străin al părului ei. Lumi necunoscute, distincte, ale căror granițe se apropiau brusc una de cealaltă. I-am simțit mâinile pe șolduri, și-a ridicat capul, privindu-mă, dar nu știam ce vede. A închis ochii, poate pentru că totul era mult prea bizar, și ne-am sărutat șovăielnic, ca și cum ar fi trebuit să învățăm de la capăt ceva ce știam deja pe de rost. Nu m-am putut abține să nu mă gândesc la Inès în timp ce o sărutam pe Astrid pentru prima oară, o vedeam micșorându-se și dispărând printre fulgii de zăpadă și mă gândeam că mă aflu deja într-o altă perioadă, că timpul trecuse și începuse din nou. Gura lui Astrid era diferită, și nici eu, m-am gândit, nici eu nu mai eram același, dar, pe de altă parte, nu știam exact care era diferența. Oamenii se sărută pentru că nu știu ce altceva să facă. Omul nu are altceva decât stupidele de buze, stupidele de mâini, care continuă să vorbească, temerare, același limbaj, în timp ce lumea se schimbă. Când am intrat în sufragerie, Simon era tot pe canapea și dormea. În seara aceea l-am lăsat acolo.

În acea primă săptămână pe care am petrecut-o în apartamentul meu, nimeni nu știa unde se află și chiar și eu știam infim de puține despre ea. De altfel, nici acum nu știu unde este, dacă mai este în Lisabona sau dacă a plecat mai departe. Dispăruse în același fel în care apăruse în seara aceea de iarnă, din neant și fără veste. Îmi imaginez că este singură, la fel ca atunci când s-a așezat în taxiul meu, pe bancheta din spate, cu băiețelul ei, întorcând spatele lumii pe care o cunoscuse până atunci. Mi-o imaginez stând la fereastră, pe o stradă străină, unde copiii țipă într-o limbă pe care nu o înțelege, iar tramvaiele zăngăne

la trecerea pe lângă plăcuțele smălțuite ale fațadelor, iar ea se gândește la acea zi, când s-a ascuns în casa unui bărbat pe care nu-l mai văzuse niciodată, și se minunează cum de acel bărbat a devenit cel împreună cu care a petrecut atâția ani. Încerc să o văd, în mintea mea, așa cum probabil că făcuse și regizorul grizonat, singur, în vila sa, atunci când a înțeles că a pierdut-o și se gândea că se află undeva, în oraș, într-un loc necunoscut și inaccesibil. Poate că se plimbă prin Rossio, la sfârșitul zilei, printre tramvaiele stricate și grătarele fumegânde ale vânzătorilor de castane, prin mulțimea de oameni care și-au terminat munca și se învârtesc unii pe lângă alții, și poate că se gândește la cât de ușor e să schimbi direcția, de cât de puțin ai nevoie. Poate că se plimbă de-a lungul fluviului și privește micile bacuri care întunecă strălucirea apei în lumina slabă a soarelui, la vărsarea fluviului în ocean, în spatele cablurilor podului, subțiri ca niște fire de păr, care arată ca și cum s-ar mistui în flăcări, o siluetă printre siluetele oamenilor care se plimbă pe chei.

3.

La cinci zile de la plecarea lui Astrid, am plecat la New York. Nu puteam ști dacă în acel moment se află în Porto. Era pur și simplu departe, invizibilă. Aproape că mă hotărâsem să nu mai merg, iar după ce avionul a decolat, am regretat. Nu mi-era de ajuns, ca să mă liniștesc, că ea îmi cunoștea planurile de călătorie și știa când am să mă întorc acasă. În timp ce stăteam în avion, mi-am dat seama că nu doar neliniștea și întrebările mele fără răspuns mă paralizaseră în zilele care urmaseră dispariției ei pe palier, cu valiza în mână, în sunetul pașilor care se îndepărtau pe scară. Îmi era dor de ea, pur și simplu, iar dorul devenea tot mai violent, tot mai copleșitor, pe măsură ce zilele treceau fără vești de la ea. Înainte, când, dintr-un motiv sau altul, pleca pentru câteva zile, glumeam spunând că este un fel de vacanță reciprocă. Mă bucuram când, seara, după ce Simon și Rosa se duceau la culcare, apartamentul era numai al meu și, în plus, aveam o groază de făcut, ocupându-mă de treburile casnice în absența ei. Îmi plăcea să fiu singur cu copiii, eram mai aproape de ei când erau lăsați doar în grija mea, fie că îi ajutam cu lecțiile, fie că ieșeam în oraș să mâncăm, pentru că eu nu eram în stare să fac cumpărături și să fac de mâncare. Nu aveam timp să mă gândesc la ce făcea Astrid. Acum aveam mult prea mult timp. Nu puteam să-mi explic

de ce, nu aveam niciun motiv palpabil, dar în zilele care au urmat plecării ei eram din ce în ce mai convins că sunt pe punctul de a o pierde. Înainte, gândul acesta îmi răsărea în minte doar ca o posibilitate teoretică, că s-ar fi putut întâmpla un accident, că s-ar fi putut îmbolnăvi sau pur şi simplu că s-ar fi putut îndrăgosti de altcineva, dar era uşor să alung grijile. Prezenţa ei le estompa, iar eu zâmbeam la asemenea gânduri, aşa cum zâmbeşti în faţa avertismentelor premature ale companiilor de asigurări care îţi arată cât de periculos este să trăieşti. Aşa cum nimeni nu crede că i se poate întâmpla ceva rău, nici eu nu puteam să-mi închipui că s-ar putea întâmpla ceva cu ea sau cu acel fapt evident şi aproape banal că eram împreună. Într-atât devenise ea parte integrantă a propriei mele concepţii despre mine însumi. Era ca şi cum m-aş fi trezit dintr-un vis şi mă uitam acum în jur, la lume, iar aceasta semăna doar superficial cu cea cu care eram obişnuit. Când m-am trezit de dimineaţă şi i-am văzut plapuma lângă mine, imaculată, fără nicio cută, am realizat că lumea mea devenise un loc bizar sau, mai degrabă, că nu mai exista nicio graniţă vizibilă care să separe lumea noastră de restul lumii. Iar când am început să mă plimb prin apartamentul pustiu, în care locuiserăm atâta vreme împreună, m-au năpădit amintirile, ca atunci când vizitezi, după mulţi ani, un loc în care ai locuit cândva: îţi dai seama că numai o perioadă limitată de timp poţi să numeşti acest loc sau un altul „acasă". Trecuseră şapte ani de când fusesem ultima oară la New York, dar oraşul era acelaşi, îl vedeam înălţându-se cenuşiu şi vertical, de cealaltă parte a lui East River, în timp ce taxiul traversa Queensboro Bridge. Eram învăluit din nou de umbra aceea aparte, iluminată din mai multe direcţii, de la baza puţurilor adânci ale străzilor, confuz şi imponderabil din cauza oboselii, în

mijlocul neobositului şi nesfârşitului şuvoi de maşini şi chipuri, acelaşi dintotdeauna. Îndată ce-am ajuns în camera de hotel, m-am băgat imediat în pat, dar nu puteam să adorm. Stăteam întins şi mă uitam pe fereastră, la cerul care se întuneca pe faţada de sticlă de vizavi. Am aţipit puţin, iar când m-am uitat din nou, reflecţia monotonă de culoare albastru-închis a cerului fusese întreruptă de pătrate luminate în care bărbaţi în cămăşi albe stăteau aplecaţi deasupra ecranelor albăstrii sau se învârteau, la etaje diferite, unul pe lângă altul, ca nişte fantome cu cravată, în lumina fără umbre, ca într-un vis. În Europa era deja noapte.

Mi-am amintit de zilele goale, pustii de după plecarea lui Astrid. De fiecare dată când suna telefonul, mă pregăteam să răspund sperând să fie ea, dar când ridicam receptorul auzeam pronunţat numele meu. Unul dintre prietenii noştri mă sunase ca să ne invite la cină şi am făcut eforturi pentru a avea o voce cât mai relaxată şi verosimilă când i-am spus că Astrid se află la Stockholm, în vizită la o prietenă. N-aveam niciun chef să mă întâlnesc cu cineva, dar mi-am dat seama că are să pară şi mai ciudat dacă nu o să vin deloc, decât dacă apar singur. De fapt, dacă era să vin cu o scuză plauzibilă pentru a refuza invitaţia, trebuia să fi început cu asta în loc să explic de ce Astrid nu poate să vină. I-am spus că mi-ar face plăcere, după care am fost supărat pe mine tot restul zilei. Mă uimea faptul că nu mai sună nimeni care să ceară cu ea. De obicei, telefonul suna constant şi o căutau mai mult pe ea. Probabil că se asigurase şi în acest sens, folosind aceeaşi manevră Stockholm, aşa cum făcuse şi cu Rosa. Ceea ce ar fi însemnat că plănuise o călătorie de durată. Dar, mai mult ca sigur, îşi dăduse seama că pretextul vizitei la Stockholm o să îşi piardă valabilitatea după o săptămână. Când îţi

vizitezi prietenii, nu o faci, de obicei, pentru o perioadă nedefinită de timp, iar adevărul legat de absența ei avea să stârnească în curând întrebări curioase și îngrijorate. Așadar, scopul minciunii ei fusese doar să o șteargă de aici, cât mai ușor posibil și fără să atragă atenția. După ce ar fi ajuns departe, ar fi fost totuna. Faptul că nu îmi servise aceeași minciună era de înțeles, având în vedere că m-aș fi apucat să o sun pe Gunilla, cum de altfel și făcusem. În mod sigur nu dorise să mă îngrijoreze, dar, pe de altă parte, probabil că prevăzuse în ce stare avea să mă aducă misterioasa ei plecare. Poate că se mirase că nu insistasem să-i cer o explicație sau că nu încercasem să o opresc. Poate că se simțise ușurată din cauza asta. Poate că mă respecta din cauza asta, poate că fusese doar o confirmare a motivelor secrete care o făcuseră să plece. În asemenea stare de delir ajunsesem cu speculațiile mele, în timp ce stăteam în camera mea de lucru, privindu-mi prosteşte însemnările despre Cézanne. După o zi petrecută scriind și rescriind de nu știu câte ori același fragment, a fost un fel de eliberare să mă urc în taxi și să mă îndrept spre suburbiile din nord, așteptând cu nerăbdare o seară plăcut temperată de vinuri italiene și de o conversație despre toți și toate.

Era una dintre acele cine la care fuseserăm de atâtea ori de-a lungul anilor, cu aceleași persoane. Din când în când, câte un cuplu divorțează, unul dintre ei dispare, iar celălalt, după o perioadă de timp, ne prezintă o nouă figură, dar în rest este cam același grup de prieteni, mai mult sau mai puțin apropiați. Pe unii dintre ei îi cunoșteam încă din tinerețe, printre aceștia numărându-se și gazdele, un cunoscut arhitect și soția lui, care fusese iubita mea pentru puțin timp, cu mult înainte de a-l cunoaște pe el și cu mult înainte de Inès și de Astrid. Ea avea un

magazin de artefacte „umaniste" din India și Bali, iar când vorbeam cu ea, își lăsa întotdeauna, cu un gest familiar, o mână pe genunchiul meu, ca un fel de mic suvenir nedureros al acelei veri de demult, când fuseserăm tineri și iubiți. Cu Astrid am fi fost opt, dar nimeni nu s-a mirat că nu mă însoțește, iar după ce am repetat povestea cu plecatul la Stockholm și ultimului cuplu sosit, numele ei nu a mai fost pomenit decât în trecere. M-am așezat cu paharul de martini sec în mână, asemenea oricărui văduv de paie, în grădina prietenilor mei, cu spatele spre apus, concentrându-mă să par cât mai relaxat. M-am uitat în jur la interiorul decorat cu gust, cu mobilier modern și destul de scump, precis patinat ca să nu fie prea ostentativ, și atât de armonios plasat, încât camera crea o senzație de aerisire aproape puritană. Mi-ar fi plăcut să decorez oarecum în același fel la mine acasă, dacă Astrid nu ar fi avut o slăbiciune pentru amestecul de antichități cuminți cu kitsch-uri excentrice. Pentru prima oară m-am simțit cu un străin, ca un nou-venit în acel grup. Luam parte la conversație numai atunci când eram întrebat și nu auzeam prea bine ce spuneau ceilalți. Discutau ca de obicei, despre aceleași lucruri. Mi-a trecut prin cap că, deși de fiecare dată găseau un nou subiect de discuție, întotdeauna părea același, nu numai pentru că, în mod normal, aș fi putut ghici dinainte ce are de gând să spună unul sau altul despre un subiect sau altul, ci și pentru că felul în care se exprimau anula diferențele dintre subiecte. Toate erau tratate cu aceeași ironie împărtășită, cu aceeași distanță cazuală și simandicoasă, ca și cum noi, cei care stăteam în jurul căminului, în atmosfera saturată a amurgului, am fi aparținut unei elite alese și exclusiviste, care, cu capetele înclinate, observau și comentau subtil prostia lumii.

Mi-am aruncat privirea asupra figurilor binecunoscute. Fiecare din noi suntem nişte puncte de referinţă solide în orizontul celorlalţi, martori reciproci ai vieţilor noastre, şi, pentru că ne cunoşteam de atâta vreme, nici nu simţim că timpul trece. Suntem cam de aceeaşi vârstă, vieţile noastre au prins un cheag mai mult sau mai puţin stabil, cu toate acestea nu suntem chiar atât de bătrâni încât viitorul să nu pară lung, ba chiar departe, ca atunci când eşti în larg, cu barca, iar orizontul pare să nu se mişte din loc. Cei mai mulţi dintre noi au făcut copii, unii mai devreme, alţii mai târziu, şi cei mai mulţi dintre noi fac acelaşi lucru de atât de mult timp, încât nu mai avem nimic de dovedit nimănui, dar de fiecare dată când atingem o ţintă, ne apucăm deja să ne facem planuri noi. Ne este peste putinţă să ne închipuim că ar putea fi altfel, încă nu acordăm nicio importanţă faptului că istoriile noastre sunt pe punctul de a deveni mai lungi decât viitorul nostru. Şi totuşi, a trecut atât de mult timp de când am luat locul altora. Ici-colo, încă se mai găseşte câte un bătrân elefant alb, care îşi ridică trompa, dar, în rest, noi decidem acum. Numai că nu am descoperit că nu ne mai putem permite mult timp să le zâmbim binevoitor sau îngăduitor tinerilor, care vin cu paşi mărunţi din spate. Nu ne putem imagina prea clar că foamea şi stridenţa lor deliberat pompoasă vor fi înlocuite de saţietate şi conversaţii tolerante, când ei vor fi cei care vor sta unde suntem noi acum. Desigur, nu avem răspuns la toate întrebările, ba chiar mai avem întrebări de pus. Refuzăm să credem că vom ajunge vreodată la fel de pompoşi şi îmbuibaţi de vin şi de împliniri, precum bătrânii nebuni pe care tocmai i-am înlocuit. Încă mai râdem de ei când îi vedem cum se agaţă de faima lor, ca nişte moşnegi senili care scotocesc prin sertare cu mâini tremurătoare şi pătate, de teamă ca

nu cumva asistentul social să fi furat din argintărie. Avem şi noi scrupulele noastre, idealurile noastre şi încă mai reuşim să spunem câte ceva scandalos şi amuzant. Ne mai amintim încă minunata senzaţie a căldurii scaunelor, când în cele din urmă ne-am aşezat pe ele. Nu am uitat încă cum este să îţi fie frig şi, uneori, nu ne vine să credem că suntem tot noi, cei care stăm aici, acum. Totuşi nu putem înţelege de ce nou-veniţilor li se pare atât de greu să stea afară în frig şi să aştepte. Doar pot să aştepte şi ei puţin, aşa cum şi noi a trebuit să aşteptăm. Nu putem să înţelegem cum e să fii în pielea lor. E mult prea multă ură în ochii lor. Nu ne putem imagina cum va fi pentru succesorii noştri, când vor simţi căldura locurilor noastre goale, deşi căldura este tot timpul cam aceeaşi.

Unul dintre bărbaţii din grup, un custode de muzeu, se lansase într-o recenzie interminabilă. Ceva despre o expoziţie pe care o văzuse de curând. Vorbea mult, iar privirea îi era la fel de intensă ca de obicei. Semăna puţin cu Stravinsky şi ştia asta. Era chel încă de pe vremea când învăţam împreună la istoria artei şi vorbea cu aceeaşi intonaţie insistentă, aproape inchizitorială, ca atunci când petreceam nopţi întregi discutând cât de ingenioasă fusese decizia lui Marcel Duchamp de a se lăsa de cultură şi a se dedica, în schimb, şahului. Nu s-a schimbat aproape deloc, doar a îmbătrânit, şi se întrerupe mai des cu râsul lui brusc şi zgomotos, ca şi cum şi-ar mototoli întregul eşafodaj al raţionamentului în faţa unei audienţe care îl ascultă cu veneraţie, doar ca să îi lase cu senzaţia, de jenă şi ofensă, că s-au lăsat subjugaţi doar de dragul desfătării lui şi nu, aşa cum crezuseră, din respect faţă de o idee mai profundă. Absent cum eram, încet-încet mi-am dat seama că este vorba despre iubitul Rosei, artistul-instalator. După părerea custodelui, embrionii îmbălsămaţi şi pornografia aceea

pedofilă rulată cu încetinitorul erau un exemplu parodic al faptului că avangarda a murit de tot, pentru că atunci când tradiția nu mai exercită nicio autoritate împotriva căreia să te revolți, când provocarea în sine devine o parte a infinitelor deghizări ale tradiției, la fel și cuvântul „avangardă" devine doar o scuză zbârlită pentru cei care nu își știu meseria, care nu au idei, ci doar o frunză de smochin uscată pentru ceea ce se află la baza ambiției mic-burgheze de a te numi artist. În cele din urmă, iubitul Rosei ajunsese să fie încă unul din seria acelor tineri oportuniști care își camuflează crimele oedipiene sub paricidele din istoria artei, sărind direct de la troc în Cartea Albastră. Tot ce spusese cheliosul aș fi putut tot atât de bine spune și eu și, de fapt, ar fi trebuit să mă bucure felul în care îi făcuse pe cei din grup să râdă înfundat de tânărul zeflemitor, îmbrăcat în negru, care, probabil, avea să-mi fie ginere, spre supărarea mea asumată. Cu toate acestea, fără să știu de ce, mi-a venit să-i iau apărarea iubitului Rosei, care fusese atât de criticat și mușcat de fund, și deja mă lansasem într-o frază interminabilă, prima din seara aceea, fără să știu unde o să mă conducă, când custodele m-a privit batjocoritor, pe deasupra ochelarilor lui cu rame de oțel, în momentul în care m-am oprit pentru a trage un fum din țigară. Întâmplător, îl văzuse pe nărăvașul nostru iconoclast la un vernisaj, cu limba în gâtul fiicei mele. Ochii lui mici, încadrați de ramele de oțel, îmi scanau fața în căutarea vreunei reacții involuntare pe care să o folosească în avantajul dezvăluirii sale, dar eu am rămas nemișcat și pentru o secundă s-a făcut liniște. Dacă Astrid ar fi fost acolo, el nu ar fi avut curajul să spună asta, m-am gândit, sau în orice caz nu așa, cu acele cuvinte. Mai bine să capitulez, ceilalți izbucniseră deja în acele hohote de râs năvalnice și avide care încearcă să atenueze situația penibilă în care este pus cineva atunci când se

depășesc anumite limite. Dar nu era periculos, puteam face haz de mine însumi în prezența lor, fără nicio teamă, era doar mica și obligatoria iterare a ritualului original de inițiere în prietenie, în care trebuie să te umilești, o dată pentru totdeauna, ca un fel de garanție mutuală, prin care îți ipotechezi respectul de sine pentru ca ceilalți să te respecte, astfel încât nimeni să nu creadă că vreunul dintre membri se bucură de un credit mai mare decât restul.

Înainte de a ne așeza la masă, m-am dus sus, în baie, pentru a fi un moment singur. M-am așezat pe marginea căzii, privind prosteşte la sticluțele de parfum opulente ale gazdei și la albăstrelele ofilite care atârnau la înălțime, în buchețele legate cu funditе de culoarea lavandei, ca o mică și fermecătoare atingere feminină în mijlocul instalațiilor sanitare, albe și sterile. „Codașul" casei, care avea cinci ani, uitase în cadă o rățușcă galbenă de plastic cu ochi mari și albaștri, care se bălăngănea zâmbindu-mi încurajator, ca și cum ar fi vrut să mă molipsească de buna-i dispoziție. Îmi venea să o strâng de gât, ca și cum naivitatea acesteia ar fi fost o adevărată fereastră a francheței inocente, deschisă către lume, și nu o ingenuitate proiectată și turnată în plastic, și în același timp m-am simțit vinovat din cauza impulsului meu, ca și cum, în dorința de a o pedepsi pe rățușca de plastic pentru ignoranța ei veselă, ar fi fost vorba de un atac real. Dintr-odată totul mi s-a părut atât de intangibil și deformat, ca și cum aș fi privit prin apă, în această casă în care venisem de atâtea ori, împreună cu Astrid, în mijlocul acestor oameni pe care ar fi trebuit să îi consider cei mai buni prieteni ai mei. De ce venisem? Ce căutam eu aici? Cum deveniseră „cei mai buni prieteni ai mei" exemplarele acestea ale clasei medii academice, comode, înfumurate, autosuficiente și constipate intelectual, care stăteau acolo și dădeau pe gât remarcile blazate despre Brunello, ca

şi cum gesticulaţia lor studiată şi cosmopolită le-ar fi putut masca ambiţiile sociale. Ca şi cum umanismul lor culinar şi călătoriile cu automobilul prin Toscana ar fi fost de ajuns pentru a da uitării că toţi, până la unul, proveneau din blocuri de suburbie din cărămizi galbene, unde, în fiecare seară, la ora cinci, mirosea a caltaboş. O suburbie fără importanţă, uitată de Dumnezeu, în care vremea era tot timpul mohorâtă şi unde mamele lor „casnice" răzbiseră în viaţă cu aspiratorul, prin frugalitate, folosind doar dresuri de nailon ca să îşi prindă părul şi râvnind la o viaţă mai bună. Ca şi cum distanţarea lor mondenă şi gustul lor moderat şi sigur, şi toate antologiile de poezii de pe noptierele lor ar fi putut ascunde că fuseseră împinşi în lume printre coapsele acestor mame pensionare, albite de vreme şi gârbovite de muncă, pe care le vizitau rar şi fără tragere de inimă, pentru că se ruşinau de buclele lor permanentate de pudel şi de costumele cu pantaloni din poliester, care locuiau acolo, în blocul de mahala, lângă masa acoperită cu muşama şi cu un teanc de reviste mondene în faţă, rulându-şi singure ţigările şi citind despre „celebrităţi", iar din când în când poate mai aflau câte ceva despre copiii lor din lumea satinată, strălucitoare şi înfricoşătoare în care aceştia dispăruseră.

Oare cum devenisem unul de-al lor? Cum de ajunsesem atât de bătrân încât să mă apuc să râd de un artist tânăr şi furios, doar pentru că era pe atât de fanatic în furia-i puberă, pe cât eram noi de amorţiţi în maturitatea noastră studiată şi rodată? Râdeam oare de visele lui denaturate şi megalomane de a schimba lumea, doar pentru că noi deturnasem propriile noastre ambiţii denaturate, făcându-le să aducă a ceva matur, micşorându-le, îngustându-le orizontul, ţintind către posibilităţi mai la îndemână? Râdeam oare de zbaterile lui existenţiale pentru că şi

noi, cu mult timp în urmă, coborâserăm din copac în patru labe, pentru a ne transforma apoi în animale sociale? Când custodele de muzeu l-a înţepat atât de neînfrânat pe tânărul avangardist, cu o plăcere aproape maliţioasă, oare nu era asta cealaltă faţă a unei defensive ascunse a propriei neruşinări deziluzionate, o aprobare indirectă şi retrospectivă a tuturor dăţilor în care pupase în fund vreun ministru al culturii, vreun director sau vreun artist renumit, pentru a ajunge acolo unde era acum? Eram uimit de propria-mi furie, fiindcă, strict vorbind, nici custodele şi nici ceilalţi nu-mi făcuseră niciodată nimic. Oare stăteam pe marginea căzii şi îi bălăceam în tăcere pentru că aveam nevoie să-mi descarc dezgustul, din ce în ce mai mare, faţă de propria-mi persoană? Sau pur şi simplu ajunsesem să-i văd aşa cum erau ei în realitate, acum când nimic nu mai era ca înainte? L-am revăzut pe custodele de muzeu, privirea lui în mijlocul acelei tăceri scurte, înainte ca hohotele de râs ale celorlalţi să se dezlănţuie în jurul meu. Se uitase la mine ca şi cum ar fi ştiut ce încerc din răsputeri să ascund. De altfel, eram sigur că Astrid ar fi sărit în apărarea artistului-instalator al Rosei. Nu era nici ea prea încântată de el, dar îl accepta pentru că o făcea fericită pe Rosa şi, cel puţin, încerca să îşi ascundă scepticismul de faţă cu fiica noastră. Încă din perioada în care copiii noştri erau mici, mă dăscălea să renunţ la a-i mai influenţa cu propriile mele preferinţe. Creşterea copiilor era unul dintre puţinele subiecte pe marginea cărora ajungeam să ne certăm. Tot timpul îi criticam încrederea oarbă că totul are să meargă bine cu copiii dacă îi lăsăm în pace şi de fiecare dată scotea în evidenţă faptul că eu încercam să-i controlez şi să-i formez conform criteriilor mele perfecţioniste. Avea dreptate, trebuie să admit acum,

când, oricum, ei sunt departe, în afara razei mele de acțiune. Simon și Rosa se comportau la fel de suveran și cu aceeași siguranță ca și mama lor, iar dacă nu îmi plăcea artistul-instalator al Rosei, asta era problema mea. Ar fi trebuit să fie doar problema ei, de fapt, dacă eu n-aș fi fost atât de lipsit de tact încât să-mi dezvălui scepticismul. Cum stăteam așa, cu privirea încruntată, pe marginea căzii așa-numiților mei prieteni, mi-am dorit ca Astrid să fie acolo și să îi ia apărarea iubitului fiicei ei, acum că eu eșuasem. Toată seara s-ar fi desfășurat cu totul altfel dacă Astrid ar fi fost acolo. Lumea n-ar fi râs de ea așa cum râseseră de mine. Când intra Astrid în cameră, schimbau tonul conversației. Prin simpla ei prezență și probabil fără ca ea să știe, exercita o influență ciudată asupra celor din jurul ei. În ochii lor, ea reprezenta ceva inaccesibil, pentru că se născuse și crescuse având garantat tot ceea ce ei visaseră, pentru care luptaseră și se înjosiseră. Se temeau de ea din cauza acelei nonșalanțe pe care și-o permitea, în timp ce ei erau tot timpul atenți să apuce paharul corect sau să folosească cuțitul adecvat pentru pește. Provenea din ceea ce odinioară se numea „o familie veche" și chiar dacă părinții ei zburaseră cu un Jaguar de pe stâncile coastei amalfitane, când ea avea numai cincisprezece ani, reușiseră să o învețe acel firesc pe care nu îl întâlnești decât la cei care au sute de ani de civilizație în spate. Nu se jena niciodată și nu cunoștea anxietatea și zeflemeaua snobismului, putea vorbi cu oricine și, oriunde se afla, se comporta normal. După ce ieșise de la internat, dăduse uitării orice privilegii, iar când am cunoscut-o, stilul ei de viață nu avea nimic monden, ci se purta cu aceeași siguranță invulnerabilă și chiar dacă s-ar fi apucat să își smulgă părul din nas la masă, ar fi făcut-o cu stil.

Astrid era intangibilă. Chiar și cel mai intimidant comentariu, chiar și cea mai jignitoare prostie se izbeau ricoșând de zâmbetul ei ironic și de ochii îngustați nonșalant, iar de nenumărate ori mi-a fost dat să văd câte un mitocan înfumurat și umflat în pene sau vreo coțofană intrigantă târându-se la adăpost, cu coada între picioare, după ce încercaseră să o atace. Ea singură hotăra când este cazul să reducă distanța care o înconjura ca un scut invizibil, iar când o făcea, putea fi surprinzător de generoasă și neașteptat de directă, dar nimeni nu putuse vreodată să ghicească la ce se gândea, nici măcar eu. Dacă ar fi venit cu mine în seara aceea, în drum spre casă m-ar fi amuzat cu observațiile ei și le-ar fi interpretat fără maliție, dar cu o curiozitate aproape nemiloasă, din simplul motiv că nu se sătura să se minuneze de micile jocuri pe care le joacă oamenii unii cu alții, de bursa invizibilă a sentimentelor și a pozițiilor sociale, care își schimbă cursul de la oră la oră. Într-una din ultimele dăți când am fost împreună la o astfel de cină, în drum spre casă a analizat fiecare cuplu participant în parte, atrăgându-mi atenția asupra celor mai mici mișcări, asupra remarcilor necugetate, asupra fiecărei priviri iscoditoare, care mie îmi scăpaseră. Poate că era experiența ei din laboratorul de editare, de mare folos aici, cunoștințele ei profesionale despre felul în care mimica studiată și strâmbăturile involuntare de pe un chip se comentează reciproc și își schimbă semnificația, în funcție de povestea în care figurează și de locul pe care îl ocupă în cronologia scenelor și a dialogurilor. Încă o dată m-a lăsat mut de uimire cu spiritul ei de observație, dar nu m-am putut abține să nu-i amintesc că, probabil, prietenii noștri discută și ne disecă în același fel. Ca și ea, toți ceilalți credeau că propriul lor punct de vedere este privilegiat, pentru că fiecare dintre ei se

considera punctul de referinţă al propriului univers, în care noi, restul, eram doar planete şi sateliţi, iar raţiunea, spaimele şi dorinţele lor dictau direcţia şi cursul tuturor mişcărilor. A dat din umeri, dar eu am insistat, spunând că niciodată nu poţi fi sigur dacă cineva se uită la tine cu o privire ciudată, pe care nu o poţi descifra, pentru că ascunde în spate nişte informaţii necunoscute. A zâmbit ambiguu, ca şi cum gândul ar fi amuzat-o, privind atentă dungile albe de pe asfalt, care curgeau spre noi, în lumina farurilor.

Conducea ea, eu nu eram suficient de treaz. Conducea cu viteză, de fapt e un pic vitezomană, dar conduce cu aceeaşi siguranţă cu care mânuieşte cele mai ascuţite cuţite de bucătărie. Îi priveam profilul secretos, atent şi zâmbitor şi ochii aţintiţi pe şosea, în timp ce eu îmi continuam şirul gândurilor, puţin nesigur şi aiurit. Am întrebat-o dacă a remarcat că oamenii ajung întotdeauna să pară mai puţin decât sunt atunci când vorbeşti despre ei. Ca şi cum ai fi silit să-i micşorezi ca să încapă în propria ta perspectivă. Nu e oare suficient pentru a sădi îndoiala asupra judecăţii cuiva? Şi dacă fiecare îi judecă pe ceilalţi din perspectiva sa limitată, dar cu totul diferită de a celorlalţi, cine ar putea să invoce dreptul de a fi cel care judecă corect? Dacă toate acele puncte de vedere, care se opun, se intersectează şi se suprapun sunt în egală măsură corecte, atunci fiecare din noi nu suntem altceva decât suma infinită, dar incoerentă şi contradictorie a imaginilor distorsionate, simplificate şi incomplete reflectate în ochii celorlalţi? Am dat exemplul custodelui de muzeu. Ştiam că se culcă cu studentele, dar soţia lui nu avea habar. În compensaţie, ea ştia probabil că sforăie sau suferă de hemoroizi, ceea ce, în schimb, nu ştiau iubitele lui elegante de la facultate. Ştiam că vorbise de rău un coleg pentru a căpăta postul pe care îl avea acum,

erijându-se în protectorul intransigent şi altruist al elitei artistice absolute, dar nu aveam cum să ştiu dacă în acest moment nu îmi ridiculizează textele de catalog, deşi el însuşi îmi spusese cât de geniale sunt. Pe de altă parte, probabil că eram singurii care ştiam că, odată, demult, când am mers cu el în vacanţă, în Grecia, cu mult înainte de a se căsători, a sărit în apă de pe un iaht, departe, în larg, ca să salveze de la înec un căţeluş fără stăpân, pe care Rosa îl târâse la bord. Buzele lui Astrid se încreţeau într-un zâmbet impenetrabil, în timp ce schimba viteza şi intra pe banda de depăşire. Am continuat, încurajat de aşteptarea din zâmbetul ei curios. Un alt fapt sigur este cât de puţin ştim unul despre celălalt, am spus eu. Şi apoi, cât de mult ştim despre noi înşine. Căci dacă nu ai fost niciodată în stare să te analizezi pe tine însuţi, dacă tot timpul ai avut un unghi mort, o pată albă şi nu te-ai putut privi pe tine însuţi, atunci nu vei atinge niciodată cunoaşterea de sine, indiferent cât de sever eşti cu propria-ţi persoană, şi poate tocmai pentru că oamenii sunt mereu fie prea severi, fie prea îngăduitori atunci când este vorba despre propria lor persoană şi, în plus, dacă într-adevăr ar exista cineva care să te vadă în întregime, cu o privire necunoscută şi de nepătruns, cu o ştiinţă secretă şi de nepătruns, poate chiar fără ca tu să observi ceva, atunci ar trebui să te resemnezi că adevărata, deplina şi reala ta identitate are să rămână un secret, în spatele unor ochi necunoscuţi şi străini? Am tăcut, cu gura uscată de şuvoiul de cuvinte, iar ea a izbucnit în râs. Nu ştiam dacă râde de ceea ce spusesem sau de altceva, la care se gândea în momentul acela. A continuat să râdă, fără răutate, aproape afectuos, cu ochii la drum, ca şi cum acolo, printre stopurile roşii ale maşinilor, ar fi văzut ceva extrem de haios, în

timp ce eu mă cufundasem vlăguit în scaun, privind luminile oraşului care ne ieşeau în întâmpinare.

Poate că râdea numai din cauza avalanşei mele de cuvinte. Astrid era cea care mă învăţase să fac haz de propria-mi persoană. Pentru ea, cuvintele nu erau un mod de a te apropia de realitate, ci, dimpotrivă mai mult te încurcau. Mă admira pentru dexteritatea mea retorică, dar nu atât pentru ceea ce spuneam, cât mai degrabă aşa cum admiri pe cineva care este bun la schi nautic sau la întorsul de clătite. Pentru ea, cuvintele nu erau decât un fel de pandantive, ca baloanele cu replici din cărţile cu benzi desenate. Când asculta pe cineva, întotdeauna ţinea cont de cine era acea persoană, inclusiv atunci când eu eram cel care vorbea. Dacă, de exemplu, trebuia să ieşim într-o seară, iar ea, pentru a cincea oară, îşi schimba hainele în faţa oglinzii din dormitor, nu ajuta cu nimic dacă eu îi spuneam că arată bine. Aşa crezi *tu*, spunea ea cu un zâmbet pieziş, dar privirea ei din oglindă rămânea la fel de sceptică, în timp ce se examina. Amândoi eram la fel de sceptici, şi ea, şi eu, cu privire la fisurile imprevizibile dintre realitatea aşa-cum-este şi descrierile acesteia, în care oamenii se reflectă. Dar în timp ce propriile mele îndoieli mă făceau să sucesc şi să răsucesc cuvintele de pe o parte pe cealaltă, la nesfârşit, părea că Astrid trăsese concluzii opuse şi definitive. Prefera să tacă şi să lase cuvintele să moară, ca şi cum de-abia în tăcere adevărul ar fi putut ieşi la suprafaţă. Dacă îi spuneam că o iubesc şi că este prima femeie împreună cu care am fost fericit mai mult de câteva ore în şir, zâmbea numai şi-mi dădea părul de pe frunte cu un gest sfios, ca şi cum cuvintele mele ar fi fost un buchet de flori prea mare. Îi era ruşine de cuvinte, în special de cele prea mari, şi de aceea era cu mult mai impresionant atunci când, brusc, mă îmbrăţişa pe la spate

şi îmi şoptea că mă iubeşte. Într-o zi am întrebat-o de ce, dar ea a râs şi a spus *de-aia*. De-aia care? S-a uitat la mine ca şi cum s-ar fi mirat că o întreb. Pentru că eşti un prost, mi-a răspuns, şi m-a sărutat pe frunte. Pentru ea nu exista *de ce* şi *de aceea*, iar în zâmbetul ei aproape că era o urmă de dezamăgire, ca şi cum i-aş fi destăinuit că nu sunt la fel de sigur ca ea. Dar oricât de reticentă ar fi fost faţă de cuvinte şi de convingerea că totul poate fi explicat şi pe cât de rece şi de rezervată putea să pară celor din jurul nostru atunci când eram în public, pe atât de uşor îi era să se dezlănţuie atunci când eram singuri. Mi se dăruia fără ezitare, în felul ei jucăuş şi fără griji. Era generoasă cu tandreţea ei, aproape risipitoare, pentru că dovezile ei de iubire nu erau mici scrisorele care aşteptau pline de temeri şi de lacrimi un răspuns, ci prelungiri ale ei înseşi, fără rezerve. Uneori aproape că mă orbea cu iubirea ei, ca atunci când se făcea invizibilă, sărutându-mi pleoapele cu buzele ei calde şi moi. Dar în seara aceea, când a râs de mine în maşină, în drum spre casă, când ne întorceam de la una din acele cine în cercul nostru de prieteni, poate că nu o făcuse din cauză că eu, ca de obicei, mă pierdusem în propriile mele cuvinte. Poate credea şi că îmi fac griji degeaba. Deşi o amuza să privească dincolo de luptele de cocoşi şi dansurile nupţiale ale jocului social, în care participanţii îşi manifestă stima de sine în dorinţele şi invidiile reciproce, nu părea să se lase influenţată de felul în care o priveau ceilalţi. Şi deşi petrecea mult timp în faţa oglinzii înainte să se declare satisfăcută de felul în care arată, eu cred că o făcea mai degrabă pentru propria-i plăcere, ca un joc, probând o rochie sau o bluză, una după alta, aşa cum, cu multă vreme în urmă, îşi petrecuse timpul îmbrăcându-şi şi dezbrăcându-şi păpuşile. Acesta era secretul din spatele siguranţei de somnambul cu care

se mişca atunci când umbla printre alţi oameni, iar eu eram singurul care vedea asta, pentru că numai eu ştiam că, atunci când ieşeam în oraş, ea se simţea la fel de în largul ei ca atunci când ieşea de sub duş şi umbla prin casă, cu apa prelingându-se pe trupul ei gol, pe sub kimonoul care fâlfâia.

Am dat drumul la apa rece, să curgă în chiuvetă, şi m-am aplecat cu faţa spre robinet. S-a auzit un ciocănit prudent în uşă. Am simţit cum pielea mi se strânge pe faţă şi m-am uitat la micile picături de apă care se prelingeau ca nişte boabe de sudoare în lumina puternică a lămpii de deasupra oglinzii. Nu mă aflam unde trebuia, totul era greşit, nu ar fi trebuit să vin. Fusese o greşeală, ar fi trebuit să găsesc o scuză, indiferent care, sau să nu mă fi scuzat, să fi spus pur şi simplu că nu o să vin. Ar fi trebuit să stau la birou şi să scriu despre Cézanne sau pur şi simplu să mă uit pe fereastră, la întunericul de pe Lacuri, la ferestrele luminate ale caselor de pe celălalt mal, la toate acele ferestre care se deschideau spre viaţa necunoscută a altora. În acel moment nu-mi doream să fiu nicăieri altundeva decât acasă, în faţa ferestrei din camera mea de lucru, singur în faţa priveliştii de afară. Poate că Astrid încercase să sune, n-aveam de unde să ştiu, poate că totul era altfel decât credeam eu. Dar ce credeam eu? Că totul se terminase? Că fugise cu altul? Că nu aveam să o mai văd niciodată? Că se întâmplase un accident? Că îşi luase viaţa? Eram ca un orb care întinde mâinile în jurul lui, fără să găsească nimic de care să se apuce. Dar oare de ce îmi închipuiam eu tot ce era mai rău? S-a auzit din nou ciocănitul şi am recunoscut vocea îngrijorată a gazdei, vechea mea amică cu care mă distrasem într-o vară de demult, când niciunul din noi nu găsise altceva mai bun de făcut. Dacă soarta ar decis

altfel, poate că eu aş fi fost cel cu care ar fi împărţit această baie, dar, în acest caz, aş mai fi fost eu cel care sunt azi? Cineva care nu suportă florile de câmp uscate şi textilele din Bali? Sau cineva care, cu anii, s-ar fi săturat de fundele de mătase violetă şi motivele orientale? Cineva care, poate, într-o bună zi, ar fi trecut din întâmplare pe lângă o necunoscută Inès sau Astrid zâmbitoare şi pierdută în gânduri, după care ar fi mers mai departe, în direcţia opusă, spre casă, absorbit într-o vagă şi confuză reverie. Mi-am privit chipul în oglindă, cu picăturile de apă, ca şi cum aş fi avut febră, şi mi-am imaginat-o pe Astrid stând în uşă, în dimineaţa în care plecase, îi vedeam privirea ciudată, pierdută undeva departe, atotpătrunzătoare şi în acelaşi timp impenetrabilă. M-am şters pe faţă şi am deschis uşa, zâmbind pe cât de normal posibil. Nu, nu se întâmplase nimic, eram doar un pic deranjat la stomac, probabil de la cafeaua neagră pe care o beam când lucram. Ceilalţi se aşezaseră la masă. Am coborât şi, pe trepte, ea s-a întors şi m-a întrebat cât timp o să fie Astrid plecată, continuând să aibă expresia aceea îngrijorată pe faţă, care persista ca o urmă pe care uitase să o şteargă, iar eu încercam să îmi dau seama cât de multe dezvăluie oare faţa mea şi dacă nu cumva ea ghicise că ceva nu e în regulă, în timp ce îi răspundeam că o să se întoarcă peste o săptămână.

Când m-am aşezat la masă, m-am prefăcut că nu remarc privirile curioase ale celorlalţi. Discutau despre o mare expoziţie Mondrian, care tocmai fusese inaugurată, iar eu le-am atras atenţia asupra faptului că Mondrian nu îşi proiecta compoziţiile dinainte, aşa cum ai fi tentat să crezi la prima vedere, dimpotrivă, le executa intuitiv, lucru confirmat de tablourile sale neterminate, unde poţi distinge cum contururile

ajutătoare în cărbune au fost şterse şi redesenate, una deasupra celeilalte, până când şi-au găsit adevărata ordine complementară. Cu alte cuvinte, un stil amintind oarecum de expresioniştii abstracţi care, după cum se ştie, pictau acelaşi tablou de mai multe ori înainte de a-l termina, ceea ce poate servi ca argument al superficialităţii trăsăturilor care disting între constructivism şi expresionism. Auzeam că totul merge bine, vocea mea era calmă şi sigură, fără să sune pedagogic, chiar şi custodele de muzeu mă privea binevoitor din spatele ochelarilor lui cu rame de oţel, ca şi cum ar fi vrut să arate că el a ştiut dintotdeauna acest lucru, că e de acord cu mine, iar gazda, fosta mea iubită de o vară, se uita la mine cu un fel de tandreţe, ca şi cum mi-aş fi revenit după o lungă convalescenţă. În timp ce nu mai conteneam în excursul meu despre Mondrian, care îmi marcase revenirea în cercul de prieteni, le întâlneam pe rând privirile şi mă întrebam oare cine sunt eu în ochii lor. Pentru unii eram un cunoscut şi, uneori, temut critic de artă, pentru alţii, bărbatul care fusese în stare să cucerească o femeie ca Astrid, pentru unii eram un intelectual arogant, mizantrop şi egocentric, care fuma prea mult şi care, în mod sigur, nu era în stare să schimbe un bec fără să se curenteze, iar pentru custodele de muzeu şi pentru gazda cu florile uscate eram cineva care se transformase în toate acestea, după ce fusese tânărul pasionat, stângaci şi precoce, care îşi irosise cândva un an şi jumătate din tinereţe lăsându-se zdrobit de iubirea nefericită pentru o zgripţuroaică cu faţă exotică, despre care oricine mi-ar fi putut spune că-mi va fi imposibil să o păstrez doar pentru mine.

Erau multe altele pe care ei nu le ştiau, multe pe care nu aveau cum să le ştie. Erau toate cele pe care

nici eu nu le ştiam atunci când se petreceau şi erau cele pe care le ştiam în timp ce se întâmplau, dar pe care nu le mai ştiam, fie pentru că le uitasem, fie pentru că eu nu mai eram acelaşi. Pentru că eu nu mai sunt deloc acelaşi care eram când am cunoscut-o pe Astrid. Pot să văd asta din puţinele fotografii în care apar. Nu sunt prea multe, pentru că niciodată nu mi-a plăcut să fiu fotografiat, întotdeauna m-am simţit prins pe picior greşit, fie că mă sforţam prea tare să par natural, fie că înţepeneam la gândul că sunt redus la o grimasă între atâtea altele, un moment unic din toate orele şi zilele. În orice caz, sunt mereu prea încordat şi prea conştient atunci când cineva îndreaptă obiectivul unui aparat de fotografiat spre mine, pentru că dintr-odată simt că nu eu sunt cel care este fotografiat, ci cineva care încearcă să-mi semene. Văd cum trăsăturile mele devin mai clare în fotografii, dar nu pot spune dacă este vorba de faţa mea de acum, care se dezvăluie treptat şi devine recognoscibilă în blândeţea indecisă a pielii tinere, sau dacă este vorba de faţa mea iniţială, care fusese transformată treptat de ridurile şi zbârciturile lăsate de ani. Când îmi întâlnesc privirea în fotografiile din viaţa noastră, privirea mea de toate zilele, puţin sceptică, e ca şi cum bărbatul din fotografie s-ar uita la mine şi s-ar întreba mirat: Eşti tu cu adevărat? Poate că şi Astrid simte la fel, deşi, bineînţeles, nu este ceva la care să ne gândim zilnic. Şi ea a devenit cineva diferit de persoana care, într-o seară de iarnă, stătea pe bancheta din spate în taxiul meu şi-i fredona ceva fiului ei, în timp ce părăsea tot acel univers în care crezuse. Probabil că şi ea s-a întrebat, văzându-şi fotografiile mai vechi, dacă sunt aceiaşi ochi care i-au întâlnit privirea de-a lungul timpului. Aceiaşi ochi care cândva răspunseseră privirii insistente a regizorului grizonat, ca şi cum acolo ar fi putut citi ce

anume o să devină. Ne-am transformat împreună, în acelaşi ritm, şi de aceea nu am remarcat deloc că ne schimbăm, poate doar din când în când, atunci când copiii veneau în goană, alergând prin nisip, vara, înalţi şi costelivi, sau când îi urmăream de la fereastră cum se duc la şcoală, mirându-ne cât de repede au crescut. Fiecare etapă o ştersese pe anterioara, de pe chipurile copiilor şi de pe chipurile noastre, aşa că nu ne mai rămăseseră decât fotografiile şi amintirile neclare şi, deşi continuam să ne schimbăm, ne gândeam doar rareori la schimbare şi întotdeauna doar ca la ceva care ni se întâmplase, nu ca la ceva care ne smulsese de unde eram şi ne purtase cu sine, departe.

Aproape că nu îmi mai aminteam cum era să fiu eu, înainte de a deveni bărbatul care eram împreună cu Astrid. Când mă gândesc la mine, aşa cum eram în tinereţe, e ca şi cum m-aş gândi la o pereche de pantofi pe care-i avusesem cândva, o pereche de pantofi scâlciaţi, pe care îi aruncasem de mult la gunoi. Te gândeşti la pantofii tăi vechi, la fel cum vorbeşti despre vechiul tău eu, deşi pantofii au fost cândva noi şi, strict vorbind, tu eşti cel care a îmbătrânit. Nu am aproape nicio fotografie din vremea aceea. Nu am decât o singură fotografie cu Inès, făcută la Amsterdam. Nu i-am arătat-o niciodată lui Astrid, nici nu am avut vreun motiv, şi chiar dacă ea o văzuse, nu mi-a spus nimic despre asta, poate pentru că nu voia să se dea de gol că scotocise prin camera mea de lucru. Fotografia se afla între două pagini din monografia despre Vermeer, lângă reproducerea în culori a unui faimos tablou înfăţişând o femeie tânără cu cercei din perle şi turban albastru, stând într-o cameră întunecoasă, surprinsă în singurătatea ei, cu buzele uşor întredeschise şi o expresie speriată în privire, ca şi cum ar fi aşteptat ceva, în timp ce se întoarce spre lumină pentru a întâlni privirea străină

şi pătrunzătoare. Şi eu sunt în acea fotografie. Stau lângă Inès, o ţin de gât, în mijlocul turiştilor japonezi şi americani de la bordul unuia dintre vaporaşele care fac turul Amsterdamului. Privim cu toţii înainte, iar câţiva îi fac cu mâna fotografului. Aceeaşi fotografie pe care necunoscutul fotograf o făcuse de mii de ori până atunci. Aproape că nici nu pot să discern dacă suntem noi cei care stau acolo, în mijlocul celorlalţi turişti, în acea zi de primăvară, în Amsterdam, cu mult timp în urmă. O turmă de oameni adunaţi la întâmplare, care jumătate de oră mai târziu aveau să se împrăştie în cele patru colţuri ale lumii şi dintre care cei mai mulţi probabil că au şi murit între timp. Arătăm cu toţii fericiţi, poate pentru că suntem în Amsterdam, poate pentru că soarele ieşise în sfârşit dintre nori şi strălucea în apa verde şi pe pelerinele de ploaie şi umbrelele strânse, încă umede. Chipurile noastre sunt atât de mici, încât trăsăturile feţei aproape că se estompează. Trebuie să le măresc cu o lupă pentru a ne vedea, Inès cu părul umed şi capul uşor înclinat în direcţia mea, atât de drăgălaşă, fără să amintească prin nimic de acea zgripţuroaică care mă făcea să urlu la lună. Ochii noştri sunt mici şi nedesluşiţi ca nişte fire de praf în ceaţa de particule minuscule ale fotografiei care reproduc culorile părului şi ale pielii, ale hainelor, ale bărcii şi ale apei. Ochii noştri nu sunt nimic altceva decât nişte găurele negre de pe suprafaţa de culori, reflexe şi umbre ale acelui moment imortalizat, nişte crăpături neînsemnate către tot ceea ce se întâmplase şi către tot ce avea să se întâmple, amintiri şi incertitudini, uitare şi licăriri de speranţă.

Nu îmi amintesc ce am văzut, nu-mi amintesc nimic din turul nostru printre canalele din Amsterdam şi mă întreb dacă aş fi putut să îmi amintesc ceva din toate aceste lucruri pe care le-am uitat dacă nu aş fi

avut fotografia cu mine stând lângă Inès, uitându-mă în sus şi zâmbind. Mă întreb dacă nu cumva fotografia noastră împreună este cea care umbreşte tot ce văzusem. Inès se lipeşte de mine, tandră şi feminină, fie de dragul fotografului, fie doar pentru că trebuia să existe şi o fotografie în care să se vadă cât de drăgălaşă poate să fie. Îmi amintesc mirosul ei, mirosul aromat de săpun Maja, care întotdeauna m-a făcut să mă gândesc la Spania, deşi nu am fost niciodată în Spania împreună şi doar numele ei suna spaniol. În mână ţine o pungă de hârtie foarte subţire şi ştiu că în pungă se află o carte poştală pe care tocmai o cumpărase de la un muzeu şi îmi amintesc motivul, deşi nu pot să-l văd, un fazan mort cu ochii stinşi, care atârnă într-un cârlig, cu capul în jos, pictat cu tuşe meticuloase, fără urme. Nu-mi amintesc la ce mă gândeam când Inès şi-a înclinat capul spre mine, îmi amintesc numai ce însemna sau, mai degrabă, ceea ce speram eu că ar putea să însemne, deşi de multă vreme a încetat să mai aibă vreo importanţă. Ochii mei se uită la mine ca două mici împunsături, în secunda aceea ştearsă, de demult, dar eu nu pot privi în ei, sunt prea mici, este prea întuneric acolo, în spatele chipului meu tânăr, în acel soare neaşteptat şi palid de primăvară, deasupra canalelor. Ştiu că o iubeam, dar nu pot să-mi amintesc cum era să ştii asta, ce simţeam. Ştiu că iubirea mea mă chinuia şi mă mistuia pe dinăuntru, dar nu pot reînvia nici durerea şi nici surprinzătoarele izbucniri de fericire vibrândă. Aş putea spune că, în realitate, nu ea era cea care mă făcea să sufăr, ci că mă sfârtecam de unul singur până la sânge, că nu o iubeam pe ea, ci propria-mi beţie, imaginea de ambalaj, intoxicată a cine ştie cui, pe care încercam să o suprapun peste ea. Amintirile legate de ea fuseseră, în scurt timp, golite de orice sentiment, în scurt timp nu am mai simţit

nimic acolo unde, cândva, mă duruse atât de tare. Rana se vindecase şi devenise o cicatrice lucioasă, fără fibre nervoase.

M-am uitat în jur, la ceilalţi, continuând să vorbesc despre Mondrian şi să le explic că este greşit să consideri culorile sale primare şi liniile verticale şi orizontale drept embleme ale raţionalismului unui secol antimetafizic, că abstracţiunile sale, în aparenţă atât de concrete, trebuia să fie înţelese, mai degrabă, în lumina misticismului lui teozofic, a unui vechi vis oriental despre armonia cosmică. Le-am atras atenţia asupra peisajelor păstoase din tinereţe, cu lizierele întunecate şi oglinda strălucitoare a lacurilor în amurg şi am argumentat că Mondrian era într-adevăr un romantic incurabil, iar ei ascultau absorbiţi, aproape cu evlavie, până şi custodele de muzeu dădea încurajator din capul lui chel. Brusc am avut impresia că seamănă cu propria lui caricatură, cu creştetul lucios şi ochelarii strălucitori, cu rame de oţel, şi zâmbetul aproape satanic, de cunoscător, care voia să spună că, în fond, nimic din lumea aceasta nu l-ar putea surprinde mai puţin şi că, desigur, el este atât de la curent cu înclinaţiile spirituale ale lui Mondrian, de parcă ar fi fost vorba despre unchiul lui în persoană. M-am uitat la gazda cu florile uscate, care îmi zâmbea pisicos, iar straturile groase de pudră de pe faţa ei erau pe punctul de a se desprinde. În aparenţă, nu se putea sătura de Mondrian şi căscase ochii mari ca şi cum ar fi ascultat cu ochii, şi nu cu urechile pe care şi le decorase cu ceva care aducea a conuri de brad poleite. Şi ea semăna cu o caricatură a acelei fetiţe uşuratice cu care mă tăvălisem printre tufele de perişor, şi nici măcar nu se abţinea să nu se aplece prea mult, sprijinindu-se în coate, ca o invitaţie de a mă uita în decolteul ei. Îşi îndesase sânii într-un sutien negru care probabil că era cu cel puţin un

număr mai mic, pentru a aminti de opulenţa lor
cândva legendară. Dar eu? Eram oare cu adevărat
acela care stătea acolo, dându-şi aere de deştept cu
prelegerea despre Mondrian? Oare nu eram şi eu o
caricatură a acelui cizelat expert critic de artă, care se
pricepea să spună ceva ales şi plin de spirit despre
orice artist, numai să fie mort şi faimos? I-am zâmbit
vechii mele prietene cu un farmec, fără îndoială,
desăvârşit şi m-am gândit la ziua în care mă sedusese
într-o baie. Aproape că pot reconstitui senzaţia udă a
rogojinilor din cocos pe fesele mele şi sânii ei reci,
arcuiţi după ce au scăpat afară din costumul de baie.
În timp ce îi zâmbeam, ca un fel de recipisă a simbo-
licului ei flirt pe deasupra mesei, mă gândeam la
felul în care primele experienţe cu cineva determină
cheia acelei muzici pe care ajungi să o interpretezi
ulterior, în duet, cu acea persoană. Era cu vreo doi
ani mai mare decât mine ceea ce, pe vremea aceea,
însemna că era suficient de în vârstă pentru a avea o
carieră erotică, în timp ce eu eram încă un începător.
Când eram tânăr, simţeam că în interior eram diferit
de ceea ce eram la exterior, altul decât acel băiat
stângaci şi puţin timid pe care ea îl luase sub aripa
ei de expertă. Îmi imaginam cum, într-o zi, aveam
să las în spate acea nesiguranţă şi, în cele din urmă,
aveam să devin eu însumi, neînfricat şi imperturbabil. Tânjeam după acea zi în care aveam să arăt
cine sunt eu cu adevărat. Eram ca o carte deschisă
pe atunci, atât de transparent încât oricine putea să
vadă prin mine. Eram extrem de uşor de zdruncinat,
receptiv la cea mai uşoară vibraţie şi mă oglindeam
sfios în orice privire care s-ar fi oprit asupra mea.
Acum eram aici şi îi trimiteam cel mai ştrengăresc
zâmbet posibil, dar eram într-adevăr eu, asta era ceea
ce devenisem? Un şarlatan cu gură de aur, uşor gri-
zonat şi cu o mutră cizelată, care, aşezat pe scaun,

putea să servească Mondrian în felii subţiri ca foaia
de hârtie? Oare preţul pentru siguranţa de adult,
fermitatea punctelor de vedere, neclintirea judecăţii
era anchilozarea în acea mască vorbitoare? Oare se
mai afla ceva în spatele măştii, oare mai ascundea
aceasta vreo diferenţă secretă?

I-am făcut să râdă povestindu-le cum părăsise
Mondrian grupul De Stijl, ofensat de faptul că Van
Doesburg încălcase principiul picturii strict pe verti-
cală şi orizontală, plasându-şi pătratele pieziş, deoa-
rece considera diagonalele ca fiind mai „dinamice",
şi, în timp ce ei râdeau de acest exemplu, de puri-
tanismul aproape fanatic şi de punerea în practică
aproape formalistă a principiului, mă gândeam că
tocmai acest râs amabil, matur şi temperat îl distinge
pe un artist ca Mondrian de turma mulţumită de
sine, conformistă şi intelectual indolentă de snobi ai
culturii. Dar, în realitate, prea puţin mă interesa
Mondrian, aşa cum prea puţin mi-a păsat de Cézanne
în zilele acelea, de după plecarea lui Astrid. Pentru
prima oară în viaţă, îmi pierise cheful de a scrie, acea
nerăbdare şi emoţie de a vedea propoziţiile înşi-
rându-se una după alta, de a vedea cuvintele ieşind
din crăpătura de la capătul stiloului, în rânduri
lungi, vibrânde şi şerpuitoare de semne albastre,
umede, care se uscau pe hârtie. Am început să scriu
după ce am cunoscut-o pe Astrid şi am început să
trăiesc din scris încă de pe când Rosa era mică. Dacă
aş fi fost împiedicat să scriu, cu siguranţă m-aş fi
simţit sufocat de trivialităţile acumulate zi de zi, dar
pe de altă parte nu puteam să respir decât în lumea
plată, tăcută şi nemişcată a tablourilor, pentru că
acolo sălăşluia o lume reală, zgomotoasă şi plină de
mişcare, care tot timpul mă târa în tumultul ei, îmi
vorbea şi îmi cerea răspunsuri. O lume mă chema

când mă pierdeam în cealaltă, iar viața mea de adult a constat din a călători zilnic, înainte și înapoi, între cele două lumi. Când una se închidea în spatele meu, iar cealaltă mi se deschidea în față, cu învălmășeala ei de zi cu zi, în mijlocul acelui timp talmeș-balmeș, în timp ce căutam o conservă de anșoa, mă puteam trezi meditând la asemănarea dintre sticlele goale din cămară și una dintre naturile moarte umile, ușor melancolice ale lui Morandi. Așa cum, în mijlocul meditațiilor mele despre ouăle poroase de marmură ale lui Brâncuși, nu mă puteam abține să nu mă gândesc la palidul răsărit de soare de pe fesele lui Astrid, când primele raze ale dimineții le atingeau pieziș, strecurându-se printre jaluzele. Era un echilibru vulnerabil, schimbător și capricios, pe care reușisem să-l mențin și nu-mi imaginasem vreodată că o să fiu exilat doar într-una din lumi, rupt de cealaltă, dar după ce a plecat Astrid, apartamentul a devenit atât de liniștit și tăcut, asemenea unei camere din picturile lui Hammershøi, pustie și cenușie, cu uși albe care se deschid spre vid, iar eu nu mai aveam nimic de adăugat, nicăieri unde să mă duc.

Am devenit ceea ce sunt împreună cu Astrid. Tot ce este asociat cu chipul și numele meu s-a conturat în perioada în care am fost împreună, nu numai ceea ce am scris, ci și multe din bizareriile, modul de a reacționa și tabieturile mele, tot ceea ce oamenii consideră atrăgător sau respingător la mine. Dacă este adevărat, așa cum se spune, că prima impresie pe care ți-o faci despre cineva este cea care contează și decide în ce fel luminile și umbrele se împart în tabloul detaliat care se conturează treptat, atunci eu, odată cu trecerea anilor, am devenit acel necunoscut șofer de taxi care, într-o seară de iarnă, cu mult timp în urmă, i-a dus pe Astrid și pe Simon în centrul ora-

șului; acela pe care ea, câteva zile mai târziu, nedumerită, dar fără să fie totuși prea surprinsă, îl privise în ochi în timp ce el își ridica mâna și o mângâia pe obraz. În orice caz, așa îmi imaginez eu schimbarea aceea, care m-a făcut să mă detașez de tânărul deprimat, care stătea lângă Inès pe vaporaș, pe un canal din Amsterdam. El și șoferul de taxi au aproape aceeași vârstă, dar taximetristul pe care îl privise Astrid era un necunoscut, pe care și eu, și ea am început să-l cunoaștem în același timp. Ea îl văzuse prima, privirea ei fusese cea care mă eliberase de tânărul din Amsterdam și de langoarea lui zdrobită. Ea nu știa nimic despre mine, nu știa cine sunt, în ochii ei puteam fi altcineva, nu acel tânăr respins care se izbise cu capul de același zid, turbat de gelozie, furibund și cu orgoliul rănit. Astrid mă eliberase și nici măcar nu o știa. Lumea devenise din nou accesibilă, nu mă mai simțeam ca un monstru alungat, care se furișa de-a lungul zidurilor, iubirea nu mai era o afacere falimentară și mi-am promis că niciodată nu am să mai iubesc în van, că niciodată nu am să-mi mai expun sentimentele pe piept, ca un invalid de război care își arată medaliile de vitejie primite într-un război de care nimeni nu-și mai amintește. Totul s-a petrecut rapid, dar era un fel de a iubi mai lent, mai relaxat, aproape aristocratic, diferit de febra și foamea vlăguitoare de dinainte, nemaifiind nevoit să bat darabana cu degetele într-o ușă închisă. La început eram amețit de pacea aceea, cu Astrid totul părea posibil, nu trebuia să îmi cântăresc fiecare cuvânt și nici nu era nevoie să implor fiecare mângâiere cu declarații patetice și întrebări timide. Nu știam decât foarte puține unul despre celălalt și totuși părea foarte firesc ca Astrid și Simon să locuiască în micul meu apartament. Am început să lucrez ziua

atunci când nu mergeam la ore, iar când ajungeam acasă, seara târziu, ei erau deja acolo. Era o senzație nouă și ciudată, să găsesc pe cineva, să găsesc voci și lumină atunci când ajungeam acasă. Seara, înainte de a ne retrage în dormitor, îl culcam pe Simon pe canapea și nu după mult timp am început să îl ducem cu schimbul, dimineața, la grădiniță.

Într-o dimineață, când mergeam cu el pe stradă, o femeie mai în vârstă a venit alergând după noi cu un lucruşor pe care mi l-a întins, zâmbindu-mi și spunând că fiul meu și-a pierdut mănușa. Nu îl văzusem scăpând-o, nici măcar nu remarcasem că Astrid îi pusese mănușile și am zâmbit, la rândul meu, puțin zăpăcit, pentru un moment chiar ruşinat, ca și cum aș fi încercat să îl ademenesc departe de mama lui, fiind pe deasupra și iresponsabil, și neglijent. Dacă femeia aceea avea copii, probabil că plecaseră de mult de acasă. Zâmbetul ei avea ceva matern și nu cred că i-l adresase numai lui Simon, ci și mie. Pentru ea, eram un tătic tânăr, simpatic și puțin distrat care nu putea face față tuturor noilor responsabilități, iar când am pornit mai departe cu mânuța lui Simon în mâna mea, răspunzând întrebărilor lui imprevizibile, m-am desfătat pe furiș cu falsul meu statut. Mă întreba despre tot ce mișcă sub soare și în timp ce îi răspundeam mi-a trecut prin minte că, pentru el, eu reprezentam un univers de cunoștințe nesfârșit, cam de aceeași dimensiune cu Biblioteca din Alexandria, și că nu numai că jucam un rol în fața doamnelor mai în vârstă care treceau pe lângă noi, ci, într-un fel, mă prefăceam și față de el, când îi răspundeam cu voce sigură la întrebările despre cât este până la soare și ce se întâmplă cu cineva când moare. La fel ca și Biblioteca din Alexandria, concepțiile mele despre ordinea lucrurilor și semnificația lor se duseseră de mult de râpă, dar acest copil mă credea pe cuvânt,

neclintit în încrederea lui față de judecata mea. Când obosea să mai meargă pe jos, îl luam pe umeri, iar el se ținea strâns de părul meu. Mă miram cât de ușor poate să fie și, în timp ce mergeam prin traficul de dimineață, aglomerat și zgomotos, mă gândeam că îmi fusese încredințat cu totul mie, unui străin care o sărutase pe mama lui fără să aibă nici cea mai vagă idee ce face, pur și simplu pentru că se ivise ocazia. M-am gândit și la regizorul grizonat, care ieșise în cămașă într-o seară friguroasă și strigase după Astrid, în taxi. Cândva crezuse probabil că el va fi cel împreună cu care viața ei o să capete o formă și o să devină o poveste. Duceam pe umerii mei dovada, dovada că la un moment dat avusese altă părere despre bărbatul care strigase după ea în stradă. Simon mă trăgea de păr și de urechi când voia să-mi arate ceva și, în timp ce îi răspundeam la diferite întrebări, mă gândeam că mica dovadă de iubire în costum de aviator, pe care o țineam ferm de cizmulițele de iarnă, era singurul lucru care rămăsese după ce visul ei se năruise. El ieșise pe picioruşele lui nesigure din această poveste, când aceasta s-a terminat, la fel cum, cândva, își făcuse drum afară din corpul ei. O urmase afară din această poveste, într-o alta pe care niciunul dintre noi nu o prevăzuse sau visase. Nu o să fiu niciodată tatăl lui Simon, întotdeauna o să fiu un alt bărbat, dintr-o altă poveste, și în timp ce mergeam mână în mână, în dimineața albastră de iarnă, de-a lungul șuvoiului huruitor de mașini, printre pietonii stresați, cu norișori albi de aer cald la gură, mă gândeam că timpul marii sinceități naive a trecut și, odată cu ea, și inocența cu mâinile goale, în care nimic nu este scris dinainte și poți fi oricine și se poate întâmpla orice.

Probabil că și Astrid gândea la fel, în acele prime dăți când ne-am trezit împreună în patul meu și ne-am

întins unul către celălalt, cu mângâieri somnoroase, oarecum precaute şi şovăielnice. Şi ea probabil că se întreba cât de mult din ea rămăsese acolo, în fundătura pe care o părăsise, şi dacă era aceeaşi, acum, când făcea schimb de mângâieri cu un altul. Ne-am cunoscut din pură întâmplare şi ne-am bucurat amândoi de sentimentul că păcăliserăm tot restul lumii, în primele săptămâni pe care le-am petrecut în micul meu apartament, fiindcă nimeni nu ştia că se adăpostise acolo şi fiindcă nimeni nu ştia că eu nu mai zăceam de unul singur, veştejindu-mă în starea mea de abandon. Pentru prima oară mă simţeam uşor, eram în sfârşit liber şi pentru prima oară după mult timp râdeam din nou. Lunile s-au scurs, am început să ieşim împreună şi să ne cunoaştem reciproc prietenii, Astrid divorţase de regizor, iar când a venit primăvara am închiriat un apartament mai mare. Povestea noastră începuse, îşi găsise deja propriul ton şi stil, şi cu cât unul din noi pomenea mai des de seara de iarnă când ne cunoscuserăm într-un taxi, cu atât mai mult începea să sune ca mitul primordial al iubirii noastre. Treptat, pe măsură ce anecdota circula, întâlnirea noastră întâmplătoare începea să semene cu un moment ales de soartă şi, odată cu trecerea timpului, anii au transformat întâlnirea noastră într-un labirint preistoric de poteci năpădite de buruieni, experimente eşuate şi schiţe neterminate. Dar uneori, când mă auzeam spunând din nou povestea aceasta, amintirile mele despre întâlnirea noastră întâmplătoare se intensificau. Îmi aminteam senzaţia de imponderabilitate somnambulă, ca şi cum aş fi fost deviat din cursul meu într-o altă lume, în care şi eu eram diferit de cel care rătăcise în obsesia sa imatură cu Inès. În scurte momente trecătoare, înainte de a adormi, la limita dintre gând şi vis, mă întrebam dacă era atât de uşor să o iubesc

pe Astrid pentru că, în sfârşit, învăţasem să iubesc sau pentru că învăţasem să iubesc mai puţin. Era doar un gând trecător, de care uitam de îndată ce o aveam din nou în faţă. De exemplu, când am ieşit împreună în oraş, într-una din serile pe care Simon le petrecea cu tatăl lui. Ei îi plăcea să danseze, iar când stătea în mijlocul muzicii ritmice şi a vârtejurilor de lumină cu ochii închişi, cufundată în sine, întoarsă în sine, era ca o insulă în mijlocul zarvei şi a învălmăşelii de siluete pâlpâitoare şi efemere, o insulă pe care, atunci când o îmbrăţişam, simţeam că mă purific. Cât timp fusese căsătorită cu regizorul, nu putuse să danseze prea mult, nu era genul lui şi, prin urmare, încetase să mai fie şi genul ei. O făcuse să se simtă mult mai bătrână decât era, iar când m-a întâlnit pe mine, a fost ca şi cum şi-ar fi primit tinereţea înapoi. Aşa îmi descria ea situaţia, ca şi cum ar fi călătorit prin timp în direcţia greşită şi ar fi revenit la punctul de plecare, un pic buimăcită de faptul că între timp devenise mamă. Şi era într-adevăr foarte tânără atunci când se rostogolea în pat, jucându-se de-a gâdiliciul cu Simon, îmi amintea mai mult de o soră mai mare care se poartă copilăreşte. Era ciudat să o îmbrăţişez în forfota dansului, aşa cum făcusem de atâtea ori cu vreo necunoscută, în vreuna din nenumăratele nopţi pe care le petrecusem în oraş. Era ciudat cum stăteam aşa, ca un cuplu care tocmai se cunoscuse, tineri şi netulburaţi, dar aparţinându-ne deja unul altuia.

Am împărţit un taxi cu custodele de muzeu şi soţia lui. Când m-am hotărât să plec, ei chemaseră deja un taxi, aşa că nu prea am putut să mă eschivez. Am salutat gazda, sărutând-o la plecare, iar ea m-a privit intim în ochi şi şi-a lăsat palma pe pieptul meu, mângâindu-mă cu vârful degetelor pe piele, între doi nasturi, în timp ce îmi spunea să am grijă. I-am zâmbit, uşor nerod de data aceasta, şi i-am spus că o să

am grijă. Ce își imagina ea, de fapt? Un mic flirt comemorativ în absența lui Astrid, în timp ce soțul ei se uita după taxi? Era cazul să o asigur, cu un acces trecător de dorință, că mai este atrăgătoare? Voia doar să îmi amintească de faptul că, în mintea ei, avea un fel de prioritate la penisul meu, pentru că pusese mâna pe el înainte de Astrid? Și de ce trebuia să am grijă, la urma urmei? Ca ea să nu vină după mine cu unghiile ei lungi și roșii? Ce văzuse oare? Era fața mea chiar așa, o carte deschisă? Fusese ea singura, dintre toți cei care veniseră la cină, care mă observase cu o știință secretă, inaccesibilă și văzuse ceea ce mie îmi era ascuns? Gândul acesta era pe cât de iritant, pe atât de neliniștitor. Începuse să plouă și am alergat spre taxi, un pic ridicoli, ca și cum am fi putut scăpa de picăturile de ploaie dacă am fi alergat suficient de repede. Custodele de muzeu s-a așezat pe scaunul din față, iar eu am stat în spate cu soția lui, o femeie rotofeie, dar destul de frumoasă, cu părul scurt, lins. El, care făcea ravagii la petrecerile noastre din tinerețe și în baruri, ca un sălbatic centaur dionisiac, vârându-se în pantalonii fiecărei frumuseți pe care i se punea pata să o seducă, se însurase, în cele din urmă, cu această femeie blajină, rezervată și la locul ei, iar eu nu fusesem singurul care se mirase de alegerea lui. La început, am crezut că este vorba de vreo convertire morală, iar el vorbea despre copii cu o evlavie onctuoasă, pe care nici în ruptul capului n-aș fi fost în stare să i-o atribui, dar nu au făcut niciun copil și, nu după mult timp, a ieșit din nou la vânătoare, ca un vulpoi în cotețul găinilor. Un vulpoi bătrân, care însă nu pierduse gustul cărnii tinere. Mă uluia faptul că noile generații de frumuseți tinere ale orașului, la fel ca predecesoarele lor acum mature și etern însărcinate, se lăsau seduse de înfățișarea lui chelioasă, costelivă și nu tocmai virilă. Am primit

explicația de la un cunoscut, un poet, care continua să arate ca la douăzeci și cinci de ani. Trebuie să îmi amintesc că femeile tinere și-o trag întotdeauna în sus. Curatorul de muzeu, deși avea acum pielea un pic fleșcăită, avea niște ochi care, din spatele ochelarilor cu rame de oțel, radiau șarmul irezistibil al puterii.

Nu făcea nimic pentru a-și ascunde adulterele clamoroase de ceilalți, în afara blajinei și ignorantei sale soții; în aparență, se baza pe faptul că prietenii aveau să o menajeze, ascunzându-i adevărul amar și libidinos. Eram destul de supărat și îi spuneam asta în față, în timp ce Astrid, în mod uimitor, nu părea deloc afectată de înșelătoria lui grotească. Când am întrebat-o ce ar fi zis dacă și eu m-aș fi tăvălit la fel de neînfrânat ca amicul nostru, m-a sărutat pe frunte spunându-mi că pe mine niciodată nu m-ar lăsa nervii să fac una ca asta. Îi urmărea devierile fără să-l judece sau să-l scuze, de la distanță, ca și cum ar fi fost vorba de evenimente neutre, arbitrare, despre care oricum nu merita să-ți faci vreo părere. Ceea ce poate că era adevărat și, de fapt, o admiram pentru capacitatea ei de a distinge între acele părți ale lui pe care le găsea antipatice și cele pe care le aprecia. Avea o slăbiciune pentru cinici, pentru umorul lor blasfemic, lipsit de curtoazie, iar custodele de muzeu era în stare să o facă să râdă până la lacrimi. La cină stătusem oarecum departe de soția lui și nu apucaserăm să vorbim. Acum era evident că vrea să fie prietenoasă, pentru că m-a întrebat inocentă ce mai face Astrid și despre ce este filmul pe care îl editează în prezent. Am răspuns la toate întrebările pe care mi le-a pus și din care s-a încropit o mică conversație, în drum spre centrul orașului. Întotdeauna am avut un efect liniștitor asupra persoanelor timide, care se simt în siguranță în compania mea și își dau imediat

drumul la limbă, ceea ce poate să devină şi o povară, dar şi o mână salvatoare atunci când eşti blocat undeva, de pildă pe bancheta din spate a unui taxi. În cele din urmă a devenit de-a dreptul sentimentală şi şi-a cerut scuze că soţul ei a vorbit atât de compromiţător despre fiica mea, la aperitiv. I-am tăiat vorba spunându-i că, strict vorbind, fusese iubitul ei, şi nu Rosa cel care fusese defăimat, iar custodele de muzeu s-a folosit imediat de manevra mea evazivă. Era adevărat ce spuneam, nu se legase de Rosa şi, la urma urmei, de ce se băga ea în discuţie? Când eşti între prieteni vechi, poţi să vorbeşti deschis. Soţia lui a răspuns că, oricum, trebuie să existe nişte limite, sunt doar nişte copii, şi dacă, la urma urmei, eu chiar cred că prietenul Rosei este un tip simpatic? Custodele de muzeu a pufăit la acel „tip simpatic" şi a repetat descrierea nimicitoare a atitudinii lui artistice avangardiste şi desăvârşit de patetice. Am încercat să joc rolul mediatorului şi, în scurt timp, m-am trezit luând apărarea custodelui de muzeu în faţa soţiei lui.

Ciondăneala lor s-a întrerupt abia când ea i-a cerut şoferului să oprească în faţa unui magazin non-stop, în care a intrat pentru a cumpăra ţigări. În timp ce stăteam şi o aşteptam, tăcuţi şi uşor jenaţi, în prezenţa şoferului care nu schiţa niciun gest, el s-a întors deodată în scaun şi s-a uitat la mine cu o privire pe care aş descrie-o ca aproape disperată. Mi-a spus că sunt norocos. Ce vrea să spună cu asta? Da, că sunt norocos pentru că o am pe Astrid. Nu ştiam ce să-i răspund şi m-am străduit să rămân calm, când i-am întâlnit privirea de nebun în întuneric. Îi simţeam respiraţia care mirosea a alcool până în colţul în care mă aflam. Era ceva despre care voia să-mi vorbească. Mi-a spus Astrid vreodată că a încercat să se culce cu ea, odată, când eu eram plecat într-o călătorie în străinătate? În aparenţă nu-i păsa că şoferul stă acolo,

cu o mină inexpresivă, devorând tot ce spunem, în timp ce se uită apatic la dârele lungi şi strălucitoare lăsate de picăturile de ploaie pe parbriz. Nu am de ce să mă enervez, s-a întâmplat cu mult timp în urmă, cel puţin cinci ani. De altfel, l-a refuzat, la ce altceva m-aş fi putut aştepta? A clipit în spatele reflexelor de neon de pe sticla ochelarilor, cu o licărire de jovialitate demonică care i-a desfigurat mina serioasă, aproape umilă, într-o grimasă teatrală şi ipocrită, în timp ce îşi continua confesiunea. Era după o cină ca cea din seara aceea, soţia lui era bolnavă, aşa că venise singur. O condusese pe Astrid acasă, erau doar ei doi în maşină. Simţea că se distraseră amândoi atât de bine în seara aia, intraseră într-un fel de comunicare specială, şi niciodată nu poţi să ştii, iar el n-avea de unde să ştie, nu-i aşa, cum ne înţelegem noi doi. În maşină discutaseră despre orice, aşa cum poţi să vorbeşti cu Astrid – mă întrebam ce putea să însemne asta – şi, când, la un moment dat, ca din întâmplare, în timp ce schimba viteza, şi-a pus o mână pe genunchiul ei, ea nu a dat-o la o parte. Mă uitam afară, prin evantaiele efemere de transparenţă pe care ştergătoarele le desenau pe parbriz. O vedeam pe soţia lui în magazin, odihnindu-se într-un picior, la coadă, aparent cu totul absorbită de fotografiile luminate ale hamburgerilor şi hotdogilor de deasupra tejghelei. Faţa ei era albă în lumina de neon, iar privirea, pierdută în depărtare. Nu ştia dacă Astrid remarcase mâna aceea, nu era tocmai lucidă, dar nici nu o dăduse la o parte şi probabil chiar existase, cum să spună, acea comunicare, aşa că şi-a lăsat mâna în continuare acolo unde era, pe genunchiul ei. Când a oprit în faţa casei noastre, a vrut să o sărute, dar ea şi-a îndepărtat capul zâmbind şi, înainte ca el să apuce să spună ceva, ea spusese deja noapte bună şi trântise portiera

mașinii în urma ei. Niciunul din ei nu spusese nimic despre acel episod. Chiar nu mi-a povestit niciodată? Am urmărit-o cu privirea pe soția lui, care ieșea din sfera luminată a chioșcului și se apropia de mașină, transformându-se brusc într-o simplă siluetă întunecată. Curatorul de muzeu m-a bătut ușor pe picior și mi-a zâmbit împăciuitor. În orice caz, acum aflasem cu ce nemernic sunt prieten.

Nu mă puteam urni să mă duc la culcare, deși era trecut de două noaptea. Mă aflam din nou în camera mea, în întuneric, privind întunericul mai adânc și nesfârșit al Lacurilor. Din câte îmi dădeam seama, ploaia se oprise. Vârful țigării aprinse se reflecta în geam, scrumul, mai puternic și mai roșu atunci când trăgeam un fum, era singurul semn de viață. Lumina se stinsese la ferestrele de pe malul celălalt, doar felinarele de pe stradă rămăseseră aprinse și strălucirea palidă, portocalie a cerului, strălucirea luminilor orașului care întotdeauna îmi aminteau de strălucirea focului de deasupra furnicarului din fanteziile apocaliptice ale lui Hieronymus Bosch. Lumina felinarelor atingea doar parțial fațadele de pe celălalt mal, în evantaie retezate pe zidurile de cărămidă dintre deschizăturile întunecate ale ferestrelor; restul zidului se pierdea în întuneric, același întuneric care domnea peste lac, iar asfaltul ud și strălucitor al străzii de pe malul opus părea decupat de împrejurimi, o panglică de lumină prelungă, mai jos de stafiile cețoase și fragmentate ale caselor care se pierdeau în întuneric. Privelиștea m-a făcut să mă gândesc la faimosul tablou al lui Magritte, *L'empire des lumières*, care înfățișează o casă sumbră, noaptea, pe malul unui lac înconjurat de copaci întunecați, luminată doar de o lampă misterioasă și sinistră, plasată, în mod paradoxal și ambiguu, sub un cer de culoare albastru-deschis, cu norișori albi. În orice alt moment, m-aș fi

apucat să identific legătura dintre ele, pentru a afla exact ce anume din acea priveliște mă făcuse să mă gândesc la tablou, așa cum un tablou mă trimisese de atâtea ori înapoi, în amintiri, să vânez vreo percepție anterioară, lumina specială care răzbătea printr-o ușă întredeschisă sau de pe vreo stradă lăturalnică și care, pentru un moment, mi se aprinsese în memorie, stingându-se și începțoșându-se în momentul imediat următor. Cu timpul, amintirile mele se preschimbaseră în tablouri și fuzionaseră cu amintirile tuturor tablourilor pe care le văzusem, până când nu mai eram sigur de diferență și îmi era greu să disting un tip de amintiri de celălalt, pentru că ambele, în toate împrejurările, erau la fel de difuze, la fel de deformate, lăsate în voia impulsurilor, a obsesiilor și a grijilor de moment. Acum prea puțin îmi păsa de Magritte, de tehnica luminilor, stăteam și mă uitam prostește la întuneric, pentru că știam că oricum nu pot să adorm. De altfel, dintotdeauna am considerat că Magritte este un pictor mediocru și extrem de școlăresc.

M-am întrebat ce i-aș fi spus custodelui de muzeu dacă soția lui nu s-ar fi așezat lângă mine, pe bancheta din spate, exact în momentul în care el și-a terminat confesiunea. Mi-era teamă că oricum nu ar fi contat dacă ea s-ar fi întors două minute mai târziu. Mă paralizase, mă spânzurase de propriul meu cârlig, pe bancheta din spate a taxiului și probabil știa că sunt lipsit de apărare, dezarmat. Dar de ce oare îmi povestise despre asta tocmai în seara aceea? De ce Astrid nu-mi spusese niciodată nimic? Să fi fost o minciună? Dar de ce ar fi avut nevoie să mintă și să se pună într-o lumină atât de proastă, cu riscul de a pierde prietenia mea? Și de ce Astrid nu spusese nimic despre un episod care, cu puțină bunăvoință și într-o versiune ușor cosmetizată, nu putea decât să demonstreze fidelitatea și tăria ei de caracter? Poate

pentru că, în caz contrar, dacă mi-ar fi povestit despre acest incident, cu un zâmbet ironic şi liniştitor, m-aş fi dus să îi cer socoteală custodelui de muzeu şi, apoi, aş fi ajuns la versiunea lui, în care ea nu-i îndepărtase mâna de pe genunchiul ei, fie pentru că era distrată, fie dintr-un tact prost-înţeles. Poate pentru că, în realitate, o parte din drum sau câteva ore în timpul cinei, ea chiar se gândise sau, cel puţin, cochetase cu ideea de a se culca cu custodele de muzeu şi pentru că gândul acesta, deşi nu fusese niciodată pus în practică, i se păruse ruşinos şi oarecum criminal. M-am gândit la îngăduinţa surprinzătoare a lui Astrid în ceea ce privea relaţiile lui adultere cu studentele. Era atât de tolerantă numai pentru că voia să-şi scuze micul *tête-à-tête* cu el? M-am gândit la râsul ei, în maşină, în drum spre casă, plecând de la o cină ca cea din seara aceasta, când eu filosofasem despre ceea ce ştiu oamenii unii despre alţii şi îl dădusem ca exemplu parodic pe custodele de muzeu. Oare de el râsese? De mine? De sine? Sau de o poveste cu totul diferită, pe care eu nu o voi afla niciodată?

Poate că nici nu conta dacă povestea aceasta era adevărată sau nu. Dacă era adevărată, în orice caz nu se întâmplase nimic. Cele câteva minute în plus în care o mână poposise pe genunchiul soţiei mele puteau să fie foarte bine aruncate la coşul de gunoi al incidentelor nefericite şi confuze. La urma urmei, câte nu se întâmplă aşa, în treacăt. Dacă, pe de altă parte, această inocentă poveste era pură născocire, atunci nu făcea decât să-mi întărească senzaţia insinuantă că custodele de muzeu nu îmi povestise toate astea pentru a triumfa şi pentru a se mândri că până şi Astrid, invincibila şi inexpugnabila Astrid, şovăise o clipă sub influenţa renumitei sale puteri de seducţie. Ci că mai degrabă îmi povestise totul pentru a se încredinţa că nu se înşelase, când zărise o licărire pe

faţa mea aparent relaxată de văduv pe termen scurt, în seara aceea, mai devreme, în timp ce descria cum artistul-instalator îmi pipăise fiica în public. Poate că născocise acea povestioară picantă pentru a-mi da de ştire că înţelesese sau că, în orice caz, simţise, adulmecase, mirosise că „este ceva putred la mijloc", că „ceva nu miroase a bine" sau că „sunt paraziţi pe fir" sau cine ştie ce alte expresii aluzive ar mai fi găsit mama la telefon. Dar, la urma urmei, de ce îl interesa pe el ce se petrece între mine şi Astrid? Poate că fusese sincer când plictisitoarea lui soţie se găsea în magazin, după ţigări, poate chiar îmi destăinuise cât de fericit mă consideră. Poate pentru că toate studentele lui, oricât de zvelte şi suple ar fi fost, nu constituiau decât o formă de sublimare carnală, nu mai puţin disperată. Poate pentru că şi el, ca atâţia alţii, râvnise la Astrid pe furiş şi, prin urmare, se bucura că eram pe punctul de a pierde ceva de care el nici măcar nu reuşise să se apropie. Am încercat să-mi amintesc ce se întâmplase de fapt în acea vacanţă, în Grecia, cu mulţi ani în urmă, când, cu atâta eroism, salvase de la înec căţeluşul Rosei, poate pentru a o impresiona pe Astrid cu corpul lui bronzat şi impunător de salvamar, care pe vremea aceea mai era încă musculos. Dar nu am putut să găsesc nici cea mai mică urmă a vreunei remarci echivoce, nici măcar o bucăţică de imagine alarmantă care să-mi justifice bănuielile. Vacanţa aceea se dizolvase într-un film cu întreruperi, pâclă tremurătoare, arşiţă şi umbre efemere, licăriri ale luminii într-o sticlă de retsina[1] sub un acoperiş de bambus împletit, homari stacojii, umerii arşi de soare ai copiilor şi părul decolorat, plin de nisip, degetele turcoaz ale mării printre obloanele trase şi corpul din umbră al lui Astrid, aşteptându-mă după-amiaza în penumbra din cameră.

---

[1] Vin alb grecesc cu aromă de răşină (n.tr.)

Când m-am trezit, nu ştiam unde mă aflu. În jurul meu era întuneric, iar întunericul era tăiat de dunga verticală, tremurătoare de lumină galbenă care cădea din tavan, aproape atingând podeaua, ca şi cum în perete s-ar fi deschis o crăpătură prin care intra lumina, o lumină ciudată, imposibil de recunoscut, venind dintr-un alt loc, dintr-un alt timp. M-am întors pe partea cealaltă şi am zărit şirul îngust al ferestrelor luminate, printre perdelele pe care nu apucasem să le trag înainte de a adormi. Am rămas o vreme aşezat pe marginea patului, perplex şi confuz, înainte să mă ridic şi să mă duc la fereastră. Cămăşile albe se opriseră din învârtitul una în jurul celeilalte în clădirile de vis-à-vis, birourile erau goale, dar în continuare luminate, fără umbre. Am rămas la fereastră, privind traficul de seară, jos, pe Lexington Avenue, lanţul cât toate zilele al maşinilor, cu luminile lor albe şi roşii, de-a lungul masei amorfe, schimbătoare şi învălmăşite de corpuri care treceau pe trotuar unele pe lângă altele, în direcţii opuse. Peste puţin timp, după ce o să fac o baie şi o să-mi schimb cămaşa, o să cobor cu liftul şi o să mă amestec şi eu în mulţimea de pe fundul puţului, în mijlocul coloanelor din sticlă strălucitoare, o să mă reduc la o particulă în mijlocul celorlalte particule care se scurg unele pe lângă altele, dedesubtul meu, uniforme, dar diferite, fiecare în direcţia sa şi în acelaşi timp absorbite de mişcarea continuă, fără sfârşit, fără direcţie a aceluiaşi torent.

4.

Când m-am trezit, soarele ajunsese pe partea cealaltă a blocului şi îşi arunca deja razele de după-amiază peste faţadele de pe malul celălalt al Lacurilor. Mi-am dat seama că, pentru prima oară de când plecase Astrid, nu mă mai miram că este departe. Pentru prima oară nu am mai aşteptat, instinctiv, să o aud în baie sau în bucătărie, să aud şiroitul apei în chiuvetă sau zăngănitul vreunei linguriţe care se loveşte de o cană. Începusem să mă obişnuiesc cu singurătatea şi mă lăfăiam în ea, acum când nu mai trebuia să mă port cu mănuşi cu ea. Adormisem în mijlocul patului dublu, în loc să mă retrag în jumătatea care obişnuia să fie teritoriul meu nocturn. Îmi aruncam ţigările în chiuveta din baie, obicei de care Astrid mă dezvăţase cu mulţi ani în urmă. Mi-am pus toate discurile cu jazz, pe care nu le mai auzisem de ani de zile, pentru că ea nu putea să le sufere, şi în fiecare seară mă răsfăţam făcându-mi un sandviş, deşi timp de optsprezece ani obişnuiserăm să servim o masă caldă în fiecare zi, indiferent de cât de obosiţi am fi fost. În mai puţin de o săptămână, o parte din mine se obişnuise să fie singură, independent de gândurile mele care orbitau fără întrerupere în jurul dispariţiei ei. Puteam să-mi imaginez detaliile unei vieţi fără ea, dar nu aveam încă imaginea de ansamblu. În timp ce mă învârteam fără ţintă prin casă, în picioarele goale, sau

stăteam pasiv la masa mea de lucru, iar umbrele se lungeau pe sub copacii de pe malul lacului, am realizat cât de repede până şi o stare excepţională ca aceasta capătă o patină anostă de trivialitate. Când m-am hotărât să plec la New York, aşa cum plănuisem, am făcut-o aproape în pofida acestei stări şi probabil că şi în pofida lui Astrid, care obţinuse acest misterios avantaj într-un proces despre care nu aveam decât o vagă şi neliniştitoare idee. Singurul lucru pe care îl ştiam era că avusese loc o schimbare, cu ea, cu noi. Nu ştiam în ce sens. Erau momente în care mă simţeam violent nedreptăţit, dar în scurt timp mă cufundam din nou în starea aceea de vegetare şi autoblamare, pentru că o lăsasem să plece şi pentru că nu pricepeam în ruptul capului de ce plecase. Eram convins că fusese numai vina mea, dar în acelaşi timp trebuia să mă întreb dacă într-adevăr sunt singurul responsabil. Dacă nu cumva şi asta nu este decât încă un efect al obişnuitei mele obsesii de sine, al speculaţiilor mele inutile care continuau să se învârtă fără speranţă în cercuri în jurul eului meu îngheţat, ca nişte sateliţi în jurul unei planete sterpe. Poate că nu avea niciun rost să mă întreb de ce. Poate că nici măcar ea nu ar fi fost în stare să răspundă de ce.

În după-amiaza aceea, când m-am aplecat din nou asupra însemnărilor mele despre Cèzanne, mi-am dat seama că puteam foarte bine să o las baltă. Din partea mea, merele lui Cèzanne nu au decât să putrezească. Dacă viaţa mea de dinainte era pe punctul de a se prăbuşi, voiam cel puţin să mă concentrez şi să urmăresc cum se destramă, fără să mă las distras de ambiţii şi promisiuni care îşi pierduseră puterea asupra mea. L-am sunat pe redactorul care îmi ceruse articolul şi, spre surprinderea mea, a fost plin de înţelegere, deşi nu făcusem nici măcar vreo încercare de a mă scuza. Ulterior m-am simţit ca un prost,

gândindu-mă la eforturile mele inutile din zilele anterioare, Cèzanne n-avea bineînţeles nicio importanţă, doar dacă nu cumva redactorul devenise atât de rezonabil din cauza tonului vocii mele la telefon. Obişnuiam să fiu foarte politicos, aşa că am fost eu însumi surprins de tonul mereu brutal, aproape neprietenos. M-am simţit cumva vesel când am pus receptorul în furcă, dar asta poate datorită soarelui care strălucea şi umplea apartamentul cu o lumină caldă şi vie. M-am decis să ies la plimbare, acum că mă eliberasem de obligaţii. Trecuse multă vreme de când hoinărisem ultima oară pe străzi, fără nicio ţintă, fără nimeni care să mă aştepte. În decursul anilor cu Astrid şi copiii, oraşul devenise treptat doar un fundal al drumurilor mele dintr-un loc în altul, cu scop şi planificări. Erau străzi pe unde treceam zilnic, dar erau şi cartiere în care nu mai fusesem de ani de zile pentru că nu avusesem niciun motiv. Oraşul încetase de multă vreme să mai fie o lume ispititoare, necunoscută şi plină de promisiuni, deschideri şi posibilităţi, de drumuri şi priviri care se încrucişau şi pe care le exploram cândva, curios şi plin de aşteptări juvenile. Devenise al nostru, al lui Astrid, al copiilor, al meu, aproape la fel de familiar precum camerele apartamentului nostru şi mobilierul lor, şi circulam în el ca un somnambul, deşi ştiam că oraşul nostru nu este decât unul dintre milioanele de oraşe paralele pe care ceilalţi locuitori, fiecare în parte, şi le-au construit, în funcţie de amintirile, tabieturile, dezamăgirile sau speranţele lor împlinite. În după-amiaza aceea, când mă învârteam fără ţintă, când într-o direcţie, când în cealaltă, oraşul era din nou un labirint necunoscut şi, deşi cunoşteam fiecare intersecţie din reţeaua străzilor, aveam sentimentul că m-am rătăcit. Era o zi de vineri, centrul oraşului forfotea de lume, era obişnuita agitaţie şi senzaţia de aşteptare, când se

apropie week-end-ul cu trândăveala şi distracţia lui măsurate în ore, cu escapadele, aventurile şi încercările sale de evadare. Ici-acolo surprindeam un crâmpei din mine, în geamurile autobuzelor sau în sticla întunecată a vitrinelor, când treceam printr-o rază de soare printre case şi mă întrebam aşa cum făcusem şi la cină, cu o seară în urmă, dacă sunt într-adevăr eu, bărbatul care trece fugar prin propria-i reflexie transparentă, printre pietoni, pasagerii autobuzelor şi manechinele de ceară nemişcate din vitrine. Alte dăţi, priveam în van după mine, până şi în reflexiile fugare ale geamurilor sparte, dar vedeam doar trupuri şi feţe ale altora, la întâmplare, fără importanţă, ca şi cum aş fi fost o pereche de ochi rătăcitoare, care nu era din filmul care rula între lumină şi retina mea.

M-am aşezat într-o cafenea, pentru a citi un ziar, dar nu puteam să mă concentrez asupra titlurilor, marile evenimente din lume erau prea mici şi vagi în câmpul meu vizual dominat de absenţa lui Astrid, un spaţiu dintr-odată vid, pe care oamenii după-amiezii îl străpungeau şi îl umpleau. Nu puteam decât să stau în colţul meu şi să privesc trecătorii cu aceeaşi senzaţie apatică de vagabond pe care o ai atunci când stai într-o cafenea dintr-un oraş străin şi te uiţi la nişte oameni a căror limbă nu o înţelegi. Deşi era răcoare, scoseseră deja mesele şi scaunele în stradă, la soare, iar afară erau tot atâţia oameni ca şi înăuntru. La una din cele mai îndepărtate mese se afla o tânără, să fi fost cam de aceeaşi vârstă cu Rosa, era îmbrăcată la fel ca Rosa, în acelaşi stil neglijent şi inventiv, într-un pulover pe gât cu ochiuri largi şi o pereche de pantaloni bărbăteşti în carouri, à la Prinţul de Wales, uzaţi, pe care probabil că îi găsise în vreun magazin al Armatei Salvării. Pantalonii, ca şi puloverul, erau cu câteva numere mai mari şi ar fi arătat foarte comic, ca un clovn, dacă nu ar fi stat atât

de elegant, picior peste picior şi cu ţigara ridicată, într-un gest distrat şi blazat, în timp ce iscodea îndelung piaţa, prin ochelarii ei de soare înguşti, încolo şi încoace, pe lângă pampoanele jucăuşe de spumă ale fântânii arteziene şi stolurile de porumbei care la intervale regulate se împrăştiau în explozii de aripi. Părul ei roşcat, de culoarea aramei, era strâns la ceafă cu un creion înfipt cochet în nodul slab, faţa ei delicată era acoperită de pistrui şi dintr-odată am devenit foarte interesat să aflu pe cine aşteaptă, ce fel de tânăr se putuse îndrăgosti de o tipă arogantă şi inabordabilă, aşa cum părea ea. Am mai cerut încă o cafea, aşteptând împreună cu ea şi urmărind-o cum îşi soarbe graţioasă ceaiul. Apoi şi-a ridicat privirea, îndreptând-o către un punct de la capătul pieţei, aşteptând până când persoana a zărit-o la rându-i, şi atunci şi-a ridicat mâna subţire şi a zâmbit. M-am uitat în aceeaşi direcţie şi am încercat să-l identific pe tânărul căruia îi făcea cu mâna, când am văzut o fată desprinzându-se din mulţime şi imediat am recunoscut-o pe Rosa, care făcea ultimii paşi spre masă şi o îmbrăţişa pe roşcată.

Am deschis repede ziarul, ca şi cum dintr-odată aş fi fost absorbit de un articol din paginile economice despre dezvoltarea Chinei de Sud, dar m-am enervat imediat pe felul subit în care îmi ascunsesem prezenţa, ca şi cum aş fi avut conştiinţa încărcată. Ruşinat, m-am întrebat dacă într-adevăr o spionasem pe roşcată ca orice porc bătrân care nu vrea să îşi recunoască lascivitatea deghizată şi futilă. Eu, care eram încă departe de a fi bătrân şi care nu fusesem mai bătrân decât juvenilul şi rebelul artist instalator al Rosei când am devenit tatăl ei. De ce oare nu aşteptasem pur şi simplu ca ea să mă zărească şi apoi să-i fac amuzat cu mâna şi să o las pe ea să decidă dacă să vină la mine şi să mă salute? De ce oare nu

îmi băusem pur şi simplu cafeaua, iar în drum spre ieşire să mă prefac surprins şi să o sărut pe obraz, să schimbăm câteva vorbe, înainte de a le lăsa singure? Cu cât stau mai mult timp ascuns în spatele paginilor economice, cu atât mai penibil o să fie când Rosa o să mă descopere. Dar nu puteam suporta gândul că trebuie să o privesc în ochi, nu puteam îndura ca Gunilla din Stockholm să fie din nou minciuna lipsită de consistenţă care făcea ca absenţa lui Astrid să devină ceva normal şi credibil şi nu eram deloc sigur că aş fi fost în stare să port acea mască şi să-mi ascund răvăşeala interioară, de întrebări tulburătoare şi fără răspuns. Cu toate acestea, nu mă puteam abţine să nu trag cu coada ochiului la ele, pe deasupra ziarului. Roşcata nu mai avea deloc un aer arogant sau blazat. Îşi ridicase ochelarii de soare pe frunte, nu mai era mascată ca o boemă inaccesibilă şi inabordabilă şi dădea din cap aprobator sau râdea în gura mare de ceea ce îi povestea Rosa. Le auzeam râzând şi mi-am amintit de câte ori nu auzisem râsetele acelea venind din camera Rosei, prin uşa închisă, când prietenele ei veneau în vizită. Râsete înăbuşite dintr-o lume inaccesibilă şi plină de secrete, de vise arzătoare şi intrigi otrăvite. Când a început să crească, Rosa s-a retras treptat din vechea noastră intimitate, confesându-i-se exclusiv lui Astrid, iar eu nu aveam nicio premisă care să mă ajute să ghicesc ce anume le făcea pe cele două tinere de afară să îşi apropie capetele, pentru ca mai apoi să şi le arunce pe spate în hohote de râs. Încă mai eram afectuoşi unul cu celălalt, dar când ne vizita puteam să simt felul oarecum evaziv în care mă săruta la plecare şi că, pe lângă conversaţiile tot mai rare cu Astrid, nu mai rămăseseră decât maşina noastră de spălat, puţinele sfaturi practice paterne şi bancnotele părinteşti de o mie, de care încă mai avea nevoie. Restul îl găsea în alte părţi, câte

ceva la roşcata cu creion în păr, altceva la artistul instalator ras în cap, restul la alţii pe care eu încă nu îi cunoşteam.

La un moment dat, după ce roşcata a intrat în cafenea şi a coborât pe scările care duceau la toaletă, Rosa a rămas privind gânditoare spre piaţa învăluită în strălucirea soarelui, unde mulţimea de oameni se aduna şi se împrăştia în formaţiuni instabile şi arbitrare. Aş fi putut să mă ridic şi să mă duc la ea, încă mai puteam să dau de înţeles că abia atunci o văzusem, dar nu m-am mişcat de pe scaun. Mi-am dat seama că nu aş fi ştiut ce să-i spun. Aici, aşezaţi fiecare de câte o parte a marii ferestre care dădea spre piaţă, mi-am dat seama subit că ne găseam de cealaltă parte a anilor în care avuseserăm acces la eul cel mai adânc al celuilalt, prin nişte canale secrete, dintre care unele ne fuseseră ascunse chiar şi nouă înşine. Nu mi-ar fi luat prea mult, m-aş fi putut mulţumi să o întreb ce mai face, ştiind prea bine că o să zâmbească şi o să-mi spună că face bine, dar tocmai asta era problema, echilibrul acela dintre distanţă şi intimitate, dintre tandreţe şi politeţe, pe care nu eram sigur că îl pot menţine. În realitate, mă bucuram că nu mai are nevoie de mine, chiar dacă, din când în când, îmi permiteam câte un mic acces de melancolie, dar nu voiam să o las să simtă că, pentru prima oară în viaţă, eu eram cel care aş fi avut nevoie de ea, pentru că nu mai ştiam unde mi-e capul şi simţeam că totul se prăbuşeşte în jurul meu. Voiam să o cruţ şi voiam să mă cruţ şi pe mine însumi de faptul că m-ar putea vedea aşa. Aveam sentimentul că ea se mişcă cu atâta siguranţă de sine în lumea ei nouă tocmai fiindcă ştie unde să mă găsească şi fiindcă încă mai contează pe faptul că sunt de neclintit şi în largul meu, indiferent dacă are sau nu nevoie de mine. Dar mai aveam şi presimţirea că nu aş fi suportat privirea ei surprinsă,

poate chiar speriată, când ar fi văzut că eu ştiu mai puţin şi sunt mai vulnerabil şi mai confuz decât ea. Obişnuia să mă tachineze, dar o făcea numai pentru că îi era imposibil să îşi închipuie că m-ar putea afecta serios, şi din această cauză mă tachina, încercând de ochii lumii să îmi clatine echilibrul şi siguranţa, conştientă în mintea ei că nu o să reuşească niciodată. Dacă şi-ar fi întors doar puţin capul, pentru a vedea ce se întâmplă cu prietena ei, m-ar fi descoperit, dar a continuat să privească drept înainte şi să îşi fumeze ţigara, cufundată cu totul în gânduri misterioase. Părea foarte frumoasă şi matură, aşa cum o vedeam din profil, cu ochii întredeschişi şi ţigara atârnând între buzele ei moi. Seamănă din ce în ce mai mult cu Astrid, Astrid în tinereţe, are acelaşi păr castaniu, bogat, aceiaşi ochi verzi şi înguşti şi pomeţi laţi, dar privind-o astfel, în după-amiaza aceea, încă mai puteam să întrezăresc ultimele trăsături, aproape estompate, ale copilului care fusese până nu demult. Mă plimbam pe malul Lacurilor cu mânuţa ei durdulie în mâna mea şi răspundeam la întrebările ei imposibile, mă plimbam încoace şi încolo noaptea, pe podea, cu ea în braţe, în timp ce urla ca o apucată şi vomita pe spatele meu. Mă revedeam într-o noapte, la spital, şi o vedeam ieşind la lumină printre coapsele lui Astrid, vânătă, mânjită de sânge, cu faţa ei oarbă de prună uscată care mă făcuse să mă gândesc la chipurile întunecate, contorsionate, descoperite pe fundul vreunei turbării, dar vie, neîmblânzită şi îngrozită, cu capul în jos, răcnind şi boxând în aer cu pumnii încleştaţi. Nu trecuse chiar atât de multă vreme, iar acum stătea şi fuma cu ochii pe jumătate închişi, la soare.

Astrid, Simon şi cu mine ne-am petrecut prima noastră vară la mare într-o casă pe care ea o închiriase de la nişte cunoscuţi. Tocmai divorţase de

regizor şi renunţase la orice pretenţii financiare, nu numai din mândrie, cred eu, ci şi pentru a termina cât mai repede posibil cu toată povestea. Decizia ei îl lăsase perplex, de vreme ce ea fusese partea vătămată, iar faptul că nu a încercat deloc să-l jecmănească a înrăutăţit situaţia. Deşi el fusese cel care o înşelase pe ea, a rămas cu vila şi banii, aşa că, una peste alta, rolul jucat de el ajunsese să fie destul de neplăcut. Astrid nu a putut să-i ascundă prea multă vreme unde se mutase, dar mă ruga să o las singură de fiecare dată când el venea să îl ia pe Simon. Desigur, el nu se putea abţine să nu comenteze condiţiile umile pe care ea le preferase vilei elegante din nord, iar, în secunda următoare, putea să izbucnească în plâns, în faţa fiului şi a fostei sale soţii, cu faţa descompusă de remuşcări şi rugăminţi umile ca, în pofida a tot, să-i mai acorde încă o şansă, în numele a „tot ce trăiseră împreună". Simon era aproape insuportabil când venea tatăl lui să îl ia, nu voia să meargă nici la Tivoli, nici la cinema, şi nu o dată Astrid a fost nevoită să se elibereze din braţele lui pentru a-l face să iasă pe uşă, iar când, în cele din urmă, pleca cu tatăl lui grizonat şi pocăit, ea, de furie, se apuca să dea cu aspiratorul sau să spele geamurile. Când îl pomenea pe regizor, vorbea ca despre o greşeală, o aberaţie, o gafă cu care nu se putea împăca decât distanţându-se, uimită şi ironică, de tânăra care cu şase ani în urmă cedase în faţa pasiunii formidabile a unui bărbat matur. În relatarea ei despre anii petrecuţi împreună cu el, iubirea ei se transformase într-un foc de paie juvenil, o iluzie smintită pe care o lăsase să se prelungească mult prea mult şi să ajungă prea departe şi nu i-am spus niciodată ce credeam când o auzeam vorbind aşa despre prima ei căsătorie. Că probabil îşi minimaliza propriile sentimente şi pe cele ale regizorului, reducându-le la nişte

grimase erotice frivole, pentru a se convinge că sentimentele noastre sunt la fel de sigure şi inevitabile precum gravitaţia însăşi. Pentru că avea o nevoie anxioasă să ne asigure pe amândoi că eu sunt bărbatul vieţii ei şi nu doar un şofer de taxi oarecare, primul găsit, care la un moment dat s-a întâmplat să fie prin preajmă. Eram încă tineri şi poate că amândurora ne era teamă de tinereţea noastră, de graba cu care iubirea îşi schimbase chipul. Poate că, în momente de uitare, îi trecea prin minte că noul chip al iubirii s-ar putea dovedi doar o altă mască. Aveam atât de puţin din viaţă în urma noastră, încă nu aveam de unde să ştim că istoria este la fel de incertă şi ambivalentă ca şi viitorul. Încă mai credeam că trecutul poate fi exorcizat cu gesturi oculte, încă mai credeam că răsuflarea noastră fierbinte este suficientă pentru a insufla viaţă speranţelor noastre.

Nu a fost nimic planificat, dar nici nu am considerat că este un accident nedorit când, în primăvară, Astrid a rămas însărcinată. Era încă una din acele întâmplări neprevăzute care aveau să ne schimbe viaţa. Nu mi-a spus nimic despre bănuielile ei înainte de a se duce la doctor şi de a primi confirmarea. Când mi-a spus-o, a făcut-o în acelaşi stil, ca în treacăt, ca atunci când mi-a spus că ţine la mine, cu aceeaşi pudoare faţă de cuvinte, de parcă ar fi trebuit să le cântărească în mână, uimită de greutatea şi înfăţişarea lor deosebită. Când a reuşit să îmi spună, într-o seară când stăteam întinşi unul lângă altul, iar ea se juca distrată cu părul meu, am avut aceeaşi senzaţie pe care o avusesem cu câteva luni în urmă, când am văzut-o stând în picioare în faţa chiuvetei, la mine în bucătărie, şi m-am apropiat de ea şi am atins-o pentru prima oară. Era aceeaşi senzaţie de pace, acelaşi sentiment ameţitor că viaţa s-a deschis în faţa mea, că încă o dată aud răspunsul în acelaşi moment

în care a fost pusă întrebarea. De ce nu? Când mi-a spus, privea în depărtare, aşteptând, iar eu i-am luat faţa în mâini şi am zâmbit, întâlnindu-i privirea întrebătoare. De ce să nu fie ea femeia cu care să am un copil? Dacă nu îmi pun în ordine viaţa acum, atunci când? Ce mai am de aşteptat? De ce trebuie să mă tem? Zâmbetul meu liniştit a fost cel care i-a dovedit lui Astrid că poate să existe un noi doi, că nu mai este doar o idee, o speranţă printre alte speranţe care te pun în mişcare când eşti tânăr şi te fac să rătăceşti de colo-colo. Nu ştiam ce fac, dar am făcut-o oricum, iar senzaţia aceea care-ţi taie răsuflarea, când te arunci fără ezitare în necunoscut, imponderabilitatea eliberatoare a saltului în sine m-a umplut de o siguranţă pe care nu o mai experimentasem înainte. Era în luna a treia când a venit vara şi ne-am retras în casa de la malul mării. Nu am spus nimănui unde ne aflăm. Fusese imposibil să ţinem divorţul secret, revistele publicaseră pe prima pagină fotografia faimosului regizor care fusese părăsit de tânăra şi frumoasa-i soţie, iar după ce s-a descoperit unde se adăpostise Astrid, a trebuit să deconectez telefonul timp de mai multe zile. Casa de la mare avea să devină ascunzişul nostru, în aşteptarea unor noi divorţuri şi decese care să stârnească interesul lumii vulgare a titlurilor răsunătoare şi a rânjetelor lacome din lumina blitzurilor, de la care Astrid îşi luase rămas-bun. Era la începutul verii, plaja era încă pustie, eram numai eu cu Astrid şi Simon în casă, iar săptămânile zburau la fel de repede cum se schimbă culorile mării pe parcursul unei zile. În cele din urmă nu am mai putut distinge o zi de cealaltă, la fel cum nu mai poţi observa că marea îşi schimbă culoarea, e gri deschis dimineaţa, verde închis la amiază, albastru-violet seara, împestriţată de reflexele firave ale luminii soarelui care apune în apă.

Soarele tocmai dispăruse dincolo de orizont. Simon şi cu mine stăteam în genunchi pe nisipul umed şi rece, concentraţi pe săparea unui canal pe malul mării prin care umpleam şanţul din jurul castelului de nisip pe care îl construiserăm în după-amiaza aceea, un castel medieval, sumbru şi cenuşiu, cu turnuleţe conice, modelate cu găletuşa lui mică. Uitaserăm să mai vorbim, absorbiţi cu totul de migăloasa noastră muncă inginerească, fără să băgăm de seamă că marea se întuneca sub cerul verde-portocaliu. Bătea un vânt dinspre uscat, iar micile valuri se spărgeau istovite în nisipul ud. Încet-încet am reuşit să deviem apa în şanţul de apărare, dar totul dura numai o clipă, pentru că era absorbită imediat de nisip, lăsând în urmă doar o biată dâră de spumă. Am auzit-o pe Astrid strigându-mă, probabil că era deja ora mesei, dar Simon părea că nu aude, iar eu am continuat să sap, deşi începusem să mă îndoiesc că foloseşte la ceva. Astrid m-a strigat din nou, iar eu mi-am ridicat privirea. Stătea sus, pe treptele care duceau la casa din spatele povârnişului de la marginea plajei, unde cresc tufele de măceş. Îmi striga numele repetat şi mai tare decât înainte, doar numele meu, strident, aproape isteric. Abia când a început să strige din nou mi-am dat seama că ceva nu este în regulă. Am aruncat lopăţica din plastic şi am luat-o la fugă cât am putut de tare. Era palidă şi a început să plângă când m-am apropiat şi am văzut dârele de sânge care i se prelingeau pe picioare, pe sub rochia subţire de plajă. Am dus-o în casă, am aşezat-o pe canapea şi am sunat la salvare. Simon a început şi el să plângă când a văzut sângele de pe picioarele ei, iar ea a încercat să îl liniştească, aruncând priviri piezişe spre mine, spre telefon. Nu ştiu cât de mult am stat aşa, ţinând-o de mână şi mângâind-o pe păr, fără să găsesc nimic altceva de spus decât aceleaşi câteva propoziţii banale

şi insuficiente, până când, în cele din urmă, a venit ambulanţa. Astrid a vrut ca eu să rămân acasă cu Simon, care se ghemuise într-un şezlong, mut de groază, şi imediat după aceea m-am dus lângă el, privind maşina care dispărea pe drumul cufundat în tăcere, în lumina amurgului. Am continuat să vorbesc cu el în timp ce făceam ceva de mâncare, mai mult ca să-mi potolesc propria nelinişte, am vorbit despre tot ce-mi trecea prin minte, despre şanţul de apărare pe care îl săpaserăm în jurul fortăreţei noastre de nisip, despre cetăţile pustii ale Evului Mediu, în care stăteau cavalerii de odinioară, aşteptând plictisiţi să apară vreun balaur prin zonă. Mai târziu l-am culcat pe canapeaua din sufragerie, l-am acoperit cu pătura şi am rămas cu el până a adormit. Am ieşit şi m-am aşezat pe trepte, unde stătuse ea mai devreme şi de unde mă strigase. Am privit strălucirea străvezie şi sticloasă a apei cenuşii în lumina palidă a cerului de seară. Nu era nimic de văzut şi totuşi mă holbam la suprafaţa goală şi nemişcată a apei, aşa cum te holbezi la un zid, pentru că nu ştii unde în altă parte să îţi îndrepţi privirea. Vedeam conturul colţuros al micului castel de nisip pe fundalul apei al cărei nivel crescuse între timp, aşa că valurile izbeau regulat la baza zidurilor care se ridicau acum ca o insulă întunecată şi fragilă din spuma strălucitoare a valurilor. Tocmai când începeam să credem că ceea ce fusese iniţial o întâlnire întâmplătoare, un impuls fortuit, este o rază de speranţă care devine realitate, ea ameninţa să ne părăsească din nou. Tocmai când începea să prindă contur, un contur încă incomplet şi pe jumătate amorf, care însă nu mai depinde complet de închipuirile, senzaţiile, îmbrăţişările şi cuvintele noastre. Pentru prima oară în viaţa mea vorbeam cu cineva care nu era de faţă. Vorbeam cu Astrid, singur pe trepte, în întuneric, o rugam să fie tare, să nu

cedeze, de parcă faptul că o spuneam ar fi putut să schimbe ceva. Am rămas acolo în timp ce se întuneca şi mai tare, am stat şi am fumat în răcoarea serii, printre tufele de măceş de pe povârniş, şi m-am uitat la primele stele răsărite pe bolta rece şi căscată a cerului şi am înţeles, într-un alt fel, mai clar şi mai limpede decât înainte, că nu doar eu sunt singur, stând acolo cu gâtul înţepenit de la atâta privit la lumina moartă a stelelor, ci că suntem singuri şi împreună, Astrid şi cu mine, părăsiţi cu totul în voia noastră şi a fiecăruia.

Dimineaţa am mers să o vizităm. Ne-au spus că trebuie să rămână în spital câteva zile. Nu pot să promită nimic. Era epuizată de îngrijorare, iar Simon a fost îngrozit să îşi vadă mama palidă, zăcând în patul alb. Ea i-a vorbit calm, i-a explicat ce se întâmplase şi l-a întrebat cum a mers cu castelul nostru de nisip. Rezistă încă, i-a spus el, nu l-au luat valurile. A zâmbit ca şi cum ar fi fost un adevărat miracol şi a uitat de griji. Mie mi-a venit în minte cum fredonase Astrid pentru el în taxi, în acea seară de iarnă, când lumea lor se năruise. Era acelaşi calm pe care îl radia de obicei în jur, deşi în interiorul ei era totul vraişte. A reuşit să-l facă să se oprească din plâns, fredonându-i de mai multe ori aceeaşi melodie stupidă, în timp ce eu îi plimbam prin oraş. Habar nu avea unde se duce, cu toate acestea a putut să fredoneze pentru el, calm şi blajin, ca şi cum el nu trebuia să îşi facă griji unde se află, ce se întâmplă în jurul lor, nu atâta timp cât putea fi protejat de îmbrăţişarea ei. Am vizitat-o în fiecare zi la spital. În aparenţă, trebuia doar să stea nemişcată, criza fusese depăşită, fusese tare. Până atunci nu mai stătusem singur cu Simon mai mult de câteva ore în şir, dar el se obişnuise deja să mă perceapă ca pe bărbatul din viaţa lui. Cu toate acestea, mă miram când îl sărutam seara, la culcare,

iar mai târziu, noaptea, mă strecuram şi deschideam uşa pe furiş ca să văd dacă doarme. Era prima oară când cineva avea nevoie de mine, nevoia ca eu să fiu pur şi simplu acolo. Mă corecta amabil când uitam să pun o bucăţică de unt în terciul lui sau să-i spăl dinţii cum trebuie şi mă ajuta să scriu listele de cumpărături ca să se asigure că nu uit nimic. Ne petreceam cea mai mare parte a timpului pe plajă, l-am învăţat să înoate şi după câteva zile s-a desprins din mâinile mele şi a înotat pentru prima oară singur şi fără frică. În a paisprezecea zi, după ce Astrid a venit acasă de la spital, a înotat cu noi până la bancul de nisip. Râdea când vedea privirea ei uimită şi a remarcat că acum înotam de fapt în patru, trei în apă şi unul în burta ei.

Nu am uitat noaptea mea de veghe de pe povârnişul de la malul mării. În amintirile mele, povestea noastră începe pe treptele din lemn negru, pătat, atunci începe să se transforme în poveste acea întâmplare care începuse într-o seară de iarnă ca un concurs neprevăzut de împrejurări. Gândurile şi sentimentele mele, aşa cum mi le amintesc, întorcându-mă cât mai departe în timp, erau ca un fel de distanţă între cel care eram în interior şi lumea fluidă din jurul meu, zilele, locurile şi chipurile acesteia. Ca şi cum eram tot timpul în altă parte şi jinduiam să anulez acea distanţă, voiam să mă deschid şi să las lumina locurilor şi ochii celorlalţi să cadă asupra necunoscutului care se ascundea acolo, înăuntru, în întuneric, dar lumina şi privirile nu răzbăteau niciodată suficient de departe, acolo, înăuntru, rămânea întotdeauna un ungher umbrit în care se ascundea cel care ar fi trebuit să fiu. Când Inès s-a întors către mine, într-o zi de vară, în penumbră, printre capetele romane cu trăsături nedesluşite, am crezut că în sfârşit există cineva care îl vede şi am încercat să o ţin strâns, ca şi

cum aş fi putut să văd în ochii ei ceea ce speram că vede ea. Când am întâlnit-o pe Astrid, renunţasem deja la gândul că trebuie să fiu altfel decât mulţimea de oameni care forfotesc printre zile şi locuri, un chip între atâtea alte chipuri în acea interacţiune de reflexii grăbite şi schimbătoare ale oraşului. Dar în noaptea aceea, când am stat privind adânc la trecerea aproape invizibilă, dezintegrantă de la întunericul cerului la cel al mării, tot ceea ce eram se concentrase în acele două mici cuvinte pe care am continuat să le repet cu o voce înăbuşită, printre tufele de măceş, până când acele cuvinte au ajuns să nu mai însemne nimic precis, întrucât conţineau totul: *fii tare, fii tare.* Şi în acea seară din iarna următoare, când am văzut-o pe Rosa ieşind la lumină, mânjită de sângele lui Astrid, a fost ca şi cum şi eu aş fi ieşit la lumină după multă vreme. În timp ce Astrid, răcnind de durere, se golea de copilul care prinsese formă înăuntrul ei, am simţit cum distanţa aceea este în sfârşit depăşită, cum iubirea mea nu mai este doar un sentiment, o întrebare, un gest în vânt, cum devine ceva concret, care se găseşte între noi, ceva care, pentru prima oară, i-a umplut plămânii şi i-a golit din nou printr-un răcnet.

Primii noştri ani sunt o ceaţă luminoasă de epuizare şi fericire, de zile şi luni care şi-au pierdut contururile precise în acel avânt, dizolvate în viteza ameţitoare şi învolburată cu care se petreceau toate. Nu mi le amintesc ca pe nişte momente fixe, statice, mi le amintesc ca pe un fel de mişcare pe loc, acelaşi loc. Primii noştri ani împreună sunt un luminiş în timp şi îmi amintesc sentimentul de a fi sosit la destinaţie, ca şi cum rătăcisem printre trunchiurile copacilor unei păduri stufoase, pe poteci înfundate şi întortocheate, până când, în cele din urmă, am ieşit la lumină şi am văzut din nou cerul. Ajunsesem să cred că Astrid este într-adevăr cea pe care o aşteptasem fără să ştiu. Credeam că am ajuns în locul în

care trebuia să ajung. Zilele se scurgeau laolaltă, ca şi cum ar fi fost aceeaşi zi, aceeaşi seară care se învârteau orbeşte una în jurul celeilalte, iar eu nu mai eram nerăbdător ca timpul să treacă, nu mai visam că trebuie să mă poarte altundeva. Zilele semănau una cu alta şi aveam o groază de timp, iar când mai trecea încă un an, mă minunam din nou cum schimbările sunt rodul repetiţiei, al ciclului repetitiv cotidian. În fiecare zi făceam aceleaşi lucruri, în timp ce Rosa şi Simon creşteau lângă noi, cu chipuri ale căror trăsături se conturau tot mai clar, an de an, în pielea lor moale. Schimbam aceleaşi cuvinte şi mângâieri, iar registrul lor de tonuri şi nuanţe sporea, până când o privire fugară, o atingere din zbor sau o propoziţie abia începută căpăta, în funcţie de context, un anumit înţeles pe care numai noi ştiam să îl descifrăm. De fiecare dată când ne aşezam din nou la masă, cu copiii, de fiecare dată când făceam dragoste, cuvintele şi zâmbetele şi mişcările noastre cuprindeau toate serile şi nopţile de dinainte, care prin repetiţia lor anulau trecerea timpului. Zilele nu se mai înlocuiau una pe alta, nu se mai devorau reciproc, ci se uneau în acelaşi ritm calm de despărţiri şi revederi, de activitate şi somn, ca şi cum am fi campat în inima timpului. Uneori mă plictiseam, dar plictisul nu mai era ca înainte, o durere pricinuită de eroziunea repetitivă a privirii şi a gândurilor mele. Când mă plictiseam era vorba mai degrabă de un fel de meditaţie asupra fizionomiei neremarcate a detaliilor triviale, strălucirea soarelui hibernal pe zidul din faţa ferestrei de la bucătărie, foiţa zbârcită, uscată şi crocantă care foşnea când luam o ceapă în mână, picătura de apă care se umfla încet sub robinet şi concentra lumina, înainte de a se desprinde, căzând ca o cometă argintie în griul de oţel al chiuvetei. Când mă plictiseam nu era de fapt plictiseală, era mai degrabă un

lung moment de relaxare, fără gânduri, în acel centru de greutate prin care treceam repetat de-a lungul zilei şi de unde toate fluctuaţiile, toate mişcările îşi trăgeau propria forţă. Uneori uitam de mine ore în şir, fie că schimbam scutecele Rosei sau îi citeam lui Simon cu voce tare, fie că mă aşezam la birou şi vedeam cuvintele ieşind la lumina zilei, pe hârtie, fie că stăteam întins, alături de Astrid, şi simţeam cum dorinţa ei se trezeşte sub mâinile mele. Întotdeauna era ceva în jurul meu care mă înşfăca şi mă târa cu sine, afară din singurătate, afară din mine, înăuntrul forfotei întâmplărilor. Chiar şi când stăteam singur în camera mea de lucru, eram numai o pereche de ochi şi un stilou, una cu ceea ce vedeam sau încercam să spun. Odată cu trecerea anilor, nu am mai putut distinge între datorie şi timp liber, pentru mine devenise o eliberare faptul că în fiecare zi, în fiecare oră aveam ceva de făcut şi mă cufundam tot mai mult în munca mea pentru că ştiam că nu am întreaga zi numai pentru mine.

Călătoream adesea în interes de serviciu, iar atunci când, seara, devreme, mă aflam din nou într-o cameră de hotel mohorâtă, dintr-un oraş străin, şi mă uitam pe fereastră, îi vedeam clar în faţa ochilor. Simon, stând în camera lui şi pictând soldăţei de plumb, absorbit de albastrul închis al vestoanelor uniformelor nord-americane. Rosa, în cădiţa ei de plastic, fredonând de una singură, în timp ce spăla părul vreunei păpuşi cu zâmbet de vedetă de cinema. Astrid, în bucătărie, spălând spanac cu degetele înroşite de apa rece, căzând poate pe gânduri un moment, pierdută în contemplarea frunzelor zbârcite ale spanacului care semănau cu pielea zbârcită şi inflamată a buricelor degetelor ei. Când sunam acasă, uneori nu ştiam prea bine ce să spun. Îi întrebam ce s-a întâmplat în cursul zilei, dar nu mi se părea că eu

aş avea ceva de spus, iar micile cuvinte cotidiene care obişnuiau să plutească cu înţeles când aveam chipurile lor în faţa ochilor mei deveneau prea firave şi insuficiente şi nu reuşeau să acopere distanţa aceea subită. De obicei, aşteptam cu nerăbdare aceste întreruperi ale tiparului recurent al vieţii cotidiene, dar de îndată ce plecam mi se făcea dor de ei şi mă simţeam complet pierdut când mă învârteam de unul singur pe străzile vreunui oraş străin, lăsat de capul meu. Treceau zile întregi în care nu vorbeam decât cu chelnerii sau cu recepţionerii de la hotel, schimbând doar replicile de rigoare, insipide, iar dacă mă întâlneam cu vreun comerciant de artă, vreun custode de muzeu sau vreun critic, aveam senzaţia că intru în vorbă cu o atitudine umilă, ca şi cum aş fi fost un vagabond fără acoperiş care fusese invitat înăuntru doar din milă. Când călătoream mă simţeam mai vulnerabil decât înainte şi mă gândeam adesea că, pe străzile unui oraş în care nu mă cunoaşte nimeni, sunt doar un Neica Nimeni care vorbeşte cu un accent ciudat, comic şi care se comportă puţin şovăitor, fără siguranţa rezervată a mişcărilor pe care o au cei care sunt în drum spre un loc unde îi aşteaptă cineva. Astrid râdea adesea de mine când sunam acasă a doua oară în aceeaşi zi şi îi întrebam cum mai merge, de parcă s-ar fi întâmplat ceva special în absenţa mea.

În iarna în care Rosa a împlinit şapte ani, am plecat pentru câteva zile la Paris, pentru a vizita o mare expoziţie Giacometti de la Musée de l'Art Moderne. Mi-am petrecut o întreagă după-amiază plimbându-mă încolo şi încoace printre înalţi oameni de bronz care stăteau pe picioarele lor de colos, slabi şi noduroşi, cu braţele lăsate în jos, de-a lungul coapselor şi chipurile mici, lipsite de expresie, modelate vag şi uşor ridicate, ca şi cum ar fi ascultat ceva. Mai scrisesem despre ei, dar nu reuşisem să evidenţiez ce

anume făcea ca aerul din jurul lor să vibreze atât de ciudat de fiecare dată când îi revedeam. Nu era numai faptul că ei înşişi nu erau aproape nimic altceva decât nişte linii în aer, aproape fără dimensiuni, ca şi cum aerul ar fi fost o foaie subţire de hârtie pe care Giacometti le trasase contururile cu linii grăbite, ca nişte firide de lumină care se deschid către un întuneric necunoscut. Chiar şi aerul din jurul lor avea ceva aparte, spaţiul acela invizibil, străveziu dintre fizicul lor redus şi privirea mea, care căuta drept înainte către ele şi bâjbâia în spaţiul gol în care ameninţau să se evapore. În timp ce mă învârteam în jurul femeilor şi bărbaţilor zvelţi, lipsiţi expresie şi introvertiţi din sala albă, mi-am dat seama că aerul însuşi este cel care mă face să văd, fluctuând între invizibil şi absenţă. Nu numai că se retrăgeau, atunci când mă uitam la ele, în interior către limita ultimă a spaţialităţii. Era ca şi cum ochii mei sfredeleau corpurile lor de bronz şi se poticneau într-o cădere liberă în timp ce încercau să răzbată până la ele. Ca şi cum, dacă m-aş fi uitat prea mult la ele, figurile subţiri şi singuratice ar fi dispărut cu totul. Poate că motivul pentru care întotdeauna îmi păruseră de neîmblânzit era tocmai rezistenţa pe care privirea mea o întâlnea atunci când le devora cu lăcomie. Această ultimă şi de netrecut graniţă care ne separa şi care le împiedica să devină una cu aerul în faţa ochilor mei era graniţa pe care, în aparenţă, Giacometti continuase să o caute. După experimentele din primii ani, creaţia sa nu mai fusese o chestiune de inovaţie, o încercare de a continua să-şi extindă spaţiul experimental. Din acel moment, a rămas pe loc, preocupat doar de ezitarea finală a reducţiei, până în punctul în care prezenţa şi dispariţia se deschid una către cealaltă. Şi poate că mă gândesc din nou la Giacometti pentru că este aceeaşi graniţă de care mă apropii, pe

care nu o pot depăşi, în timp ce în faţa ochilor îmi apare din nou Astrid, stând în picioare, cu pardesiul pe ea, în uşa dormitorului, neclintită, aşteptând ca eu să mă trezesc. Mă ridic, mă apropii de ea, suntem faţă în faţă şi îi întâlnesc privirea, iar ea este deja departe. Stă în faţa mea, dar nu mai este acolo, se uită la mine şi este ca şi cum ar privi prin mine, ca şi cum ar fi singură, iar eu aş fi fost doar un gând.

Dar mai există şi un alt motiv care mă face să mă gândesc la acea zi de iarnă petrecută în Palais de Tokyo. Cum mă învârteam eu încoace şi încolo prin sala tăcută, printre siluetele de bronz ale lui Giacometti, am simţit dintr-odată o mână pe umărul meu. Când m-am întors, în faţa mea se afla Inès, care îmi zâmbea. Nu o mai văzusem din ziua în care o urmărisem cu privirea, printre fulgii de zăpadă, atunci când ne luaserăm rămas-bun. În părul ei negru ca tuşul răsăriseră câteva fire albe şi purta ochelari, dar aceştia nu făceau decât să sporească frumuseţea ochilor ei persani, iar liniile ceva mai adânci şi mai clare din jurul nasului ei arogant îi scoteau în evidenţă trăsăturile pe care mi le aminteam atât de bine şi care, cândva, fuseseră filigranul nopţilor mele insomniace. Trecuseră aproape opt ani de atunci. Ne-am pus întrebări politicoase despre viaţa fiecăruia, eu i-am povestit despre Astrid şi despre copii, puţin cam în grabă, cred eu, în timp ce ne plimbam unul lângă altul printre platanii de pe malul fluviului. Mergea la fel de repede ca înainte şi făcea aceleaşi gesturi impulsive şi nervoase cu mâna în timp ce vorbea. Când m-am întors către ea, puteam vedea grinzile de oţel ale Turnului Eiffel arcuindu-se înăuntru şi în afară printre coroanele desfrunzite ale copacilor, în spatele privirii ei iuţi şi atente. Mi-a spus ca arăt mai în vârstă şi că mă prinde bine, iar eu am zâmbit, neştiind ce să răspund. Am intrat într-o cafenea din Place de

l'Alma. Ne-am aşezat unul lângă altul, pe o bancă capitonată cu vedere spre piaţă. Locuia în Paris de vreo doi ani, poate se stabileşte aici. Mi-a spus că locuieşte singură, deşi eu nu întrebasem nimic. Nu mi-a spus clar cu ce se ocupă, câte un pic din toate, şi, la fel ca odinioară, banii nu constituiau o problemă pentru ea. Suna puţin solitar, puţin deşert, deşi se străduia să pară femeia anarhistă şi libertină pe care o cunoscusem cândva. I-am spus că scriu despre artă şi m-a ascultat ca şi cum ar fi interesat-o cu adevărat. Am devenit puţin mai îndrăzneţ şi i-am vorbit despre schimbarea pe care o aduseseră copiii, iar ea a zâmbit la spusele mele, cu un zâmbet care putea fi atât sincer, cât şi compătimitor, într-un fel puţin condescendent, depinde cum alegeam să îl interpretez, ca şi cum ea ar mai fi fost încă acea notorie demimondenă tumultuoasă, înconjurată de admiratori, care acum se amuză de noul meu statut de mic burghez, de fericit tată de familie. Nu după mult timp am rămas în pană de informaţii, iar în pauzele din ce în ce mai lungi stăteam şi urmăream mişcările chelnerilor, mecanice, migăloase şi eficiente până la isterie, simţind că privirea ei se odihneşte pe chipul meu. Ştia deja că sunt tătic. M-am uitat la ea. Era mai calmă decât mi-o aminteam, nu îi mai era teamă să mă privească în ochi, dar nările încă mai fremătau puţin când râdea, iar dinţii erau la fel de strălucitori ca înainte, pe fundalul chipului ei de culoarea mierii. Nu puteam să-mi dau seama ce efect anume avusese asupra mea să o revăd din nou, cât de adânc mă pătrunsese revederea chipului ei. Mă văzuse pe stradă, odată, cu Rosa în cărucior. M-a întrebat cu ce se ocupă soţia mea şi i-am răspuns, un pic cam arţăgos. Acum era rândul ei să urmărească fâţâiala sârguincioasă a chelnerilor. Ar fi vrut şi ea să aibă un copil. M-am uitat perplex la ea, iar ea mi-a citit privirea şi a zâmbit ca

pentru sine. Ce era aşa de uimitor? Nu i-am răspuns. Mi-am aprins o ţigară şi m-am uitat la siluetele trecătorilor pe fundalul cerului cenuşiu din Place de l'Alma şi i-am simţit mâna aşezându-se peste mâna mea, la început destul de uşor, aproape ca din întâmplare, şi am simţit căldura uscată a palmei ei.

A vrut să mă sune de mai multe ori în iarna în care ne-am despărţit şi mai târziu, în anul următor, dar s-a gândit că probabil renunţasem la ea. Nu avea de unde să ştie că întâlnisem deja pe altcineva. Cu anii, şi-a dat seama la ce dăduse cu piciorul. Deşi timpul trecuse, nu se putuse abţine să nu se gândească că s-ar fi putut alege ceva din noi. Este adevărat, nu fusese prea drăguţă cu mine. Am dat din umeri, nici eu nu fusesem uşă de biserică. M-a întrebat dacă sunt fericit. Da, am spus şi am privit-o în ochi, da, sunt fericit, dar am spus-o abia după o pauză, ca şi cum aş fi avut nevoie să mă gândesc la asta. Cuvântul a sunat fals în gura mea, „fericit". Acest cuvânt era prea mare şi prea mic, înfiorat de extaz şi, în acelaşi timp, prea plat şi pastelat pentru a-mi descrie viaţa. M-a mângâiat uşor pe mână, apoi mi-a luat mâna într-a ei, întorcând-o cu palma în sus, ca o ţigancă care ar vrea să-mi ghicească norocul. Am lăsat-o şi m-am uitat la mâna ei pe scaun, lângă genunchiul care i se contura vag prin ciorapii negri, sub tivul fustei. Şi ea a cunoscut pe cineva, la vreo doi ani de la despărţirea noastră, au fost împreună mai mult timp şi în viaţa ei fusese numai el. A zâmbit din nou, uşor ezitant de data aceasta. Încercase cu adevărat. Încă mai erau împreună în după-amiaza în care mă văzuse cu Rosa pe stradă, dar nu a ieşit nimic până la urmă, iar de atunci s-a gândit din când în când la mine, dar nu numai pentru că m-a văzut împreună cu fiica mea. S-a gândit la vremurile de odinioară. Fusesem foarte tânăr, o iubisem atât de,

cum să spună, infinit. Am râs amândoi de cuvântul acesta. Aproape că se văzuse obligată să se protejeze, să se apere de iubirea mea tânără şi înfometată. Am strâns-o prietenește de mână, iar asta m-a făcut, pentru un moment, să mă simt bătrân. Dar nimeni altcineva nu o mai iubise în felul acela, nici înainte şi nici după. Atât de neînfricat. M-a întrebat dacă sunt ocupat. Am putea lua masa împreună, ar putea să pregătească ceva. M-am uitat din nou la ea, şovăind, până ce am reuşit să vin cu o scuză suficient de solidă încât să ne mulțumească pe amândoi. Am vorbit despre Giacometti, despre echilibrul ambiguu al figurilor de bronz la limita absenței. A sunat ca *nuca-n perete*. Şi-a scris numărul de telefon pe un şervețel, înainte de a părăsi cafeneaua, iar când am ieşit afară, în zgomotul şi în vremea mohorâtă din Place de l'Alma, m-a sărutat repede şi mi-a spus *s-o sun* dacă îmi fac timp. M-am uitat după ea, cum alerga pe scări în jos, la metrou, cu pardesiul lung fluturând în urma ei, gândindu-mă că nu mă sărutase pe obraz, aşa cum te-ai aştepta, şi la senzația buzelor ei pe buzele mele, pe care aproape că o uitasem.

Pe drumul de întoarcere la hotel m-am felicitat fiindcă refuzasem atât de ferm invitația lui Inès, dar nu am aruncat şervețelul cu numărul ei de telefon, aşa cum mi-a venit să fac la început. L-am lăsat pe noptieră, printre bonurile din ziua aceea şi mărunțiş. De-abia după ce ne-am despărțit mi-am dat seama clar că încearcă să mă prindă în plasă într-un stil cu totul dezinhibat şi chiar neruşinat, ceea ce era cu atât mai uimitor cu cât nu ne mai văzuserăm de opt ani şi doar printr-o coincidență absurdă am vizitat Palais de Tokyo în aceeaşi după-amiază. Nici măcar nu ştiam că s-a mutat la Paris. Dacă eram indignat de abordarea ei, era pentru că mă lăsasem influențat de ea. Dar, la urma urmei, era oare o crimă să vorbească

despre trecut sau să admită că se gândeşte la el cu regret şi cu o uşoară nostalgie? Oare nu eu am fost cel care a interpretat greşit mâna pe care, din prietenie, şi-o lăsase peste a mea, ochii ei care căutaseră cu o intimitate surprinsă schimbările de pe chipul meu? Puteam să-i reproşez amintirile mele despre genunchiul şi buzele ei, care fuseseră subit retrezite? Poate că nu, dar oricum, probabil că ştia prea bine ce face. Nu se poate să nu fi ştiut că vorbele ei aruncă o lumină nouă asupra poveştii mele, dintr-un unghi neaşteptat şi neprevăzut. Şi nu întrebase numai dacă putem lua masa împreună, ci sugerase să mâncăm la ea acasă. Îmi era uşor să vizualizez totul în mintea mea. Oare chiar se gândise la mine? Nu fusesem singurul învins al acestui joc? Fusesem eu într-adevăr cel care trăsese beţişorul lung? Era un triumf ofilit care venea prea târziu. Când mă părăsisc, simțisem doar durere şi dezgust față de propria-mi persoană, şi mi-am dat seama acum că Astrid mă făcuse să uit totul despre ea, surprinzător de repede. Dar dacă nu aş fi întâlnit-o pe Astrid? Dacă regizorul grizonat nu ar fi urmărit taxiul în seara aceea când i-am dus, pe ea şi pe Simon, la acea prietenă din centrul oraşului? Atunci n-ar fi fost decât un pasager oarecare, care ar fi plătit şi ar fi dispărut în spatele unei uşi. Şi dacă Inès m-ar fi căutat în singurătatea mea sentimentală? Oare aş fi fost mai încăpățânat, mai tenace atunci, de vreme ce o iubeam atât de infinit? Ar fi fost atunci copilul nostru cel pe care, câțiva ani mai târziu, l-aş fi plimbat în cărucior, în timp ce aş fi trecut pe lângă o necunoscută Astrid, pe stradă, fără să schimbăm nici măcar o privire? Gândul era prea pervers ca să-mi poată stărui în minte mai mult de câteva secunde. Încă o dată m-a cuprins ameteala gândindu-mă de cât de puțin fusese nevoie pentru ca viața mea să ia o

altă direcție. Împrejurările date, rod al unor coincidențe arbitrare, indiferente una față de cealaltă, s-ar fi putut rândui într-un mod cu totul diferit. Ar fi fost nevoie doar ca deplasările minuscule, imperceptibile din gândurile, sentimentele și impulsurile mele să genereze alte mici devieri și diferențe, într-un moment ușor diferit. Dacă într-o seară de iarnă nu m-aș fi sculat de la masă ca să mă duc în bucătărie, acolo unde Astrid – pe atunci doar o femeie tânără și necunoscută, pe care eu o ajutasem într-o situație penibilă – stătea întoarsă cu spatele? Dacă nu mi-aș fi pus niciodată mâna pe obrazul ei? Dacă reacția ei la atingerea mea ar fi fost una de respingere?

Acea viață prețioasă care devenise viața mea, în care în sfârșit devenisem eu însumi, în care îmi găsisem locul în lume, statornicit în iubirea mea pentru Astrid și pentru copii, nu era nimic altceva decât un lăstar crescut la întâmplare, bâjbâind printre ramificațiile arbitrare de posibilități discontinue ale timpului. Nu se acorda nici mai mult, nici mai puțin cu eul meu cel mai profund decât ceilalți lăstari care eșuaseră de-a lungul timpului. O singură ramificație crescuse puternică, ramificându-se în noi lăstari, pentru că așa dorisem noi și pentru că împrejurările fuseseră prielnice. Cea mai mică deviere în creșterea oarbă a hazardului le-ar fi împiedicat să rodească. Dar poate că exista totuși o legătură ascunsă, teribilă între lăstarii ofiliți și cei care supraviețuiseră. Când m-am dus în bucătărie într-o seară de iarnă și am ridicat mâna spre obrazul lui Astrid, gestul era și o revoltă împotriva lui Inès, împotriva stării de jale în care mă lăsase, precum și o trădare de sine, o trădare a pasiunii cu care mă identificasem și care amenința să mă devoreze din interior. M-am salvat, dar numai trădându-mă pe mine însumi. Am putut să trec pragul noii mele vieți doar întorcând spatele celei vechi.

Am putut să-i îndrept pașii șovăielnici și arbitrari către trecerea pragului doar convingându-mă pe mine însumi că dincolo se află o lume cu totul diferită. De aceea nici nu pot ști cine e cel care a mângâiat-o pe Astrid pe obraz și i-a cuprins fața în mâini. Dacă era același care o iubise pe Inès atât de disperat și de tumultuos, mângâierea lui din bucătărie nu avea cum să fie complet sinceră. Și dacă era o nouă și necunoscută versiune a mea, care, câteva luni mai târziu, a zâmbit calm atunci când Astrid i-a spus că o să devină tată, n-ar fi trebuit poate să retragă acel imprudent *de ce nu*? Ar fi trebuit mai degrabă să chibzuiască la de ce, dar nu se cunoștea prea bine, nici pe sine, nici pe ea pentru a putea ști răspunsul. Mă luase prin surprindere individul acesta. Înainte să apuc să mă dumiresc prea bine, ei au format o familie, el și tânăra pe care o luase cu taxiul. Fusese ca un cadou neașteptat pe care el l-a acceptat înainte ca eu să am timp să-mi dau seama dacă este ceea ce îmi doresc. Era clar că s-a instalat definitiv în mine, iar eu m-am obișnuit ca el să vorbească și să acționeze în locul meu, până când a ajuns imposibil să ne mai deosebim unul de altul. Opt ani mai târziu stăteam în camera mea de hotel din Paris și mă gândeam la vremea când o iubisem pe Inès, dar era ca și cum m-aș fi gândit la iubirea altcuiva și a trebuit să mă întreb, neliniștit și cu răsuflarea tăiată, dacă mă trădasem numai pe mine sau dacă nu cumva o trădasem și pe Astrid.

Am văzut-o stând în fața mea, în ușa dormitorului, cu o privire care părea că se uită la ceva, nu știu la ce, undeva, într-un loc pe care nu-l cunosc. Am văzut-o pe Rosa stând de cealaltă parte a vitrinei cafenelei, afară, la soare, privind departe, către piață, nu știu la ce. Părul ei și pielea ei și râsul ei erau dovada vie a iubirii mele. Ochii ei de copil au fost cei

care au făcut din mine tată, când mă plimbam încolo şi încoace pe podea cu ea în braţe, cu corpuşorul ei fără greutate lăsat cu totul în grija mea. Mai târziu, privirea ei încrezătoare, când mă plimbam cu ea de mână de-a lungul Lacurilor, iar ea se oprea brusc şi mă întreba îngrijorată unde se termină timpul, cu totul încrezătoare în răspunsul meu. Acum stătea la masa cafenelei şi fuma, departe şi singură. Când am văzut-o stând acolo, cu ceaşca de cafea şi ţigările cu filtru, de cealaltă parte a copilăriei ei, încetasem de mult să mai compar scurta mea iubire de tinereţe pentru Inès cu iubirea mea pentru Astrid. Era o diferenţă de timp. În timp ce stăteam în spatele ziarului şi priveam profilul Rosei în soarele de afară, mi-am adus aminte de întâmplarea pe care mi-o povestise custodele de muzeu în taxi, cu o seară în urmă. Acum, când mă gândeam la ea la lumina zilei, mi se părea ceva cu totul grotesc şi neverosimil. Nu puteam în ruptul capului să îmi închipui că Astrid ar fi încercat ceva cu vechiul şi chelul meu coleg de şcoală, nu cu el, în orice caz. Era ceva dezgustător, unsuros în confesiunea lui, care mă făcea să vreau să mă spăl pe dinţi. Niciodată n-am să fiu în stare să-i accept oferta – halca aceea de ştiinţă, gata mestecată şi greţoasă, îmbibată de salivă şi vanitate răzbunătoare. Trebuia să mă menţin la graniţa dintre ceea ce ştiam, în pragul dormitorului, faţă în faţă cu Astrid, şi tot ceea ce nu puteam să ştiu. Se uita la mine, cu pardesiul pe ea şi valiza făcută, iar eu nu ştiam ce vede, ce vedea când se uita prin mine. Poate că şi ea a ezitat, între un pas şi următorul, poate că şi ea, în trecerea imperceptibilă dintre unul şi celălalt, s-a întrebat dacă a luat-o în direcţia bună sau dacă nu cumva s-a rătăcit fără să-şi dea seama. Şi totuşi a continuat, cu o vagă umbră de îndoială în spatele ochilor, în timp ce o zi îi făcea loc celeilalte. Până când se regăsea din nou trează în întunericul dintre zile,

întredeschizând din nou acel gând şi lăsând aerul proaspăt să se strecoare din necunoscut, nemaifiind din nou sigură dacă este într-adevăr ea, cea care stă întinsă lângă mine, sau altcineva care îi seamănă. Poate că şi ea se gândea la hazardul tumultos al celor întâmplate şi poate că se gândea, odată cu trecerea anilor, că nu drumurile şi chipurile sunt cele care diferă, drumurile care ţi se deschid în faţă tot timpul, în toate direcţiile, chipurile care îţi ies tot timpul în întâmpinare şi trec pe lângă tine. Poate că, odată cu trecerea timpului, ajunsese şi ea să se gândească că ea este cea care, pas cu pas, zi de zi şi an de an, se îndreaptă către o diferenţă. O diferenţă care nu fusese niciodată scrisă în inima ei, pentru că aceasta se poate scrie doar cu urme de paşi. Poate că iubirii ei nu-i pasă pe cine iubeşte şi de ce.

Acum câţiva ani, când ieşeam împreună din cinematograf şi am salutat-o pe Inès în mulţimea de oameni, ea nu mai era, deja de multă vreme, decât o veche flacără stinsă care mă arsese în rătăcirile tinereţii mele. Dar poate că mi-a luat prea mult pentru a conştientiza acest lucru, poate că am înţeles totul prea târziu. Astrid o remarcase pe femeia frumoasă, cu înfăţişare exotică, care îmi făcuse cu mâna şi îmi zâmbise scurt din partea cealaltă a foaierului, înainte să dispară în stradă, şi m-a întrebat cine este, cu o curiozitate distrată, ca şi cum de fapt nu ar fi interesat-o deloc. I-am spus că este o veche cunoştinţă, dar nu i-am spus că este Inès. Poate că şi-a dat seama singură sau poate că nu s-a întrebat deloc cine o fi acea necunoscută. Trecuse deja multă vreme de când îi povestisem despre iubirea pierdută a tinereţii mele, trecuse multă vreme de când încetaserăm să mai povestim despre trecut, poate pentru că, la urma urmei, însemna atât de puţin pentru povestea noastră sau poate pentru că într-adevăr credeam că ne-am

spus totul. De ce nu îi spusesem pur şi simplu că este Inès? Tăcerea mea m-a făcut să mă gândesc la această scurtă revedere mult mai mult decât aş fi făcut-o, poate, dacă i-aş fi spus că femeia din foaierul cinematografului, cu nasul acvilin şi fire albe în părul negru, este aceeaşi cu tânăra femeie care, cândva, fusese ţinta dorurilor mele furtunoase. Îi povestisem lui Astrid despre ea în prima noastră vară împreună, când era însărcinată cu Rosa, pe vremea când încă ne mai întrebam unul pe altul despre tot ce se petrecuse înainte de seara aceea de iarnă când viaţa noastră luase o întorsătură decisivă. Stăteam întinşi în camera noastră din casa de la malul mării, Simon dormea în camera alăturată. Chipul ei strălucea nedesluşit în lumina palidă, albăstruie a nopţii de vară, iar eu o mângâiam pe frunte şi pe obraz, ca şi cum aş fi putut să o şterg de pulberea fină a amurgului, la fel cum îi ştergeam nisipul de pe coapse şi de pe picioare. I-am descris, la început cu ezitări, cum mă transformasem, consumat din interior de gelozie, cum o spionam şi o asediam pe Inès, până când a ajuns să nu mai poată respira în prezenţa mea, şi am povestit totul cu atâta ironie şi detaşare încât intonaţia mea singură i-a dat de înţeles că acesta nu numai că era un capitol încheiat, ci şi o rătăcire, un vis amăgitor, din care ea, Astrid, m-a trezit. M-a ascultat cu un zâmbet ironic şi un aer meditativ, ca şi cum s-ar fi mirat că aş fi putut fi cu adevărat atât de smintit şi scos din minţi de pasiunea mea turbată. Părea aproape fascinată de povestirea mea şi m-a chestionat cu privire la detalii în aparenţă neînsemnate, iar eu m-am lăsat dus de val, creionând un portret exagerat al smintitului pasional care fusesem, până când am remarcat o sclipire în privirea ei, ca şi cum s-ar fi forţat prea tare pentru a o suporta pe a mea. Am sărutat-o şi i-am spus că o iubesc, că numai împreună cu ea am învăţat

să iubesc, pentru că ea m-a eliberat de propriile mele fantome obsedante. S-a înghesuit în mine şi mi-a şoptit la ureche că nu trebuie să spun mai mult, nu este nevoie. Mi-a cuprins faţa cu mâinile şi m-a privit în întuneric cu ochi tandri şi înceţoşaţi. Doar suntem aici, a şoptit. Nu este de ajuns? I-am mângâiat corpul cald până când am simţit că e gata şi m-am strecurat înăuntrul ei, cu grijă la început, gândindu-mă la seara când stătuse sus, pe trepte, şi mă strigase, cu sângele prelingându-i-se pe picioare, dar ea a zâmbit şi mi-a spus că nu trebuie să-mi fie teamă. Doar nu e o boală. După acea am rămas întinşi în tăcere, încolăciţi, ascultând valurile care se spărgeau sub fereastră, căderea lor abruptă, aspiraţia şi şiroitul care le însoţea retragerea.

În acea seară de iarnă din Paris, când am stat şi am urmărit lumina scăzând în spatele obloanelor, până când nu au mai rămas decât nişte dungi albăstrii mărginind întunericul din cameră, am regretat că o lăsasem pe Inès să mă sărute la despărţire şi apoi să dispară pe scările metroului, în Place de l'Alma. Mă speriase gândul că aş fi putut ceda tentaţiilor ei nostalgice, ca un fel de revanşă întârziată, ca şi cum, în pofida a tot, aş fi putut culege mere de pe o ramură pe care eu însumi o tăiasem. Cum stăteam în întunericul care devenea tot mai adânc, revăzând-o pe Inès în spatele noilor ei ochelari bizari, în secundele în care ne-am luat rămas-bun în lumina mohorâtă a iernii, am simţit dorinţa de a „face un pas pe alături", de a o trage spre mine şi de a inspira parfumul a ceea ce nu avea să fie nimic, niciodată. Aveam chef să petrec o noapte numai în lumea aceea care nu mai exista, să mă cufund adânc în ea pentru o noapte, încleştat strâns între braţele şi picioarele ei într-o veche furie, până când ea avea să-mi dea în sfârşit drumul şi aveam să simt în sfârşit că vechea mea

mânie m-a părăsit. Poate că într-adevăr am crezut că, printr-o îmbrăţişare, voi îngropa vechea fantomă. Poate că era doar pofta mea latentă, anonimă, care persista în fantezia mea pentru că ea mi se oferise atât de neaşteptat. Poate că pofta mea mioapă, nesătulă şi lipsită de scrupule era adevărul banal din spatele tuturor măştilor sensibilităţii. Mi-a răspuns robotul telefonic. I-am ascultat vocea melodioasă, senzuală, vorbind în franceză, pentru toţi şi pentru nimeni în special, şi imediat după ce semnalul sonor a fost urmat de tăcere, propria mea tăcere, mi-am dat seama că am picat într-o capcană. Indiferent ce aş fi spus şi cât de relaxat aş fi vorbit, ar fi înţeles de ce sunasem. O sigură propoziţie, chiar şi cea mai banală şi distantă, ar fi fost de ajuns pentru a mă trăda, pentru a o trăda pe Astrid, noua mea viaţă, noua şi atât de preţioasa mea siguranţă care îmi dăduse curajul să ridic receptorul şi să formez numărul de pe acel şerveţel pe care ar fi trebuit să-l mototolesc şi să-l arunc la gunoi atunci când încă mai aveam timp. Chiar dacă i-aş fi dat de înţeles, în cel mai neutru şi rezervat mod cu putinţă, că nu m-aş împotrivi ideii de a o revedea, tot aş fi riscat ca pofta mea să transpară. Cu câteva fraze aparent inocente, i-aş fi lăsat în robotul telefonic dovada că şi eu mă rătăcisem în hăţişul hazardului, iar viaţa mea cu Astrid şi cu copiii nu este decât o capitulare resemnată în faţa a tot ce ar fi fost posibil, în faţa celor care s-ar fi putut întâmpla dacă ea nu m-ar fi părăsit. Inès ar fi apărut ca cea care a rămas fidelă iubirii noastre tinere şi sincere, iar eu – cel care a trădat-o pentru că nu a avut curajul să sufere şi să aştepte, care, acum, când ea îi întindea o mână, o apuca fără preget, înecat în lacrimi de gratitudine şi fremătând de o pasiune înăbuşită.

Tocmai pusesem receptorul în furcă, când a sunat telefonul. L-am lăsat să sune de câteva ori înainte de a răspunde. Era Astrid. Voia să ştie la ce oră aterizam în ziua următoare şi dacă aveam nevoie să vină să mă ia de la aeroport. M-a întrebat dacă e totul în regulă. Eu, cel puţin, credeam că vocea mea sună perfect normal. I-am spus că dormeam când a sunat ea. I-am povestit de expoziţia pe care o văzusem, iar ea mi-a pomenit o remarcă amuzantă a Rosei din acea dimineaţă. Subit, m-a cuprins un dor nebun de toţi trei, iar ea s-a amuzat de cât de iubitor puteam să fiu la telefon, doar pentru că nu ne mai văzusem câteva zile. Am uitat imediat de întâlnirea mea cu Inès şi când îmi mai aminteam, din când în când, la interval de câteva săptămâni, mă gândeam din nou şi mă minunam că o uitasem la fel de repede pe cât mă lăsasem copleşit de îndoială şi întrebări chinuitoare. Dacă uneori zăceam noaptea fără să pot dormi, ascultând respiraţia calmă a lui Astrid, care se afla lângă mine în întuneric, nu era din cauză că mă bântuia Inès, ochii şi buzele ei dintr-o după-amiază, în Place de l'Alma. Nu era nici pentru că îmi imaginam că Inès stă întinsă lângă mine, în întuneric, într-un alt apartament, într-un alt loc din oraş şi într-o altă viaţă. Nu revederea ei era cea care mă zdruncinase, ci repercusiunile acesteia, nu accesul trecător de dorinţă, din camera hotelului parizian, când i-am format numărul de telefon, ci lumina rece, neaşteptată pe care o aruncase peste viaţa mea de acum, şovăiala mea subită în lumina mohorâtă din Place de l'Alma. Aceste accese subite şi ameţitoare de imponderabilitate erau cele care mă făceau să rămân treaz şi mă făceau să mă întorc spre faţa invizibilă a lui Astrid şi să-i cuprind corpul adormit cu braţul, ca şi cum mi-ar fi fost frică să nu levitez şi să plutesc departe de pat, în noaptea nemărginită.

Nu mai fusesem singur de când ea se ivise într-o noapte de iarnă, cu băieţelul ei de mână, şi se aşezase pe bancheta din spate a taxiului meu, şi trecuse încă şi mai mult timp de când ea însăşi nu mai fusese singură. Era tânără când l-a născut pe Simon şi fusese încă şi mai tânără când întâlnise un bărbat grizonat cu mâini sigure şi privire insistentă, care părea să o modeleze atunci când o privea şi o îmbrăţişa. Ea zâmbise, femeia cea tânără faţă în faţă cu pofta lui matură, melodramatică, dar în cele din urmă cedase, sătulă poate să se mai joace de-a v-aţi ascunselea, poate pentru că jinduia să fie văzută. Fusese aproape invizibilă până să o remarce el. Era încă un copil când, în timpul unei vacanţe de vară petrecute la o mătuşă, aceasta i-a spus într-o dimineaţă că părinţii ei au zburat de pe o stâncă, în Italia. Şi-a petrecut restul copilăriei la un internat până când, în cele din urmă, a fost liberă să facă ce vrea, dar ea nu ştia ce să facă cu toată această libertate. Era singură pe lume, complet dezorientată la gândul că totul este posibil, ameţită la vederea tuturor drumurile care i se deschid în faţă, toate chipurile care îi ies în întâmpinare şi nu ştia încotro s-o apuce când regizorul grizonat a pus ochii pe ea. Nimeni nu putea să-i spună cine este, nimeni nu avea să vină să-i spună asta. La început i s-a părut amuzant că poate să zăpăcească un bărbat adult, apoi a fascinat-o să fie secretul vieţii lui, invizibilă pentru toţi ceilalţi, iar uneori chiar şi pentru el, atunci când închidea ochii, în timp ce el o strângea la piept, ieşit din minţi de dorinţă. Până când i-a venit şi ei cheful să iasă la vedere, poate pentru că se temea să nu dispară cu totul dacă o să-i scape printre degete, ea – preţiosul lui secret pe care reuşise cu atâta abilitate să-l ascundă soţiei şi fiicei lui. Ar fi putut să fie fiica lui şi totuşi a cedat atunci când el s-a săturat să mai facă pe misteriosul şi, într-o bună zi, a apărut

la uşa ei, cu valizele în mână şi privirea lui dramatică. Ea s-a gândit că poate este totuşi iubire ceea ce a început ca o vânătoare secretă, în care tânăra pradă îl întârâtă pe bătrânul vânător cu zâmbetul ei distrat sau surprins. A decis că e totuşi iubire şi a rămas neclintită în decizia ei. S-a instalat în ea, aşa cum se instalase împreună cu băieţelul şi tatăl lui în casa albă din nordul oraşului, şi a lăsat timpul să treacă. La început nu s-a gândit deloc de ce grizonatul ei soţ se întoarce tot mai des târziu acasă, iar într-o seară, când a aflat de ce, a căzut şi a tot căzut o bucată de vreme, la infinit şi fără margini. Când a simţit din nou scândurile podelei sub picioare, nu mai era în aceeaşi lume în care fusese înainte. Nu trăiseră în aceeaşi lume, ea şi regizorul grizonat. Nu fusese ea, nu era posibil să fi fost ea acea femeie tânără care îi născuse fiul şi care avusese grijă de el, în timp ce el stătea în altă parte din oraş, cu altcineva, o femeie şi mai tânără, iar singurul lucru pe care îl ştia era că nu mai putea să rămână nicio oră în plus în acea casă care dintr-o dată devenise atât de străină.

Când s-a aşezat cu băieţelul ei pe bancheta din spate a unui taxi, locul ei nu mai era nicăieri, dar mai trecuse prin asta. Poate că din acest motiv nu a şovăit decât o clipă atunci când taximetristul i-a făcut propunerea să locuiască la el câteva zile. Părea de treabă şi aveau cam aceeaşi vârstă. Aşa că a rămas. Mai târziu, probabil că s-a întrebat cum de s-a întâmplat, când l-a remarcat de fapt, de ce dintr-odată a încetat să mai fie doar un şofer de taxi care îi ajuta şi al cărui apartament oricum rămânea gol pe timpul nopţii? Oare toate acestea să se fi petrecut chiar aşa? La început nu a însemnat nimic şi poate că din această cauză i s-a dat, pentru că nu trebuia să însemne nimic. Era doar un şofer de taxi oarecare, pentru el, ea putea fi oricine. El nu se agita să îi spună cine este

ea, o lăsa să se gândească la ce vrea ea în timp ce el o îmbrățișa. Nu încerca să o răpească, nu avea nicio țintă precisă acest bărbat care, noapte de noapte, străbătea orașul în lung și-n lat. Poate că s-a întrebat dacă nu era cumva puțin hazardat când a descoperit că este însărcinată, dar nu s-a putut abține să nu zâmbească atunci când i-a spus, iar el doar a privit-o calm și i-a răspuns *de ce nu*? Da, probabil că și ea s-a gândit la fel, de ce nu, la urma urmei? Calmul acela, i-a spus mai târziu, a fost cel care a convins-o, acel moment în care, în loc să se lase cuprins de panică, s-a uitat la ea ca unul care știe ce face. Nu poate să nu iubească un bărbat care era în stare să o privească atât de calm în ochi pe ea, o femeie complet străină care îi dezvăluise că o să îl facă tată dacă are chef. Acel surprinzător *de ce nu* al lui a făcut-o să uite să se întrebe de ce trebuie să fie tocmai el. Nu putea să nu iubească un bărbat care îndrăznește să profite de ocazie atunci când aceasta se ivește întâmplător, pentru că el știa că, în orice împrejurare, este cu totul întâmplător de cine te izbești și când anume și pentru că el avusese curajul să creadă că acel moment în care viața lui trebuia să capete o formă putea să fie acum și nu la anul sau anul următor. De-abia după ce s-a întâmplat, după ce a făcut orbește acel pas decisiv, iubirea ei și-a găsit rațiunea de a fi. La început fuseseră doar ochii lui, îi plăceau, calmul din privire și din voce, ceva atât de arbitrar. I-a spus-o la un moment dat, iar el a râs. Da, a spus el, nu contează de ce iubești. Într-o dimineață s-a trezit, iar el i-a pronunțat numele, cu vocea lui blândă, calmă, iar ea a deschis ochii și și-a dat seama că acolo este locul ei, în privirea lui calmă care părea să o cuprindă din toate părțile. Ochii lui iubitori, puțin melancolici păreau să deschidă un spațiu imens în jurul ei, în care ea putea să fie ea însăși, în care putea să alerge oricât de tare, oricât de departe, fără să dispară. Dar nu mai voia să

alerge așa cum alergase când fusese tânără, când vreun tinerel îndrăgostit sau vreun bărbat matur și disperat credeau că trebuie să-i spună cine este și să-i modeleze trăsăturile cu mâinile lor pofticioase. Când era tânără credea că în interior este altcineva, o străină pe care doar un bărbat străin, necunoscut ar putea să o recunoască. Îi părăsise, unul după altul, tineri și mai puțin tineri, dezamăgită pentru că îi era clar că nici unul dintre ei nu putea să ademenească la lumină acest frumos necunoscut. Cine să fie atunci acel bărbat? Râdea de ea însăși când povestea despre tinerețea ei agitată. Cu timpul, nu se mai putea gândi la cine este ea fără să se gândească la viața care devenise a ei în acea seară de iarnă când l-a părăsit pe regizorul grizonat, pentru că descoperise că nu mai trăiește în aceeași lume în care crezuse că trăiește. Tot ce se întâmplase înainte de seara aceea îi apăreau, treptat, ca niște ciorne haotice, șterse, repudiate ale ceea ce urma să se întâmple. Dar au trecut mulți ani de când mi-a vorbit astfel despre ea. Nu mai era nevoie să vorbim atât de mult. Doar eram amândoi acolo, asta era de ajuns.

Nu pot desluși primii noștri ani, nu îi pot deosebi unul de celălalt. Chiar dacă încerc să depăn anii în lungul fir al povestirii și chiar dacă povestirea mea șerpuiește destul de mult înainte și înapoi, între trecut și prezent, există o diferență între firul și ghemul poveștii. Deși ghemul e făcut din același fir, el nu este o poveste în sine. Este doar un ghemotoc masiv de zile și date îngrămădite la un loc, care se suprapun unele peste altele, astfel încât cele din interior au dispărut de multă vreme în întunericul moale al ghemului. Pe măsură ce depăn firul și-l scot la lumină, ghemul devine din ce în ce mai mic și pierde din greutate, până când nu mai rămâne decât linia imponderabilă a povestirii, lungul șir de puncte continue ale liniei, care se sucesc și se răsucesc odată cu încercarea

mea de a tălmăci împletirea şi încâlcirea anilor, de jur-împrejur, rotaţia anilor în jurul propriului centru, în acelaşi ritm cu rotaţia eternă, ameţitoare a Pământului de repetiţie şi schimbare. Este ciudat cum întotdeauna vorbim despre timp de parcă ar fi un loc în care te mişti înainte şi înapoi. Poate chiar este un loc, acel loc în care toate zilele şi orele coexistă una lângă alta, poate că ne spunem povestea pentru a putea găsi drumul prin labirintul memoriei, format din momente despărţite de uitare. Dar există mai multe căi prin acest labirint întortocheat, iar când apuci pe un drum, îţi tai accesul la toate celelalte. Te mişti prin acest labirint, depănând ghemul de lână, iar după ce el s-a desfăşurat tot, nu-ţi mai rămâne decât un capăt de care să te ţii. Te întorci uşor înapoi, pe propriile urme. Din când în când auzi voci în spatele zidului firav al întunericului, din când în când zăreşti o licărire de lumină acolo unde credeai că nu se află decât un zid, dar nu te abaţi de la urmele tale, fiindu-ţi teamă ca nu cumva să pierzi firul şi să te rătăceşti. În amintirile mele, mă aflu peste tot în acelaşi timp, în fiecare moment, amintit sau uitat, diferit de la un loc la altul. În povestirea mea, nu pot fi decât într-un singur loc la un moment dat, asta dacă vreau să găsesc drumul dintre locuri şi să descopăr cum am ajuns dintr-un loc într-altul.

Rosa şi-a lăsat capul pe spate şi a închis ochii în soare, iar părul ei lung a căzut moale peste spătarul scaunului. Mi-am imaginat cum simte lumina prin pleoape, ca pe o ceaţă portocalie, cum ascultă ropotul paşilor trecătorilor şi vocile din jurul ei, de la alte mese. Când închizi ochii, te afli în mijlocul a tot. Sunetele lumii şi propriile tale gânduri se amestecă în acelaşi spaţiu invizibil. Un zâmbet se insinua în colţul buzelor ei, fie că era vorba de căldura care îi mângâia faţa şi care o făcea să zâmbească, fie altceva ce-i venise

în minte. Şi-a ridicat mâna şi şi-a frecat încet gâtul, aproape ca o mângâiere, iar eu am recunoscut acea mişcare, aşa făcea şi Astrid când se gândea, uitând de sine şi în acelaşi timp cufundată în sine. Am închis şi eu ochii o clipă şi mi s-a părut că asta ne-ar aduce mai aproape unul de altul. Ce mă împiedica să mă ridic, pur şi simplu, şi să mă duc la ea, de ce stăteam aici, fiecare de cealaltă parte a amplei vitrine a cafenelei, fiica mea şi tatăl ei? Mi-era ruşine că mă ascund de ea, dar ştiam că şi dacă mă duc la ea şi îi întâlnesc privirea, o să fiu copleşit de ruşine. Mi-era ruşine fiindcă Astrid mă părăsise. Dacă uneori, când întunericul era prea adânc sau prea de nepătruns, o îmbrăţişam pe Astrid care dormea, de frică să nu mă pierd de ea, o singură privire a Rosei ar fi fost de ajuns ca să-mi confirme unde mi-este locul, că acasă nu este doar un punct arbitrar de pe globul pământesc. Privirea ei mă ţinuse strâns, precum sfoara invizibilă a unui zmeu, dar ea nici măcar nu ştie asta, în ochii ei eu sunt cel care ţine sfoara, iar ea este cea care poate să se înalţe în siguranţă în aer şi să exploreze cerurile. Când eram în sala de naşteri, cu corpul ei de nou-născut uşor şi înfăşurat într-o pătură, am fost cuprins de o teamă smintită, de a nu o scăpa, şi am mormăit în mintea mea aceleaşi cuvinte pe care le spusesem în acea noapte de vară, printre tufele de măceş, pe trepte, la malul mării, *fii tare*. Când am deschis din nou ochii, ea privea săgeţile de apă strălucitoare ale fântânii arteziene pe care le biciuia vântul, astfel încât apa bătea într-o parte şi în alta, ca un viscol presărat cu picături şi spumă strălucitoare, care se reînnoia neîncetat şi dispărea neîncetat în aceeaşi pulsaţie. Mă ţinusem tare. Acum venise vremea să cedez.

Am văzut-o pe prietena ei roşcată întorcându-se de la toaletă, pe trepte, făcându-şi loc printre mesele cafenelei. Se dăduse cu ruj, iar gura ei roşie semăna

cu un semn strident, suspendat pe faţa ei palidă şi pistruiată. M-a zărit şi mi-a zâmbit uşor. Am zâmbit la rândul meu şi am privit-o fix în ochi, în timp ce se apropia şi trecea pe lângă mine, şi am reuşit să remarc o uşoară roşeaţă pe sub pistruii ei, înainte de a dispărea din câmpul meu vizual. Dacă mi-aş fi întors brusc privirea atunci când s-a uitat la mine, fâstâceala mea ar fi trădat faptul că privirea nu fusese întâmplătoare. Acum era rândul ei să se fâstâcească pentru că răspunsesem zâmbetului ei deschis şi fugar cu o privire care îi scana chipul cu interes. Poate că zâmbise pentru că, o clipă, îi trecuse prin cap că străinul care citea ziarul într-un colţ arăta, la urma urmei, destul de bine. Poate că se scăldase o clipă în privirea mea atentă, iar în adâncul conştiinţei sale încolţise gândul că sunt un bărbat – şi nu unul care ar putea fi tatăl ei –, gând care a făcut-o să îşi retragă imediat antenele, de teamă să nu-i fi interpretat zâmbetul ca pe o încurajare. Poate că – şi acum era rândul meu să roşesc –, poate că ştia că sunt tatăl Rosei, poate că roşise pentru că privirea mea fusese o inversare deconcertantă a rolurilor. M-am folosit din nou de ziar şi de la adăpostul lui, dintre titluri, am aruncat o privire furişă, de motan la pândă, către cele două fete care stăteau la soare. Dacă roşcata ştia cine sunt, nu i-a atras atenţia Rosei. Au început din nou să vorbească cu schimbul şi să dea din cap sau să zâmbească la ceea ce spunea cealaltă, iar la un moment dat, când mă simţeam deja în siguranţă în situaţia dată, fata s-a uitat brusc, peste Rosa, prin fereastră, întâlnindu-mi, pentru o clipă, privirea. Acest lucru s-a repetat de câteva ori, ca şi cum ar fi vrut să se asigure că mai sunt acolo şi o urmăresc. Privirea mea hoinărea fără răgaz printre titluri, iar eu am devenit conştient de fiecare trăsătură a feţei mele. După o vreme, când mi-am ridicat din nou privirea din ziar, plecaseră, iar eu am rămas să mă uit la ceştile pe care le lăsaseră, cea a prietenei Rosei având o uşoară amprentă roşie a buzelor ei pe margine, ca un salut adresat confuziei mele de patruzeci şi patru de ani.

M-am plimbat pe faleza Lacurilor, în soarele de seară care dădea impresia că mulţimea de oameni se topeşte laolaltă şi se ramifică apoi într-o pădure neagră, rătăcitoare de siluete cu umbre lungi, care se împletesc pe dalele de piatră orbitoare. Soarele slab apărea printre deschizăturile dintre faţade şi îşi croia drum în contralumină, spre siluetele zvelte şi firave ca figurile de bronz ale lui Giacometti. Lumina mă orbea, aşa că nu puteam să văd chipurile din acel şuvoi negru de figuri înainte ca acestea să facă ultimul pas spre mine, ieşind din conturul lor întunecat cu o privire care făcea atingere cu a mea în secunda în care treceam unul pe lângă altul. Mă gândeam că la fiecare pas trec prin privirea cuiva, fiind înlocuit în momentul următor de cel care merge în spatele meu, ca şi cum chipurile străine, care îmi ies cu rândul în întâmpinare, din umbră, s-ar metamorfoza în faţa ochilor mei. Era ca şi cum nu numai că treceau pe lângă mine, ci şi prin mine, la fel cum, la rândul meu, treceam prin privirea lor în aceeaşi mişcare, odată ce păşeam în lumină, în acelaşi ritm legănat de paşi şi chipuri şi, în timp ce în faţa ochilor îmi răsărea necontenit un nou chip, la rândul meu eram văzut tot timpul de un altul, apoi de un altul, ca şi cum nu aş fi putut rămâne acelaşi mai mult de o privire, de o secundă.

5.

Am ieşit din hotel şi am pornit-o pe jos pe străzile dintre Fifth Avenue şi Times Square, prin mulţimea de trecători, printre panourile verticale de sticlă luminată ale clădirilor şi şuvoiul orizontal al farurilor de maşină. Priveam chipurile în trecere prin insulele de lumină din mijlocul întunericului, feţe tot timpul noi, străine ca şi mine în acest oraş în care toată lumea vine din altă parte. Este singurul oraş în care nu îmi aduc aminte la fiecare pas că sunt străin, în care accentul şi înfăţişarea mea constituie doar o variantă în plus în mulţimea de variante care se contrabalansează reciproc. Dacă taximetriştii, barmanii şi chelnerii devin nerăbdători cu mine, nu o fac pentru că mă consideră străin, ci pentru că mă consideră newyorkez, dar unul intolerabil de încet sau de indecis sau de stângaci. În New York pot să fiu cine vreau, numai să nu uit să las bacşiş. În seara aceea m-am liniştit lăsându-mă dus de curentele de trecători, când de unul, când de altul, prin reţeaua de străzi perpendiculare. Oboseala a acţionat ca o anestezie locală, doar vederea şi auzul mi-au fost cruţate de senzaţia aceea plăcută de letargie, iar tot ce vedeam şi auzeam era repetarea a ceva ce văzusem şi auzisem mai înainte, claxoanele maşinilor, cuvintele răzleţe, clădirile luminoase, strălucitoare şi şuvoiul de chipuri. Mă simţeam ca şi cum aş fi păşit într-un film pe care îl văzusem de sute de ori, aceeaşi scenă de stradă care

apare în toate filmele turnate la New York, dar fără să fiu purtat de la o scenă la următoarea, ci mai degrabă simţeam că mă mişc pe loc, ca şi cum filmul ar fi rulat în spirală. În timp ce continuam să merg fără oprire, vedeam oraşul întorcându-se şi răsucindu-se în jurul meu, oraşul era cel care se mişca, iar eu îl priveam, pasiv şi neclintit, dintr-un punct îndepărtat din lăuntrul meu.

M-am gândit la toţi cei care veniseră aici, fugind de ceva sau purtaţi de vaga speranţă de a găsi ceva, şi care păşiseră pe aceleaşi străzi pe care mergeam eu acum, în aceleaşi abisuri adânci care se deschideau faţă în faţă, în unghiuri drepte, printre clădirile pătrate şi inabordabile. Încă o dată m-a izbit faptul că acest oraş, care atrage atât de mulţi oameni din toate colţurile lumii, nu are un centru vizibil, uşor de remarcat, aşa cum au oraşele europene, în care străzile, dacă mergi suficient de mult, se întâlnesc întotdeauna în acelaşi punct. Oraşe vechi, înnegrite de funingine şi pline de secrete, în care ajungi seara cu trenul şi la scurt timp după ce ieşi din gară te găseşti faţă în faţă cu apostolii şi sfinţii iluminaţi de pe faţadele catedralelor. Aici, toate gările sunt subterane. Când ajungi, te scurgi cu greutate pe străzile care se intersectează la intervale regulate. Oraşul în sine nu îţi dă senzaţia că ai ajuns în punctul de fugă perspectival, în punctul fermecat al viselor şi speranţelor. În realitate, este un oraş invizibil, ale cărui străzi nu sunt altceva decât o reţea invizibilă alcătuită din imaginile interioare ale trecătorilor, imagini care înfăţişează locurile pe care le-au părăsit sau pierdut pentru totdeauna. New York devine vizibil numai pentru cei care privesc oraşul prin filtrul amintirilor şterse ale holdelor de grâu din Ucraina sau ale munţilor din Armenia, ale unei mahalale cu cocioabe din tablă ondulată din Puerto Rico sau ale culturilor de orez înecate în apă din Guangdong. Este atât de uşor să-ţi

găseşti drumul aici şi totuşi te poţi rătăci într-un mod atât de subtil, pentru că monotonia cadrilată a planului oraşului nu te ajută să dai de urma a ceea ce cauţi cu adevărat. Dar în seara aceea mi-a prins bine. În seara aceea nu aveam nimic de făcut. Am mâncat într-un birt din 52 Street, unul din acele binecunoscute stabilimente funcţionale, unde poţi mânca stând pe un scaun de bar, la o tejghea lungă, fără să te simţi jenat că eşti singur. Am stat şi am privit trafic din spatele reclamei la bere din vitrină, din neon roşu, din spatele imaginii ceţoase a siluetei mele reflectate în geam, din localul luminat strident, aplecat pe scaunul de bar, transparent, astfel încât trecătorii de afară, de pe trotuar, păreau să treacă chiar prin mine, cerşetorii fără acoperiş cu paharele lor de hârtie întinse la cerşit, femeile frumoase şi grăbite, de toate rasele. M-am uitat la ceas, am adăugat şase ore şi am încercat să-mi amintesc precis ce anume făcusem cu o zi în urmă, la aceeaşi oră.

Stătusem în picioare într-un colţ al scenei, cu spatele la scaunele goale din sală şi urmărisem buzele ca de cauciuc ale mamei, vopsite în roşu, care, printr-un zâmbet de animal de pradă, îi dezvăluiau dinţii de un alb strălucitor, de fiecare dată când cineva venea să o sărute pe obraz, în timpul micului *nachspiel* de după premiera de care îmi reamintise la telefon în seara în care îi avusesem ca oaspeţi la cină pe Rosa şi pe artistul ei instalator. Pe scenă fusese afară din rol şi teatrală, ca de obicei şi, ca de obicei, homosexualii cârâitori şi maniacal de afectaţi sau primadonele exaltate cu ochi iscoditori mişunau în jurul ei ca să o asigure cât de absolut de minunat şi de superb s-a depăşit, din nou, pe sine printr-un joc sofisticat şi expresiv. Dacă avusese cumva vreodată vreun pic de talent, cât de mic, acesta fusese devorat demult de foamea ei insaţiabilă de a fi iubită de publicul care, de-a lungul anilor, râsese şi plânsese, recunoscător şi

emoţionat acolo, jos, în întuneric, recunoscător că ea, cu grimasele ei frivole şi zgomotoase, le consfinţea grosolanul lor simţ al umorului de mahala şi emoţionat când, cu lacrimi de crocodil şi cu sânii ei plini palpitând, le ridica pasiunile triviale şi sentimentale la rangul de poveşti de dragoste universale şi implacabile. La început, talia ei de viespe şi decolteul ei adânc şi umbros i-au asigurat, unul după altul, roluri de femeie slabă de înger şi seducătoare, purtată de valul violenţei sentimentelor şi, în general, era exemplul ideal pentru a ilustra faptul că dacă nu ai resurse în cap, le găseşti între picioare, lucru probat de altfel de nenumăraţi directori de teatru. Dar, în cele din urmă, vârsta a forţat-o să accepte şi „roluri mature", criticii descoperind astfel noi şi subtile laturi ale talentului ei, purificat de umila înţelepciune a experienţei. Gândul că îmbătrâneşte o îngrozea şi era prea netoată pentru a pricepe vreun cuvânt din replicile pe care le zbiera şi le tânguia, dar când rivala ei cea mai mare a fost anihilată de o tromboză, rolul de *grande dame* a teatrului a devenit vacant şi i-a revenit ei, deoarece nu existau alte candidate pe măsură.

În timp ce stăteam în întuneric şi îi urmăream gesturile languroase în lumina puternică a reflectoarelor, mi-au fost confirmate, încă o dată, motivele pentru care nu mai mergeam la teatru şi am regretat că nu am rămas acasă. Dar după ce am urmărit-o pe Rosa şi pe prietena ei roşcată dispărând în mulţime şi m-am întors, într-un sfârşit, acasă din plimbarea mea, noaptea mi s-a deschis înainte în apartamentul tăcut, pustiu şi deprimant, aşa că m-am agăţat de premiera mamei ca de un firav pretext pentru a mă preface, pentru câteva ore, că totul este normal. Acum îmi doream să fi stat la biroul meu şi să mă fi holbat ca un orb la ferestrele luminate ale faţadelor de pe malul celălalt. Puţin mai departe, pe acelaşi rând, stătea tata; adormise după primele cinci minute ale primului act.

Stătuse singur în foaier, înconjurat de publicul exaltat al premierei, în mulțimea de bărbați care asudau și care nu se simțeau deloc în largul lor în costumele de înmormântare proaspăt călcate și soțiile lor care arătau tot timpul de parcă ar fi fost gata să se prăbușească, deși rochiile lor de seară din mătase thailandeză erau cu zece centimetri mai scurte decât s-ar fi cuvenit. Tata era elegant ca întotdeauna și privea în jur, prin foaier, iscoditor, cu privirea lui obișnuită, nervoasă, care s-ar fi potrivit mai degrabă unui adolescent nesigur decât unui distins septuagenar. Când am văzut cât de ușurat pare la vederea mea, mi s-a făcut milă de el, dar în același timp m-am simțit rușinat de sentimentul meu de compasiune. Abia după ce am vorbit câteva minute, am remarcat că a uitat să mă întrebe de ce Astrid nu este cu mine. Poate vorbise cu mama, poate se bucura că, în sfârșit, suntem numai noi doi sau poate era pur și simplu distrat. Faptul că venise singur nu putea să mire pe nimeni. Mama o disprețuia pe noua lui soție și nu se chinuise s-o ascundă în puținele ocazii când o întâlnise, iar asta nu făcuse decât să-i sporească și mai mult disprețul față de fostul ei soț care, după ce ea îl dăduse la casat, se mulțumise cu o asemenea înlocuitoare mediocră. Puțin îi păsa ei dacă el vine sau nu la premierele ei, dar, chiar dacă în curând aveau să se împlinească treizeci de ani de când îl părăsise, el continua să vină la spectacole, pe ascuns și pocăit, „ca să îi facă o bucurie", cum spunea el.

Îl vedeam rar. Cu câțiva ani înainte ca eu să o cunosc pe Astrid, se mutase în celălalt capăt al țării, iar distanța era un bun pretext pentru a-i refuza invitațiile. L-am vizitat câteva veri la rând, cu Astrid și cu copiii, iar el mă suna în fiecare primăvară și mă întreba dacă nu venim la vară la el, dar, de fiecare dată, îmi era din ce în ce mai greu să fiu drăguț cu noua lui soție, o ceramistă care era cu douăzeci de ani mai

tânără decât el și pasionată de astrologie și legume biodinamice. Când îi vizitam în căsuța lor de turtă dulce, cu acoperiș de paie, mă asalta de parcă nu ar mai fi vorbit cu o persoană civilizată de luni de zile și insista cu înverșunare să retractez ceea ce scrisesem într-un articol, cu mulți ani în urmă, că artizanatul nu poate fi pus pe picior de egalitate cu arta. Din respect pentru tata mă abțineam să-i spun ce cred despre urcioarele și strachinile ei cu motive populare și grosolane, reticență care nu făcea decât să îi dea apă la moară, decretând cu voce triumfătoare că aroganța mea rece și distantă se datorează faptului că sunt un Scorpion tipic. Și poate că aș fi putut chiar să conviețuiesc cu complexele ei agresive de inferioritate și cu provincialismul ei ezoteric, cu parfum de mosc, dacă nu aș fi fost nevoit să fiu martor pasiv la felul în care distinsul meu tată se supunea ca un câine bătut toanelor ei capricioase și neurotice, pe care le punea pe seama fazelor lunii sau pe seama insensibilității lui masculine față de bioritmul ei. Înainte de a ieși la pensie, tata fusese inginer, construise poduri și baraje în Africa și în Orientul Mijlociu, iar acum își petrecea vremea aprinzând bețișoare aromate și servind-o cu ceai de ierburi pe partenera lui holistă sau făcându-i masaj tibetan la picioare ori dezmierdându-i corpul astral și lăsându-se inițiat în teoriile ei de coafor despre viața emoțională a plantelor. M-am resemnat abia atunci când Astrid, cu un zâmbet ironic, mi-a atras atenția că, în furia mea, trec cu vederea faptul că el pare fericit. Cred că avea dreptate și poate că saltul de la vechea lui credință oarbă în matematică la noul lui pietism ecologist nu era chiar așa de mare, ambele fiind susținute cu aceeași coerență radicală și neclintită, cu aceeași teamă de ironia și întrebările fără răspuns ale vieții. În ochii mei, noul lui mariaj era o parodie a mariajului cu mama, cu diferența că, de data aceasta, înjosirea lui nu mai era

dureroasă, ci doar ridicolă. În spatele înfățișării masculine, de inginer betonist, bătuse întotdeauna o inimă blândă și sfioasă care, în singurătatea sa, nu cerea decât să fie iubită și care credea naiv că iubirea este ceva ce ajungi să capeți pe merit. Când eram copil, îmi trimitea cărți poștale din orașe cu nume ciudate, iar eu păstram vederile cu motive africane sau arabe într-o cutie, sub pat. Era tot timpul pe șantier, implicat în construirea vreunui pod sau baraj sau uzine, într-un loc sau altul în țările calde, adesea fiind plecat cu lunile, iar eu stăteam în fiecare dimineață și simțeam cum mi se umflă fulgii de ovăz în gură, așteptând să aud zgomotul clapetei de la intrare și plescăitul ușor al scrisorilor aterizând pe podea, la intrare. Am păstrat una din vederile trimise de el, care încă mi se mai pare extrem de emoționantă. Nu mă emoționează atât fotografia făcută din aer – priveliștea însorită a unei limbi de pământ cu blocuri albe, înghesuite unul în altul, înconjurată de marea neverosimil de albastră. Nici mesajul lui laconic de pe partea cealaltă a vederii, despre temperatură și sănătatea lui, datat 9 octombrie 1965. Este textul tipărit cu litere mici deasupra scrisului lui șters: *Beirouth Moderne, Vue générale et les grands Hôtels de la Riviera Libanaise.*

Am învățat devreme să îmi port singur de grijă, mama dormea întotdeauna până târziu, iar când veneam de la școală era, de obicei, la repetiții sau „la radio", sau se odihnea în spatele ușii închise de la dormitor, cu perdelele trase. În timp ce mamele colegilor mei de școală îi întâmpinau mereu după-amiaza, în casele lor de suburbie, cu șorțul pus și cacao cu lapte aburind în ibric, mama mea zăcea tolănită în patul nefăcut și citea ziarul, cu țigara în colțul gurii, inabordabilă și indolentă, într-un stil libertin care ofensa sufletul meu puritan de copil. Ne vedeam abia seara, când, în cele din urmă, ieșea din budoarul ei,

somnoroasă și provocator de voluptuoasă în chimonoul ei desfăcut, ca să pună la încălzit vreo conservă de supă sau vreun alt semipreparat, înainte de a dispărea din nou pentru „a-și face toaleta", după care mă lăsa singur cuc și lua un taxi până la teatru. Numai când dădea interviuri pentru „reviste" făcea ordine în casă, cât ai zice pește, ca să arate a locuință de om atunci când trebuia să ne fotografiem împreună – ea, ușor aplecată, cu bărbia înfiptă în părul meu, astfel încât fotograful să poată surprinde atât obrajii mei bucălați de copil, cât și sânii ei la fel de bucălați. Chiar și eu trebuie să admit că era frumoasă pe vremea aceea, înfiorător de frumoasă când se apleca spre mine, pudrată și cu părul coafat, ca să mă sărute de rămas-bun înainte de a ieși în stradă spre taxiul care aștepta, tropăind cu tocurile ei înalte și legănându-și șoldurile în fusta strâmtă. Frumusețea ei avea efectul unei amenințări vagi și imprevizibile care mă îndepărta de ea pentru că era într-un mod atât de evident adresată altora, iar când se apleca ca să mă sărute pe obraz cu buzele ei moi și pline, cu parfumul și sânii ei albi, arcuiți în rochia decoltată, mă făcea să mă simt ca un omuleț hidos care, fără să merite și doar printr-o grație divină specială, ajungea să fie atins de raza luminii ucigător de blânde venind dintr-o lume veșnic inaccesibilă mie. Rar vorbeam mai mult, iar atunci totul avea loc de obicei sub forma unui monolog continuu, ca și cum ar fi gândit cu voce tare doar pentru că se întâmpla ca eu să fiu prin preajmă, ofta și spunea cât de greu îi este, cum toată lumea o chinuie și cât de mult își dorește uneori „să își ia câmpii urlând". O auzeam și o vedeam cu ochii minții alergând pe străzile suburbiei, urlând, în furou și cu părul desfăcut. Nu exagerez când spun că momentele de comunicare cu mama corespundeau, ca întindere și conținut, cu ceea ce tata reușea

să scrie pe spatele vederilor lui cu cămile, corturi de beduini, minarete, elefanți și orașe africane. Mesaje scurte, concise care, pe lângă remarcile legate de vreme, spuneau doar că el este bine și speră că și eu sunt bine și că așteaptă cu nerăbdare să mă vadă din nou. Doar rar devenea mai profund, iar în acest caz mă asigura criptic că „se gândește la mine". La ce anume se gândea când se gândea la mine, nu am apucat să aflu. Dar niciodată nu mi-a trecut prin minte să-i reproșez concizia aceea sfioasă. O luam ca pe o dovadă a masculinității sale suverane și indiscutabile, ocupat cum era cu podurile și barajele și uzinele lui, pe care, în ochii mei, părea să le construiască cu propriile mâini, cu barba nerasă și casca tropicală, exercitând o forță supraumană, în timp ce sfida, încordat și neclintit, soarele clocotitor, animalele sălbatice și lenea inveterată a băștinașilor. Seara mă întindeam în pat și îmi imaginam cum într-o zi o să mă ia cu el, cum o să o lăsăm pe șleampăta mea mamă cu somnul ei prelungit până la amiază și cu teatrul ei, cum o să stau în nisipul deșertului, întinzându-i cheia franceză, cum el, lac de sudoare și fără să-mi arunce nicio privire, o s-o apuce și mușchii or să îi joace sub piele și o să strângă ultima piuliță a unui pod de oțel care trece pe deasupra unui wadi uitat de Dumnezeu în inima orbitor de albă și încinsă a Saharei.

Cu o zi înainte ca el să se întoarcă dintr-una din întreprinderile sale inginerești, a avut loc o schimbare dramatică. În loc să-și petreacă după-amiaza în pat, mama a fost cuprinsă de o energie subită, a luat casa cu asalt, a făcut curat, a dat cu aspiratorul, a bătut pernele de pe canapea și a aerisit, iar ceea ce ajunsese în cursul ultimelor săptămâni să arate ca un bordel la terminarea programului s-a transformat în câteva ore într-o casă burgheză în toată regula, de

felul acelora pentru care îi invidiam pe colegii mei. Pentru prima oară după multe săptămâni, a mers la cumpărături și a arătat un potențial gastronomic până atunci nebănuit, iar când tatăl meu și-a făcut în sfârșit apariția în pragul ușii, a zburat spre el și și-a încolăcit brațele în jurul gâtului lui atât de tare, încât în cele din urmă a fost nevoit să se elibereze de îmbrățișarea ei drăgăstoasă. Pentru o seară m-am simțit ca în rai, în raiul burghez, liniștit, fără nori, în care eu și mama stăteam la masă și ascultam, zâmbind și minunându-ne, povestirile lui din țări exotice. Pentru prima oară, frumusețea orbitoare a mamei nu mai era o amenințare și nu am mai simțit nicio urmă de jenă când l-a sărutat pe tata, punându-și brațele în jurul taliei lui și mângâindu-i seducător fesele. A jucat și rolul acesta și toți ochii au lăcrimat, dar chiar de a doua zi a început să redevină iritabilă, iar eu vedeam cum tata, constructorul de poduri și turbine, neclintitul expert al betonului, trebuia să se dea peste cap pentru a-i face pe plac și pentru a obține măcar o singură mângâiere accidentală. Se retrăgea din nou în dormitorul ei după-amiaza, iar când venea el acasă, ea, ursuză și în silă, pregătea cina din ce se mai găsea prin frigider, iar vocea lui blajină și privirea insistentă o făceau să devină și mai distantă și iritabilă. Când pleca la teatru, noi ne refugiam pe canapea, în lumea primejdiilor vizibile și a virtuților simple din cărțile lui Kipling, Cooper sau Stevenson și de multe ori am întredeschis ușa camerei mele, după ce îmi spunea „noapte bună", și l-am văzut în sufragerie cu paharul lui de whisky și privind în gol, singur în propria-i casă, iar eu auzeam cuburile de gheață din pahar cum îi izbeau dinții când bea. Uneori mă trezeam noaptea fiindcă îi auzeam certându-se de cealaltă parte a zidului. Trebuie

să fi avut în jur de treisprezece ani când am început să îmi dau seama ce se întâmplă. La început nu au fost decât nişte senzaţii pe care nu reuşeam să le descifrez, ca atunci când el pleca din nou departe, iar eu o auzeam în spatele uşii de la dormitorul lor, vorbind şoptit la telefon cu un necunoscut, cu o voce linguşitoare, sau când în faţa casei nu o aştepta un taxi, ci o maşină particulară. S-a întâmplat de mai multe ori ca ea să sune seara acasă şi să mă întrebe cu o voce subit drăgăstoasă dacă am ceva împotrivă ca ea să rămână în oraş şi să doarmă la o prietenă, doar sunt „aşa de mare de-acum" şi oricum sunt obişnuit să mă scol singur dimineaţa. Într-o seară i-am spus că o să dorm la un coleg pe care îl vizitam adesea, nu numai ca să ne jucăm, ci şi pentru ca, măcar câteva ore, să fiu înconjurat de cotidianul mic-burghez. La cină, colegului meu i s-a făcut rău, aşa că am plecat acasă. Noaptea, m-a trezit sunetul râsului înăbuşit al mamei, în spatele peretelui. La început am crezut că râde în somn sau că visez, dar când am auzit-o suspinând constant şi ritmic, aproape că mi-a venit să mă duc la ea, convins că îi este rău, la fel ca prietenului meu, putea chiar să fie vorba de vreo epidemie, dar am rămas în pat când am auzit un geamăt mai profund amestecându-se cu suspinele ei înăbuşite şi sacadate. Dimineaţa am deschis uşa de la dormitor cu grijă, pe furiş, dormea singură în patul mare, iar în drum spre şcoală am fost aproape convins că nu fusese decât un vis.

Cu timpul, a făcut din ce în ce mai puţine eforturi de a-şi ascunde aventurile sau poate că învăţasem eu să-i descifrez manevrele, pentru că, în mod nechibzuit, ridicase un colţ al vălului care acoperea viaţa ei secretă şi depravată. Aşa cum mă lăsase ea singur cuc, am început şi eu să o las singură, iar când nu îmi

petreceam timpul împreună cu vreun prieten, mă duceam şi hoinăream prin oraş. În felul acesta, întâmplător şi aproape de plictiseală, iarna, când era prea frig pe străzi sau în parcuri, am început să vizitez muzeele din oraş şi treptat am început să înţeleg universul mut şi nemişcat al tablourilor, în care privirea mi se putea elibera de gândurile mocirloase, dedicându-se formelor luminii şi umbrei, prezenţei chipurilor şi locurilor. În muzee mă simţeam în largul meu, nimeni nu îmi vorbea, nimeni nu îmi întorcea spatele şi erau zile în care chiuleam de la şcoală ca să stau în sălile tăcute şi să îmi las privirea să se piardă în peisajele ermetice şi acţiunile suspendate, momentele îngheţate în timp ale portretelor şi naturilor moarte. Stăteam acolo ore întregi până când nu mai exista nicio distanţă între ochii mei şi gesturile mitologice ale siluetelor nude, înconjurate de nouraşi şi mantale cu falduri, nicio tranziţie reperabilă între gândurile mele şi marea azurie din spatele obloanelor închise ale unei camere întunecate în care cineva a uitat o vioară. Deşi tablourile datau din epoci extrem de variate, ramele lor deschizându-se către o mare varietate de scenarii, întotdeauna îmi stârneau acelaşi gând, pe cât de evident, pe atât de surprinzător, că lumea nu este alcătuită din locuri diferite, separate unele de altele, că lumea este un singur loc coerent, doar că foarte mare. Era pe vremea când începusem să văd lucrurile aşa cum erau, literal, ca să spun aşa, ca şi cum lumea ar fi fost silabisită, ca şi cum ar fi fost alcătuită din silabe, din vocalele luminii şi consoanele întunericului. Priveam lucrurile moarte şi uitam de timp. Am încetat să mai ascult ce mi se spunea. Asta îi îngrijora pe cei din jurul meu, puteam să-mi dau seama de asta, amuzat de propria-mi indiferenţă faţă de expresiile lor dezorientate. Îmi era totuna dacă mă înţeleg sau nu şi făceam eforturi tot

mai mici pentru a mă face înțeles. Nu îmi mai făceam lecțiile, dar mai eram încă capabil să răspund la nimereală și fără să eșuez lamentabil și complet. Îmi cereau răspunsuri la orice, iar eu încercam cu jumătate de gură, din politețe, până când am început să răspund invariabil cu aceeași propoziție: „Nu vreau să răspund." În jurul meu se râdea pe înfundate. Nu vreau să răspund? Sentimentele lezate și mânia profesorilor m-au luat prin surprindere și cu cât încercam eu să simplific lucrurile, cu atât totul se complica și mai tare. Într-o dimineață, unul dintre profesori m-a oprit pe coridor și, sprijinindu-se de șirul de cuiere în care atârnau paltoanele umede, m-a privit indecis. Am de gând să mă apuc să-mi împrăștii sămânța de la treisprezece ani? Nu m-am putut abține să nu-l simpatizez spontan din cauza acelei expresii și i-am zâmbit angelic informându-l că am doar doisprezece ani. Și-a dat ochii peste cap și mi-a spus că îi vine să plângă, dar n-a plâns.

M-am așezat în bancă și am citit numele celor care stătuseră acolo înaintea mea și își scrijeliseră hieroglifele pe suprafața lăcuită a băncii. Am privit la harta lumii din pânză cerată, desfășurată în fața norilor de cretă și a rândurilor strâmbe de numere și semne. Africa semăna cu un cărucior de copil răsturnat, iar țara mea îmi amintea de un spiriduș răcit care-și mustră copiii, în timp ce vântul îi suflă în gât. Nu mă mai gândeam la tata, care se afla undeva departe, sub soarele necruțător, printre betoniere și macarale, în timp ce soția lui își crăcăna picioarele pentru iubiții ei necunoscuți. Îmi imaginam furtunile de nisip, musonul biciuind frunzele palmierilor, deltele, satele lacustre, prăpăstiile adânci ale lanțurilor muntoase, tânguirea prelungă dinspre minaretele orașelor în care oamenii dormeau pe acoperiș. Nu mai făceam parte din comunitate, uitasem pur și simplu cuvintele necesare, schimbul de informații cotidian despre

starea familiei și planurile de vacanță care-i face pe oameni să aibă încredere unul în altul. Chiar și iubirea își slăbea încet lațul. În clasă cu mine era o fată care avea sâni ascuțiți și foarte vizibili în spatele bluzelor de bumbac mulate pe care le purta. Stătea pe rândul din fața mea, cu spatele arcuit și coatele pe bancă. Coada de cal blondă îi atingea pielea de pe gât, iar omoplații i se conturau sub bumbacul alb ca niște aripi strânse în jurul liniei punctate a coloanei vertebrale care dispărea în talia pantalonilor strânși cu o curea deasupra feselor și pelvisului în formă de inimă întoarsă, o inimă rotofeie, de culoare albastru-spălăcit. Avea ochi albaștri, iar frumusețea ei serioasă m-a făcut să cred că dacă aș fi reușit să găsesc cuvintele potrivite, ea m-ar fi înțeles mai bine decât oricine altcineva. Îmi închipuiam că ochii ei albaștri ar putea vedea lucrurile așa cum le văd eu, așa cum sunt. Am fost la ea acasă împreună cu alții, ne-am așezat pe podea, am băut ceai și am ascultat muzică. Întotdeauna se găsea vreun deștept care să spună ceva haios, iar eu mă uitam la ea cum râde cu râsul ei frumos la glumele acelea prostești. Am rămas ultimul, am stat față în față în timp ce pick-up-ul mergea în gol, iar lumânările se topeau. Cuvintele erau o barieră între noi, o clădire imensă și goală, în care nu reușeam niciodată să ne găsim unul pe celălalt. O dată am dansat cu ea, la o petrecere. Am „stat și am dansat" în penumbră, așa cum se dansează melodiile lente, apropiați, și o simțeam prin haine și respiram parfumul părului ei proaspăt spălat, dar nu știam cum să-mi las mâinile să alunece mai departe de locurile prescrise de pe șoldurile ei, era atât de aproape și totuși atât de departe. Într-o după-amiază, după ce am început să mă transform într-un excentric, m-a ajuns din urmă în drum spre casă. Ne-am oprit pe terenul de sport al școlii. M-a întrebat ce se petrece cu mine, de ce îi evit. În spatele ei, iarba se

întindea ca o stepă între porțile goale ale terenului de fotbal. Ea era doar un mesager, nu venise din proprie inițiativă, o trimiseseră „ei" pentru că remarcaseră ce efect au asupra mea ochii ei albaștri. Sânii ei arătau batjocoritor către mine în albeața lor curată și moale de bumbac. Conversația era o pomană, ochii ei albaștri care se uitau la mine – un complot. M-am uitat la iarbă. Întotdeauna mă surprindea întinderea enormă a terenului când mă găseam în mijlocul lui, în pantaloni scurți, iar ceilalți se împrăștiau în jurul meu pe terenul verde și se făceau mici. Evitam mingea cât puteam, iar când, în foarte rarele ocazii, ateriza acolo unde mă aflam, o lăsam voit adversarului celui mai apropiat. Am rămas acolo, urmărind-o cum dispare pe bicicletă, printre castanii de pe alee, și am văzut lumina intermitentă care clipea perfid, la intervale regulate, pe spatele ei alb.

Nu știu dacă chiar mă așteptam ca tata să ia măsuri împotriva infidelității flagrante a mamei sau ce anume îmi închipuiam eu că ar fi trebuit să facă. Să spargă vase? Să o stingă în bătaie? Să-i taie gâtul cu iataganul pe care mi-l adusese cadou și apoi să și-l înfigă în stomac? Mama devenea din ce în ce mai neglijentă cu pretextele și escapadele ei, chiar și atunci când era tata acasă, dar el părea să nu observe, doar noaptea, când credea că dorm, rămânea treaz să o aștepte. Îl auzeam prin ușa camerei mele, când mama ajungea în sfârșit acasă, iar el îi punea întrebări, umil și patetic. Dacă catadicsea să îi dea vreun răspuns, o făcea cu furie și în batjocură. Odată am auzit-o spunând că dacă o să mai insiste cu gelozia lui ridicolă, se vede nevoită să își găsească un amant, doar ca să-l mulțumească pe tata. Scenele nocturne se sfârșeau de obicei cu ea ducându-se în dormitor, trântind ușa și, la puțin timp după, îl auzeam și pe el înăuntru, stând probabil pe marginea patului, dacă nu cumva în genunchi, și cerându-și iertare abătut,

asigurând-o de iubirea lui profundă. Alteori, mama pleca de acasă, iar tata stătea din nou în sufragerie cu paharul lui de whisky și țigările până când se lumina, iar mierlele începeau să ciripească pe strada pustie. Se întâmpla din ce în ce mai des să nu mai vină deloc acasă de la teatru și puteau să treacă mai multe zile în șir fără să o vedem. Când eram doar noi doi, descopeream noi laturi ale tatei, făcea de mâncare, spăla rufe și mă întreba cum mai merge cu școala, iar eu mințeam pentru că mă gândeam că merită să audă și nişte veşti bune în mijlocul nefericirii pe care o trăia. Dar nu puteam răspunde atenției lui afectuoase după-amiezile, când veneam de la școală, iar el deja robotea prin casă cu șorțul la brâu. Mă închideam în camera mea și îi răspundeam doar de nevoie, când bătea grijuliu la ușă și intra și se așeza pe patul meu. Îmi dădeam seama că răceala mea îl rănește, ca și cum n-ar fi suferit deja destul, dar ochii lui nefericiți și blajini, zâmbetul abătut mă făceau să devin și mai taciturn și mai închis în mine, iar el se ridica în cele din urmă, mă mângâia pe păr cu blândețe, așa că sfârșeam destul de negru în sinea mea. Când m-am întors de la școală, într-o după-amiază de la începutul verii, am găsit-o pe mama acasă după o absență de mai multe zile. Stătea la fereastră, în sufragerie, și se uita afară, pe stradă, iar tata zăcea pe podea, cu fața la perete, ghemuit și tremurând ca și cum ar fi avut frisoane. Nu m-a văzut, iar mama nu s-a întors decât după mult timp spre locul în care mă aflam, timp în care am stat și am ascultat sunetele incredibile, șocante scoase de tata, care plângea. Fața ei era complet lipsită de expresie, vlăguită și albă de oboseală, și se uita la mine ca și cum aș fi fost un străin care greșise adresa. Am luat hotărârea pe loc, m-am dus în dormitor și mi-am făcut rucsacul. Nici nu și-au dat seama când am ieșit din casă, complet absorbiți de propria lor dramă.

Ruina de-abia se întrezărea printre copacii şi tufişurile sălbatice din grădină. Într-un loc, acoperişul şi parterul se surpaseră formând un luminiş, bucăţi de grindă, cărămizi sparte şi resturi de ţigle îngrămădindu-se în vizuina care se căsca către cer. Exploram de mai multe ori casa aceea părăginită când mă întorceam de la şcoală sau când mă plimbam cu bicicleta duminica, pe strada liniştită. Îmi petreceam ore în şir stând pe o canapea veche şi mucegăită, întins la soare sau privind ploaia care trecea nestăvilită prin gaura din acoperiş şi izbea praful, lăsând pete întunecate pe cioburile de sticlă, resturile de tapet şi tocurile mâncate ale ferestrelor. Ruina se afla la capătul unei fundături în liziera pădurii. Pădurea începuse să se extindă înspre grădina părăginită, iar vântul suflase seminţe prin ferestre şi acoperiş, crăpăturile din cimentul subsolului lărgindu-se şi mai mult sub presiunea lentă, dar constantă a hăţişului de rădăcini ale plantelor sălbatice. Tulpinile verzi îşi făcuseră loc până sus, printre scândurile sparte ale podelei, iar vlăstarii cei mai tineri atingeau tapetul jupuit din ceea ce fusese cândva sufrageria. În câteva veri, aveau să ajungă la rămăşiţele de stuc din tavan.

După ce mi-am sprijinit bicicleta de gardul de scânduri dărăpănat şi m-am apropiat de casă prin iarba înaltă, am avut senzaţia că sunt urmărit. O tăcere adâncă domnea pe stradă şi în desişul de ierburi de dincolo de gard, unde, în spatele frunzişului des, începea să se întrezărească ruina, holbându-se prin deschizăturile negre ale ferestrelor larg căscate, descărnată precum un craniu. M-am strecurat înăuntru printr-unul din gâvanele goale, am coborât pe sub căpriorii prăbuşiţi şi m-am balansat pe marginea uriaşului crater din podea, când orbit de soare, când orbecăind în beznă. Scările care duceau la etajul de sus erau aproape intacte, aşa că am apucat-o de-a lungul

unui coridor cu uşi care se termina în gol la un capăt, unde o parte a casei se surpase cu totul. La capătul coridorului era o cameră care, în afara găurii din tavan, se păstrase cât de cât intactă. Acolo se afla şi canapeaua, între pereţii acoperiţi cu etajere pe care se mai găseau câteva cărţi legate în piele mucegăită, cu paginile îngălbenite, mâncate de viermi şi pătate de umezeală. Pe podea am găsit o ramă aurită, aproape putrezită, fără sticlă, care încadra o veche fotografie înfăţişând un vapor cu aburi, cândva alb, acum îngălbenit, cu un coş înalt, înclinat spre spate. Vaporul era ancorat într-o mare cenuşie, lângă un ţărm cu palmieri cenuşii, care încadrau priveliştea cu trunchiurile lor arcuite şi frunzele lor zdrenţuite. Am găsit şi apă. Un furtun de cauciuc elastic şi spart care zăcea încolăcit lângă zidul casei s-a vădit a fi fixat la un robinet de apă ascuns în spatele iederei dese. În mod surprinzător, nu ruginise complet, iar când am văzut jetul de apă roşu-închis schimbându-şi culoarea şi devenind străveziu, scânteind în lumina soarelui ca argintul proaspăt lustruit, aproape că m-a apucat euforia.

La început doar am cochetat cu gândul de a avea un loc al meu, în care să mă retrag, un loc de care nimeni altcineva să nu ştie. În săptămânile de dinainte, reuşisem să strecor neobservat câteva lucruri utile din casa părinţilor mei, cărţi, conserve, câteva pachete de biscuiţi, diferite ustensile de bucătărie, covoare, un sac de dormit, un primus, un radio cu tranzistori şi o lampă cu cherosen. Am descoperit că dacă mă întind pe o parte, cu picioarele îndoite, încap pe canapeaua mucegăită. Canapeaua avea să fie patul meu. Am profitat de orele de lumină ca să îmi aranjez lucrurile, iar când s-a înserat, fosta bibliotecă aproape că aducea a acasă. Vorbeam amuzat cu mine însumi, în timp ce ascultam concertele de vioară ale

lui Brahms la radio şi-mi încălzeam o conservă de supă de roşii la primus. O făcusem, plecasem de acasă, nu mai era doar un gând. Cu toate acestea, în prima noapte mi-a fost greu să adorm, am rămas întins multă vreme, ascultând zgomotul îndepărtat al maşinilor care treceau pe şosea şi şoarecii care forfoteau sub mine, încercând să identific constelaţiile de pe cer. În ciuda pregătirilor mele minuţioase, erau lucruri de care uitasem, hârtia igienică, de exemplu. Am realizat asta abia de dimineaţă, când am fost trezit de o rază de soare puternică care strălucea pe roua de pe sacul meu de dormit. Cu timpul, m-am învăţat să folosesc iarba care îmi ajungea până la genunchi, iar în zilele următoare am schimbat de fiecare dată locul. După vreo săptămână încercuisem complet casa, iar când am revenit în acelaşi punct din care pornisem, moştenirile lăsate de mine se întăriseră deja atât de mult, încât nu mai miroseau deloc, iar pământul avea grijă de restul. Pantalonii mi s-au îmbibat de rouă când, pentru prima oară, am făcut o potecă prin desişul de buruieni, cu braţele ridicate deasupra capului, ca să evit urzicile şi mărăcinii. Când stăteam pe vine în fundul grădinii şi priveam casa, îmi imaginam că fereastra care dădea spre noua mea cameră este o pupilă pătrată care mă priveşte fără să clipească. Nu îmi luasem ghiozdanul, iar această omisiune m-a făcut să iau hotărârea decisivă de a nu mai merge la şcoală. Dimineaţa hoinăream pe străzi şi furam mâncare de la intrările din spatele marilor magazine, unde camioanele descărcau marfă. După-amiaza mă întindeam pe canapea şi citeam sau urmăream păsările care zburau prin camera mea.

M-am obişnuit rapid cu detaliile incomode şi rutina complicată, asociate noului meu stil de viaţă, m-am obişnuit chiar şi cu şoarecii şi am ajuns să îi iau sub protecţia mea. Prin natura sa, ruina era locul

de întâlnire a pisicilor din cartier, aşa că, în timpul incursiunilor mele de pradă la magazin, luam şi câteva conserve cu mâncare pentru pisici, dar noaptea auzeam cum pisicile preferă mâncarea adevărată. Reuşeam chiar să-mi asigur cât de cât şi igiena personală; mă spălam în fiecare dimineaţă la robinetul cu apă rece din spatele casei şi după aceea îmi spălam lenjeria, frecând-o de o piatră, aşa cum văzusem la televizor că fac femeile din Africa. Mă simţeam ca un Robinson Crusoe care de bună voie alesese această insulă pustie din mijlocul monotoniei aproape cosmice a suburbiei, cu şirul ei interminabil de grădini îngrijite. Când ascultam radioul, era ca şi cum aş fi primit semnale de pe o planetă îndepărtată, iar când, într-o după-amiază, am auzit la ştiri că se caută un băiat cu numele şi înfăţişarea mea, prima mea reacţie a fost că trebuie să fie vreo coincidenţă, o dublură necunoscută. Desigur, mă gândisem că părinţii mei or să se îngrijoreze, deşi aveau multe altele pe cap, dar nu aveam de gând să le spun unde mă aflu. Mi se părea fascinant să fiu una dintre acele persoane dispărute, de care auzi din când în când, care sunt căutate prin cariere de marnă şi lacuri şi mi-a venit în minte replica zeflemitoare a lui Leslie Howards din *The Scarlet Pimpernel*: *We seek him here, we seek him there, those frenchies seek him everywhere. Is he in heaven, is he in hell, that damned elusive Pimpernel?*[1] Uneori, când se închidea în dormitor, mama spunea, pe jumătate scuzându-se, pe jumătate plângându-se, că „are nevoie să fie singură". Acum înţelegeam ce vroia să spună, puteam în sfârşit să fiu „eu însumi", departe de cuvintele şi privirile celorlalţi, de toate poveştile lor identice şi planurile lor inutile. Dar eram „eu

[1] Îl căutăm încoace, îl căutăm încolo, francuzii ăia îl caută peste tot. Este în rai, este în iad, afurisitul şi amăgitorul de Pimpernel? (n.tr.)

însumi" doar pentru că mă ascunsesem în ruină, pierdut printre cărți sau în variațiunile infinite de pete de soare și dungi de lumină, umbrele unite ale grinzilor și dantela frunzelor din camera mea. Când visam cu ochii deschiși și alunecam „în mine însumi", eram cu atât mai prezent și conștient de detaliile cele mai neînsemnate și cele mai minunate ale lumii vizibile. Uitam de timp și de tot ce știam. Ochii mei erau din nou în contact cu ceea ce vedeau, ca și cum s-ar fi trezit din anestezia gândurilor și a cuvintelor, iar seara, când mă plimbam prin grădină, vedeam lumina stingându-se în iarbă, fir cu fir, și casa mea dărăpănată era înecată, încet-încet, în albastru. Când stăteam în mijlocul firelor de iarbă, cu ochii închiși, simțind cum ultimele raze de soare alunecă de pe fața mea, repetam, ca pe un fel de liturghie personală, o rugăciune păgână, câteva versuri dintr-un poem pe care îl citisem în engleză. Nu îmi aminteam numele poetului, dar primele versuri rămăseseră încrustate în mintea mea ca un fel de mantra, care reda mai bine chiar decât replica lui Leslie Howard ce anume simțeam: *I'm nobody, who are you? Are you nobody, too? Then there's a pair of us – don't tell! They'd advertise, you know. How dreary to be somebody, how public, like a frog*[1]... Nu-mi aminteam restul, doar imaginea broaștelor publice care revenea de fiecare dată când ascultam vocile de la radio, orăcăind știri și puncte de vedere, semnalmentele persoanelor dispărute sau rezultatele de la loto și starea vremii, acolo, în siliștea mea picurândă, foșnitoare, clănțănitoare și susurătoare.

Îmi amintesc această perioadă ca pe o vară întreagă, dar în realitate nu a durat decât vreo două

[1] Eu nu sunt nimeni, tu cine ești? Ești și tu nimeni? Atunci suntem doi – să nu mai spui! Ar striga în gura mare, să știi. Cât de plictisitor e să fii cineva, cât ești de expus, ca o broască... (n.tr.)

săptămâni. Am uitat cum a reușit să mă găsească tata, dar într-o zi stătea afară, în fața gardului de scânduri, și mă striga, blând și grijuliu ca întotdeauna, ca și cum aș fi fost o mâță fugită de acasă. L-am condus printre ruine și i-am arătat locurile unde să pună piciorul și, după ce l-am poftit să se așeze pe canapea, l-am întrebat ca un băiat bine-crescut dacă nu vrea un pahar cu apă. A ridicat paharul în lumină înainte de a bea din el, ca și cum nu s-ar fi putut baza pe mine. Deci aici mă ascundeam eu. I-am spus că nu mă ascund, că e vorba doar de o mutare; s-a uitat blând la mine. Și el se mutase. M-am arătat surprins că nu se mutase ea. E mai bine așa, a spus. El oricum călătorește mai tot timpul. Găsise o locuință în centrul orașului. Mi-a spus că mamei îi este dor de mine și încerca să pară convingător. L-am întrebat dacă suferă. Da, mi-a răspuns și a zâmbit, aproape scuzându-se. M-a lăudat pentru felul în care m-am instalat și a început să râdă când i-am povestit cum îmi făceam rost de mâncare. Înainte să plece, mi-a lăsat un pumn de bancnote de o sută de coroane, ca să „mă pot aproviziona într-un mod mai organizat". Nu a încercat să mă convingă să renunț la existența mea de pustnic, știa prea bine că ar fi de prisos acum, după ce fusesem descoperit. După ce mi-a spus la revedere, a mai rămas câteva clipe în picioare, iar eu l-am îmbrățișat. A părut foarte surprins. Când mă gândesc la tata, prefer să mi-l închipui ca în acel moment, cum se întoarce pentru ultima oară și-mi face cu mâna printre grinzile rupte și țiglele sparte. A doua zi m-am întors acasă. Mama mi-a spus că tata plecase în Yemen, unde avea să rămână mai multe luni de zile ca să supravegheze construirea unei uzine de turbine. O vreme și-a dat silința să joace rolul de mamă singură și iubitoare, mai ales în săptămâna în care divorțul părinților mei a umplut primele pagini

ale ziarelor de scandal. Ba chiar, într-o duminică, a făcut prăjituri, dar în scurt timp şi-a reluat obiceiul după-amiezelor petrecute în spatele uşii închise de la dormitor şi adesea nu se întorcea acasă decât în zori. Într-o seară, când stătea în faţa oglinzii de la intrare şi îşi dădea cu rimel, aşteptând taxiul, s-a uitat brusc la mine şi mi-a spus, ca şi cum ar fi fost ceva care îi trecuse prin minte în acel moment, că tata este un nătărău. Am vrut să răspund, să-i iau apărarea, dar am tăcut, înfuriat pe mine însumi că am lăsat acel cuvânt neînsemnat să plutească în aer, când ea, cu un sărut rapid din vârful degetelor, s-a îndreptat către taxi. Ne-am lăsat unul pe celălalt în pace. Uneori dormea pe la diferiţii ei iubiţi, alteori îi aducea noaptea acasă. Mă tratau întotdeauna cu o politeţe afectată, ca şi cum aş fi fost adult, iar eu m-am obişnuit cu feţele, mereu altele, care îşi făceau apariţia în pragul uşii dormitorului dimineaţa, când plecam la şcoală. Deşi mi-am reluat vechea existenţă, timpul petrecut în ruină a marcat un moment de cotitură. Despre escapada mea se aflase în toată şcoala, în ochii celorlalţi îmi conferea o aură de fabulos şi, din excentricul retras al clasei, am devenit aproape popular. În plus, pe termen lung, casa părinţilor era mult mai confortabilă decât vila dărăpănată, iar când, câţiva ani mai târziu, am început să mă culc cu fetele, am ajuns chiar să apreciez stilul de viaţă egocentric al mamei. Îi era indiferent cu cine îmi petrec noaptea la mine în cameră şi se amuza doar de faptul că rar era vorba de aceeaşi fată. Cel puţin, fiul ei nu era un nătărău.

Am învăţat să mă descurc, am învăţat regulile jocului, acel joc dulce şi inocent care nu înseamnă nimic pentru că poate să însemne orice. Dar când într-o noapte nordică luminată mă întindeam, din nou, în camera mea sau printre dunele de nisip de pe plajă, cu mâna îngropată în pantalonii vreunei

fete îndrăzneţe sau temătoare, între mâna şi capul meu se interpunea mereu aceeaşi distanţă, ca şi între persoana care eram în interior şi tipul puternic şi plăcut, dar de ocazie pe care îl privea adânc în ochi, în timp ce încerca febril să pună prezervativul cum trebuie. Contemplam scena romantică de undeva din depărtare, din adâncul meu, şi mă gândeam din nou la săptămânile fericite petrecute în ruină, când stătusem şi privisem stelele prin gaura din acoperiş, în largul meu pe canapeaua mea mucegăită, tulburat doar de pisicile vagaboande sau de şoarecii care tremurau. Pustnicul se uita rece la mine din regatul lui părăginit, putrezit, iar eu îi simţeam răceala din ochi, dar nu puteam să îl văd, vedeam doar fulgii de zăpadă maţi ai stelelor, încadraţi de grinzile rupte. De fiecare dată când vreo fată îmi şoptea vorbe dulci în ureche, iar eu îi răspundeam aşa cum se răspunde, mă gândeam că nu sunt decât cuvinte, un târg în întuneric, un cuvânt pentru altul, o mângâiere pentru un sărut, o privire drăgăstoasă pentru o mică cădere ameţitoare între coapsele ei seducătoare. Distanţa era încă şi mai mare, distanţa dintre înăuntru şi afară, pe care reuşisem să o uit în casa părăginită unde păsările zburau în jurul meu, printre ziduri, iar copacii creşteau din pivniţă. Când o vedeam pe mama cum îşi pictează buzele şi îşi chituieşte faţa cu pudră, înainte de a pleca să se întâlnească cu iubiţii ei, mă întrebam de ce oare mai trăise cu tatăl meu. Dar fuseseră atât de tineri, doar un pic mai în vârstă decât eram eu pe atunci, nişte copii rătăciţi prin nopţile albe. Poate că fusese doar o noapte oarecare, printre dunele de nisip sau într-o cameră închiriată, care s-a întâmplat să încline balanţa, o întâlnire accidentală, o mică şi dulce ameţeală căreia i-au dat o importanţă prea mare. Poate că îşi cedaseră unul altuia doar pentru că obosiseră să plutească în derivă. În acest caz, eram nevoit să mă întreb dacă nu cumva

naşterea mea fusese o neînţelegere. Dacă nu cumva, în ochii ei, ar fi trebuit să fi fost altcineva, altcândva. Dar mai târziu, după ce m-am transformat într-un tânăr arătos, mama a început să se intereseze mai mult de mine. Mă iscodea sâcâitoare şi curioasă în legătură cu aventurile mele şi mă adoptase pe post de confident, ca şi cum chiar m-ar fi interesat să aud cu cine s-a culcat şi unde. Eram „camarazi" acum, eu eram singurul care „o înţelegea". Când era tata în ţară, îl vizitam în apartamentul lui din oraş. Îmi povestea ca şi mai înainte despre podurile şi barajele lui, dar eu îi ascultam distrat poveştile şi răspundeam evaziv la întrebările lui grijulii despre cum mai merg treburile pe acasă. Dintr-odată, părea că a trecut atâta vreme de când visam să-i fiu alături pe şantier, în ţările calde, iar când primeam vederile lui laconice şi fără conţinut, mi se păreau la fel de infantile precum fusesem eu însumi pe vremea când le păstram într-o cutie sub pat, pentru a le privi atunci când nu puteam să dorm.

Tata nu s-a trezit decât înainte de lăsarea cortinei, în schimb a fost primul care s-a ridicat în picioare, aplaudând cu mult zel – ca şi cum ar fi vrut să compenseze pentru acel pui de somn pe care îl trăsese în timpul spectacolului – când mama a păşit pe scenă singură, a primit buchetul de flori de la un plasator îmbujorat şi s-a înclinat cu o modestie studiată în faţa publicului entuziasmat. „Entuziasmat" nu este cuvântul cel mai potrivit, publicul aproape spumega de extaz, ochii lor străluceau ca ai unor creştini sculaţi din morţi, în timp ce băteau din picioare şi aplaudau cu atâta înflăcărare încât ai fi crezut că o să li se jupoaie pielea din palmă. Mama dăduse din nou lovitura, registrul ei obosit de grimase patetice şi vulgare, limitat, uzat şi chiar exagerat până la disperare, insuflase încă o dată publicului sentimentul că fusese martor la o felie de viaţă autentică, viaţa genuină,

profundă şi plină de surprize, şi nu imitaţia ieftină, ponosită, perfidă şi posomorâtă din care evadaseră în seara aceea, pentru o vreme, fiindcă odată cu aprinderea luminilor trebuiau să se întoarcă acasă, extaziaţi şi abătuţi în acelaşi timp. După ultima chemare la rampă, l-am urmat pe tata şi pe restul iniţiaţilor în culise, la „mica festivitate" pe care mama mi-o anunţase sârguincioasă la telefon. M-am retras undeva în spate, privind-o cum îşi înşurubează zâmbetul şi îşi întinde obrazul pentru a primi sărutul lui umil. Puteam să văd cum, după treizeci de ani, el încă mai încearcă să combine vechea familiaritate şi intimitate din privire cu intonaţia uşoară, sociabilă şi intactă a supravieţuitorului. Pentru acest moment venise, moment pe care îl căuta an de an, ca şi cum niciodată nu avea să înceteze să-i dovedească, ei dar şi lui însuşi, că vechea rană se vindecase. Dar înainte ca el să apuce să-şi obţină recipisa sub forma unei singure priviri calde şi aprobatoare, mama îşi întinsese deja obrazul următorului admirator. Pentru ea, tata nu era decât o figură cunoscută între celelalte care se adunau în jurul ei, asemenea celor şapte pitici în jurul Albei ca Zăpada, la fel de inocenţi şi înduioşător de naivi în devotamentul lor. Pentru el, ea reprezenta o rană veche, un şchioapăt aproape imperceptibil, dar desfigurant, de la care încerci să le abaţi atenţia celorlalţi, încercând să fii tot timpul ferchezuit şi să le zâmbeşti îndatoritor. A privit dezorientat în jurul lui, era din nou singur după ce misiunea lui se încheiase atât de brusc, iar eu mă ascundeam în spatele unui grup de neveste de directori care stăteau într-un nor de parfum şi îl ascultau vrăjite pe scenograful care, gesticulând şi cu multe s-uri în voce, înfăţişa crizele artistice pe care le trăise în timpul pregătirii acestui spectacol. Când am privit din nou în direcţia tatălui meu, plecase deja.

Era cât pe ce să profit de ocazie şi să mă furişez afară, în culise, când m-a zărit mama care, făcând slalom printre paharele de şampanie şi ţigările zbârlite, s-a îndreptat direct către ţintă precum o rachetă cu senzor de căldură, exprimându-şi zgomotos bucuria maternă de a mă revedea, ceea ce i-a făcut pe toţi să se întoarcă spre mine. Nu-i aşa că fusese grozavă? Mi-a venit să zâmbesc văzându-i faţa îngrijorată de fetiţă. Ştia ce cred despre jocul ei pe scenă, deşi niciodată nu comentasem acest subiect decât indirect, echivoc şi ironic, dar, înainte să apuc să răspund, a adoptat, de ochii lumii, o nouă mască, ofensată şi plină de durere. Dar unde e încântătoarea mea soţie? S-ar fi bucurat *aşa* de tare să o vadă. Am mormăit ceva despre Stockholm, dar m-a ghicit. Nu e doar proastă, m-am gândit, e şi perfidă, ceea ce în cazul ei nu a fost niciodată o contradicţie, iar intuiţia ei este cu atât mai ascuţită, cu cât este singura ei însuşire incoruptibilă. Ce se întâmplă cu noi? După felul în care o spusese, ai fi crezut că eu şi Astrid suntem doi copii care se ceartă pe vreo jucărie. Am râs ca şi cum nu aş fi înţeles ce încearcă să spună, sperând că astfel o voi face să se dea de gol şi să îmi spună ce ştie şi de unde ştie, dar am greşit din nou, pentru că s-a mulţumit să mă bată pe obraz şi să ciripească că totul o să se rezolve, apoi s-a întors cu un zâmbet sclipitor către fotograful care se tot bâţâise pe loc pentru a surprinde o fotografie cu diva şi fiul ei loial, braţ la braţ. Punctele verzi şi roşii, imprimate pe retină de strălucirea blitzului nici nu dispăruseră bine când am fost lăsat din nou singur, în colţul meu de pe scenă. Eu fusesem cel care trebuise să renunţe la a o face să se dea de gol, şi nu invers, se resemnase mai mult ca sigur după ce îşi dăduse seama că nu am de gând să-i satisfac curiozitatea şi să-mi descarc sufletul pe loc, în faţa ei, în mijlocul junglei de priviri devoratoare.

Am urmărit-o din ochi, îmbrăţişa o femeie drăguţă de treizeci şi ceva de ani pe care cred că o mai văzusem undeva. Părea aproape speriată de amabilitatea copleşitoare a mamei şi se lipise de bărbatul de lângă ea, care îşi primea la rândul lui pupăturile de rigoare, un bărbat mai în vârstă, bronzat, suplu şi zbârcit, dar încă drept, cu păr alb, ondulat şi cu o privire grea, insistentă. Au trecut câteva secunde până să-l recunosc. Bineînţeles că fusese invitat şi el, mama jucase în mai multe din filmele lui şi, dacă nu mă înşelam, avusese chiar o relaţie cu el cândva, cu mult timp înainte ca el să o cunoască pe Astrid, când şi eu şi ea mai mergeam încă de-a buşilea. În timp ce-l priveam punându-şi mâna bronzată, plină de riduri şi de pete pe spatele mamei, m-am întrebat dacă mă gândisem vreodată că este cam de aceeaşi vârstă cu tata, regizorul de film care, cu mult timp în urmă, pe atunci grizonat, ieşise în frigul iernii, doar în cămaşă, şi strigase după Astrid, în taxi, la mai puţin de un minut după ce o văzusem pentru prima oară. Acum el era aici, împreună cu fetiţa de atunci, cea mai nouă descoperire a dorinţelor lui neostoite, de care nu s-a putut ţine departe, chiar dacă ar fi putut să fie bunicul propriului lui copil şi chiar dacă pe vremea aceea Astrid era încă tânără şi avea o siluetă zveltă. Când şi-a dat seama că Astrid nu se mai întoarce, a rămas cu succesoarea ei, a făcut chiar un copil cu ea, ca să se asigure că nu o să-l părăsească şi ea acum, când se vedea constrâns să accepte faptul că vremea cuceririlor trecuse. La fel de bine, şi ea ar fi putut să îi fie nepoată, dar nu îţi vine să te gândeşti la asta când îi vezi împreună, el se ţine destul de bine, iar ea nu mai are stomacul aşa de plat după naştere. Una peste alta, încă mai arăta ca un bărbat care a tras lozul cel mare, aşa cum stătea acolo, sprijinindu-se discret de tânăra lui soţie. Dacă o să fie drăguţ cu ea, poate că o să rămână cu el până când o să moară.

Trecuseră aproape zece ani de când îl văzusem ultima oară. Când a împlinit treisprezece ani, Simon ne-a întrebat dacă nu ar fi posibil să nu mai meargă în vizită la tatăl lui. Devenise din ce în ce mai neplăcut pentru el să meargă în casa în care locuise cândva şi unde regizorul de film era atât de ocupat acum cu noua lui familie. Nu cred că ne ceruse asta pentru că se simţea respins, cred că era destul de matur ca să înţeleagă adevăratul scop al vizitelor lui. Tatăl lui continuase să îl ia la el pentru că vizitele de curtoazie ale fiului îi întăreau convingerea că trădarea lui fusese iertată şi că, prin urmare, fusese ceva scuzabil.

Astrid acceptase să mai aibă de-a face cu el fără tragere de inimă şi din respect pentru Simon. Regizorul suna la interval de câteva luni, iar dacă se întâmpla să răspundă ea, se înnegrea mereu la faţă când se ducea să-l cheme pe Simon. Când vorbea despre el, îi spunea mereu „tatăl tău", niciodată pur şi simplu „tata". Nu l-a iertat niciodată, dar nu putea să se ierte nici pe ea pentru faptul că, odinioară, jucase rolul care ulterior i-a revenit succesoarei ei. Rolul de secret mic şi dulce al penisului lui. Dar, cu toate acestea, cu prilejul celei de-a şaizecea aniversări a lui, nu a reuşit să rămână la fel de neclintită în atitudinea ei. M-am minunat adesea de forţa incredibilă pe care aceste întruniri convenţionale de familie o exercită asupra noastră, indiferent de relaţia pe care o avem cu familia. Nu trecea seară de Crăciun fără ca mama să nu vină la masă, deşi eram fericit când treceau săptămâni în şir fără să vorbesc cu ea. Cum se face că devenim atât de sentimentali în aceste momente care nu sunt stabilite de sentimentele noastre, ci de datele marcate cu roşu în calendar? În cazul lui Astrid era cu atât mai remarcabil, cu cât părinţii ei muriseră când ea nu era decât un copil. Nu avea nici fraţi, nici surori, Simon, Rosa şi eu eram singura ei familie, iar pe noi ne alesese ea de una singură, la fel

cum, cu ceva timp în urmă, rupsese orice legătură de rudenie cu regizorul de film. Faptul că acceptase să meargă la petrecere nu avea nicio legătură cu Simon, pentru că el dăduse doar din umeri când văzuse invitaţia care aterizase într-o zi prin uşă, ilustrată cu o fotografie de cel mai prost gust care îl înfăţişa pe regizor în slip, cu braţul pe după umerii noii lui soţii şi cu noul lui fiu în cârcă, fotografie care fusese făcută probabil în faţa luxoasei lor ferme din Provence, unde altundeva? Trona acolo, şarmant, cu privirea lui intensă şi cu o mână pe fesele tari ale noii lui soţii, franc şi viril ca un imitator al lui Picasso. I-ar face plăcere să ne aibă ca oaspeţi. Cred şi eu că i-ar fi făcut plăcere să îşi adune la un loc haremul şi să joace rolul sultanului îngăduitor, să îşi mângâie barba şi să admire fructele din grădina lui parfumată. Când am ajuns pe strada unde, cândva, aşteptasem în taxiul meu până când Astrid năvălise furioasă pe trepte, cu Simon de mână, sărbătoritul stătea împreună cu familia lui, exact ca în fotografia de pe invitaţie, şi îşi întâmpina oaspeţii, de data aceasta nu în costum de baie, ci într-o cămaşă roz şi costum de marinar, încercând să îl imite mai degrabă pe Visconti, decât pe Picasso. Am observat cum noua şi eleganta lui soţie este gata să leşine la vederea predecesoarei ei, dar Astrid a liniştit-o cu o privire conciliantă, în timp ce regizorul a dat mâna cu mine, îndelung, implorator şi prin învăluire. Totul era pregătit pentru marele tratat de pace în acea duminică de vară, în aristocratica lui vilă cu ferestre de palat şi ţigle negre smălţuite.

Împlinea şaizeci de ani, eu şi Astrid aveam treizeci şi ceva, Simon avea treisprezece, iar noua lui soţie se apropia de treizeci. Prima lui soţie avea aproape şaizeci de ani, iar fiica din prima căsătorie era de vârsta noastră, în vreme ce micul „codaş" al familiei avea trei ani. Nu menţionez toate aceste date din pedanterie, încerc doar să menţin perspectiva în această

povestire întortocheată, în care timpul şi spaţiul se fugăresc în spirale neregulate. Dar nici nu m-am putut abţine să nu mă gândesc la asta când mi-am dat seama că fusesem aşezat la masă lângă prima lui fiică, în marele cort care fusese montat în grădină, ca să încapă toţi musafirii „în caz că vremea nu va ţine cu noi". Această măsură de precauţie s-a dovedit complet inutilă, soarele ardea prin pânza de cort, aerul era greu şi mirosea a cauciuc, iar la aperitiv era deja ca într-o saună. Oricine îşi poate imagina cum este să faci saună la cravată şi costum. Transpiraţia îmi pica din sprâncene, în timp ce încercam să încropesc o conversaţie cu fiica, o femeie ciolănoasă, cenuşie, cu buze subţiri şi tunsoare sport, care arăta de parcă ar fi fost cu zece ani mai bătrână decât mine, deşi aveam cam aceeaşi vârstă. Era infirmieră într-o secţie de oncologie şi, după ce am reuşit să sparg gheaţa, m-a ţinut de vorbă tot timpul mesei, expunându-mi problemele etice ridicate de administrarea calmantelor pe bază de morfină pacienţilor aflaţi în stadiu terminal. Ar trebui oare să alini durerea când orice speranţă este oricum pierdută şi când morfina însăşi sfârşeşte prin a omorî pacientul în scurt timp? Oare nu era aceasta o pârtie alunecoasă în direcţia eutanasiei? Mi-am imaginat pacienţii costelivi, în cămăşile lor de spital prea largi, agăţaţi de stativele de unde le picura moartea, împleticindu-se pe suprafaţa unui lac îngheţat. În timp ce meditam la ce anume aş fi preferat eu, o observam pe furiş pe mama infirmierei, prima soţie a regizorului, o femeie robustă, într-o rochie-capot pestriţă şi lălâie, care râdea zgomotos şi îndelung la propriile-i glume. Era evident că se hotărâse să fie „opulentă", nu doar grasă, şi, în ciuda faptului că trăia singură de când regizorul o părăsise pentru Astrid, în loc să poarte ranchiună, alesese o atitudine aproape jovială, de afirmare a vieţii la această mare sărbătoare a împăcării. Capetele eşarfei ei de culoare albastru de cobalt, care îi ascundea

bărbia dublă, se odihneau printre frunzele de salată din farfurie, în timp ce se apleca deasupra mesei pentru a-i da sfaturi despre creşterea copiilor noii soţii a fostului ei soţ, iar tânăra jenată aproba din cap evlavios îndemnurile materne izvorâte din fericirea pură a spiritului ostentativ-pacifist al femeii corpolente care fusese părăsită. Cu toate acestea, din când în când, femeia cea corpolentă îşi ridica paharul, o vedeam aruncând priviri nervoase în direcţia lui Astrid, căreia îi revenise locul de onoare, la dreapta sărbătoritului. Astrid era ca de obicei indiferentă şi zâmbea politicos, aşa cum le zâmbeşti necunoscuţilor, la auzul micilor anecdote din trecutul lor comun, pe care încerca să le facă regizorul de film, lac de sudoare în cortul lui jilav. Uneori îşi ridica mâna şi îi ciufulea părul lui Simon, iar eu vedeam cum privirea lui Astrid alunecă în gol, iar băiatul se eschivează, zâmbind totuşi din obligaţie. Am ajuns să vorbim despre copii, asistenta ciolănoasă şi cu mine. Nu avea copii, locuia singură, la fel ca şi mama ei, dar călătorea mult de una singură, mi-a spus temerară, în Mexic sau India, şi aproape că a reuşit, povestind despre călătoriile sale exotice, să le facă să sune ca şi cum ar fi fost visul vieţii ei. Regizorul de film a fost primul care a luat cuvântul, neconvenţional de la un capăt la altul, aşa cum era el, iar în discursul pe care şi-l pregătise le-a mulţumit pe rând, cu ochi strălucitori, femeilor care au însemnat atât de mult pentru el şi care „i-au îmbogăţit viaţa", după cum s-a exprimat el umil, „chiar dacă nu a fost întotdeauna uşor". Noua lui soţie stătea ca o fetiţă pe marginea scaunului şi, în timp ce el vorbea, se juca abătută cu firimiturile de pâine de pe faţa de masă. Fosta lui soţie, cea grasă, îşi înclinase capul într-o parte şi zâmbea din inimă, în timp ce o lacrimă i se scurgea pe obrajii pudraţi. Fiica lui cea mai mică stătea sub masă şi smulgea firele de iarbă de pe peluză. Cea mai în vârstă se holba în farfuria goală, probabil cufundată

în gândurile ei despre eutanasie sau despre ultima călătorie în Nepal. Simon plecase de la locul lui, nu îl vedeam nicăieri. Astrid se întorsese cu spatele la vorbitor şi îmi fixa privirea cu sprâncenele uşor ridicate şi buzele încreţite.

Am plecat de la teatru fără să-mi iau rămas-bun de la mama. Trecuse multă vreme de când nu mai hoinărisem aiurea prin oraş, la o oră atât de târzie din noapte. M-am bucurat de aerul rece care-mi învăluia faţa şi de sunetul uscat al frunzelor veştede care foşneau sub paşii mei, când am ajuns pe sub copacii din Kongens Nytorv şi m-am înveselit de-a dreptul la vederea faţadei albe, iluminate a Hotelului d'Angleterre, care pâlpâia promiţător din spatele împletiturii încârligate a coroanelor copacilor. Ca întotdeauna vineri seara, oraşul era plin de lume care se îmbulzea în faţa cafenelelor, aceleaşi cafenele unde stătusem şi eu odinioară, împleticindu-mă în mulţime, uşor ameţit şi binedispus, cu inima uşoară şi aşteptări nedefinite. După ce am trecut de cozile de tineri care se împingeau unul în altul, nerăbdători ca nişte molii să pătrundă înăuntru, la lumină, m-am simţit dintr-odată obosit şi bătrân. Cel puţin în seara aceea, oraşul era al lor, nu al meu. Mi-a trecut prin cap ce îmi spusese un prieten de-al meu, cu câţiva ani în urmă. Când într-o seară ai să stai la un bar, a spus el, şi ai să te uiţi la un cârd de puşti gălăgioşi, iar unul dintre ei are să se întoarcă brusc şi are să-ţi strige în faţă „salutare, tataie", înseamnă că a venit vremea să te duci acasă. M-am întrebat dacă n-am să o văd cumva şi pe Rosa, a doua oară în ziua aceea? M-am uitat la fetele fardate şi pudrate, îmbrăcate ca nişte femei pierdute şi înăsprite, care arătau mult mai în vârstă decât băieţii rumeni în obraz, cu şepci de baseball, la ale căror glume impertinente şi nesărate zâmbeau obosit şi monden. În spatele măştilor lor imobile şi impecabile rula un alt film, în care lumina

era mai puternică şi umbrele mai adânci, în care bărbaţi maturi, cu ochi calmi şi cenuşii, şi voci răguşite, şi un trecut întunecat, dureros le duceau departe, în maşini sport negre, spre marile hoteluri albe de la marginea mării. Un film lent, acompaniat de acorduri lente, triste, în care vântul ridica perdelele uşoare printre obloanele întredeschise ale camerelor adânci, umbroase, astfel încât răcoarea vântului le mângâia pielea, ca o privire străină, necunoscută, în timp ce stăteau întinse, aşteptând cu ochii închişi. Am mâncat un hot dog de la o tonetă din Nørreport Station, trecuse multă vreme de când gustasem ultima oară un hot dog, dar nu mâncasem nimic toată ziua, uitasem pur şi simplu să mănânc, ca şi cum aş fi avut o groază de timp la dispoziţie. Am pornit-o încet spre casă. De cealaltă parte a Lacurilor, reclamele luminoase se reflectau pe suprafaţa apei într-o ceaţă colorată, tremurândă, iar eu m-am oprit puţin pentru a privi găina de neon care depunea ouă de neon, aşa cum făcusem de atâtea ori cu Simon şi cu Rosa. Ultima reclamă din şirul de deasupra acoperişurilor era o foaie de calendar din neon. Data strălucea roşie pe cerul negru, 17 octombrie, trecuse aproape o săptămână de la plecarea lui Astrid. Eram obosit. În ultimele zile fusesem nevoit să-mi mobilizez toată energia pentru a da iluzia normalităţii faţă de Rosa, faţă de custodele de muzeu şi de restul musafirilor de la cină, faţă de părinţii mei, în timp ce mă învârteam în jurul acelor întrebări pe care îmi era teamă că le vor pune ceilalţi. Unde se dusese Astrid? De ce plecase? A doua zi de dimineaţă o să fiu în avion, departe de ei, în sfârşit singur cu întrebările mele fără răspuns. Undeva, în spatele meu, pe o bancă, stătea un bărbat într-un palton jerpelit, legat cu o sfoară în jurul taliei, care înjura şi blestema în stânga şi în dreapta, înconjurat de pungile lui de plastic pline şi mucegăite. Am încercat adesea să-mi închipui ce era oare în pungile

acelea. Ca de obicei, lumina de pe palier s-a stins înainte să ajung în capul scărilor. După ce am ajuns la ultimul palier, am zărit o țigară arzând mocnit pe întuneric, în fața ușii noastre. Țigara s-a ridicat cu o mișcare bruscă și, o clipă mai târziu, lumina s-a aprins din nou.

În timpul care trecuse de la ultima noastră întâlnire, prietenul Rosei își făcuse o tonsură. Pe creștetul lui osos nu mai rămăsese decât un puf întunecat de păr, ceea ce nu îl făcea să arate nemaipomenit de bine, semăna mai degrabă cu unul dintre acei copii ai străzii marocani care sunt raşi în cap când fac păduchi şi arată atât de părăsiți, cu micile lor mâini murdare întinse înainte. Artistul instalator a întins şi el mâna, nu pentru a cere pomană, ci pentru a mă saluta, o manifestare de urbanitate burgheză la care nu m-aş fi aşteptat să se coboare. Ştim cumva unde este Rosa? A intrat direct în subiect, fără ocolişuri, dar cu o voce care suna atât de joasă şi de calmă, încât nu am putut înțelege cum de mă simțisem intimidat în prezența acestui tânăr politicos şi serios. Am răspuns că nu am nici cea mai vagă idee, luând hotărârea să trec sub tăcere vizita Rosei la cafenea, din după-amiaza aceea. Oricum trecuseră atâtea ore de atunci. Am cumva vreo idee unde poate să fie? Mi-a trecut prin minte că ar putea fi cu prietena ei roşcată, dar am dat din cap că nu şi dintr-odată m-am simțit foarte solidar cu fiica mea. A rămas descumpănit, uitându-se la țigara aprinsă care aproape că îi ardea degetele, dar era evident că nu vrea să arunce mucul pe podeaua palierului, sub ochii mei. L-am întrebat dacă nu vrea să intre şi să-şi stingă țigara. A aruncat-o în vasul de toaletă din baia pentru oaspeți, se pare că aveam aceleaşi obiceiuri. Bine că nu-l văzuse Astrid. Se tot învârtea prin sufragerie, era clar că nu aveam să scap de el prea uşor. I-am spus că urmează să plec la New York a doua zi şi că am de călcat nişte cămăşi.

dar s-a uitat la mine fără să priceapă aluzia, întrebându-se ce legătură avea asta cu Rosa. Nu o văzuse de o zi. Dumnezeule, nu voia decât să ştie. S-au certat cumva? S-a uitat la mine, de data aceasta cu o privire iscoditoare, apoi a dat din umeri. Nu putea să înțeleagă, pur şi simplu plecase. La început a crezut că se dusese după țigări. Apoi a început să o caute prin tot oraşul. Clasic, m-am gândit, pleacă după țigări şi nu se mai întoarce niciodată. Astrid, cel puțin, nu se folosise de un pretext atât de învechit. Nu ştiam ce să-i răspund, l-am întrebat în schimb dacă nu vrea o bere. Acum mă pricopsisem cu el pe cap şi, în drumul meu prin apartament, m-am gândit ruşinat că evoluasem spre o soartă comună, amândoi fiind părăsiți.

S-a aşezat la masa din bucătărie, urmărind cum montez scândura de călcat. Mi-a spus că mi-a citit eseul despre Jackson Pollock. I-am zâmbit şi m-am apucat să calc gulerul uneia dintre cămăşile umede care zăceau mototolite pe masă, lângă el. Şi ce crede despre articol? În realitate, nu mă interesa deloc ce crede despre eseul meu, aproape că aş fi putut ghici dinainte. A ezitat, ca şi cum atunci, pe loc, ar fi încercat să descopere ce anume crede. Eseul avea un punct de vedere interesant. Prin asta nu spunea prea multe. Întotdeauna încep cu gulerul, i-am spus, apoi calc mânecile, mânecile sunt cel mai greu de călcat. A făcut ochii mari, ca şi cum nu era sigur că a auzit bine. Eu mă uitam în jos la mâneca netezită a cămăşii şi am dat cu fierul pe margine, ca să obțin o cută perfectă. De obicei nu este gelos, mi-a spus şi şi-a aprins o altă țigară. În realitate este ceva inutil, am continuat eu, până la urmă oricum se şifonează, indiferent cât de atent le-aş împacheta. Ştiam cumva dacă se vede cu altcineva? I-am întâlnit privirea. Altcineva? A privit în depărtare, ochii îi străluceau, iar mie mi-a fost frică să nu înceapă să plângă, acel tânăr proaspăt tuns în geacă de piele tocită. Dacă ar fi fost aşa, în

mod sigur nu mi-ar fi spus mie. A zâmbit amar şi a tras o duşcă din sticlă. O văzuse acum câteva săptămâni trecând pe Kongens Have cu un bărbat mai bătrân, mă rog nu chiar aşa de bătrân, cam de vârsta mea. O văzuse din întâmplare, din autobuz. A întrebat-o cine era? A pufăit pe nas, dar s-a auzit mai mult ca un chicot decât ca un sforăit. *Eu* aş fi întrebat? Am ridicat din umeri. El o întrebase „dacă era ceva", o întrebase de mai multe ori, dar întotdeauna se lăsa cu scandal. Se simţea urmărită. A spus că nu-i promisese nimic niciodată. M-am uitat la el, stătea cu ochii în podea. Aş fi vrut să îi spun ceva amabil, dar nu-mi venea nimic în minte, chiar dacă ştiam fiecare gând care i se zvârcolea pe sub creştetul tuns. Apoi s-a ridicat brusc şi mi-a mulţumit pentru bere, nu era nevoie să-l conduc.

Acum ieşea din nou în noapte să bată străzile, singur şi părăsit. Ştiam ce simte, dar uitasem cum este. Nu puteam decât să zâmbesc amintindu-mi de mine, de inima mea tânără şi însângerată, aşa cum eram atunci când stătusem la fereastră, urmărind-o pe Inès care mă părăsea, îndepărtându-se printre fulgii de zăpadă învolburaţi. Orgoliul meu rănit, care-mi lătra disperat în cap, în timp ce îi conduceam prin oraş pe pasagerii nocturni, ca o potaie râioasă şi flămândă care aleargă în cercuri, muşcându-şi propria coadă. Am zâmbit gândindu-mă la artistul instalator, dar nu era un zâmbet maliţios. M-am gândit prin ce trece el acum şi că, în realitate, cel mai rău dintre toate este faptul că îşi plânge singur de milă. Ironia sorţii a făcut să fie propria mea fiică cea care mi-a dat ocazia să mă reîntâlnesc cu propria-mi tinereţe. O văzusem stând în după-amiaza aceea în faţa cafenelei, o Rosa gânditoare, introspectivă, care stătea şi medita privind fântâna arteziană şi porumbeii, fără să ştie că o urmăresc. Aş fi putut să mă duc la ea, să bat în geam şi să-i fac cu mâna. Semăna cu Astrid

mai mult ca niciodată, cu părul ei castaniu şi des, cu pometii laţi şi ochii înguşti care vedeau totul fără să dezvăluie nimic. O Astrid tânără, atât de tânără, că nu mă întâlnise încă. O femeie tânără care de-abia ieşise din adolescenţă, singură pe lume. Poate că într-adevăr se ducea să se întâlnească cu un bărbat mai în vârstă, nu chiar aşa de în vârstă, doar mai bătrân decât ea, cam ca mine, aşa cum Astrid, în tinereţe, străbătuse oraşul cu paşi grăbiţi şi furişaţi, ca un agent secret în lumea adulţilor, ca să se întâlnească cu un bărbat însurat, grizonat şi cu mâini puternice. Poate că Rosa străbătuse la fel oraşul, după ce îşi luase rămas-bun de la prietena ei roşcată cu un zâmbet conspirativ, în drum spre un bărbat matur, cu obraji ridaţi şi cu privire calmă, sigură, care părea să o cuprindă din toate părţile, în care avea senzaţia că se poate scufunda, dispărând, lăsându-se purtată de ea către o destinaţie necunoscută.

Poate că Rosa străbătea oraşul cu aceeaşi fermitate pe care îmi închipui că o avea şi Astrid, atunci când mergea alături de regizorul grizonat pe coridoarele din Grand Hotel, în Stockholm, şi îl lăsa să deschidă uşa camerei anonime în care, peste puţin timp, fără ca nimeni s-o ştie, avea să se culce cu acest bărbat însurat între picioarele ei de copilă. Aceiaşi paşi siguri, de somnambul, care, la vremea sa, o purtaseră pe Inès pe străzile oraşului, de la un bărbat la altul. Paşi perfizi, plini de secrete, ducând către ceva necunoscut şi periculos. Poate că şi Rosa zâmbise, uimită de pofta neajutorată a acestui bărbat adult. Poate că deja ştia că nu este decât mica lui sfidare faţă de plictisul şi inerţia cotidiană, poate că râdea de el atunci când se agăţa de corpul ei tânăr cu pofta lui matură, gâfâitoare, în timp ce ea închidea ochii şi se pierdea în mâinile lui, în căderea liberă a unei clipe de orbire. Rosa, Astrid, Inès, poate că toate simţiseră aceeaşi nevoie de a dispărea din ochii acestor bărbaţi maturi

şi neajutoraţi, de a ceda şi a se pierde departe într-o singură mişcare, exact atunci când ei se aplecau deasupra corpurilor lor tinere pentru a le poseda. Acelaşi zâmbet plin de secrete când dispăreau prin uşa invizibilă din tapet, printre imaginile comice cu păsările colorate de la Grand Hotel. De fiecare dată când se sculau dintr-un alt pat străin, probabil că o făceau cu aceeaşi senzaţie de imponderabilitate, simţindu-se străine şi necunoscute, ca şi cum feţele lor ar fi fost nişte cochilii pictate, pe care sărmanii bărbaţi căsătoriţi le sfărâmaseră şi care se scurgeau printre mâinile lor pofticioase. De fiecare dată când părăseau un alt bărbat, străbăteau singure oraşul, seara, şi simţeau din nou aerul rece pe piele, ca şi cum acolo unde fusese chipul lor nu mai rămăsese decât o membrană subţire, poroasă. Nimeni nu ar mai fi îndrăznit să le spună cine sunt, când mergeau aşa, pe străzi, Inès, Astrid şi Rosa. Este aceeaşi tânără femeie care merge la fel în noapte, cu paşi grăbiţi şi ochii larg deschişi, astfel încât chipurile străine trec liber prin privirea lor, unul după altul, ca nişte reflexe fugare în torentul învolburat al întunericului. Chipuri necunoscute, cu priviri necunoscute, care i se deschid în faţă şi i se închid în spate, ca şi cum ar păşi fără încetare peste un prag fără să înainteze deloc. Ar vrea să meargă tot timpul în altă parte, dar nu ştie precis unde, ştie numai că fiecare cameră şi fiecare oraş are să fie o capcană. Aşa că merge mai departe, ca şi cum ar fi o scrisoare fără expeditor şi fără destinatar, o scrisoare către toţi şi către nimeni, care tot timpul este deschisă şi sigilată din nou, înainte ca cineva să poată citi ce este scris acolo.

6.

A doua zi după sosirea mea la New York, s-a făcut frig şi a început să bată vântul. Aerul era limpede printre clădirile cenuşii şi pătrate, care se decupau pe suprafaţa albastră şi uniformă a cerului, fiind la rândul lor decupate de umbrele clar conturate ale celorlalte clădiri şi de rezervoarele de apă de pe acoperişurile plate. După-amiaza am ieşit la plimbare pe străzile mărginaşe ale vechilor depozite dintre Greenwich Street şi Hudson. Nu era nimeni pe stradă, doar şirul nesfârşit al maşinilor de pe West Side Highway, de-a lungul fluviului. Faţadele industriale neîngrijite îmi aminteau de oraşele lui Edward Hopper. Câteva ore mai devreme, la Whitney Museum, stătusem în faţa unuia dintre tablourile sale cu femei singure. Femeia din tablou se află într-o cameră cu pereţi de culoare verde-deschis, este dezbrăcată. Stă pe marginea patului, cu palmele pe cearşaf, sprijinindu-se pe braţele întinse, lăsându-se uşor pe spate şi privind pe fereastră la rezervoarele de apă din lemn smolit, asemănătoare cu cele de pe acoperişul de deasupra mea, între numele cenuşii şi ruginii, aproape şterse, scrise cu litere de tipar pe zidurile coşcovite. Este blondă, încă tânără şi se uită pe fereastra deschisă în lumina palidă a soarelui care îi cade pe chipul la fel de palid, pe piept şi pe coapse. Chipul ei este lipsit de expresie, iar corpul este pictat fără nicio urmă de senzualitate,

aproape puțin stângaci, așa cum obișnuia să picteze Hopper, cu articulații un pic cam înțepenite, ceea ce nu face decât să accentueze imobilitatea tabloului, senzația unui nesfârșit moment de stază, complet imobil în scurgerea minutelor și a orelor. Se poate spune că privirea ei este absentă, dar în același timp absolut prezentă, odihnindu-se pe suprafața colțuroasă a clădirilor și pe acoperișurile conice de zinc ale rezervoarelor de apă sau poate într-un punct îndepărtat dintre ele, situat în afara tabloului, la capătul priveliștii care se deschide în fața ferestrei, unde o barieră invizibilă îi împiedică privirea calmă să răzbată mai departe. Se oprește acolo, iar ea rămâne așezată, nemișcată, suspendată într-o pauză în drumul ei prin ziua aceea în care nu se prevede nimic special, în care este singură, unde nu este nimic de spus sau, mai degrabă, unde nu se află nimeni cu care să poată vorbi. Poate că ascultă tonurile joase ale traficului din depărtare, poate că nu aude nici zgomotul înăbușit al mașinilor, nici claxoanele și nici strigătele răzlețe care probabil că ajung la urechile ei prin fereastra deschisă. Nu pare a fi nici deosebit de nefericită, nici invers, stă pur și simplu pe pat, în camera tăcută, de culoare verde-deschis, în tăcerea palidă, străvezie a tabloului, care este și tăcerea ei, tăcerea corpului și a gândurilor ei. Pare pierdută într-o reverie, ca și cum ar fi căzut în afara timpului, singură cu ea însăși, dar nu mai mult decât este normal și cu nimic ieșit din comun. Peste puțin timp se va ridica din pat, se va îmbrăca, va ieși pe stradă, la lumina zilei, în oraș și mai departe, în viață, dar nu încă, nu chiar acum. Mai rămâne așezată încă puțin și își lasă gândurile libere, să evadeze și să ajungă până acolo unde nu mai pot fi gândite. Nu pentru că lumea ar fi vidă. Lumea este plină de case și lucruri, iar vidul este doar distanța arbitrară, dar în același timp necesară,

dintre case și lucruri. Ceea ce este special într-o asemenea oprire din drumul ei prin zi nu este vidul. Ceea ce o face să rămână așezată, ceea ce mă face pe mine să rămân nemișcat în fața ei nu provine din vidul pauzei, după cum nici pereții de culoare verde-deschis nu sunt goi și nici cerul din fereastră, de deasupra acoperișurilor. Doar știm că cerul și pereții sunt acolo, sunt pur și simplu acolo. Ceea ce, pentru un moment, ne face să ne ținem răsuflarea, ea în patul ei, eu într-o sală din Whitney Museum, este mai degrabă observația absolut banală, care se insinuează ușor, dar numai în pauze, că lucrurile, și casele, și corpurile, și lumina, și umbrele arată așa cum arată. Că lumea este ceea ce este prezent, în orice moment, în orice loc. Nimic altceva.

M-am plimbat pe trotuarul larg, de-a lungul fluviului Hudson, îndreptându-mă către World Trade Center. Oamenii care făceau jogging în echipament de sport mă depășeau la intervale regulate sau îmi ieșeau în întâmpinare, gâfâind și rumeni în obraji. La stânga, șuvoiul de mașini curgea către mine, spre Holland Tunnel, un șuvoi interminabil de metal lustruit, ca o reflecție zgomotoasă, mișcătoare a fluviului de la dreapta mea, albastru-cenușiu și atât de liniștit și de larg în acest loc. De cealaltă parte a fluviului, puteam zări ceasul Colgate, un cadran uriaș, de culoare albă, care părea să plutească pe apă, destul de mic de la distanță, aproape cât cadranul unui ceas de mână. Ceasul era aproape patru, deci era zece noaptea în Copenhaga și nouă în Portugalia. Nu știam dacă, în momentul acela, Astrid ajunsese la Porto și stătea în camera ei de la Infante de Sagres sau se plimba pe sub podul de oțel, de-a lungul râului întunecat, pe Cais da Ribeira, în timp ce eu îmi continuam drumul pe Chambers Street și coteam spre West Broadway, înapoi către SoHo. Conform extra-

sului de cont de la bancă, a plătit hotelul a doua zi, cu Mastercard-ul, apoi a plecat mai departe spre sud. Nu era stilul ei să tragă la hotelurile cele mai scumpe din oraş, dar acolo ne cazaserăm împreună, cu şapte ani în urmă. Poate că din cauza asta trăsese acolo, poate că condusese de la Santiago de Compostela până la Porto fără oprire şi simţea nevoia să doarmă confortabil. Extrasul de cont nu mă ajuta numai să-i reconstitui mişcările, îl foloseam şi pentru a-mi aminti ce anume făceam eu în acelaşi timp, adăugând sau scăzând mereu diferenţa de cinci ore. Ne mişcam în direcţii opuse, fiecare în propriul său fus orar, fiecare pe continentul său, amândoi departe de oraşul în care fuseserăm împreună. Mai târziu în acea după-amiază, stăteam în cinematograful aflat la intersecţia dintre West Houston şi Mercer Street; dintr-un motiv sau altul, încă mai am biletul. Nu am urmărit filmul, dar îmi făcea bine să stau pe întuneric şi să văd chipurile şi locurile care se derulau pe ecran. În timpul filmului, nu trebuia să bat străzile, agitat, fără să ştiu ce să fac cu mine însumi. Cât eu stăteam în întunericul din cinema, probabil că ea stătea în patul ei de cinci stele şi privea prin fereastra deschisă coroanele copacilor de pe Felipa de Lencastre. Nu îmi mai amintesc dacă erau platani sau smochini. Îmi închipui că a făcut o baie înainte de a ieşi să mănânce, a ieşit din baie, în halatul hotelului, cu un prosop pe cap, înfăşurat ca un turban în jurul părului ud. A deschis fereastra, şi-a aprins o ţigară şi s-a aşezat pe marginea patului în faţa priveliştii care se deschidea spre piaţă, moartă de oboseală. A ascultat maşinile invizibile şi vocile oamenilor invizibili din piaţă, în timp ce privirea ei s-a cufundat în întuneric, în frunzele de culoare verde-închis, uscate, din coroanele copacilor din faţa ferestrei, uşor luminate de jos, de felinarele de pe stradă. A rămas aşa o bucată de vreme, poate

cu braţele întinse în spate şi palmele odihnindu-se pe cuvertura de pe pat, în timp ce ţigara ardea mocnit între buzele ei. Poate. Este doar ceva ce îmi imaginez, dar poate că ea ştia că voi încerca să mi-o imaginez în acele locuri pe care le văzuserăm cândva împreună. Poate că nu doar din comoditate, ci deliberat îşi folosise tot timpul Mastercard-ul, în loc să scoată bani din bancă, în drum spre Lisabona. Poate că intenţia ei nu a fost numai să-mi atragă atenţia că alesese aceeaşi rută pe care o urmaserăm împreună cu şapte ani în urmă. Poate că voia şi să mă facă să văd din nou locurile acelea şi să mi-o închipui singură în locurile pe care le vizitaserăm împreună. Ca şi cum s-ar fi întâmplat ceva special în călătoria aceea, ceva decisiv. Ca şi cum între timp, fără să ne dăm seama, depăşiserăm un punct decisiv.

Plouase tot drumul până la Santiago de Compostela. Am o fotografie cu Astrid stând în piaţa din faţa catedralei, cu faţa ridicată către stropii de ploaie. Goticul dantelat al faţadei de granit pare să se dizolve în ploaia măruntă, pâlpâind ca o halucinaţie distorsionată în lumina albă, iar în amintirea mea este ca şi cum croiala faţadei şi trăsăturile chipului ei s-ar atinge prin ploaie. I-am pus pantofii uzi pe reşoul din camera de hotel şi i-am încălzit picioarele reci în mâinile mele, până când a adormit. A doua zi am traversat Rio Minho pe un mic bac care aducea mai degrabă cu o plută şi ne-am continuat drumul către sud, printre munţii pustii. Conduceam distanţe lungi fără să ne spunem nimic. Uneori îmi arăta ceva pe geam, zărise vreun vultur pe cer sau vreo casă îndepărtată, de culoare albastru deschis, aproape de aceeaşi culoare cu cerul. Din când în când, unul din noi dădea drumul la radio şi butona înainte şi înapoi, căutând canalele, dar semnalul era atât de slab acolo din cauza munţilor, iar muzica se stingea mereu

într-un pârâit. În munți aproape că nu exista trafic. Eram departe de tot. Acasă nu obişnuiam să petrecem atât de mult timp împreună. Ne despărțeam dimineața şi ne revedeam seara, iar când eram împreună, copiii erau de obicei şi ei prin preajmă. Era o senzație neobişnuită, să stăm nemişcați unul lângă altul, ore în şir, în timp ce munții se deschideau şi se închideau în fața noastră, în ritm cu drumul şerpuitor. Acasă aveam tot timpul ceva de făcut, fie că era ceva banal sau ceva amuzant, aici, în maşină, nu aveam nimic de făcut, doar să ne continuăm drumul, mai departe, spre următorul oraş. În timp ce conduceam prin Trás-os-Montes, m-am gândit din nou la cât de repede se scurseseră anii de la iarna aceea de când ea se mutase la mine în apartament, întrerupându-mi solitudinea. Anii erau ca un tren de noapte, alergau atât de repede încât ferestrele luminate se contopeau în viteză şi nu mai puteai vedea nimic. M-am gândit la cât de mult timp acordasem aceloraşi lucruri, zi de zi, în timp ce lunile treceau, copiii creşteau, iar noi vorbeam despre tot ce se întâmplase. Seara, când totul era gata, iar în apartament se făcea liniște, iar noi stăteam întinşi unul lângă altul, uneori ne simțeam de parcă ne-am fi întâlnit din nou după multă vreme, chiar dacă eram împreună tot timpul. Uşor şovăitori, uneori bâjbâind, ca atunci când te revezi cu cineva după ceva vreme şi trebuie să testezi puțin terenul înainte să intri în vorbă. Fusese oare fericită? La fel ca şi mine, avusese probabil prea multe pe cap pentru a-şi pune această întrebare, având grijă fericită de tot, mai puțin de ea însăşi. Ca şi mine, fusese prinsă în munca ei, ca şi mine, se lăsase învârtită de caruselul vieții ei de familie, împrejurimile se topiseră într-un roi de sunete şi culori.

În Trás-os-Montes distanța dintre sate începuse să crească, iar pauzele în care niciunul din noi nu

spunea nimic deveneau tot mai lungi, până când Astrid se uita la mine cu ochii ei înguşti şi zâmbea, ca şi cum totul era aşa cum fusese dintotdeauna. Îmi amintesc că am tras pe dreapta într-un loc unde drumul desena o curbă în arcul munților acoperiți de iarbă, pentru că îi venea să facă pipi. Eu am rămas în maşină, în timp ce ea a dispărut printre stâncile proeminente acoperite cu muşchi, printre firele de iarbă uscată şi tufişurile zbârlite cu frunze veşnic verzi. A dispărut din raza mea vizuală când s-a aşezat pe vine, ca şi cum ar fi fost absorbită de peisajul golaş, cu vegetația sa cioturoasă, săracă, de culoare maronie, verde-cenuşie sau ruginie sub cerul palid. Era o tăcere de mormânt. Se auzeau doar sunetul bancheței care scârțâia uşor sub mine, vântul printre firele de iarbă şi sunetul îndepărtat, şopotit al locului în care dispăruse. Poate că nu avea nicio importanță faptul că nu ştiam ce să-i spun. Cuvintele nu fuseseră niciodată liantul dintre noi. Fuseseră doar sunetul istoriei noastre când vorbeam despre una sau despre alta, de-a lungul anilor. Nu avuseserăm nevoie de multe cuvinte, părea că ne înțelegem şi fără ele. O privire, un gest, un oftat sau un zâmbet erau de ajuns. Istoria se depăna de la sine. Dar, la un moment dat, probabil că o pierdusem din vedere, chiar dacă ea era acolo tot timpul. Pentru că era acolo tot timpul şi pentru că era atât de aproape. Ca atunci când mă săruta, iar chipul ei se lărgea, iar eu nu mai puteam să-i cuprind cu privirea suprafața şi proporțiile, nu mai puteam vedea decât pielea ei voalată şi ochii enormi. Nu o mai văzusem de multă vreme. Aşa mă gândeam când, jumătate de minut mai târziu, a reapărut în peisaj, ca şi cum ar fi răsărit din neant, şi s-a îndreptat spre maşină prin iarba uscată. A închis ochii, ferindu-se de soare în timp ce s-a uitat în jos, la valea umbroasă, învăluită într-o ceață subțire, străvezie.

Umbra ei şerpuia lungă şi dezarticulată printre firele de iarbă scânteietoare în timp ce mergea, ca şi cum ar fi avut o viaţă proprie, paralelă cu a ei. Călătoria aceasta era o întrerupere a poveştii, nu o continuare, iar noi ne mişcam prin această pauză, printre munţii golaşi şi uniformi, fără să avem la îndemână povestea care să ne spună încotro să ne îndreptăm. Aşa mă gândeam eu când ea s-a întors la maşină, după ce a mai aruncat o ultimă privire în jur, singură încă o clipă în peisajul neclintit. Din cauza asta nu ştiam ce să spun.

Când m-am întors de la New York a doua oară în anul acela şi îmi aşteptam bagajul lângă banda rulantă, printre ceilalţi pasageri, am zărit-o în spatele peretelui de sticlă al sălii de aşteptare. Nu mă văzuse încă. Stătea între ceilalţi oameni care aşteptau şi ei, cu gâtul întins, cu braţele încrucişate, învârtind pe degete cheile de la maşină, de parcă ar fi fost boabele unui rozariu, uşor nerăbdătoare, uşor neliniştită, ca şi cum, o clipă, nu ar fi fost sigură că fusesem în acel avion. Pentru câteva secunde am continuat să fiu doar un pasager între alţi pasageri care aşteptau să le apară bagajele pe banda rulantă. Apoi a zâmbit şi mi-a făcut cu mâna, iar eu i-am făcut cu mâna la rândul meu, de la un moment la altul devenisem din nou soţul ei, al ei dintre toţi bărbaţii din lume. În secundele în care stătuse acolo, iscodind prin peretele de sticlă, fără să ştie că o privesc, continuase să fie femeia pe care o părăsisem. În secunda următoare, când figura ei lipsită de expresie s-a adunat într-un zâmbet, a devenit femeia la care mă întorsesem, pentru a ne continua împreună viaţa de acolo de unde rămăseserăm, de unde o lăsasem. Cu câteva săptămâni în urmă, la mijlocul lui septembrie, mă aflam din nou în avion, în drum spre New York. Stăteam şi mă uitam afară, la cerul gol, deasupra norilor şi mă gândeam

că de obicei la ce or face Astrid şi copiii. Probabil că terminaseră de mâncat, Rosa tocmai aşeza farfuriile în maşina de spălat, Simon stătea în sufragerie cu totul absorbit de vreun bârlog cu opiu din Shanghai, cu dragoni roşii pe pereţi, în care Tintin tocmai îşi făcea apariţia, ieşind dintr-un vas chinezesc de mărimea unui om. Mai târziu, Astrid avea să le citească cu voce tare încă un capitol din *Huckleberry Finn*, poate unul dintre capitolele care relatează despre nopţile petrecute pe marele fluviu, despre luminile pâlpâitoare de pe ţărm şi vocile care se rostogolesc pe apă, până la urechile lui Huck şi Jim, care stau pe pluta de buşteni şi fumează o pipă, plutind purtaţi de curent. Avea să-i sărute de noapte bună, să stingă lumina din camera lor şi să se aşeze în faţa televizorului, urmărind frânturi disparate din tot ce se întâmpla în acel moment, în alte locuri şi, dacă nu a tras draperiile, ar putea să se vadă într-una dintre ferestre, departe în întuneric, o siluetă voalată, nedesluşită şi transparentă pe canapea, propriul ei chip – doar o pată galbenă în strălucirea veiozei, cu nişte umbre negre acolo unde se aflau ochii. Poate că-şi aprinsese o ţigară şi privea prin rotocoalele albastre-cenuşii ale fumului, undeva în spatele combinaţiilor instabile de culori sintetice ale ecranului, în întuneric, în spatele propriei ei reflecţii, fără să aibă habar de motanul care în acel moment se ridica şi se întindea în fâşiile de soare de pe podea, sub o fereastră din East Village, înainte să o ia la fugă pe coridor, unde o femeie înaltă şi tânără, de vreo de treizeci şi ceva de ani, tocmai îşi făcea intrarea cu o pungă de hârtie maronie în braţe, plină cu d-ale gurii şi, cu motanul care i se împiedica printre picioare, străbătea apartamentul, apăsa pe butonul robotului telefonic şi-mi asculta vocea care îi spunea că o să aterizez în seara aceea, puţin după ora unsprezece.

În primăvară petrecusem o lună şi jumătate în New York, lucrând la o colecţie de eseuri despre pictorii americani din perioada postbelică. Locuiam în Brooklyn Heights, la unul dintre cunoscuţii tatei, un chirurg cardiolog libanez, a cărui soţie murise cu un an în urmă. Îşi petrecea cea mai mare parte a timpului la spital sau la o prietenă din Long Island, aşa că se putea spune că aveam toată casa la dispoziţie. Când nu stăteam în cameră, urmărind veveriţele cenuşii din copacii aflaţi în faţa caselor sumbre şi aristocratice, luam trenul din Clark Street spre Manhattan, pentru a-mi petrece dimineaţa în arhivele muzeelor sau ale bibliotecilor universităţii. Erau zile liniştite şi monotone, iar eu eram fericit în solitudinea mea, cu totul absorbit de cartea care, încet dar sigur, începuse să prindă formă. Bineînţeles că mi se făcea dor de Astrid şi de copii când stăteam şi mâncam pizza de unul singur, seara, între panourile înalte de stejar care placau pereţii sufrageriei opulente a chirurgului cardiolog, dar nu atât de tare pe cât mă aşteptasem. Pictorii şcolii newyorkeze mă absorbeau cu totul, alungându-i pe Astrid, Simon şi Rosa din câmpul meu vizual. Între noi se afla un ocean întreg, iar în absenţa lor, ideile curgeau şi se aşezau în ordine, una în continuarea celeilalte, într-una şi aceeaşi mişcare netulburată, neîntreruptă, aşa cum fac ideile când te apuci de scris la momentul potrivit. Prietenul meu, custodele de muzeu, îmi dăduse mai multe numere de telefon ale unor persoane pe care, credea el, mi-ar prinde bine să le cunosc, printre care un negustor de artă care îi cunoscuse atât pe Rothko, cât şi pe Pollock, un foarte cunoscut critic de artă şi o tânără pictoriţă daneză care se mutase la New York după ce terminase academia. Foarte talentată, mi-a spus el, zâmbind uşor, cu o privire vicleană în spatele ochelarilor lui cu rame de oţel. Dar nu aveam chef

să-i contactez nici pe negustorul de artă, nici pe critic, fie din cauza obişnuitei mele timidităţi şi de teamă să nu par prea insistent, fie pentru că mă simţeam foarte în largul meu urmărindu-mi propriile idei, iar interpretările sau punctele de vedere ale altora mai mult m-ar fi încurcat. Cât despre tânăra şi talentata pictoriţă, recomandarea lui vicleană nu-mi lăsase decât vaga impresie că încercase să mă ademenească pe un teren alunecos cu vreuna din fostele lui cuceriri de la academie, vreuna dintre căprioarele lui ambiţioase şi bine echipate, împestriţate decorativ cu pete de vopsea, cu care el obişnuia să se tăvălească pe la spatele nevestei. Ca şi cum ar fi vrut să mă pună la încercare, sperând să dovedească faptul că nu sunt cu nimic mai breaz decât el. La urma urmei, zburasem peste Atlantic pentru a scrie despre pictura americană, nu despre cea daneză şi, în plus, venisem acolo în primul rând pentru a scrie, aşa că nu vedeam niciun motiv pentru a mă distrage din viaţa mea confortabilă, de pustnic, din Brooklyn Heights.

Într-o după-amiază, stăteam în grădina cu sculpturi din spatele Museum of Modern Art şi fumam, meditând la reflecţiile mişcătoare ale norilor şi ale zgârie-norilor în bazinele ornamentale. Petrecusem câteva ore bune vizitând colecţiile muzeului, condus prin depozit de către un asistent care se ţinuse la o distanţă respectuoasă şi mă urmărise în timp ce îmi scriam notiţele despre unele dintre tablourile la care aveam să fac referire în cartea mea. În timp ce stăteam şi mă uitam la lume, ascultând frânturi din conversaţiile lor, m-am întrebat ce anume era, la urma urmei, atât de important de spus despre pictorii Şcolii newyorkeze la atâţia ani după ce pictura lor pură fusese înlocuită, pe rând, de pop art, minimalism şi artă conceptuală în toate aspectele posibile. Nu era oare o notă naivă şi anacronic romantică în patosul

lor, în concepția lor existențialistă despre intensitatea tușelor de culoare și în expresia strict personală? Oare lumea nu devenise între timp prea conștientă de sine și ironică? Mai avea oare rost să te îngrijești de individualul și autenticul care nu pot fi reduse sau preschimbate, într-o lume în care toți conduc aceleași mașini japoneze și se joacă amuzați și fără nici un angajament cu măștile culturale ale identității, de parcă tot timpul anului ar fi carnaval? Nu mi-era greu să găsesc motive pentru a râde de solemnitatea puritană a pictorilor americani din anii patruzeci și cincizeci, pe vremea aceea lumea asculta Charlie Parker cu aceeași seriozitate cu care ar fi ascultat Stockhausen și se plimbau țanțoși pe Greenwich Village în pulovere negre pe gât, cu o ediție ieftină și jerpelită a operelor lui Camus sau Sartre, care ieșea din buzunarul de la spate al pantalonilor. Dar am continuat să mă întorc la tablourile lor, obosit de grimasele ironice sau de teoretizarea sterilă a artei mai recente. În timp ce conservele de supă anonime și false ale lui Andy Warhol păreau să se fi demodat deja înainte de expirarea termenului de garanție, pânzele lui Jackson Pollock, Mark Rothko, Franz Kline și Clyfford Still rămâneau aceleași. Erau aceleași suprafețe ermetice de pictură, care se desfășurau ca o mediere între mână și privire, fără intervenția limbajului sau a vreunei alte interpretări, o prezență pură și autonomă a culorilor și contururilor. Aceste pânze erau ceea ce erau, cu o integritate care încă mă mai emoționa. Nu trebuia să știi nimic pentru a le privi, puteau fi expuse oriunde fiindcă nu aveau nevoie de instituția artei sau de vreo tradiție care să le servească drept fundal pentru vreun joc ironic sau teoretic despre sens și lipsă de sens. Îmi plăcea la nebunie să le privesc. Când mă așezam în fața lor, simțeam că prezența lor absolută, lipsită de referințe îmi reclama

prezența, o concentrare fără gânduri, poposind în centrul de greutate al privirii, aici și acum.

Mă simțeam bine să stau așa, leneș și apatic, la adăpostul grădinii cu fântână arteziană și voci înăbușite, printre clădirile enorme și intersecțiile fără răgaz, pline de zumzet ale străzilor. Aveam chef să aștept cât mai mult posibil înainte de a mă lăsa absorbit de traficul de afară, dar poate că, pentru prima oară după atâtea zile, aveam chef și să fiu înconjurat de oameni, fără să fiu nevoit să mă mișc tot timpul. Îmi făcea bine să stau așa, un străin printre străinii care stăteau și se odihneau printre zgârie-nori, ieșind pentru un sfert sau o jumătate de oră din starea de vigilență. Era aproape o ușurare să stau așa, să las garda jos, să mă relaxez cu ochii închiși în mijlocul Manhattan-ului. La un moment dat, când am deschis ochii, după ce moțăisem puțin, am zărit o femeie care se așezase vis-à-vis, de cealaltă parte a bazinului. Să tot fi avut vreo douăzeci și cinci, treizeci de ani, avea părul scurt, de culoare deschisă, pieptănat cu cărare, și era îmbrăcată într-un costum negru care, împreună cu ochelarii de soare întunecați, făceau ca tenul ei și triunghiul de piele dezgolită de croiala taiorului să pară și mai palide decât erau. Strict vorbind, nu avea nevoie de ochelarii de soare, întrucât soarele nu ajungea în abisul dintre clădirile înalte, iar ochelarii întunecați îi îngreunau lectura cărții pe care o ținea în față, fără să se miște, picior peste picior. Palidă și interesantă, mi-am spus în sinea mea, și nu m-am putut abține să nu o privesc, mai ales după ce am reușit să descifrez literele de pe coperta cărții. Era *Căderea Regilor* de Johannes V. Jensen, în daneză. Nu o mai citisem din școală, iar singurul lucru pe care mi-l aminteam clar era scena în care un cal este ucis în mijlocul unui câmp acoperit de zăpadă, iar autorul descrie cu o precizie grafică cum măruntaiele roșii,

violete şi maronii şerpuiesc prin zăpadă. În timp ce o priveam, în mintea mea s-a realizat o conexiune ciudată, frumoasă şi în acelaşi timp crudă între sobrietatea imaginii şi eleganţa ei discretă, androgină. Am zâmbit în sinea mea, dar am continuat să mă joc cu gândul că poate este vorba de una din acele coincidenţe absurde despre care auzi tot timpul şi că tânăra elegantă ar putea fi una şi aceeaşi persoană cu pictoriţa talentată, al cărei nume şi număr de telefon îmi fuseseră date de către custodele de muzeu, împreună cu nişte ocheade viclene. În acest caz, viclenia lui ar fi fost justificată, ţinând cont de cât de nestăpânit o devoram din priviri. Ruşinat, m-am cufundat în notiţele mele despre Jackson Pollock şi Barnett Newman şi am adăugat o serie de comentarii suplimentare cu o seriozitate neclintită, iar când mi-am ridicat din nou privirea, pe locul pe care stătuse frumoasa cititoare se afla un evreu hasid care fuma trabuc.

În tren, la întoarcerea în Brooklyn, am uitat de ea, absorbit de grupul de feţe nemişcate, obosite, care îşi evitau sistematic privirile în compartimentul plin, fiecare în drum spre destinaţia sa, iar dacă se întâmpla să surprind din greşeală privirea cuiva, îmi îndreptam imediat ochii spre un punct fictiv, afară, pe geam, la goana pereţilor cenuşii ai tunelului. Mi-am reamintit de ea abia când mi-am transcris însemnările pe curat şi am privit veveriţele cenuşii din copacii din faţa casei chirurgului cardiolog libanez. Se mişcau cu aceleaşi salturi ondulate, precum curbele verzi de pe un ecran care înregistrează bătăile inimii. Imaginea frumoasei necunoscute mi-a apărut clar, chipul ei cu trăsături regulate, pe care ochelarii de soare îl făceau să fie şi mai lipsit de expresie şi nemişcat, pielea ei dezgolită în decolteul, altminteri decent, al taiorului. Oricât de naiv şi de puţin probabil ar fi părut, nu puteam scăpa de gândul că stătusem lângă

talentata prietenă a custodelui de muzeu, în acea după-amiază, în grădina cu sculpturi. Ca şi cum în acest oraş, mai mult decât în altele, ar fi fost din cale afară de neobişnuit să întâlneşti o femeie tânără care să înţeleagă limba daneză, de exemplu, pentru că este de origine daneză. Mă enerva că îmi pierdusem vremea inutil cu un capriciu futil şi mi-am spus că este doar una din acele prostii care îţi intră în cap în cursul zilei. Probabil că o remarcasem pentru că eram singur într-un oraş străin. Să fi fost oare mai mult de atât? M-am uitat la ceas, era şase. Acasă era miezul nopţii, probabil că Astrid se dusese deja la culcare. Poate că stătea întinsă şi se gândea ce fac eu, poate că adormise deja. Lipsa noastră de sincronizare m-a făcut să devin brusc melancolic, ca şi cum nu am fi fost despărţiţi doar de ocean şi de fusul orar. Nu o înşelasem niciodată şi deşi mai cochetasem uneori cu gândul, când vreo femeie tânără şi frumoasă mă privise cu ochi îmbietori, nu fuseseră decât fantezii nedesluşite şi trecătoare. Gândul de a mă da la o femeie străină mi se părea umilitor. Era cazul să stau aşa, cu pălăria sau cu sula-n mână, în căutarea unei aventuri? În plus, nu aş fi în stare să mă descurc cu perdeaua de fum a manevrelor de evitare, a minciunilor sfruntate şi a reticenţelor strategice de care aş fi fost nevoit să mă înconjor pentru a mă putea întâlni pe ascuns cu prinţesa aventurii mele. Dar problemele practice ale infidelităţii nu erau singurele care mă îngrozeau. Dacă aş fi înşelat-o şi aş fi minţit-o pe Astrid, dacă ar fi existat ceva în viaţa mea ce ea n-ar fi trebuit să ştie, nu ar fi însemnat numai că o minimizez pe ea, ci m-aş fi minimizat şi pe mine însumi până la statutul de gnom nenorocit şi calculat. Aşa gândeam eu când mă lăsam furat de picioarele ravisante sau ochii visători ai vreunei femei, în rare ocazii, dar puteau să treacă şi luni întregi fără nicio

abatere. Când Astrid mă tachina, atrăgându-mi atenția că vreo femeie se uită cu interes la mine, de obicei nici nu remarcam. Nici măcar nu o credeam întru totul, iar faptul că trebuia să-mi atragă atenția asupra succesului meu neașteptat la femei mi se părea a fi un semn bun. Când se întâmpla să-mi spună ceva de genul acesta, probabil că nici prin minte nu-i trecea să fie geloasă, iar asta pentru că, desigur, nu avea de ce.

Poate că nu eram fericit? În timp ce stăteam și urmăream veveriţele cenușii și nervoase care se zbenguiau prin frunzișul copacilor din Orange Street, mi-a venit în minte după-amiaza petrecută la Paris, cu câțiva ani în urmă, când Inès îmi pusese aceeași întrebare. Cuvântul sunase atât de nepotrivit și, în același timp, inchizitorial, „fericit", ca și cum, din momentul în care fusese pronunțat sub forma unei întrebări, includea deja o acuzație tacită, pentru că stăteam acolo, la cafenea în Place de l'Alma și nu străluceam de fericire, extatic, ca un porc de Crăciun. Era genul acela de întrebare pe care o pui atunci când ești tânăr, pentru că atunci nu ai decât cuvintele în sprijinul tău, toate acele cuvinte cu care te-ai conjurat pe tine și lumea, pentru că nu ai ajuns încă să o modelezi și pentru că ea nu și-a lăsat încă amprentele pe mutra ta strălucitoare și plină de speranțe. Dacă Inès putuse să pună o asemenea întrebare, aceasta se datora probabil faptului că ea uitase să-și ia rămas-bun de la tinerețe și nu reușise să se obișnuiască cu ideea. Anii trecuseră pentru ea așa cum trecuseră și pentru mine, dar ea se agăța încă de fantezia că toate posibilitățile continuă să fie deschise, chiar și cele pe care le respinsese. Dacă într-adevăr a crezut, așa cum a părut pentru o clipă, că mă poate face să-mi uit soția și copiii și că o să mă arunc în brațele ei doar pentru că se ivise, întâmplător, din neant, într-o după-amiază în Palais de Tokyo,

înseamnă că nu a învățat nimic. Sesizasem pustiul din spatele poveștii ei laconice despre viața ei pariziană improvizată și fără obligații, liberă ca pasărea cerului și perfid de singură. Ca și mai înainte, continua să-și asume răspunderea doar pentru propriul și frumosul ei fund, iar capriciile cele mai trecătoare ale firii ei umbreau, așa cum făcuseră dintotdeauna, întâmplările din exterior, din lumea mare din spatele obloanelor ei trase. Era la fel de intensă și plină de vibrații ca odinioară, dar intensitatea căpătase o nuanță ceva mai manierată. Încă mai susținea înverșunată ideea „vieții în prezent", dar se împotmolise. Se agățase de prețioasa ei libertate ca un negustoraș care în fiecare seară își citește registrul de casă uzat. Cu vremea o să se transforme într-una din acele adepte cărunte ale marilor iubirii pasionale, care stau toată ziua pe o bancă, la umbră, cu pălărie de paie în cap și haina de vară încheiată până la gât și urmăresc cuplurile de tineri și le invidiază pentru ignoranța lor amorezată.

Știam că o nedreptățesc. Oare nu spusese că ar fi vrut să aibă un copil? Poate că pur și simplu nu avusese noroc? De ce oare nu puteam accepta că scăpasem nevătămat din cea mai dureroasă înfrângere a tinereții mele, în timp ce ea regreta, acum când era prea târziu, că dăduse cu piciorul poveștii noastre? Mai avea oare vreo veche nemulțumire? Oare nu ar fi fost ironic să iasă la iveală că de fapt ea era cea care suferise cel mai mult? Îmi fusese teamă ca nu cumva vechile mele sentimente față de Inès să fi intrat doar în hibernare în momentul în care mi-am îndreptat speranțele către chipul nou și necunoscut al lui Astrid? Oricum, nu mai avea nicio importanță acum. Singurul lucru care îmi rămăsese din întâlnirea cu Inès era întrebarea simplă, dar în același timp atotcuprinzătoare pe care mi-o pusese în cafeneaua din Place de l'Alma. Nu amintirea lui Inès m-a făcut

să mă gândesc la întrebarea aceea, era ceva mult mai rău. Era imaginea unei blonde complet necunoscute, în costum negru, cu care nu schimbasem nici măcar o vorbă şi pe care o văzusem, în total, mai puţin de un minut. Arăta ca unul dintre acele modele nonşalante din revistele franţuzeşti de modă ale lui Astrid sau poate că era una din acele formidabile tinere de la Ikast, cu picioarele pe pământ, iar *Căderea Regilor* nu era decât un accesoriu asortat cu ochelarii ei de soare foarte cinematografici şi misterioşi. M-am simţit ca un caraghios, aşa cum mă holbam la veveriţele inocente şi jucăuşe, un caraghios în proprii mei ochi. *Era posibil să nu fi fost fericit?* Era posibil, da. Trecuse multă vreme de când nu mă mai gândisem la întrebarea aceasta, iar acum eram oricum singur. Nu puteam să întind mâna după Astrid şi să verific. Dar dacă nu eram fericit, cum eram atunci? În orice caz, nu opusul. Poate nici fericit, nici nefericit. Acesta era secretul din spatele iritării mele exagerate, produse de naivitatea întrebării? Faptul că eu nu eram nici rece, nici cald, doar călduţ şi de aceea, în loc de răspunsuri, din gura mea ţâşneau doar întrebări? Oare îmi amintise Inès, în acea după-amiază, în Paris, de ceva ce aş fi preferat să uit sau de ceva ce de fapt uitasem?

Nu îmi amintise atât de iubirea mea nefericită, de demult, cât mai degrabă de felul în care o iubisem, sălbatic şi flămând, fără rezervă, complet vulnerabil şi fără apărare. După aceea am încercat să mă conving că partea cu Inès nu s-ar fi putut termina decât aşa, rău, şi că nu aş fi putut să-i reproşez că se protejase împotriva pasiunii mele brutale. Nimeni nu ar fi rezistat să fie iubit în felul acela, iar dacă mi-ar fi permis, mai mult ca sigur că aş fi iubit-o până aş fi făcut-o bucăţi-bucăţele. Fusese o iubire imatură şi egoistă, îmi spuneam. Nu o iubisem pe Inès, ci iubisem propria mea imagine de îndrăgostit de ea, o

icoană poleită cu aur care strălucea misterios în visele mele cu ochii deschişi. Nimeni nu putea fi atât de minunat, într-un mod atât de misterios şi absolut. Adoraţia mea fanatică era aproape ofensatoare, pentru că ea nu ar fi avut niciodată şansa să fie la înălţimea imaginii mele exagerate despre ea. Şi bineînţeles că ştiuse asta, din acest motiv alesese să grăbească momentul în care avea să mă dezamăgească. Dar atunci de ce mă luase de mână la cafeneaua din Place de l'Alma? De ce mă abordase într-un fel atât de transparent când mi-am făcut din nou apariţia, ca picat din cer, la şapte ani după ce mă părăsise şi îşi văzuse de drum prin zăpadă? Pentru că nu era chiar aşa de minunat să fii liber şi fără obligaţii într-o garsonieră cu chicinetă din Belleville? Poate nu numai din cauza asta. Poate că mă abordase fără gânduri ascunse, doar ca să atingă, o clipă, amintirea unui vis care fusese prea frumos pentru a fi uitat. Era evident că pasiunea mea tinerească fusese doar un foc de paie şi că ea nu fusese niciodată ceea ce aş fi vrut eu să fie. Dar păstrase imaginea aceea de nălucă amăgitoare, o imagine naivă şi ştearsă, pe care eu o inventasem şi de care ea nu reuşise să se despartă. Poate că fanteziile mele în legătură cu Inès erau similare picturilor de altar din Renaşterea timpurie, cu viziunile caste ale lui Giotto sau Cimabue despre Sfânta Fecioară, cu ochi puri şi lipsiţi de apărare şi obraji albi ca de fildeş, care atârnă în galeriile Uffizi, la Louvre sau în Metropolitan Museum ca nişte relicve din vremuri uitate. Prinţii plini de cruzime ai oraşelor italiene muriseră, victimele lor şi moştenirile furate pieriseră şi ele, suferinţele fuseseră uitate, iar maşinaţiile puterii, justificate şi exilate în arhive. Rămăseseră doar visele, halucinaţiile imponderabile ale vieţii aceleia mizerabile şi sângeroase, pictate cu penelul şi păstrate ca un salut din partea morţilor către o posteritate necunoscută. Poate nu atât o rugăciune întru veşnică

pomenire, cât amintirea unor mişcări profunde care se smulseseră din carnea demult făcută pulbere a morților. Amintirea unei priviri care imploră, care pictase lumea mai frumoasă decât era, pur şi simplu pentru a putea să o îndure. Fanteziile mele infatuate despre Inès erau foarte departe de adevărul persoanei care era ea. Dar poate că erau foarte aproape de adevărul persoanei care ar fi vrut ea să fie.

Devenisem cel care eram abia după ce o întâlnisem pe Astrid. Tatăl şi soțul matur şi responsabil pe care ea îl mai tachina din când în când în legătură cu alte femei care îl râvneau pe la spate. Treptat, pe măsură ce treceau anii, nici n-am mai avut chef să fiu altcineva. Nu mai simțeam acea distanță între cel care eram la exterior şi cel care eram în interior, care mă făcuse să fiu atât de melancolic după perioada autoexilării mele în casa dărăpănată şi reîntoarcerea la tinerețea mea de suburbie, în care mama venea şi pleca odată cu rolurile şi iubiții ei schimbători. Acest abis dintre interiorul meu şi lumea de afară, pe care crezusem că îl pot anihila cu sentimentele mele față de Inès, se căscase şi mai mult în momentul în care încercasem să o prind cu mâinile mele nerăbdătoare. Într-o zi m-am trezit de partea cealaltă a prăpastiei, fără să am habar cum o traversasem. Devenisem bărbatul care se căsătorise cu Astrid, tatăl fiicei noastre şi al fratelui ei vitreg. Viața noastră împreună mă umpluse ochi cu repetițiile ei cotidiene şi momentele iterate de pace subită, când am descoperit că am uitat de mine, identificându-mă cu mişcarea neîntreruptă care ne atrăsese în vârtejul înspumat, curgător al zilelor. Iar acea parte din mine care nu fusese total absorbită şi îmbibată de tot ceea ce făceam împreună cu Astrid şi cu copiii era absorbită în ceea ce scriam, încât nu mai exista nicio fisură între cele două lumi, doar zone de trecere rapide, de neremarcat, care îmi

dădeau impresia că viața mea se desfăşoară ca un unic gest coerent. Da, eram fericit, şi nu numai pentru că nu aveam deloc timp pentru mine însumi ca să îmi pun asemenea întrebări caraghioase. Eram fericit, dar nu visam ca Astrid şi cu mine să ne contopim într-o creatură unică, cu patru picioare. Eram doi şi aveam să rămânem două persoane care se despărțeau dimineața şi se reîntâlneau seara, într-un ritm neîntrerupt de despărțiri şi revederi. Eram fericit, dar fericirea mea nu avea nevoie de scene alese ca să se împlinească, grele de toată acea semnificație pe care le-o atribuiam eu. Nu existau amintirea sau aşteptarea unui raptus, în care eu şi Astrid să ne contopim într-o lumină perfectă şi în care noi şi tot ceea ce conțineam să se topească într-un punct strălucitor de pasiune împărtăşită. Fericirea mea nu era atât de teatrală, era mult mai discretă şi mai răbdătoare. Era o fericire care se exprima la lumina zilei şi nu pățea nimic dacă se păta sau se şifona puțin. Erau mişcarea şi direcția curentului, nu valurile sau reflexele de la suprafață, asta ne purta înainte, trebuia doar să plutim tot înainte, şi de aceea nu ne întrebam niciodată încotro ne îndreptăm. Nu avea niciun sens să ne întrebăm. Nu trebuia să ajungem nicăieri anume, doar să fim împreună, zi de zi de-a lungul anilor care veneau, ca nişte nomazi care în fiecare seară se opresc în alt loc şi, de îndată ce ridică cortul, pot spune că se simt din nou ca acasă. Doar uneori, noaptea, la intervale de câteva luni, stăteam întins pe întuneric, lângă Astrid, care dormea, şi mă întrebam cum de fusese ea, la urma urmei, cea cu care ajunsesem să-mi continui viața şi dacă nu cumva pierdusem ceva din mine în această călătorie. Indiferent dacă el era tot ce eram eu pe lume şi indiferent dacă nu cumva ar fi putut la fel de bine să se transforme în altcineva, acest bărbat care stătea acolo, pe care Astrid îl privea

dimineața cu ochi blânzi și somnoroși, așteptând ca el să se trezească și să reapară în ochii ei, când își întindea mâna către obrazul ei cald și ușor umflat de somn. Singur în camera întunecată lângă corpul ei invizibil, adormit, cu câteva minute înainte ca starea de luciditate să mă părăsească, îmi imaginam uneori că planez deasupra unei delte cu afluenți care se ramifică în torenți șerpuitori și continuă să se despartă din nou pe măsură ce înaintez. Fiecare torent semăna cu celălalt și era greu să-i deosebești și totuși fiecare curgea în propria-i albie, dar privind de deasupra părea să nu mai aibă nicio importanță pe care îl urmezi în drum spre marea uniformă și fără sfârșit. Și totuși nu omiteam oare ceva? Din perspectiva mea aeriană nu puteam să mă zăresc pe mine însumi acolo, jos, nu puteam ști dacă mă rătăcisem prin ramificațiile deltei, dacă până la urmă avea vreo importanță și dacă nu cumva, la urma urmei, nu conta decât să curgi odată cu torentul.

În timp ce încercam să-mi dau seama dacă era una și aceeași veveriță cea care se ivea printre frunze, acolo unde alta dispăruse cu câteva secunde mai înainte, l-am văzut pe chirurgul libanez parcându-și mașina în fața casei. Avea puțin peste șaizeci de ani și un ten măsliniu, frumos. Părul lui negru, ondulat era dat pe spate, dezgolindu-i fruntea înaltă, iar mustața neagră-cenușie îi acoperea complet buza superioară, ceea ce contribuia la melancolia nealterată din ochii lui levantini. A sărit din mașină cu o agilitate uimitoare, aproape lacom, și i-a deschis portiera unei femei micuțe și delicate, cu ochelari de soare mari și o eșarfă galbenă strânsă sub bărbie. Păreau să fie cam de aceeași vârstă. Când am luat cina împreună cu el, imediat după sosirea la New York, mi-a povestit foarte deschis cum o întâlnise pe un teren de golf din New Hampshire, exact cu o săptămână înainte de

împlinirea unui an de când își înmormântase soția. Femeia cea delicată, care purta un costum cu pantaloni în carouri, îi trezise cheful de a-și continua viața, așa se exprimase el, bărbatul la care oamenii făceau coadă pentru a se opera de inimă. Insistase să îi povestesc totul despre Simon și Rosa și m-a ascultat atent, cu ochii lui întunecați, orientali, ca și cum tot ce îi spuneam era de maximă importanță pentru el. Fiul lui cel mai mare locuia în Cairo, iar cel mai mic se stabilise în Düsseldorf. A luat geanta de voiaj a prietenei lui și i-a oferit galant celălalt braț, înainte de a urca scările de la intrare. Jumătate de oră mai târziu s-a auzit o bătaie grijulie în ușa mea. Zâmbea ca și cum s-ar fi scuzat că îndrăznise să pătrundă în propria-i casă în loc să mi-o lase în întregime la dispoziție, din pivniță până-n pod. Organizau un mic cocktail în seara următoare, dorea să le-o prezinte prietenilor pe logodnica lui[1], eram mai mult decât binevenit. Era ceva care mă emoționa în felul american, studiat în care pronunțase cuvântul *fiancée*, accentul lui era de regulă de neconfundat. Dar și mai emoționant era faptul că folosise acel cuvânt. Astăzi îmi doresc să fi petrecut acea seară împreună cu el și cu prietena lui grizonată și fragilă, și nu numai pentru a-i arăta cât de mult îi apreciez ospitalitatea, dar în momentul acela, când mi-a făcut invitația, nu aveam niciun chef să îmi fac apariția din postura locatarului european care fusese invitat din politețe, ca un articol exotic al inventarului casei. Auzeam deja întrebările pe care lumea avea să mi le pună și mă vedeam repetând de fiecare dată același răspuns, în timp ce persoana care mă abordase se întorsese deja către altcineva din grup. Am inventat pe loc o scuză și i-am spus că din păcate am deja o întâlnire la cină, cu o pictoriță daneză care locuiește în Manhattan.

[1] *Fiancée*, în original (n.tr.)

A zâmbit doar şi s-a retras, iar în timp ce el cobora scările, eu mi-am dat seama că nu sunt dator să dau raportul cu cine mă întâlnesc. Se pare că încă mă mai bântuia frumuseţea în negru din grădina cu sculpturi din spatele Museum of Modern Art. Dintr-odată m-am simţit întemniţat în propria-mi cameră. Mă obişnuisem să umblu liber prin casa aceea mare şi tăcută, acum îi auzeam pe gazda mea şi pe prietena lui vorbind şi ascultând muzică jos. Sunetul agresiv al unui storcător de fructe a înăbuşit *Das wohltemperierte klavier*, şi nici n-am apucat să mă obişnuiesc cu Bach, că a fost înlocuit de Ella Fitzgerald. Nu puteam să mă concentrez asupra însemnărilor mele, dar am rămas în faţa ferestrei pentru că nu ştiam ce altceva să fac. Lumina după-amiezei era la fel de aurie precum numele străzii, Orange Street, şi se întindea în raze şi unghiuri de-a lungul zidurilor şi al trotuarului, la fel de risipitoare şi luxuriantă precum casele ordonate, din cărămizi cafenii din spatele grilajelor de fontă, iar aerul era foarte limpede, uşor rece, astfel încât umbrele frunzelor se conturau cu precizie în strălucirea puternică a soarelui pe scoarţa copacilor.

Acum, după ce mă declarasem singur vagabond pentru o seară, puteam la fel de bine să încerc să îmi pun în practică pretextul şi să o sun pe necunoscuta pictoriţă daneză. Cel mult puteam să-mi confirm sau infirm naiva teorie conform căreia pictoriţa putea fi femeia care, mai devreme, în ziua aceea, se aşezase în grădina cu sculpturi şi citise *Căderea Regilor*. Dar la gândul că aveam să o sun, am simţit fluturi în stomac, şi asta nu numai din cauza reticenţei mele înnăscute de a contacta persoane pe care nu le cunosc. Aveam şi un vag sentiment de vinovăţie, pentru că, fie că era o fantezie sau nu, stabilisem această legătură în conştiinţa mea, între numărul de telefon pe care mi-l dăduse custodele de muzeu şi femeia cea tânără şi elegantă pe care o văzusem şi o spionasem în grădina

cu sculpturi. Ce se întâmpla cu mine? Nu mă liniştiseră oare toate argumentele conform cărora nu aveam să o înşel niciodată pe Astrid, nici măcar cu o aventură? Şi ce era atât de greşit, la urma urmei, să stai şi să te uiţi la o femeie care era în mod clar conştientă de calităţile ei şi care probabil că se îmbrăcase pentru a atrage atenţia şi care, în plus, se plantase fix în câmpul meu vizual? Faptul că putea fi daneză şi că, din acest motiv, într-un moment de naivitate trecătoare, mi-a venit în minte numărul de telefon de pe bucăţica de hârtie pe care custodele de muzeu mi-o întinsese cu o strălucire libidinoasă în ochi nu constituia neapărat o asociere din sfera intenţiilor criminale. Dimpotrivă, m-am convins că cel mai bun lucru e să o sun pe fată, să stabilim o întâlnire la cină şi apoi să dovedesc că nu trebuie să mă tem de nimic, nici din partea ei şi nici din partea poftelor mele monogame din ultimii zece ani. După ce i-am văzut pe chirurg şi pe prietena lui urcând în maşină, îmbrăcaţi pentru cină, am coborât la parter, pentru a da telefon. A răspuns aproape imediat. Nu suna nici nemaipomenit de surprinsă, nici extrem de entuziasmată când m-am prezentat şi i-am făcut sugestia. În timp ce vorbeam, continuam să o văd în faţa ochilor pe femeia cea palidă cu tunsoare băieţească, îmbrăcată în costum negru. În orice caz, din ce mi-am dat seama, nu avea cum să fie de la Ikast. Vocea ei era surprinzător de sumbră şi vorbea lent, ca şi cum şi-ar fi cântărit tot timpul chiar şi cele mai simple cuvinte şi fraze, poate pentru că gândurile îi umblau în altă parte. În aparenţă nu avea niciun fel de planuri pentru seara următoare. A sugerat un restaurant thailandez din Spring Street şi s-a oferit chiar să rezerve o masă, poate pentru a compensa lipsa ei de interes. După ce am pus receptorul în furcă, m-am simţit dintr-odată mai bine dispus. Aveam să luăm cina împreună, aveam să îi povestesc despre cartea

mea, ea avea să-mi povestească despre picturile ei, poate că vom face şi un schimb de bârfe despre mediul artistic din Copenhaga, după care aveam să iau un taxi, înapoi, spre Brooklyn. Ar fi fost ciudat să petrec o lună întreagă în New York fără să mă întâlnesc cu nimeni altcineva în afara gazdei mele. Am format numărul meu de acasă, din Copenhaga. A trecut ceva vreme până ce Astrid a răspuns. Se dusese la culcare, acasă era trecut de unu noaptea, vocea ei era răguşită de somn. Mi-am cerut scuze şi am întrebat-o ce mai face, dacă se întâmplase ceva. De ce credem întotdeauna că trebuie să se întâmple ceva când suntem plecaţi? Mi-a spus că Rosa se tunsese şi că echipa de fotbal a lui Simon câştigase un meci în duminica aceea. I-am spus că fac progrese cu cartea, apoi am schimbat obişnuitele mici cuvinte de tandreţe, înainte de a închide. Aş fi vorbit mai mult cu ea. În seara aceea m-am simţit un pic abătut, ca un burlac, când m-am dus la culcare, în camera mea din Orange Street, pe care felinarele o luminau printre frunzele copacilor cu o strălucire sintetică orbitoare.

Am lucrat concentrat toată dimineaţa şi am reuşit să termin o secţiune în care discutam diferenţele şi asemănările tehnice şi de expresie dintre exploziile de culori în ulei uniformizate ale lui Jackson Pollock şi vălurile de culoare verticale, plutitoare ale lui Morris Louis. După-amiaza am pornit-o către Manhattan. Mai aveam câteva ore bune până la cină. Am petrecut o parte din timp la Metropolitan Museum, chiar dacă mai fusesem acolo de câteva ori, după care m-am aşezat la soare în faţa complexului Loeb Boathouse, lăsându-mi gândurile să rătăcească în voie, în timp ce priveam siluetele colţuroase ale clădirilor înalte care se iveau peste vârfurile copacilor, reflecţia încreţită a cerului în lac şi strălucirea vibrândă a apei de-a lungul stâncii zbârcite din granit negru care străjuia pe malul opus. Încă mai aveam suficient timp când

m-am îndreptat spre sud, pe Avenue of the Americas. Străzile perpendiculare dintre şirurile de clădiri verticale se deschideau către cerul gol, albastru-trandafiriu, de deasupra fluviului Hudson. Se lăsase întunericul, iar eu încă mă mai plimbam. Deodată faptul că eram în drum spre a lua cina cu o femeie complet necunoscută mi s-a părut oarecum hazardat şi aproape că am roşit la gândul că aş fi putut să-i las impresia că „am planuri" în ceea ce o priveşte. Dar, pe de altă parte, ar fi putut să spună pur şi simplu că nu este disponibilă. Necunoscută cum era şi în lipsa unei descrieri precise, am continuat să mi-o imaginez pe frumoasa cititoare în costum negru şi cu ochelari de soare, când am ajuns în cele din urmă în SoHo. Sosisem cu zece minute mai devreme, când am ochit restaurantul de pe Spring Street. Am intrat într-o librărie şi am aruncat o privire. La întoarcere, m-am trezit netezindu-mi părul ca şi cum ar fi avut vreo importanţă cum arăt. Afară, pe trotuar, se făcuse coadă, iar eu m-am aşezat printre cei care aşteptau, privind în jur, ca şi cum aş fi ştiut după cine trebuie să mă uit. Priveam fiecare femeie care trecea pe trotuar. O tânără rumenă şi robustă cu nasul în vânt a traversat strada îndreptându-se direct către coadă. Era îmbrăcată cu o pereche de pantaloni din tricot, de culoarea racilor fierţi, gata-gata să pleznească pe coapsele-i robuste care tremurau la fiecare pas pe care îl făcea. Să fie oare cea pe care o aşteptam? Aşadar, din cauza asta îmi zâmbise custodele de muzeu atât de viclean atunci când îmi dăduse numărul ei. Un zâmbet larg i-a lumina faţa când a zărit o femeie de culoare care stătea la coadă, puţin mai în faţă. De ce oare fusesem atât de îngrozit la gândul că tânăra veselă cu pantaloni roşii de tricot putea să fie cea cu care aveam să vorbesc despre artă în timp ce o să mâncăm legume prăjite cu beţişoare chinezeşti? La ce-mi stătea mintea până la urmă? Următoarea

trecătoare de sex feminin a fost o tânără înaltă şi deşirată, care s-a apropiat cu paşi mari de un bărbat de culoare cu geacă şi şapcă de piele. Tânăra era îmbrăcată într-o geacă de piele neagră şi blugi uzaţi şi am tras concluzia că sunt împreună. Mi-am continuat spionajul, încă ruşinat oarecum de privirea cu care o cântărisem pe tânăra în pantaloni roşii de tricot, când bărbatul de culoare îmbrăcat în haină de piele s-a îndreptat către librăria pe care tocmai o părăsisem, iar tânăra deşirată a continuat să meargă cu paşi grăbiţi spre coada din faţa restaurantului în timp ce-şi lăsa privirea să alunece pe deasupra celor care îşi aşteptau rândul. Dar s-a oprit la ceva distanţă de mine şi când am privit din nou în direcţia ei, am văzut că vorbeşte cu un tânăr adus de spate, cu ochelari fără rame. M-am uitat la ceas. Să fi fost totuşi frumuseţea aceea elegantă din grădina cu sculpturi, cea care mă lăsa să aştept? În timp ce avansam încet la coadă, ascultam conversaţiile din jurul meu şi-i priveam pe furiş pe vorbitori, tânăra robustă în tricot, care râdea în gura mare, şi fata deşirată în geacă de piele care gesticula cu mâinile ei lungi şi subţiri, în timp ce îi povestea tânărului adus de spate, cu un accent nazal de newyorkeză, un film pe care îl văzuse. Se vedea că tocmai ieşise din baie, părul ei lung era încă ud. Avea un păr neobişnuit de lung, aproape de aceeaşi lungime şi culoare cu Venus a lui Botticelli, iar buclele ei bogate, de culoare arămie contrastau ciudat cu geaca de piele uzată şi chipul îngust, uşor aspru şi colţuros, tenul palid, aproape străveziu şi, aşa mi s-a părut, nefardat. Tânărul încovoiat i-a întins o brichetă aprinsă şi ea, aplecându-şi capul în faţă pentru a-şi aprinde ţigara, s-a uitat scurt la mine cu o expresie indiferentă în ochii ei gri. Apoi tânărul adus de spate a ridicat mâna salutând şi a traversat strada, iar tânăra botticelliană şi deşirată s-a uitat din nou în direcţia mea, apoi şi-a înclinat uşor capul şi cu

un zâmbet întrebător s-a îndreptat către mine. M-am mirat că nu îi recunoscusem vocea sumbră.

Dacă chirurgul libanez ar fi rămas la prietena lui, în Long Island, dacă nu ar fi organizat acel cocktail sau dacă aş fi acceptat invitaţia lui sau m-aş fi dus la cinema, de exemplu, dacă nu aş fi văzut-o pe necunoscuta daneză în grădina cu sculpturi din spatele Museum of Modern Art şi, printr-o asociere bizară, nu aş fi confundat-o cu necunoscuta care se ascundea în spatele numărului de telefon pe care custodele de muzeu mi-l scrisese cu o expresie diabolică pe faţă, dacă nu mi-ar fi dat numărul de telefon, dacă, într-un cuvânt, totul s-ar fi petrecut doar un pic altfel, n-aş fi întâlnit-o niciodată pe Elisabeth. În mod sigur ar fi fost mai bine sau poate că oricum totul ar fi ieşit prost, doar că în alt fel. Este inutil să speculez acum în legătură cu încrengăturile sorţii sau în legătură cu eventuala evoluţie năucitoare a alternativelor care pălesc rând pe rând, pe măsură ce evenimentele se înşiruie unul după altul, dau din coate şi se îmbrâncesc să iasă în faţă, până când nu mai este nimic de făcut. Cu toate acestea, nu îmi dă pace faptul că totul a putut evolua atât de uşor şi fără nicio piedică în această direcţie, acum când mă gândesc la semnificaţia pe care am atribuit-o întâlnirii din acea seară, din SoHo, cu şapte ani în urmă. Întâmplările în sine nu au nicio semnificaţie, sunt la fel de lipsite de importanţă ca şi faptele care nu se întâmplă, care nu ajung la niciun rezultat. Povestea nu se petrece la New York, la Copenhaga sau la Lisabona, nu este vorba despre Elisabeth, Astrid ori Inès. Ea se derulează în mintea mea confuză în timp ce călătoresc în gând prin aceste oraşe, înainte şi înapoi în amintire, iar figurile care se mişcă prin ea nu sunt decât umbre ale femeilor despre care povestesc, rătăcitoare, nedesluşite şi intangibile, alunecând pe lângă pereţii interiori ai cutiei mele craniene. Oraşele şi femeile sunt

doar nişte nume care dobândesc rezonanţă sub bolta craniului meu şi nu aud decât ecoul vocii mele solitare, în timp ce încerc să tălmăcesc acest confuz joc de umbre de pe peretele din spatele capului meu. Poate că nu le-am cunoscut niciodată pe aceste femei, poate că, la fel ca oraşele, ele nu sunt decât acea brumă de momente pe care mi le aduc aminte, puncte de vedere disparate şi fugare, în care chipurile şi străzile se îndreaptă spre mine. Am uitat atât de multe şi la fel de multe sunt lucrurile pe care nu le-am ştiut, nu le-am văzut niciodată. Povestea mea este o tălmăcire a tălmăcirilor, nu este nimic altceva decât seria de amintiri şovăitoare, iremediabil distorsionate ale semnificaţiilor pe care le-am atribuit anumitor locuri, anumitor chipuri şi ale felului în care chipurile şi locurile şi-au schimbat, pe parcurs, semnificaţia.

În anii care au trecut din acea seară, m-am întrebat dacă Elisabeth era frumoasă în vreun fel. Nu în acelaşi fel ca Inès sau Astrid, nu în acel fel evident, era să spun universal, în care ele fuseseră dintotdeauna privite ca nişte femei frumoase. Părul lui Elisabeth, rebel ca în picturile lui Botticelli, era frumos, dar ea nu era frumoasă, iar după ce ne-am aşezat în sfârşit la masă şi am început să studiem meniul, oarecum formali şi zâmbind precaut, m-am simţit aproape uşurat că apariţia ei neaşteptată mă eliberase în sfârşit de reveria sexi îmbrăcată în negru, din grădina cu sculpturi, care mă iritase cu o zi în urmă, nefiind în stare să o desprind din gândurile mele. Nimic din felul ei de a vorbi sau de a mă privi nu sugera o altă relaţionare la mine, ca bărbat, decât în sensul strict social şi îmbrăcat al cuvântului. Nu mai vorbea la fel de lent ca la telefon, dimpotrivă, era chiar plină de viaţă, dar făcea aceleaşi pauze neaşteptate, ca şi cum şi-ar fi căutat cuvintele sau s-ar fi gândit brusc la altceva. Era uşor să discuţi cu ea şi, înainte ca primul fel să fie servit, îi povestisem deja că sunt căsătorit şi

am copii, ca şi cum aş fi putut să transform rapid ceea ce ameninţase să devină o obsesie într-o cină perfect inofensivă. I-am povestit până şi de cititoarea din grădina cu sculpturi şi cum mă tot întrebasem dacă nu cumva era ea. Asta a amuzat-o, iar după ce s-a oprit din râs, m-a întrebat de ce nu rezolvasem misterul pe loc. I-am spus că sunt mult prea timid, iar ea s-a uitat la mine amuzată şi mi-a spus, că nu par, dar din nou fără nicio urmă de cochetărie. Era ceva aproape băieţesc în felul în care stătea acolo, în tricoul ei uzat, cu numele unei echipe de baseball, nu îmi aduc aminte care anume. Erau momente în care semăna cu un băiat delicat, cu faţa ei îngustă şi palidă, un băiat cu plete lungi, până la şolduri. Era aproape stângace şi de mai multe ori fusese cât pe ce să răstoarne paharele de pe masă. Când mă uitam la ea, mă simţeam foarte matur în haina mea de tweed şi cămaşa proaspăt călcată, deşi ea trebuie să fi avut în jur de treizeci de ani, aşa că diferenţa dintre noi nu era decât de vreo şase-şapte ani. S-a dovedit că ne plăceau aceiaşi pictori şi împărtăşeam aceeaşi aversiune faţă de cea mai mare parte a artei recente. Îi plăceau în special Mark Rothko şi Morris Louis, de aceea părăsise Copenhaga după terminarea academiei şi se stabilise aici. Printre altele, a adăugat, dând din cap şi rămânând un moment cu privirea pierdută în depărtare. Voia să fie aproape de tablourile de la care mai fura câte o mână sau un picior, a spus, zâmbind din nou. Mi-a venit în minte expresia custodelui de muzeu când îmi dăduse numele şi numărul ei de telefon, zâmbind cu zâmbetul lui de vulpoi. Nu reuşeam să-mi imaginez ce văzuse el la ea, cum nu reuşeam să-mi închipui ce văzuse ea la el. Am întrebat-o de unde îl cunoaşte. Mi-a spus că fusese responsabil cu organizarea unei expoziţii de grup, cu artişti tineri, în care expusese şi ea. Tonul ei fusese nepăsător, sugerând că nu are nimic de ascuns. Mai târziu,

cu puțin timp înainte de a mă întoarce la Copenhaga, am întrebat-o direct dacă fuseseră împreună. Nu, mi-a răspuns, frecându-mi vârful nasului cu un gest amuzant şi obraznic, ca şi cum ar fi vrut să spună că, pentru moment, eu fusesem cel dezamăgit. Dar el încercase, bine? – asta nu poate nega.

În seara acea nu aveam nici cea mai vagă idee şi nici nu m-aş fi aşteptat să ajung să o întreb aşa ceva vreodată. Pe cât de comic fusesem, în proprii mei ochi, când stătusem în holul chirurgului libanez şi şovăisem înainte de a-i forma numărul de telefon, pe atât de calm eram acum când stăteam cu ea la masă şi vorbeam, cu frunțile îmbrobonite de sudoare din cauza mâncării thailandeze. Mânuia surprinzător de bine beţişoarele, în ciuda stângăciei ei băieţeşti. Am tot aşteptat să descopăr vreun subiect cu care să nu fim de acord, un domeniu în care să nu avem păreri asemănătoare, iar la un moment dat chiar m-am întrebat dacă nu cumva mă aproba pur şi simplu, indiferent ce spuneam, dar seriozitatea din vocea ei joasă, sumbră m-a făcut să alung acest gând; privirea ei iscoditoare înregistra distrată chipurile celor care vorbeau şi râdeau în restaurant, atunci când şovăia căutând expresia cea mai potrivită. Abia după ce am plătit şi am ieşit să ne plimbăm printre vechile fațade de fontă din cartier am aflat că citise majoritatea articolelor mele. Din cauza aceasta acceptase să ne întâlnim. Doar nu mi-am închipuit că acceptă să ia masa cu oricine, doar ca să vorbească daneză? O interesase în mod deosebit articolul meu despre Giacometti, observațiile mele referitoare la reticența lor, punctul de echilibru dintre spațialitate şi absență. Singurul lucru cu care nu era de acord era entuziasmul meu față de Edward Hopper. Cum puteam oare să fac o asemenea greşeală? Hopper nici măcar nu era capabil să picteze oameni, sânii femeilor lui nu sunt de dimensiuni egale, ai zice că nu era

în stare nici măcar să le facă să stea în picioare. Putea cel mult să admită că felul în care a combinat culorile este original, de exemplu când alătura un verde ca iarba de un verde-mentă sau un roşu-căpşună de un vinețiu. În plus, odioasele ieşiri de incendiu şi hidranții bătuți de soare, încăperile provinciale, ce plictiseală! Mă distra aroganța ei iconoclastă şi am protestat doar pentru a o face să continue. Ne-am aşezat pe trotuar în fața unei cafenele de la capătul West Broadway. În spatele ei străjuia World Trade Center, cu birourile sale goale, luminate, strălucind în noapte deasupra depozitelor vechi. Am încercat să o fac să-mi vorbească despre tablourile ei, dar evita tot timpul, iar modestia ei părea să fie sinceră. Am întrebat-o dacă pot să le văd, mi-a răspuns evaziv, nu ştia dacă să îndrăznească. Ce voia să spună cu asta? A zâmbit şi s-a uitat în altă parte, îi era teamă că voi avea o părere la fel de proastă ca a ei. Oricum, după ce am condus-o acasă cu taxiul, a scos un pix şi şi-a notat numărul de telefon al chirurgului pe dosul mâinii stângi. În caz că se hotărăşte să mi le arate şi dacă mai am chef să le văd. După ce ne-am luat rămas-bun, iar eu m-am urcat în taxiul care mergea spre Brooklyn Bridge, m-am gândit că cina a decurs exact cum prevăzusem. Dacă din întâmplare ajunsesem să-mi închipui altceva, asta era numai din cauza faptul că devenisem un pic ciudat după atâta timp de unul singur, la fereastra mea din Orange Street, având drept companie doar veveriţele jucăuşe, şi încă mai cred că nu avusesem niciun gând ascuns când sperasem că nu o să-şi spele dosul mâinii cu prea mult zel.

În zilele următoare am lucrat temeinic şi nu m-am gândit prea mult la Astrid şi încă şi mai puțin la întâlnirea mea cu Elisabeth. Încă se mai putea termina aşa, înainte să fi început, ca o seară asemenea altor seri fără urmări, pe care le uiți imediat. Au trecut

şapte ani de când am lăsat în spate povestea aceasta şi am încercat în zadar să înţeleg dacă totul începuse pentru că, fără să o ştiu, eram pregătit pentru asta sau dacă povestea a profitat de ocazie pentru a începe, deoarece împrejurările o permiteau. Cu atât mai mult m-am gândit la asta după plecarea lui Astrid şi iată-mă din nou hoinărind prin SoHo, în timp ce vântul de toamnă îmi smulge haina şi pantalonii. Când m-am uitat în *The Village Voice* la lista expoziţiilor, am descoperit că Elisabeth expune într-o mică galerie care se afla la ultimul etaj al unui fost depozit din Wooster Street. Nu plănuisem să o vizitez, dar cum se întâmpla să trec pe lângă ea la întoarcerea din plimbarea mea de-a lungul Hudson-ului, am urcat, destul de încordat la gândul că poate fi şi ea acolo. În timp ce eu stăteam între pânzele ample, aproape monocrome ale lui Elisabeth, care se întindeau din tavan până în podea în sala goală, murdară şi dărăpănată, Astrid probabil că se afla pe Cais da Ribeira în Porto, cu spatele la faţadele vechi şi părăginite care se clatină, umăr la umăr, deasupra fluviului. Nu îmi amintesc care dintre noi spusese că acel cartier de pe malul râului aminteşte de o palustră din Asia, cu ţiglele sparte, înnegrite de fum şi şirurile de rufe grele, întinse la uscat, cu obloanele trase în balcoanele cu grilaj din faţa ferestrelor deschise prin care răzbăteau urletele transmisiunilor meciurilor de fotbal şi ale certurilor de familie, despărţite doar de străduţele înguste cu magazine mici ca nişte debarale, luminate de câte un bec slinos. Străduţele negre pe care lumina zilei nu pătrunde niciodată şi pe care ne plimbaserăm ţinându-ne de mână, trecând pe lângă grupurile de narcomani costelivi, cu ochi sticloşi şi femeile bătrâne, mărunte şi fără dinţi, care-şi cărau poverile pe cap. În timp ce privirea mea încerca să desluşească încet gradaţiile imperceptibile ale culorilor şi să distingă, treptat, contururile vagi,

abia vizibile, doar în aparenţă nişte ceţuri fără culoare, de pe pânzele lui Elisabeth, Astrid probabil că se afla pe cheiul fluviului întunecat şi privea maşinile care treceau pe sus, pe deasupra capului ei, pe podul de oţel care leagă centrul oraşului de malul sudic. În acel moment, nu ştiam că se află în Portugalia. Poate că ea se gândea că eu ar trebui să fiu în New York, poate că nu îi păsa unde mă aflu eu în seara aceea, la o săptămână după ce mă părăsise. Înainte ca ea să plece, fusesem convins că nu ştie nimic despre Elisabeth sau despre ce se întâmplase atunci. Nu m-a întrebat niciodată, dar poate că avusese vreo bănuială că se întâmplase ceva de felul acesta. În orice caz, nu îmi dăduse nimic de înţeles. Poate că mă dădusem singur de gol, fără să-mi dau seama, nu prin ceea ce spuneam, ci prin tăcerea mea, atunci când am străbătut Tràs-os-Montes cu maşina, printre satele solitare cu case de piatră cenuşii, dărăpănate şi noroi negru, mocirlos pe uliţe, unde găinile şi vitele umblau libere. Poate că se gândise la asta ca la o posibilitate atunci când, seara târziu, am ajuns în Porto şi ne-am plimbat în jurul catedralei iluminate. Poate că suspiciunea luase amploare în gândurile ei, ca o mică gaură invizibilă prin care pătrundea aerul rece, în timp ce stăteam lângă parapet pe malul fluviului şi râdeam de băieţii care jucau fotbal lângă zidul catedralei. În timp ce râdeam de numele caselor de vinuri din port, scrise cu litere de neon deasupra malului sudic, nume englezeşti binecunoscute care dintr-odată nu mai însemnau nimic, aşa cum străluceau acolo, pe cerul nopţii.

7.

Elisabeth a sunat la trei zile după ce am luat cina împreună în SoHo. Era într-o duminică. Am fost surprins să îi aud vocea; când chirurgul libanez, îmbrăcat încă în halat, mi-a bătut la uşă în acea dimineaţă şi mi-a spus să vin la telefon, am crezut că e Astrid. Mai am chef să-i văd tablourile? Da, mai am. Conversaţia cu ea mă inspirase, felul ei entuziast, generos de a vorbi despre pictorii care ne plăceau amândurora, şi dacă în momentele de slăbiciune mă întrebasem dacă mai putea fi ceva nou de spus despre o mişcare atât de discutată pe toate părţile şi atât de canonizată precum Şcoala newyorkeză, orice îndoială fusese spulberată după ce mă aşezasem la birou, a doua zi de dimineaţă, după întâlnirea noastră. Am planuri pentru după-amiază? Sugestia ei m-a luat oarecum prin surprindere, de-abia îmi băusem cafeaua şi plănuiam să-mi petrec duminica în Brooklyn, să scriu câteva ore, după care, poate, să dau o fugă până în Prospect Park, unde nu ajunsesem încă. Ea locuia în apropiere de Tompkins Square, între First Avenue şi Avenue A. Era o duminică liniştită, însorită în East Village, aproape că nu se vedea nicio maşină şi mi-a făcut plăcere să hoinăresc cu căldura soarelui în spate, printre clădirile scunde de cărămidă, ale căror faţade aveau scări de incendiu vopsite în negru. Grafica colţuroasă a scărilor de incendiu şi umbrele

tremurătoare, în zigzag de pe ziduri mă făceau să mă gândesc la arhitectura dramatică, abstractă a lui Franz Kline, cu tuşe ample, negre, despre care scrisesem chiar în dimineaţa aceea, înainte ca medicul libanez să-mi bată la uşă. Era o atmosferă leneşă, relaxată, aproape idilică, chiar dacă, în general, era un cartier destul de dărăpănat. Vagabonzii se încălzeau la soare printre cărucioarele lor pline cu vechituri, înfofoliţi în hainele lor soioase, chiar şi traficanţii cei mai vigilenţi stăteau cu ochii închişi la soare când nu aveau clienţi. Mame portoricane se plimbau cu cărucioarele de copii pe sub copacii din Tompkins Square şi vorbeau tare, în spaniolă, acea variantă blândă, copilăroasă de spaniolă pe care o vorbesc sud-americanii, iar punkerii cu cizme scâlciate, cu crestele verzi de mohicani şi cercei în nas şi în sprâncene îşi scoseseră gecile de piele, pentru a lăsa soarele să le bronzeze braţele albe şi subţiri. Într-un loc, în petele de soare pâlpâitoare, stăteau câţiva negri cu coafuri afro şi băteau în tobe, plutind într-un nor strălucitor de marijuana. Era un cartier căutat de tineri, mai ales de cei care erau sau visau să devină artişti. Peste tot se aflau mici teatre, galerii la subsol şi foste magazine, iar dacă petreceai suficient timp în vreuna din cafenelele chic, alternative, puteai să le asculţi grandioasele planuri despre următoarea lor expoziţie, piesă, concert sau spectacol. Cei mai mulţi dintre ei erau cu totul lipsiţi de talent, dar mediul din East Village constituia un cerc închis, în care fiecare îl asigura pe celălalt că este *cool*, şi în loc să aspire la o lansare pe scena consacrată, păreau să prefere intimitatea calculat jerpelită şi boemă a underground-ului, în care te simţeai tânăr şi subversiv, chiar dacă depăşisei demult vârsta de treizeci de ani.

Am găsit casa în care locuia şi am sunat la uşa de la intrare. A trecut ceva vreme şi eram pe punctul de

a pleca pentru a găsi o cabină de telefon, când am zărit-o scoțând capul pe geam, la o fereastră de la etajul trei. Nu se aşteptase să ajung atât de devreme. Părul ei lung atârna drept, ca o cascadă arămie, oprită în aer în jurul chipului, în timp ce zâmbea spunându-mi să deschid singur uşa, după care mi-a aruncat cheia jos, pe trotuar. Casa scării era îngustă şi murdară, iar la fiecare etaj se aflau mai multe uşi. Uşa ei era deschisă, am bătut uşor în ea înainte de a intra. Apartamentul era format dintr-o bucătărioară şi o cameră mare, în care lucra şi dormea. Elisabeth stătea în bucătărie, încercând să deschidă o conservă cu mâncare pentru pisici, în timp ce o pisică albă i se freca de picioare. Era în picioarele goale, foarte lungi şi albe ca creta, purta un şort indigo, din material sintetic, iar părul îi atârna ca o capă de muşchetar în jurul unei cămăşi bărbăteşti în carouri aproape şterse, căreia îi lipseau mai mulți nasturi, lăsând să i se vadă pielea de pe burtă atunci când se mişca. Era oare îmbrăcată aşa de neglijent pentru că mă aştepta abia mai târziu? Mi-a zâmbit şi s-a scuzat, făcând un gest hazliu cu conserva înainte să îngenuncheze şi să i-o servească nerăbdătoarei pisici. Apoi s-a ridicat din nou în picioare şi şi-a bălăbănit braţele, uşor jenată. Aş vrea un pahar cu vin? Pregătise deja o sticlă pe o tavă, împreună cu două pahare şi un castron cu alune sărate, un Orvieto autentic, am observat, şi a dus tava în camera cea mare, aşezând-o pe podeaua uzată din scânduri, cu un gest aproape ceremonios, între canapeaua stricată şi un fotoliu vechi, acoperit cu o pânză în dungi. Şevaletul ei se afla în colțul opus al camerei, de cealaltă parte a unei saltele Futon împachetate, printre pânzele sprijinite una peste alta de perete, cu ramele în afară. Am ales canapeaua, iar ea s-a ghemuit pe fotoliu cu picioarele ei lungi îndoite sub ea, în timp ce mă urmărea ca pentru a

vedea ce părere am. Din nou am avut senzația aceea nedesluşită că sunt bătrân, chiar dacă aveam doar treizeci şi şapte de ani în după-amiaza aceea, în apartamentul ei, inhalând mirosul de terebentină şi vopsele, privind-o drept în ochii cenuşii, poate puțin mai îndelung decât aş fi făcut-o în mod normal, ca să nu mă las distras sau, mai degrabă, ca să nu mă dau de gol că mă las distras de picioarele ei, care – nu mai puteam ignora de-acum – erau foarte frumos croite. Şi-a sprijinit paharul de genunchiul rozaliu şi a privit câteva clipe lichidul galben, de culoarea porumbului, învârtind paharul şi spunându-mi că fusese cât pe ce să nu mă sune. Mi-am dres glasul şi am întrebat-o de ce. A roşit uşor când şi-a ridicat privirea către mine. Ştie că nu este nemaipomenit de bună, nu încă, mai are cale lungă înainte. Am avut o conversație atât de plăcută şi îi era teamă că nu se va ridica la înălțimea celor despre care vorbiserăm, să nu cred eu că nu sunt decât vorbele de ea. Chipul ei nu mai părea atât de aspru ca acum câteva seri, în lumina artificială, dar am fost izbit din nou de contrastul dintre părul ei romantic, dezordonat şi trăsăturile ei colțuroase, bărbia proeminentă, gura subțire, ochii palizi, cenuşii şi nasul lung, uşor strâmb. Nasul ei avea o cocoaşă la mijloc, ceea ce îi crea un profil uşor degenerat, care îmi aducea aminte de anumiți duci, astronomi sau enciclopedişti din secolul al optsprezecelea. Fața ei nefardată radia o spiritualitate aproape ascetică în contrast cu voluptatea nepractică a pletelor. Buclele arămii îi veneau tot timpul în față, aşa că trebuia să le dea la o parte de pe frunte în timp ce vorbea. Interveneau tot timpul în conversație ca ceva irelevant şi neserios, pe care ea îl alunga nerăbdătoare sau mecanic, în timp ce încerca să urmărească o idee, să găsească cuvintele care să o poarte în direcția în care încerca să ajungă cu gândurile ei.

Avea încredere că eu o să-mi spun părerea sinceră. Cei care o băteau pe umăr dintr-un motiv sau altul erau atât de mulți, dar pentru ea însemna mult ce cred eu. Doar citise ce scrisesem, știa cel puțin că eu sunt capabil să văd către ce anume năzuiește. I-am spus că mă bucur că și-a luat inima-n dinți și a sunat și i-am spus cât de mult mă ajutase conversația noastră să-mi înving îndoiala pe care o simțisem în legătură cu proiectul meu de a scrie despre Școala newyorkeză. Entuziasmul ei sincer mă convinsese, i-am spus. A zâmbit rușinată și a sorbit din pahar. Fusese atât de neașteptat – am continuat eu – să întâlnesc pe cineva căruia să-i placă, la fel ca și mie, Morris Louis și Mark Rothko, nimeni nu părea să se mai intereseze de ei, fuseseră canonizați și, prin urmare, uitați. Mi-am dat seama că am cam exagerat în privința îndoielilor mele, precum și în privința efectului constructiv pe care întâlnirea noastră îl avusese asupra muncii mele, dar ea mă privea atent în timp ce vorbeam și atunci am concluzionat că nu sunt prea departe de adevăr, poate doar puțin hiperbolic, de dragul clarității. A sprijinit din nou piciorul paharului de genunchi și a privit vinul așa cum te-ai uita într-o sferă de cristal. Ezitase să mă sune, nu numai pentru că îi era rușine cu pânzele sale. Mi-am aprins o țigară, iar ea mi-a aruncat o privire în timp ce dădeam fumul afară. Îi fusese teamă ca nu cumva să o înțeleg greșit. Lumea vorbește vrute și nevrute. Nu știa ce îmi spusese custodele de muzeu despre ea, poate credeam că... nu, s-a întrerupt singură, asta sună cu totul aberant. Ce anume, am întrebat. A zâmbit ironic, poate credeam că este vreuna care umblă după bărbați însurați. Am râs amândoi, iar eu i-am spus că nu pare deloc așa și că amicul meu, custodele de muzeu, îmi vorbise doar în cuvinte de laudă despre ea. Nu i-am pomenit nimic

de zâmbetul de vulpoi, cu subînțeles, i-am spus în schimb că și eu mă gândisem la același lucru când o sunasem, că îmi fusese teamă că o să mă înțeleagă greșit. Oricum, era uimitor cât de mult vorbiserăm deja despre noi. Când întâlnești o femeie, la început vorbești despre orice altceva din lume, care te interesează în acel moment. Apoi începi să vorbești despre tine, despre povestea ta și povestea ei și despre senzaționala întâmplare că ești împreună cu ea, până când începi din nou să vorbești despre lume, afară de cazul când nu mai spui nimic. Poate că și lui Elisabeth i s-a părut că am vorbit destul despre noi, pentru că s-a ridicat brusc cu observația veselă că nu mai vrea să prelungească suspansul și a început să scoată pânzele și să le înșire de-a lungul peretelui.

Tablourile ei nu erau chiar așa de groaznice pe cât le descrisese ea, dar evaluarea ei era totuși destul de exactă. Încă se mai întrezăreau urmele surselor ei de inspirație, dar ar fi fost greșit să o numești epigon. Era o mare diferență față de abstracțiile pline de siguranță, aproape neplăcut echilibrate pe care aveam să le văd, șapte ani mai târziu, în galeria din Wooster Street, dar ingredientele se aflau deja acolo, atât în ceea ce privește concepția culorii, cât și în atitudinea față de material, dar, mai presus de orice, mi se părea clar că nu se mulțumește cu soluții pripite. Dar mai era încă ceva reprimat și „simțit" în pânzele ei, folosirea prea frecventă a buretelui și a tinerului, ca și cum i-ar fi fost teamă să nu fie prea stridentă dacă dă compozițiilor prea multă carne și oase, o anxietate care în pânzele cele mai slabe o făcea să se refugieze în decorativ și parfumat. Se dusese în bucătărie, o auzeam spălând vasele, scăpând tacâmurile și cratițele pe podea, stângace cum era, și terorizată la gândul eventualelor mele comentarii. După ce am rămas singur cu pânzele ei și m-am plimbat de la una la

alta, concentrat să aflu ce cred despre ele, m-am simțit în același timp lămurit și descumpănit. Sentimentul pe care reușisem să-l reprim când luasem cina în Spring Street, pentru că mă simțisem ușurat și eliberat de reveriile mele futile provocate de frumusețea misterioasă din grădina cu sculpturi din spatele Museum of Modern Art, s-a anunțat din nou și mai dureros odată cu revederea noastră, când ne-am așezat față în față, eu pe canapeaua stricată, ea pe fotoliu, cu picioarele ei lungi și frumoase încrucișate până sub bărbie, ceea ce făcea ca pantalonașii ei copii de fotbalist, probabil fără ca ea să-și dea seama, să se strângă în cute mulate pe coapsele ei perfect arcuite în jurul micii curbe a sexului. Am făcut tot ce am putut ca să cenzurez acea parte a câmpului meu vizual, în timp ce ea îmi povestea cum teama ei de a nu fi înțeleasă greșit aproape că o împiedicase să mă sune, dar nu puteam să-mi ascund mie însumi faptul că sunt atras și, mai ales, că mi-este destul de greu să mă ascund față de ea. Era deprimant de trivial. Chiar nu puteam să întâlnesc o femeie care gândea și vorbea pe aceeași frecvență cu mine, fără ca imediat să îmi fac gânduri legate de coapsele ei, doar pentru că erau frumoase și pentru că, fără să știe, ajunsese să le expună privirii mele feroce? Chiar și după ce a sugerat foarte clar că această lungime de undă comună, pe care fuseserăm atât de norocoși să o găsim, nu va interfera cu niște paraziți erotici irelevanți? M-am dus după ea în bucătărie. Stătea la masă, cu pisica în poală, aparent cufundată în lectura unui articol de ziar. M-am așezat în fața ei și i-am spus ce cred despre pânzele ei. Nu am făcut economie nici de aprecieri, nici de obiecții critice, în privința ultimelor am fost chiar brutal de sincer, și m-am întrebat dacă nu aș fi fost cumva mai puțin onest, dacă ea nu mi-ar fi dat de înțeles că proaspăta noastră prietenie este

absolut platonică. Oare nu o pedepseam puțin? Sau poate că doar completam precizarea referitoare la tipul de relație pe care urma să o avem, pe care ea însăși o făcuse, pentru a înlătura definitiv riscul de a face vreo tâmpenie? S-a uitat la mine, făcând eforturi să nu clipească, în timp ce își scărpina absentă pisica după ureche. După ce am terminat de vorbit, s-a lăsat tăcerea, iar în acea tăcere, pisica a sărit din poala ei, cu un salt ușor și s-a întins, înainte de a se furișa în cealaltă cameră. Acum nu mai avea cu ce să-și ocupe mâinile. Și-a dres glasul, și-a dat la o parte părul de pe față și a spus că am dreptate. Se bucură, a spus, că am fost atât de direct, era aproape ca și cum ar fi primit un cadou, iar în realitate știe și ea prea bine care îi sunt punctele slabe, dar uneori este mai ușor să le vezi atunci când vin de la altcineva, ceea ce se întâmplă foarte rar, poate să se folosească acum de critica mea. Mi s-a făcut milă de ea și am încercat să retractez câte ceva, dar ea a insistat cu autocritica, până când m-am văzut nevoit să-i apreciez cu entuziasm cele mai bune pânze pentru a pune capăt acestui acces de onestitate.

Mi-a spus că așteaptă cu nerăbdare să-mi citească volumul despre pictorii noștri preferați și m-a întrebat de ce am avut îndoieli în privința subiectului. Poate că mă întreba despre neîncrederea mea în propriile mele puteri, ca pentru a restabili echilibrul dintre noi, acum după ce își dezvăluise și ea nesiguranța ei, dar nu am putut să-mi dau seama dacă mă întrebase pentru că se simțea bine clătinând piedestalul pe care, în aparență, mă așezase sau pentru că, după ce i-am mărturisit îndoielile mele, simpatia ei față de mine crescuse. I-am răspuns că problema mea este aceeași de care s-ar izbi oricine care ar vrea să scrie despre pictori care nu fuseseră nici academici, nici literari. Paradoxul în a scrie despre Școala

newyorkeză decurgea din faptul că forța picturii consta tocmai în caracterul ei consecvent nonlingvistic. Pânzele lor nonconceptuale refuzau orice descriere, orice caracteristică lingvistică, fiind imposibil să le cuprinzi pe ele și efectul lor asupra privitorului, chiar și cu ajutorul celui mai sensibil vocabular posibil. Întotdeauna avea să rămână ceva ce nu se putea exprima în cuvinte, iar acest ceva, această experiență dincolo de cuvinte era cea care te făcea să te reîntorci la ele. O experiență care putea fi exprimată doar de pictura în sine și care se desfășura la întâlnirea dintre privire și prezența pur fizică, lipsită de referință, a pânzei. O contopire a stării de conștiență cu materia și cu forma, care nu putea fi tălmăcită, pentru că era unică în sensul cel mai profund și impenetrabil al cuvântului, în timp ce limbajul se folosește întotdeauna de asemănări și contraste, cu alte cuvinte, de comparații, pentru a pune starea de conștiență în mișcare. Singurele afirmații verbale care ar fi fost cel mai aproape de ceea ce vorbeam eu erau poate paradoxurile înțelepților budiști zen, deoarece, pentru ei, exersarea unor discipline precum tragerea cu arcul și caligrafia declanșa aceeași revelație spontană care se producea, în rare ocazii, la întâlnirea cu o pânză perfect executată. Mă asculta cu o privire intensă, care părea să înregistreze fiecare mișcare de pe chipul meu, fiind în același timp cu gândurile departe, în cu totul altă parte, iar eu m-am văzut nevoit să admit că eu, personal, am fost cu totul mișcat de micul meu toast în cinstea picturii pure. În timp ce vorbeam, am hotărât să introduc ceva de genul acesta în prefața cărții mele. Cu un asemenea prolog autocritic, nimeni nu m-ar fi putut acuza că nu mă ridic la înălțimea promisiunilor. S-a ridicat brusc, ca și cum n-ar mai fi rezistat, și a sugerat să ieșim să ne plimbăm. Numărul felurilor în care poți fi împreună

cu cineva, într-un apartament, este limitat, poți să stai față în față, pe scaune diferite, sau poți să stai în pat, iar când ultima posibilitate este exclusă, la un moment dat te saturi de prima, mai ales atunci când nu îl cunoști prea bine pe celălalt, iar pauzele din conversație ar trebui, de preferință, să anunțe un stadiu mai profund al contactului cu celălalt. Deveniserăm destul de apropiați datorită pasiunii noastre comune pentru Școala newyorkeză și asta era suficient, acum trebuia să se întâmple ceva nou, altfel riscam să sfârșim într-o fundătură. Am scărpinat politicos pisica sub bărbie, în timp ce ea și-a vârât picioarele goale în bascheți. Și-a pus pe ea o haină veche de bumbac și o pereche de ochelari de soare scrijeliți, și-a ridicat părul peste gulerul hainei cu un zâmbet sfios, ca și cum s-ar fi scuzat de lungimea necumpătată a părului ei, și puțin mai târziu ne aflam pe stradă.

Mergea repede, cu pași lungi și energici, și în timp ce mergeam alături de ea am remarcat pentru prima oară că suntem cam de aceeași înălțime, dacă nu cumva era chiar puțin mai înaltă decât mine. În orice caz, probabil că formam un cuplu foarte bizar, ea în haina ei bombată, cu picioarele goale în bascheții de pânză prăfuiți, eu în haina mea de tweed și pantofii lustruiți. Mă simțeam iremediabil burghez, aproape ca un polițist în civil, în timp ce ne plimbam prin East Village, care părea să fie locuit numai de originali cosmopolitani și unde excentricul constituia norma, iar normalul era o senzație mută. Ce putuse oare să vadă la mine, la creatura burghez-intelectuală cu haină de tweed și cămașă proaspăt călcată de culoare bleu? M-am simțit ciudat, ca și cum nu aș fi fost în apele mele, și m-am întrebat ce fel de relație suntem pe punctul de a începe. În felul nostru de a vorbi nu era nici cea mai mică urmă de flirt sau de subînțelesuri și m-am simțit liniștit la gândul că în

niciun caz nu mai poate fi vorba de începutul unei aventuri, acum după ce fusesem la ea acasă şi ne găseam din nou în spaţiul public neutru. Era oare începutul unei prietenii? M-am gândit la Astrid şi la copii. Terminaseră deja cina, Simon era mai mult ca sigur cufundat în vreun război stelar în computerul său, Astrid se pregătea să îi citească Rosei povestea de culcare, o vedeam stând pe canapea, alături de silueta delicată care dispăruse aproape complet sub plapuma pe care o târâse după ea în sufragerie. În acelaşi timp, eu mă plimbam prin soarele după-amiezii, de cealaltă parte a Atlanticului, alături de o tânără despre care nu ştiam aproape nimic, departe de ceea ce era viaţa mea, oraşul meu, cotidianul meu, unde fiecare pas pe care îl făceam era un pas pe poteci cunoscute, bătătorite. Am intrat pe Bowery, am trecut de magazinul prăfuit cu echipament pentru bucătăriile de restaurant şi am traversat Little Italy şi SoHo, în direcţia fluviului Hudson. Din când în când arătam către o clădire sau vreun alt detaliu anonim care îmi atrăgea atenţia, aproape ca un turist naiv, în timp ce îi povesteam cum experienţa mea cu pictura pură corespundea experienţei mele despre prezenţa misterioasă a lucrurilor, atunci când te concentrezi doar asupra fizionomiei lor, separând-o de scopul sau sensul lor. I-am povestit cum în copilărie fugisem din casa părinţilor mei şi mă mutasem într-o ruină, ca să vegetez urmărind rătăcirile umbrelor şi ale luminii pe resturile de ziduri în paragină şi grinzi prăbuşite. Mă înţelegea perfect, şi ea făcuse la fel în copilărie şi, ca şi mine, se mai pierdea în contemplarea modelului vreunui capac de canal sau a posterelor jerpelite de pe ziduri. Am vorbit despre momentele speciale, dar lipsite de acţiune în sine, când pacea subită a unei mişcări inconştiente, neatente şi lumina care cade asupra acesteia, şi umbra pe care o desenează scurt, când toate se contopesc într-un fel

indescifrabil cu privirea, ca şi cum mişcarea în sine ar fi fost declanşată şi iscată de ochii care o urmăresc. La un moment dat am început să dau cu piciorul într-o piuliţă mare şi ruginită de pe trotuar, iar aceasta s-a rostogolit pe lespezile însorite, balansându-se într-un colţ al propriei umbre ca un opt rătăcitor care se clătina într-o spirală descrescătoare, până când s-a răsturnat, devenind din nou o piuliţă. S-a aplecat şi a ridicat-o de pe jos şi mi-a întins-o cu un zâmbet, spunându-mi că mi-o dăruieşte în amintirea întâlnirii noastre. Încă o mai am pe undeva, printr-un sertar. Apoi, dintr-o dată, mi-a cerut să îi povestesc ceva despre soţia mea, ca şi cum ar fi vrut să îmi amintească, pentru mai multă siguranţă, de pactul nostru, în cazul în care aş fi interpretat greşit vreun gest de-al ei.

Era destul de ciudat să o aud pronunţând cuvintele „soţia ta" şi era la fel de ciudat să vorbesc despre Astrid, descriind-o sumar, cam ca atunci când îţi dai semnalmentele la rubrica de matrimoniale. Treizeci şi opt de ani, editor de montaj, ochi înguşti, pometi înalţi, zveltă, păr castaniu care se încreţeşte la ploaie, căsătorită mai înainte cu un cunoscut regizor de film, mamă a doi copii, cel mai în vârstă din prima căsătorie, îi plac Truffaut, festinurile cu crabi, plimbările pe malul mării, antichităţile, biserica catolică şi călătoriile în Europa de Sud, rece şi rezervată în ochii celorlalţi, dar în realitate, în spatele acestei faţade, intuitivă, delicată şi senzuală. Oare asta era Astrid? Devenise brusc atât de mică şi de îndepărtată în privirea mea. Spusesem deja prea mult sau poate că n-ar fi trebuit să spun nimic, pentru că în orice caz avea să fie prea puţin, indiferent cât de mult aş fi spus? Ambele. Dar o altă întrebare ameninţătoare m-a copleşit când am ajuns la West Side Highway şi am pornit în direcţia World Trade Center, cu o briză răcoroasă care ne mângâia feţele, pe trotuarul larg,

de-a lungul fluviului scânteietor, printre persoanele care făceau jogging, gâfâind, pe aceeaşi porţiune pe unde m-am plimbat la o săptămână după plecarea lui Astrid. Era acelaşi gând care mă urmărise încă din dimineaţa în care stătuse în faţa oglinzii şi îmi spusese ca din întâmplare că o să plece, atât de liniştit, încât am uitat să o întreb de ce. Aceeaşi întrebare care se iveşte de fiecare dată când o văd stând în picioare, în uşa de la dormitor, privindu-mă câteva minute înainte să dispară. Oare o cunoşteam cât de cât pe Astrid? Ştiam eu altceva despre ea decât ceea ce ştiusem despre anii în care fuseserăm împreună, lucrurile pe care le realizaserăm împreună sau frânturile pe care mi le povestise despre perioada de dinainte de a ne întâlni, la fel de sumare precum semnalmentele pe care i le dădusem lui Elisabeth? Şi ştia ea altceva despre mine? Elisabeth m-a întrebat de câţi ani suntem căsătoriţi. Zece ani?! Şi-a clătinat părul mare cu scepticism, dar în acelaşi timp cu respect. Deci este posibil! Am râs, iar vocea mea a devenit mai uşoară când i-am povestit de eliberarea de aşteptările nerăbdătoare şi egocentrice ale tinereţii, despre fericirea care îndură lumina zilei, care îndură să fie şifonată, iar în timp ce ea mă asculta şi mă privea cu atenţie, am simţit că totul sună atât de fragil şi de palid, încât m-am gândit că ar putea să întrezărească îndoiala din spatele zâmbetului meu de bărbat matur şi cuvintelor mele încrezătoare.

Dar era adevărat, nu-i aşa, chiar aşa era. Nu-i aşa? Am întrebat-o care este povestea ei. Acum eu eram cel care trebuia să restabilească echilibrul, cel care se expusese şi aştepta o dezvăluire de la ea, confesiune pentru confesiune, aşa cum şi eu plătisem autocritica producţiilor artistice cu dezvăluirea crizelor mele scriitoriceşti ocazionale. Ne-am oprit ca să privim cheiurile pustii şi râul deşert, vântul se înteţise uşor şi îi ridica părul şi geaca, iar ea îşi dădea la o parte

buclele care îi veneau în faţă, în timp ce zâmbea obosită şi privea apa bleu şi albastru-cenuşiu şi albastru-petrol, pe care vântul o încreţea în rafale neliniştite şi efemere. Trecuse multă vreme de când avusese o relaţie. Cu doi ani în urmă rămăsese însărcinată, el era pictor, acasă, în Copenhaga, dar n-a mers. Din cauza asta venise aici. Se obişnuise să fie singură cea mai mare parte a timpului, nu o deranja, deşi uneori simţea nevoia să se întrebe dacă nu cumva devenise extrem de pricepută la traiul de una singură. Uneori îi venea să se întoarcă acasă. Era un oraş dur, nu primeai nimic pe degeaba, dar pe de altă parte îi plăcea că trebuie să *fight*. Nu ştia sigur la ce se aşteptase. Din când în când, îi era dor să fie undeva unde lumea o cunoştea. Îmi intrase un fir de praf în ochi, pe care îl simţeam ca pe un con de brad, iar lacrimile îmi alunecau pe obraz. S-a întors către mine ca şi cum s-ar fi trezit brusc din somn, mi-a ridicat pleoapa cu un deget, dar nu vedea nimic şi, deodată, firul de praf a dispărut. Au trecut câteva secunde până să-i spun că nu mai e, timp în care degetele ei s-au odihnit pe obrazul meu, şi se poate spune că am profitat de moment, i-am ascuns o informaţie relevantă, dacă pot să spun aşa, apoi am apucat-o uşor de încheietura mâinii, ca şi cum aş fi vrut să-i îndepărtez mâna. Am rămas aşa o vreme, dar nu prea mult, destul totuşi, eu cu mâna cuprinzându-i încheietura mâinii, privindu-ne în ochi, eu cu ochiul meu roşu, înlăcrimat, apoi a făcut o mişcare cu mâna, i-am dat drumul, iar ea s-a întors cu faţa spre fluviu. Nu trebuie să mă ataşez de tine, a spus. Nu, am spus la rândul meu, şi am privit în aceeaşi direcţie ca şi ea, deasupra ceasului Colgate care reflecta soarele de nu puteai să distingi ce oră e. Am rămas aşa o vreme, foarte aproape unul de celălalt. Un loc atât de idiot şi inutil în care să te opreşti, cu spatele la traficul duminical, calm şi monoton, şi la depozitele părăsite,

date cu smoală. S-a întors cu fața spre mine, serioasă, cu o privire pe care nu o mai văzusem până atunci. Tu eşti puternic, a zis. De unde o mai scosese şi pe asta? N-am spus nimic. A zis că îi este frig, vrea să meargă acasă, pot să iau un tren din Church Street, mi-a zis. I-am spus că o conduc până acasă. Nu era nevoie. I-am răspuns că ştiu asta. Am început să mergem. Încercam să găsesc ceva de spus, ceva simplu, banal, dar, pe drumul de întoarcere în East Village, n-am reuşit să produc decât replici răzlețe, incoerente, întrerupte de pauze interminabile. Nu reuşeam să îmi dau seama dacă era foarte pricepută la a-şi ascunde sentimentele sau dacă fusesem eu orb. Într-un cuvânt, ne reuşise de minune să ne înțelegem greşit. Am ezitat în fața uşii de la intrare, i-a luat mult până să-şi găsească cheile. După ce a deschis uşa, s-a întors spre mine şi mi-a spus la revedere. Am sărutat-o, nu s-a opus. Sper că ştii ce faci, mi-a spus. I-am spus că ştiu. De fapt, habar nu aveam.

Sunt aceleaşi lucruri, aceleaşi mişcări pe care le faci şi, totuşi, crezi că trebuie să fie altfel, să însemne altceva, pentru că este altcineva care îți întâlneşte privirea sau care închide ochii, atunci când te apleci deasupra ei. De ce puneam totul atât de tare la inimă? Să fi fost oare pentru că în zece ani nu mă culcasem cu altcineva decât cu Astrid? Nu era oare vorba doar de ceea ce numim „un pas pe alături"? Se pare că o luasem de mult pe alături, dar fără să-mi dau seama, cu mult înainte de după-amiaza aceea când mă holbasem la femeia tânără şi modernă, în grădina cu sculpturi din spatele Museum of Modern Art, aberând pe marginea ipotezei cu totul neverosimile, conform căreia ea ar fi putut fi una şi aceeaşi persoană cu Elisabeth, pe care la început nu mă gândisem să o sun, probabil pentru a sfida expresia libidinoasă a custodelui de muzeu, care parcă îmi dădea numărul de telefon al celei mai tari prostituate de lux

din toate timpurile, dar la fel de mult şi din teama de ce avea să-mi treacă prin minte. Dar dacă nu era vorba decât de situația mea de bărbat însurat şi uzat, care voia să-şi facă de cap, acum, că scăpase de rutina cotidiană şi se afla aici, în America, departe de toate privirile curioase şi acuzatoare, atunci Elisabeth nu era decât o figurantă în drama mea personală, obiectul absolut fortuit al disperării mele reprimate. În felul acesta vorbeam cu mine însumi, mai târziu, iritat de ruşine; dar am fost mult mai tandru când am ajuns în apartamentul ei a doua oară în după-amiaza aceea, îmbrățişând-o printre pânzele ei, în timp ce pisica se freca geloasă de pantalonii mei şi de picioarele ei goale. Am rămas aşa o bucată de vreme, fără să ne mişcăm, ea cu mâinile agățate de gulerul hainei mele şi capul odihnindu-se pe umărul meu, astfel încât părul ei îmi gâdila nasul, încleştați în acea îmbrățişare lungă, incapabili să ne mişcăm, poate pentru că niciunul dintre noi nu ştia în ce direcție să se mişte. M-am gândit la o altă îmbrățişare, într-un alt apartament, într-un alt amurg, când am bătut oraşul în lung şi în lat împreună cu Inès, după ce se întorsese către mine, singură în sala tăcută, plină de umbre, printre portretele măcinate, din marmură, ale unor împărați uitați. Şi îmi vine în minte prăpastia care se deschisese în mine după ce părăsisem ruina din copilărie, în care locuisem câteva săptămâni împreună cu şoarecii şi pisicile vagaboande, pierdut şi fericit, şi mă mutasem înapoi în casa goală şi tăcută a părinților mei. Distanța aceasta intangibilă pe care am crezut că am depăşit-o, după ce Inès, cu mulți ani în urmă, mă trăsese spre ea, în fața ferestrei care dădea în cimitirul evreiesc cu morminte părăginite şi lespezi şterse. În timp ce o strângeam în brațe pe Elisabeth simțeam ca şi cum, cu câteva minute mai înainte, când făcusem ultimul pas spre ea şi-mi deschisesem brațele, ajunsesem să păşesc pe deasupra

aceleiaşi distanţe. Ca şi cum vechea prăpastie se deschisese din nou în timp ce Rosa şi Simon creşteau între Astrid şi mine, în timp ce eram purtaţi de timp fără să ne dăm seama, poate pentru că aveam atâtea altele, în afara mea, de care să mă ocup. Eram pe punctul de a o înşela pe Astrid acum sau, de-a lungul anilor petrecuţi împreună, ajunsesem să o trădez atât pe ea, cât şi pe mine însumi? Oare nu dădusem uitării partea primordială din mine în momentul în care făcusem pasul şi profitasem de şansă, în seara aceea din bucătărie, când, pentru prima oară, o mângâiasem pe Astrid pe obraz, deoarece, în momentul acela, se întâmplase să fie ea cea care picase în solitudinea mea? Şi poate că atunci habar nu aveam ce fac? Elisabeth s-a desprins uşor de gulerul meu, mi-am lăsat braţele să alunece în jos, iar ea a făcut un pas înapoi, uitându-se la mine cu o privire sfioasă şi puţin confuză. Nu aveam nici cea mai vagă idee ce anume putea să citească pe chipul meu, dar trebuie să fi văzut ceva, expus cum eram privirii ei. Şi-a lăsat haina să cadă pe podea şi s-a dezbrăcat în faţa mea şi a rămas aşa, complet goală, faţă în faţă cu acel bărbat străin, complet îmbrăcat, care îi invadase viaţa, ca şi cum ar fi vrut să îmi atragă atenţia în ce mă bagă, să o văd pe ea aşa cum era, cu sânii ei mici şi coastele proeminente. Apoi s-a îndreptat spre salteaua împachetată şi a întins-o, iar după ce s-a aşezat în genunchi pentru a întinde cearşaful, i-am zărit culoarea cenuşie a călcâielor murdare şi mi s-a făcut dor de ea, chiar dacă nu se afla decât la câţiva paşi de mine. Auzeam sirenele poliţiei pe First Avenue. O *salsa* zgomotoasă răsuna dintr-un radio de maşină printre faţade, auzindu-se din ce în ce mai puternic şi stingându-se din nou, iar prin fereastră vedeam umbra fâlfâitului aripilor unui porumbel apropiindu-se de umbra haşurată a scării de incendiu strânsă pe zidul din faţă, sus, acolo unde cărămizile încă mai

reflectau strălucirea firavă a soarelui slab. Porumbelul însorit şi înaripat şi umbra acestuia s-au apropiat unul de altul până când distanţa dintre ele s-a contopit în momentul în care acesta a aterizat pe ultima treaptă a scării de incendiu şi şi-a strâns aripile.

Drept să spun, nu a fost nimic de neuitat la acea primă dată când Elisabeth şi cu mine ne-am întins pe salteaua ei tare, vegheaţi de pisica albă care stătea în uşă, cu lăbuţele corect strânse, ca un sfinx domestic căruia nimic din natura omenească nu-i este străin. Eram înclinat să o cred când spunea că nu mai fusese cu un bărbat de multă vreme. Corpul ei colţuros părea să transmită ceva greoi mişcărilor ei, iar planurile noastre au evoluat într-o încăierare febrilă şi gâfâită, până când am cedat amândoi şi ne-am dat drumul descumpăniţi. Ea stătea întinsă, odihnindu-şi obrazul pe coapsa mea, privindu-mi penisul încă în erecţie cu o privire dezorientată, mirată. Mi-a venit în minte o fotografie celebră a lui Man Roy, în care o divă de film mut de prin anii douăzeci, cu o mutrişoară întunecată şi gene lungi îşi înclina capul în acelaşi fel în timp ce privea o statuetă africană primitivă. Am izbucnit amândoi în râs, nu doar din cauza comparaţiei mele, ci şi din cauza faptului că ajunsesem să mă gândesc la aşa ceva, şi am continuat să ne giugiulim, strângându-ne unul în altul, în acel amurg, sub poncho-ul greu de lână care-i servea drept plapumă. M-a întrebat dacă sunt dezamăgit. Nu, chiar deloc. Eram aproape uşurat că nu fusesem nevoit să prestez ceva special de prima oară, după atâţia ani în care nu o avusesem decât pe Astrid pe post de martor constant, dar cu idei preconcepute, al performanţelor mele sexuale. Niciodată nu am fost sigur că vreo altă femeie ar fi fost la fel de satisfăcută în locul ei, fie că o consideram prea modestă, fie că o bănuiam că supraevaluează ceea ce devenise al ei, doar pentru că

era al ei. Dar nu i-am spus nimic despre asta lui Elisabeth în timp ce zăceam întinşi sub poncho-ul ei şi, spre surprinderea mea, nici măcar nu aveam vreo umbră de remuşcare, poate pentru că nu se simţea nimic demonic sau excesiv de erotic la corpul ei lung şi subţire, întins lângă al meu. Era doar un alt corp, altul decât cel cu care eram obişnuit. Am încercat să-i explic ce simt, ca şi cum aş fi traversat o distanţă în mine însumi, o distanţă care crescuse de-a lungul anilor, cât trăisem împreună cu Astrid, fără să-mi dau seama de asta, pentru că se căscase încet şi treptat, dar ea şi-a pus un deget pe buzele mele şi mi-a zis să mă opresc.

Din acel moment nu am mai vorbit despre Astrid. Nu am vorbit nici despre noi, despre ce se întâmpla sau ce avea să se întâmple cu noi. Viitorul era tabu. Am vorbit despre artă, despre munca noastră, despre ce vedeam şi auzeam şi despre ce auziserăm şi văzuserăm cândva, evitând să atingem momentul inevitabil al întoarcerii mele acasă, la ceea ce era viaţa mea. Ne prefăceam că nu se apropie şi ne-am instalat în balonul nostru de săpun, moale şi strălucitor, entuziasmaţi că pluteşte în continuare. Nu număram zilele, ci orele, şi astfel următoarele trei săptămâni au devenit o eternitate. Ne petreceam cea mai mare parte a timpului în apartamentul ei sau făceam plimbări lungi şi fără ţintă sau ieşeam la cumpărături la miezul nopţii, la vânzătorul korean de verdeţuri de pe Avenue A. Îi făceam mâncare, reţete spaniole grele şi, cât am fost împreună, a reuşit chiar să pună câteva kilograme în plus. Am învăţat chiar să facem dragoste împreună, dar erau nopţi întregi în care doar stăteam întinşi, vorbind, uitând cu totul că amanţii secreţi ar trebui să şi-o tragă ca nişte apucaţi. O dată la două sau trei zile mă întorceam în Brooklyn Hights şi îmi petreceam noaptea în casa chirurgului

libanez, pentru a lucra câteva ore a doua zi, de dimineaţă, dar la fel de des stăteam şi scriam în bucătăria lui Elisabeth, în timp ce ea lucra în cealaltă cameră, iar pisica alerga de la mine la ea şi invers, ca un mesager drăgăstos. Am progresat cu lucrul la carte mai repede decât mă aşteptam, nici Elisabeth şi nici pisica ei nu mă distrăgeau, dimpotrivă, mi-era mai uşor să răzbat printre temele pe care le urmăream, iar când îi citeam cu voce tare paginile pe care le scrisesem în cursul zilei respective, îmi dădeam seama că erau mai bune decât tot ce scrisesem înainte. Chirurgul cardiolog venea rar acasă, se pare că prefera casa prietenei lui din Long Island, şi doar o singură dată mi-a lăsat mesaj că sunase Astrid. Şi eu sunasem acasă de câteva ori şi eram complet surprins cât de impasibil puteam fi când o întrebam cum mai merg treburile pe acasă sau când îi povesteam despre cartea mea. Din câte îmi dădeam eu seama, nu avea nici cea mai vagă bănuială. Nu aş fi crezut că trădarea poate fi trăită atât de uşor şi fără eforturi şi îi ascultam vocea uşor întârziată de legătura prin satelit cu tandreţea dintotdeauna, ca şi cum Elisabeth şi ea s-ar fi aflat cu adevărat în lumi diferite, iar graniţa dintre acestea ar fi trecut direct prin mine.

Nu vorbeam niciodată cu nimeni, cu excepţia momentelor în care ne aşezam la una dintre cafenelele din East Village, iar prietenii ei veneau să o salute, artişti nonşalanţi care-mi strângeau mâna politicos şi mă studiau cu priviri curioase în timp ce făceau schimb de ştiri locale cu Elisabeth, în mod sigur minunându-se de soiul de specimen burghez pe care îl dibuise ea. Nu făcea niciun efort anume ca să mă introducă în lumea ei, iar eu eram pur şi simplu fericit să o am doar pentru mine. O singură dată m-a luat la deschiderea unui vernisaj în SoHo. Galeria fusese amenajată într-un fost garaj cu geamuri mate care dădeau în stradă, iar spaţiul rece, alb crea o sferă ermetică,

abstractă în jurul pânzelor expuse şi al invitaţilor speciali, care stăteau în grupuri, cu spatele la tablouri, şi vorbeau însufleţit, aruncând constant priviri spre intrare, pentru a vedea cine mai vine şi cine mai pleacă. Nimeni nu mă remarcase în postul meu de observaţie, în colţul cel mai îndepărtat, pe moment eram invizibil. M-a surprins să aflu cât de multă lume o cunoaşte pe Elisabeth, iar din colţul meu am urmărit cum graţioasa şi zdrenţăroasa mea iubită este întâmpinată cu sărutări de bărbaţi între două vârste, cu părul strâns în coadă şi tricouri negre pe sub costumele cu dungulite de la Sacks. Aşadar şi ei erau o parte a lumii ei, a lumii din care eu o dislocasem şi la care avea să se întoarcă după plecarea mea. Şi artistul care expunea era evident unul dintre prietenii ei foarte dragi şi în vârstă, un italian scund, cu păr rar, în costum alb şi sandale, care trebuia să-şi lase capul pe spate ca să o vadă, în timp ce stăteau şi chicoteau. El era singurul care îşi permitea să fumeze şi pufăia dintr-o Havana uriaşă, în timp ce-i povestea ceva atât de amuzant, că ea se prăpădea de râs. Nu puteam să nu remarc cât de jovial îşi punea mica lui mână păroasă cu trabucul fumegând pe fundul ei, pe blugii prespălaţi şi găuriţi, în timp ce se ridica în vârful degetelor, în sandalele lui, ca să-i şoptească ceva la ureche, complet indiferent la femeile evident înstărite, îmbrăcate în costume Chanel roz şi galben-citron, care forfoteau prin audienţă. Din nou mi-au venit în minte custodele de muzeu şi zâmbetul lui de vulpoi. Oare nu eram de tot râsul, cum stăteam acolo, topindu-mă de dragoste în acel loc clinic, agitat şi plin de zumzet?

Cu o zi înainte de plecarea mea ne-am dus în Coney Island. Am băut bere într-un bar de pe faleza pe care bătrânei cu şepci de baseball şedeau cu siluetele aplecate în faţa mării. Strigătele lugubre ale pescăruşilor ajungeau până la barul care se numea,

bineînţeles, *Atlantic*, iar în spatele acestuia, în parcul de distracţii pustiu, roata panoramică zăngănea goală. Televizorul de deasupra barului era aprins, terenul de fotbal avea aproape aceeaşi culoare ca pereţii din bar. Jucătorii se îmbulzeau la un loc pe teren, într-o grămadă confuză de numere pe spinările lor încovoiate, răspândindu-se în secunda următoare ca un stol de pescăruşi greoi şi masivi. Avioanele se apropiau scânteind pe cer, unul după altul, gata să aterizeze pe Aeroportul John F. Kennedy, în timp ce pescarii amatori, sus, pe dig, îşi tot lansau undiţele la apă. La capătul undiţelor legaseră nişte peştişori mici şi sclipitori drept momeală. În spatele lor, de cealaltă parte a parcului de distracţii, se profilau ultimele blocuri cu locuinţe de închiriat din America, care îşi deschideau ferestrele către ocean, maronii, înalte şi pătrate. Elisabeth credea că blocurile acelea triste semănau cu milenarele case de lut din Sana, Yemen. Deasupra toboganului clipeau becurile albe care formau literele unui nume – *Himalaya*. Am petrecut cam o oră pe plajă. Ea se întinsese cu capul în poala mea şi cu ochii închişi în lumina cenuşie a cerului înnorat, cu părul împrăştiat într-un evantai pe genunchii mei. Priveam pe rând chipul ei şi marea. Am întrebat-o dacă se mai gândeşte să se mute înapoi, la Copenhaga. Nu ştia. Poate. Nu ne-am spus prea multe în ziua aceea şi nici în ziua următoare, în taxi, în drum spre aeroport. Mi-a zâmbit ironic cât am stat faţă în faţă, înainte de barierele de la *check-in*. Fusese nespus de încântată să mă cunoască. A sunat ca şi cum nu aveam să ne mai revedem niciodată, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic special între noi. Apoi m-a sărutat scurt şi a plecat fără să se uite înapoi. Jumătate de an mai târziu, stăteam pe o altă plajă, împreună cu Astrid. Era a doua zi după sosirea la Porto. Plănuisem să mergem direct la Lisabona, cu o eventuală oprire în Coimbra, dar înainte de toate am vrut

să vedem marea. Nu mai văzuserăm marea de la San Sebastian. Am urmat cursul fluviului Douro, de-a lungul faţadelor din ce în ce mai dărăpănate, cu faianţa înnegrită de funingine, grilajele balcoanelor ruginite şi frânghiile cu rufe şi cearşafuri întinse la uscat, spre zona estuarului, unde pescarii amatori stăteau pe un banc de nisip, mici şi pierduţi în ceaţă. Am condus fără oprire până la Matosinhos şi ne-am plimbat pe plaja enormă şi pustie, cu spatele la cafenelele dărăpănate de la malul mării şi cabinele de pe plajă şi tancurile de ulei uriaşe, care sclipeau mate în depărtare, în lumina înceţoşată a soarelui. Am mers până când nu am mai putut înainta, până când nu mai puteam decât să stăm în faţa valurilor galbene de spumă şi nisip învolburat, privind în depărtare, acolo unde marea se subţia şi se făcea una cu ceaţa. Am descoperit mai târziu că Matosinhos şi Coney Island se află aproape faţă în faţă, cam la patruzeci şi patruzeci şi unu de grade latitudine nordică. Plaja pe care am stat cu capul lui Elisabeth în poala mea şi am încercat să-mi închipui cum ar fi fost dacă aş fi părăsit-o pe Astrid, şi plaja pe care am stat cu Astrid, jumătate de an mai târziu, după ce îmi luasem rămas-bun de la Elisabeth a doua oară. O plajă din lumea veche şi o plajă din lumea nouă, despărţite de un ocean pe care atâţia alţii înaintea mea îl străbătuseră, plini de speranţe, ca şi cum lumea n-ar fi fost de fapt doar un unic, dar foarte mare loc. Ca şi cum ar fi fost vorba de lumi diferite.

Când m-am întors prima oară de la New York, în primăvară, cu amintirea lui Elisabeth ca o imagine retrospectivă, persistentă, înceţoşată, neverosimilă pe fundalul minţii mele obosite, Astrid nu era la aeroport să mă aştepte. Am simţit o mare uşurare. Mă temusem că avea să fie acolo, cu Rosa de mână şi cu Simon puţin mai în spate, cu şapcă de baseball şi

walkman, agitat şi nerăbdător, pentru că era sub demnitatea unui tânăr de şaisprezece ani să îşi aştepte tatăl vitreg la aeroport. Mă pregătisem atât de intens pentru această revedere în sala de sosiri a aeroportului, încât nu am avut când să prevăd ce altceva s-ar fi putut întâmpla. Dar oare chiar trebuia să se întâmple ceva? În timp ce moţăiam în avion, trădarea mea mi se înfăţişa în toată amploarea ei fără margini. Nu puteam să mă gândesc la ceea ce se petrecuse în East Village în ultimele trei săptămâni ca la o aventură, chiar dacă acum stăteam, la sute de kilometri distanţă, deasupra oceanului, din nou singur, şi ar fi trebuit să transform coridorul aerian de deasupra Atlanticului într-o ecluză care, elegant şi nedureros, să mă separe de acest secret şi să se închidă în spatele meu. Ştiam prea bine că o aventură de genul acesta este ceva cu totul normal atunci când eşti matur şi nu poţi decât să zâmbeşti în faţa naivităţii din tinereţe, aşa cum zâmbeşti când îţi revezi fotografiile mai vechi, în care arăţi ingenuu, cu obraji moi, îmbrăcat în haine de mult demodate. Ştiam prea bine că nu trebuie să fie altceva decât un pas pe alături, fără efecte secundare şi că nu am niciun motiv să fac din asta o problemă sau să o împovărez pe Astrid cu o suferinţă inutilă. Dar gândul la tăcerea mea era la fel de dureros ca şi gândul la reacţia lui Astrid, dacă i-aş fi povestit ce se întâmplase în New York. Cu trei săptămâni în urmă încă mai eram bărbatul care devenisem în anii petrecuţi împreună cu Astrid, dar fusesem acel bărbat doar pentru că crezusem că ea ştie tot ce era de ştiut despre el. Nu mi-am dorit niciodată să am secrete faţă de ea, dimpotrivă, întotdeauna m-am temut la gândul că ar putea să existe ceva ce nu i-am spus sau arătat, ceva ce ea nu a văzut sau ghicit. Îndrăzneam să cred în iubirea ei, dar numai dacă eram sigur că mă iubeşte indiferent de ceea ce ştie

despre mine, indiferent de defectele şi slăbiciunile mele. Când, cu zece ani în urmă, o sărutasem prima oară, într-o seară de iarnă, în bucătăria mea, o femeie străină pe care o culesesem în taxiul meu şi căreia îi oferisem adăpost doar din amabilitate, iar când, câteva luni mai târziu, mi-a spus că este însărcinată, iar eu am răspuns cu acel *de ce nu* nesăbuit, în acelaşi moment am profitat de ocazie ca să scap de singurătatea mea şi ca să devin ceva, împreună cu cineva, pe lumea asta, în ochii ei şi în tot ceea ce am realizat împreună. După ce Inès m-a părăsit, m-am simţit ca lovit de un blestem care m-a făcut invizibil. Nu era deloc aşa cum crezusem pe vremea când zăceam pe canapeaua mea mucegăită, în ruina idilică a copilăriei mele, printre mormanele de ţigle sparte şi priveam păsările zburând prin acoperiş, în timp ce visam să fiu un nimeni. Nu era aşa cum crezusem în aroganţa mea de copil şi cum se spunea în poemul pe care îl învăţasem pe de rost: *how dreary to be somebody, how public, like a frog*...[1] Dimpotrivă, Inès mă pedepsise crud pentru pasiunea mea nefastă şi mă transformase într-un broscoi pocit, vâscos şi mucegăit de singurătate şi abia după ce am sărutat-o pe Astrid am devenit din nou eu, un om ca toţi ceilalţi, dar nu unul oarecare. Pentru că devenisem tocmai acel om pe care ea îl întâlnise întâmplător şi pe care totuşi îl considera mai bun decât atâţia alţii, m-am hotărât pe loc, de la un moment la altul, fără ezitare, aproape iresponsabil, că vreau să fiu acel bărbat, cel pe care ea îl scosese din starea de invizibilitate cu privirea ei. Şi astfel am închis uşa după mine, uşa care dădea spre spaţiul meu cel mai adânc, mă gândeam eu în avion, în timp ce deasupra Atlanticului întunericul se lăsa

[1] Cât de plictisitor e să fii cineva, cât eşti de expus, ca o broască... (n.tr.)

cu o repeziciune nenaturală. Îl felul acesta întorsesem spatele ruinei mele cu buruieni, singurul moment în care fusesem cu totul eu însumi, pentru că şoarecii şi pisicile vagaboande îmi erau singura companie şi nu aveam nevoie de privirea altcuiva ca să mă stăpânească şi să mă împiedice să dispar. Evadasem din invizibilitate, mă gândeam din scaunul meu din avion, privind cerul care se întuneca şi se colora în albastru închis deasupra norilor, dar numai pentru a rămâne undeva departe de mine însumi, rătăcind în învălmăşeala lumii vizibile, cu chipuri, şi forme, şi feluri în care te puteai lăsa purtat mai departe de zile, prin delta labirintică a coincidenţelor.

Am aterizat dimineaţa devreme. Acasă nu mai era nimeni, am intrat în apartament. Pe masa din bucătărie se afla un bilet de la Astrid, îmi lăsase o tavă cu cafea şi sandvişuri, iar Rosa făcuse un desen cu mine, îmbrăcat într-o cămaşă înflorată, zâmbind printre nişte zgârie-nori care erau doar cu jumătate de cap mai înalţi decât personajul. În vârful reproducerii stângace a Empire State Building se găsea un cimpanzeu într-un şort cu buline, care râdea cu gura până la urechi şi ţinea sub braţ ceva care semăna cu o păpuşă Barbie, cu păr lung şi ondulat. M-am băgat în pat şi am dormit toată ziua. Când m-am trezit, soarele deja apusese. M-am trezit când am simţit mâna Rosei mângâindu-mi barba nerasă şi am auzit-o pe Astrid chemând-o în şoaptă. Am deschis ochii şi le-am văzut pentru o clipă în uşa dormitorului cufundat în lumina albastră a amurgului. Am mai rămas o vreme întins, ascultând vocile lor îndepărtate care răzbăteau din bucătărie şi frânele scârţâitoare şi enervante ale maşinilor, dialogurile americane din filmul pe care îl urmărea Simon în camera de alături. M-am simţit de parcă şi eu aş fi urmărit un film care fusese întrerupt la un moment dat şi care fusese reluat cu

aceiaşi actori şi aceeaşi intrigă. M-am uitat la acele luminoase ale ceasului, verzi precum cocleala. Era douăsprezece şi jumătate în New York, Elisabeth lucra probabil la pânzele pe care le începuse cu câteva zile în urmă, poate că în momentul acesta se plimba cu paşi mari şi grăbiţi pe First Avenue, prin soare, cu vântul în pletele care fluturau ca un steag strălucitor. M-am ridicat şi m-am dus la Simon, în sufragerie. M-a privit dezorientat, complet absorbit de film, apoi s-a ridicat şi m-a îmbrăţişat, uşor stânjenit, ca şi cum ar fi crescut prea mare pentru aşa ceva. M-a întrebat cum a fost. Pe ecranul din spatele lui, un bărbat cu o expresie sălbatică în ochi atârna în aer, deasupra Manhattan-ului, agăţat de talpa unui elicopter, în timp ce un alt bărbat îi strivea degetele albe cu tocul cizmei. Bine, am răspuns şi i-am zis să se întoarcă la filmul lui. A zâmbit scuzându-se, era cel mai extraordinar loc posibil, i-am zâmbit şi m-am dus la ceilalţi. Când Rosa mi-a auzit paşii, a venit în goană pe coridor şi mi-a sărit în braţe, cât pe ce să mă răstoarne. Am sărutat-o şi am dus-o în braţe până la bucătărie, unde Astrid curăţa cartofi. A rămas în picioare cu cuţitul în mână şi ne-a zâmbit, până i-am dat drumul Rosei şi am îmbrăţişat-o. Slăbise puţin, din câte am putut să simt, era frumoasă şi habar n-avea de nimic, aşa cum stătea acolo şi mă recunoştea cu ochii ei, ca şi cum ar fi văzut tot ce era de văzut. Totul era ca de fiecare dată când mă întorceam dintr-o călătorie, le-am povestit ce mi se întâmplase şi le-am dat micile cadouri pe care îmi amintisem să le cumpăr. Mai târziu, când Astrid şi cu mine ne-am dus la culcare, m-am mirat că nu observă nimic şi am făcut dragoste agresiv şi nerăbdător, ca şi cum m-aş fi putut ascunde în spatele propriei mele violenţe, ca şi cum aş fi vrut să termin odată cu toată povestea, cu o furie subită, ca şi cum aş fi vrut să o pedepsesc

pentru ignoranţa ei, pentru propria mea crimă. După aceea mi-a spus că de mult nu mai fusesem atât de bun. Am sărutat-o pe pleoape, iar ea şi-a deschis puţin ochii înguşti şi leneşi, încreţindu-şi buzele într-un zâmbet ironic, şi mi-a spus că aproape că îşi doreşte să călătoresc mai des, ca apoi să mă întorc şi să fac dragoste cu ea în felul acela.

Am stat aşa treaz, în întuneric lângă ea, mult timp după ce am stins lumina, am zăcut aşa timp de mai multe ore, ascultându-i respiraţia şi rarele maşini care treceau de-a lungul Lacurilor. M-am gândit la candoarea lui Simon, pe canapea, în faţa filmului care îţi făcea părul măciucă, la strigătul fericit al Rosei când m-a întâmpinat alergând spre mine şi mi-a sărit în braţe. M-am gândit la privirea lui Astrid în bucătărie, când s-a întors către mine, încercând să recompună, din forme binecunoscute din memoria ei, figura mea de reîntoarcere acasă, şi m-am gândit la Elisabeth care acum probabil că stătea şi mânca sushi la pachet, cumpărat de la restaurantul japonez de pe Avenue A, în timp ce pisica o privea cu ochii ei reci şi nepăsători. Ce era atât de senzaţional în persoana ei? Să fi fost seriozitatea din vocea ei sumbră? Părul ei în dezordine, sălbatic şi felul agitat, gâfâit în care făcea dragoste? Nonşalanţa afişată faţă de propria-i înfăţişare şi praful care se strângea de-a lungul pereţilor din apartamentul ei ascetic, faptul că uita de sine, cu totul absorbită de pictura ei? Preferinţa noastră comună pentru Mark Rothko şi Morris Louis, felul ei intuitiv, înţelegător de a pricepe ce încercam să spun despre ei şi despre tot ce discutasem, pentru că gândeam şi simţeam la fel? Să fi fost această lungime de undă bizară, curată, netulburată şi fără paraziţi, în care ne-am găsit unul pe altul, fără şovăială, pentru că, fără să o ştim, ani de zile transmiseserăm pe aceeaşi frecvenţă? Sau nu fusese decât un pretext

exterior, accidental care mă făcuse să deschid ochii şi să văd ceea ce ignorasem ani în şir, forţându-mă să răspund la întrebarea pe care atâta vreme o lăsasem fără răspuns, prins în şuvoiul mişcător, înspumat şi învolburat al zilelor? Întrebarea pe care Inès o lăsase în mine după ce mă sărutase de rămas-bun, cu câţiva ani în urmă, şi dispăruse în gura metroului, făcându-se din nou nevăzută. Întrebarea aceea penibilă care rămăsese în mine după ce îi răspunsesem cu atâta maturitate, aproape didactic, atât de calm în înţelepciunea mea de bărbat matur, cu experienţă de viaţă. Fusesem fericit? Sau era doar un surogat împăciuitor, fericirea aceasta cotidiană care suporta lumina zilei şi uzura de zi cu zi, această fericire răbdătoare şi moderată, burghez-relaxată, care se putea spăla şi îndrepta cu fierul de călcat? Oare o apucasem pe o cale greşită, la un moment dat, de-a lungul anilor? Oare nu am fost prea grăbit, puţin prea vioi când am răspuns apariţiei neaşteptate a lui Astrid cu acel zglobiu şi frivol *de ce nu?* Oare adevărata mea trădare să fi fost acest răspuns ambiguu, când Astrid mi-a oferit un copil şi un sens vieţii mele tinere, deşarte şi triste? Oare mă agăţasem de ea doar din laşitate, în momentul în care a apărut în singurătatea mea autocompătimitoare, pentru că izolarea mă făcuse fragil? Oare ea era fericită sau îi irosisem timpul? O iubeam sau era doar o aparenţă? Inès lăsase oare un gol în mine, la care Astrid nu avusese niciodată acces pentru că încuiasem uşa şi aruncasem cheia? Oare chiar crezusem că pot să îmi condamn astfel propria-mi disperare, uitând de mine în noua mea viaţă plină de activităţi fără răgaz, de obligaţii dragi şi tandreţe cotidiană, fredonată? Oare Elisabeth se ivise acolo, în adâncul meu pustiu, printr-o uşă ascunsă sub tapetul jerpelit şi mucegăit? O uşă atât de bine ascunsă, încât nici eu nu ştiusem de existenţa ei?

A doua zi am crezut că Astrid mi-a descoperit secretul. Dimineaţa, când m-am trezit, ea tria rufele murdare. În timp ce mă spălam pe dinţi, am văzut-o în oglindă îndepărtând un fir de păr alb de pisică de pe una din cămăşile mele. Pisica lui Elisabeth lăsase o mulţime incredibilă de păr pe hainele mele, pe care eu, neglijent, le lăsasem să zacă la întâmplare prin apartamentul ei. Mi-am clătit gura şi i-am spus că pisica chirurgului libanez îmi ţinuse companie în timp ce scriam. Probabil că se simţea la fel de singură ca şi mine, fiindcă stăpânul ei prefera să îşi petreacă nopţile la prietena lui din Long Island, am adăugat, şi aproape că se mutase la mine, în camera de oaspeţi. În timp ce minţeam în felul acesta, cu spuma lăsată de pasta de dinţi în colţurile gurii, mi-am dat seama cât de firesc poate să sune şi cât de uşor îmi este să mint, câtă vreme mă concentrez pe imaginea unei pisici albe care se întindea şi se încălzea la soare, la fereastra care dădea în Orange Street. Astrid a zâmbit, credea că nu îmi plac pisicile, ceea ce era adevărat, de mai multe ori mă împotrivisem când Rosa ne bătuse la cap să luăm un pui de pisică, pentru că nu era deloc greu de ghicit cine avea să sfârşească schimbându-i nisipul şi îndepărtând căcăţeii tari şi împuţiţi. Dar pisica aceasta era extrem de simpatică, am spus, în timp ce mi-o imaginam plimbându-se ţanţoşă prin casa imensă din Brooklyn Heights sau stând pe pervazul ferestrei şi uitându-se la mine în timp ce scriam, arogantă şi impenetrabilă. Pe măsură ce treceau zilele, îmi venea din ce în mai uşor să administrez trecerea sub tăcere a secretului. Filmul fusese reluat, iar eu revenisem la rolul meu obişnuit, cunoşteam pe de rost toate replicile, ştiam precis când îmi venea rândul şi ce se aştepta de la mine. În plus, se potrivea cu una dintre trăsăturile mele, dintotdeauna fusesem uşor distrat, cu gândul aiurea, ceea ce lui Astrid i se părea fermecător şi o făcea să

mă tachineze uneori pe un ton drăgăstos. Dar trebuia să mă întreb dacă era concentrarea asupra muncii mele sau o jenă față de Astrid, de care nu îmi dădusem seama până atunci, cea care de-a lungul anilor fusese pricina distracției mele tot mai accentuate. Încă mai aveam cartea ca pretext pentru a fi cu gândurile aiurea, așa că în săptămânile care au urmat m-am baricadat în camera mea de lucru și am scris o groază. Când nu scriam, îmi îndeplineam obligațiile casnice, iar seara eram mai atent și mai ocupat cu copiii ca de obicei, poate pentru a încerca să compensez conștiința mea încărcată. Doar când rămâneam singur cu Astrid tandrețea mea avea ceva distant și convențional, dar ea se obișnuise cu asta din perioadele în care lucram intens, după cum recunoștea și simptomele unei conștiințe încărcate, atunci când îi răsfățam pe copii, îngrijorat ca nu cumva să-i neglijez datorită muncii mele egocentrice.

Pentru Astrid, viața mea intelectuală fusese încă de la început o zonă inaccesibilă, în care nici măcar nu visa să pătrundă, fie din respect, de teamă să nu mă deranjeze când stăteam la fereastra mea cu vedere către Lacuri, aplecat asupra manuscriselor, fie pentru că munca mea de scrib nu o interesa în mod deosebit. Nu m-am simțit niciodată jignit de lipsa ei de interes față de ceea ce scriam, dimpotrivă. Când am întâlnit-o, am simțit chiar că m-a eliberat de firea mea ursuză și solitară. Mișcările ei sigure și leneșe, zâmbetul ei ironic și ochii ei înguști și ștrengari mă salvaseră de mine însumi. Mă târâse într-o sferă de pace fără griji, în care nici cele mai cenușii zile nu au devenit vreodată urâte sau friguroase în trivialitatea lor inevitabilă. Cu ea, fiecare zi, cu toate repetițiile de rigoare, se preschimba mai degrabă într-un vârtej ușor, vibrant, constant care se învârtea grațios în jurul propriei axe, pus în mișcare de căldura dintre

noi. Nu mă așteptasem niciodată ca ea să mă deranjeze în cercul singurătății și muncii mele. Era ca și cum doar rămânând afară putea să contrabalanseze abstracțiunile mele și să mă împiedice să pierd complet din vedere lumea reală. Singurătatea mea intelectuală era, într-un fel paradoxal, prețul pe care trebuia să îl plătesc ca să nu devin singur. De aceea, nu mă gândeam deloc la ea când lucram, spre deosebire de Elisabeth, care s-a aflat constant în gândurile mele cât timp mi-am scris cartea. Să mă gândesc la Elisabeth și să scriu despre Școala newyorkeză era cam același lucru, nu numai pentru că gândea la fel ca mine, ci și pentru că, pentru prima oară după mulți ani, visam din nou că viața și munca se pot contopi într-o singură mișcare neîntreruptă. Pentru că descoperisem că este posibil, în acel efemer balon de săpun în care ea și cu mine trăisem în acele zile în East Village. Membrana subțire a balonului de săpun se spărsese, dar nu-i puteam uita strălucirea și jocul de culori, nu îmi ieșea din minte gândul că ar fi posibil să fac un nou balon de săpun, mai mare, care să dureze. Unele vise sunt atât de detaliate și verosimile, încât încă mai continui să trăiești în ele și după ce te-ai trezit. Eu continuam să mă întorc la ceea ce insinuase ea, cu câteva zile în urmă, că ar putea să se întoarcă în Copenhaga, și tot mai des mă lăsam purtat de fantezii idilice în care locuiam împreună, într-un alt loc din oraș, că ea picta în timp ce eu scriam, că ajungea să îi cunoască pe Rosa și pe Simon. Era totul foarte frumos, iar Astrid, în mod foarte convenabil, nu era niciodată prezentă în această scenă, în halucinațiile pline de speranță în care mă complăceam.

Chiar și înainte de a o cunoaște pe Elisabeth, când locuiam în Brooklyn Heights, în casa chirurgului libanez, îmi fusese greu să mi-o închipui clar pe Astrid. Vedeam situațiile binecunoscute din diferitele

momente ale zilei, aceleaşi în fiecare zi, dar ea rămânea o siluetă nedesluşită, iar când încercam să focalizez mai de aproape, rezultatul era întotdeauna una din acele imagini, un pic ţeapănă, de portret, când pozezi prea conştient de sine, încât mai mult ascunzi decât dezvălui. Imaginea ei în amintirea mea nu era compusă din momente clar decupate, înghețate, separate de curgerea intermitentă, inconsecventă a timpului, pentru că ea fusese acolo tot timpul, în tot acel timp cât fuseserăm împreună. Nu puteam să o văd pentru că era pretutindeni. În amintirea mea, imaginea chipului ei nu se detaşa într-o imagine de sine stătătoare, nemişcată, aluneca la un loc cu imaginea mea despre timp, acea mişcare continuă de-a lungul anilor, care contopea laolaltă contururile orelor şi ale zilelor într-un torent care curgea prin ceața luminoasă a vitezei, prin graba cu care se petrecea totul în jurul nostru şi cu noi. Pe Elisabeth, dimpotrivă, puteam să mi-o imaginez extrem de clar, iar imaginea ei devenea din ce în ce mai clară pe măsură ce săptămânile treceau, după ce ne luaserăm rămas-bun pe Aeroportul John F. Kennedy. O vedeam stând la soare cu ochii închişi şi capul dat pe spate, pe trotuarul din faţa vreunei cafenele din Tompkins Square, ţigara care atârna între buzele ei îşi desena în aer caligrafia nestatornică de fum albastru, iar umbra străvezie a fumului trasa un văl pe deasupra chipului ei calm şi însorit. Stătea în faţa şevaletului, în contralumină, iar culorile de pe pânza ei sclipeau metalic, în vreme ce ea era doar o siluetă cenuşie cu părul strâns într-un turban dezordonat, cu bucle răzleţe, în picioarele goale şi cu dâre de galben-crom şi roşu vermillion pe coapse. Stătea cu picioarele depărtate pe podea, într-o rază de soare, în faţa ferestrei deschise, aplecată asupra manuscriselor mele pe care le întinsese în faţa ei, în timp ce mânca

iaurt, cu totul absorbită de lectură, încât uita să-şi şteargă dâra albă care îi desena conturul buzei de sus, curbându-se în colţurile gurii, fără ca ea să ştie, într-un zâmbet înţepenit. O vedeam clar în mintea mea, în timp ce stăteam şi priveam mugurii proaspeţi, de culoare verde-deschis din copacii de pe malul lacului, de sub fereastra mea. După două săptămâni, m-am dat bătut şi am sunat-o, imediat după prânz, când încă mai aveam timp, înainte ca Simon şi Rosa să se întoarcă de la şcoală. Vocea ei era îngroşată de somn, în New York era abia şapte dimineaţa. Am întrebat-o ce face. Mi-a spus că stă cu pisica pe burtă şi că aceasta urmăreşte un porumbel care stă afară, pe cornişă. I-am spus că îmi e dor de ea. Mi-a răspuns că şi ei îi e dor de mine. Cuvintele erau aproape ca nişte obstacole între noi, nu ne conectau, dimpotrivă, mi se părea tot mai greu să mă apropii de ea. Mi-a povestit că are o întâlnire pentru a expune într-o galerie din cartier, eu i-am vorbit despre cartea mea. Totul părea atât de opac, atât de diferit de tot ce gândisem după ce ne luaserăm rămas-bun. M-a întrebat cum e acasă. I-am spus că îmi e greu, că mă gândesc mult la ea. Şi ea se gândea la mine. Oare o spunea doar aşa, de formă? I-am spus că o să vin la New York, nu ştiu exact când, dar o să vin. Atunci, la revedere, a zis. S-a lăsat tăcerea, o tăcere lungă, transmisă prin satelit, uşor gâfâită, aşa cum îţi imaginezi că e tăcerea afară, în spaţiul cosmic. Am repetat că mi-e dor de ea, mai mult pentru a umple tăcerea aceea sâsâită, pentru a sparge liniştea care se întinsese între noi, peste Atlantic. Puţin după aceea, am închis.

De-abia după ce Astrid a plecat, am început să o văd la fel de clar cum o văzusem pe Elisabeth în perioada aceea, după ce mă întorsesem acasă, în imagini clar decupate, statice, calme. Acum nu mai

am decât imaginile şi continuu să mă uit la ele de teamă să nu dispară şi ele. Dar cu cât le văd eu mai limpede, cu atât devin ele mai nedesluşite. Oricum, povestea ei nu este aceeaşi cu a mea. În versiunea mea, povestea nu include povestea pe care Astrid ar fi putut să mi-o spună dacă nu ar fi plecat, iar eu nu pot să o povestesc, decât pe a mea, pentru că ea nu se află aici, şi cu cât devine mai lungă, cu atât o îndepărtează mai mult de mine. Cu toate acestea, trebuie să povestesc dacă vreau să mă apropii de acel punct în care cuvintele mele amuţesc, graniţa dincolo de care cuvintele trebuie să cedeze în faţa distanţei dintre acea Astrid, aşa cum apare ea în povestea mea egocentrică, şi acea Astrid care se ascunde în spatele imaginilor mele despre ea. Astrid stând pe balcon într-o dimineaţă de vară, privind copacii şi lacul cu o privire pierdută în depărtare, ca şi cum s-ar fi minunat de propria-i viaţă. Astrid în palton, în uşa dormitorului, uitându-se tăcută la mine, cu câteva secunde înainte de a-mi întoarce spatele şi de a pieri din faţa ochilor mei. Astrid cu ochelari de soare, înconjurată de reflexele ca nişte fulgi de zăpadă scânteietori ale fluviului, zâmbind în faţa priveliştii Lisabonei, aşa cum se desfăşoară când este privită de pe unul dintre bacurile care traversează spre Cacilhas. Ochii ei inaccesibili şi zâmbetul ei orbitor printre casele mici, mărunte, care se aliniază una în spatele celeilalte, pe dealurile din Bairro Alto şi Alfama, orbitor de albe în lumina slabă a după-amiezii.

8.

Ne-am petrecut vara la mare, Astrid, copiii şi cu mine. În timp ce mă aflam la New York, ea a închiriat casa în care am locuit în prima noastră vară împreună, când ea era însărcinată cu Rosa, şi în care ne-am petrecut vacanţa de mai multe ori după aceea. Iniţial, fusese o colibă de pescar, cu tavan jos şi acoperiş de paie, care la începutul secolului al douăzecilea fusese extinsă, fiindu-i adăugate două etaje, astfel încât să găzduiască mai multe generaţii de oaspeţi deodată în numeroasele-i cămăruţe cu tapetul şters, paturi care scârţâiau şi podeaua care trosnea uşor din cauza nisipului, mobilată pe parcursul mai multor generaţii, astfel încât locul părea să fie oarecum în afara timpului, la fel ca marea care se vedea prin ferestre, la poalele dealului. Am făcut tot posibilul ca să par entuziasmat. Când am ajuns din nou în mijlocul tufelor de măceş, pe treptele care dădeau spre plajă, şi am privit marea goală şi monotonă, timpul a părut mai lung decât înainte, acel timp care trecuse din noaptea în care vegheasem acolo, după ce Astrid fusese luată de ambulanţă. Fusese cât pe ce să o piardă pe Rosa, acel ceva care a devenit Rosa, fetiţa de zece ani, cu picioare lungi şi bronzate şi cosiţe de un auriu palid care acum alerga jos, pe malul mării, şi arunca meduze după fratele ei şi ţipa ascuţit şi afectat când el o întorcea cu fundul în sus şi o arunca

în valuri. Stătusem aici, pe trepte, între tufele parfumate de măceş, privind talazurile întunecate, aprinzându-mi ţigară după ţigară şi vorbind cu Astrid, ca şi cum ea m-ar fi putut auzi de la spital. Ca şi cum ar fi ajutat la ceva că eu continuam să repet, cu dinţii încleştaţi, aceleaşi cuvinte mici şi neputincioase, *fii tare, fii tare*. Şi acum eram gata să renunţ la tot. Mă gândeam la Elisabeth tot timpul, aşa că mă vedeam silit să mă prefac că am probleme cu cartea despre Şcoala newyorkeză, să-i explic lui Astrid că din cauza asta eram din ce în ce mai absent şi nervos. În realitate, terminasem cartea de câteva săptămâni bune, îmi lipsea doar un scurt capitol, în încheiere, şi mai trebuia să revizuiesc manuscrisul, dar trăgeam de timp şi stăteam ore în şir aplecat asupra copiei transcrise pe curat, la fereastra mea care dădea spre Lacuri şi, mai târziu, la masa de toaletă şubredă din faţa ferestrei care se deschidea către marea albastră, deşartă şi nesfârşită, în timp ce toţi ceilalţi înotau sau făceau plajă. Mă simţeam mai aproape de Elisabeth atunci când scriam despre pictorii care ne plăceau şi ei, şi mie, aşa cum mă simţisem mai aproape de ea în Copenhaga, poate pentru că eram mai aproape de aeroport.

Într-o săptămână, Astrid căpătase un bronz delicios şi când se aşeza lângă mine mirosea a vânt şi sare. Eu, în schimb, eram tot alb ca un schelet şi nu miroseam decât a prea multe ţigări şi a prea multă cafea neagră. Eram uluit de răbdarea ei, ba chiar iritat. Elisabeth se băgase între noi şi, după cum stăteau lucrurile, nu vroia să mai plece. Doar concentrându-mă din răsputeri eram în stare să răspund mângâierilor lui Astrid noaptea şi să prestez de rutină şi fără nicio tragere de inimă, ca să nu stârnesc bănuieli. Dar era de prisos, ea nu părea să creadă că ar putea exista vreun alt motiv care să mă îndepărteze de ea decât munca, ca totdeauna, ba chiar

încerca să mă încurajeze şi să mă înveselească, ceea ce, bineînţeles, nu mă făcea decât să fiu şi mai ursuz. Când nu mă gândeam la Elisabeth, mă gândeam, pentru prima oară în viaţa mea, că Astrid nu ar înţelege niciodată prin ce trec eu. Nu numai că nu ştia că o înşelasem, dar aproape că nu avea habar de nimic când venea vorba despre lumea în care îmi petreceam jumătate din viaţă, în vreme ce eu vorbeam adesea cu ea despre filmele pe care le edita şi îi arătam cum regizorii pe care îi admira fuseseră inspiraţi de pictură şi compoziţia tehnică. Mi-am dat seama brusc că nu trăiserăm împreună, ci unul alături de celălalt, fiecare în lumea lui, copiii fiind singura noastră afacere comună. Trebuia să rămân cu ea doar de dragul lor? După cum vedeam eu situaţia, asta nu însemna decât că o să mă resemnez şi mai tare, pentru ca, în cele din urmă, să mă închid cu totul în cuvintele şi picturile mele, deoarece, cu vremea, doar matriţa repetiţiilor la care ne înhămaserăm ar fi putut să mă mai trezească la realitatea noastră comună şi nu Astrid şi nevoia de a fi lângă ea, tandreţea spontană, dorinţa repetată care, mai devreme, pusese această matriţă în mişcare. Trebuia oare să rămânem doar prieteni? Ar fi putut Astrid să accepte să trăiască împreună cu un bărbat care iubea pe altcineva?

În acest punct a trebuit să opresc discursul meu de apărare şi autojustificare. O iubeam într-adevăr pe Elisabeth sau nu era decât o obsesie, o nălucă plăsmuită de poftele mele frustrate după ceva diferit, după un alt fel de viaţă, un nou început? Mi-o imaginam în soare, în Tompkins Square, în faţa şevaletului sau aplecată deasupra manuscrisului meu, cu iaurt pe buza de sus, imaginea ei era atât de clară şi, în acelaşi timp, atât de misterioasă. Aceste imagini m-au copleşit, am avut o senzaţie care semăna cu

durerea, dar nu îmi răspundeau la întrebare şi ştiam că nu există decât o singură soluţie pentru a afla răspunsul. De mai multe ori după întoarcerea mea am lăsat de înţeles că aş putea fi nevoit să mă întorc la New York pentru câteva săptămâni, pentru cercetări suplimentare, iar interiorizarea mea, când melancolică, când ţâfnoasă, a început să scadă abia atunci când Astrid mi-a sugerat din proprie iniţiativă să plec din nou, de vreme ce lucrasem atât de bine acolo, unde aveam acces direct la operele pictorilor despre care scriam. Vorbise cât se poate de serios, iar eu mă uram pe mine însumi când o sărutam, mă uram pentru că nu puteam distinge între gratitudinea şi disprețul meu mut, condescendent care mocnea adânc în mine, prelingându-se în spatele zâmbetului meu. Dar poate că ea nu era chiar atât de credulă cum îmi închipuiam, poate că totuşi mirosise ceva din tot ce se întâmpla. Poate că sugestia ei neaşteptată şi generoasă nu era altceva decât o expresie a demnităţii ei aproape aristocrate, pe care toţi i-o admirau şi care îi făcea pe cei mai arivişti din cercul nostru de prieteni să se crispeze atunci când răspundea cu un zâmbet graţios la încercările lor de bârfă sau de intimidare, în speranţa că ar putea-o face să-şi piardă stăpânirea de sine şi să-i zdruncine faţada rece. Poate că deja se gândise şi analizase tot şi se hotărâse că e de preferat să îmi redea libertatea decât să se înjosească încercând să păstreze un bărbat a cărui iubire era oricum pierdută. Probabil că, mă gândeam eu în camera mea răcoroasă, în faţa priveliştii mării care strălucea în acea zi de vară, şi ea simţise oboseala căscându-se ca o prăpastie între noi, sătulă ca şi mine de repetiţia continuă, sătulă să fie tot timpul pe drumuri, către un anumit loc, sau mai departe către un viitor care nu mai era atât de imprevizibil cum fusese cândva. Poate că aştepta doar, cu o pasivitate perfidă, ca eu

să fiu cel care face primul pas. În starea în care mă găseam, gândul acesta suna aproape încurajator, aşa că m-am ataşat de el şi l-am savurat, ca atunci când sugi o bomboană până se topeşte, dizolvată de salivă, şi lasă în gură doar o senzaţie de lipicios, dulceag şi uşor ruşinos.

Într-o după-amiază, când toţi ceilalţi erau la plajă, am sunat-o din nou pe Elisabeth. Încercasem de mai multe ori să o sun, dar renunţasem, fie pentru că Simon sau Rosa dădeau năvală în cameră chiar în acel moment, fie pentru că îmi pierdeam curajul în ultima clipă. Devenise prea serios, avea prea mare însemnătate să o sun, spre deosebire de uşurinţa şi lipsa de griji cu care discutaserăm despre orice ne trecea prin cap în cele trei săptămâni pe care le petrecuserăm împreună. Mi s-a tăiat respiraţia când i-am auzit vocea sumbră, serioasă, vorbind de la celălalt capăt cu un accent newyorkez impecabil şi era cât pe ce să-i răspund, când mi-am dat seama că ascult robotul telefonic. Spunea că va fi plecată până la sfârşitul lui august. În timp ce stăteam cu receptorul lipit de ureche, ascultându-i vocea, am văzut-o pe Astrid ivindu-se printre tufele de măceş de afară, goală şi bronzată sub halatul de baie desfăcut, jucându-se ca un copil cu costumul de baie ud din mână şi aruncând o mulţime de stropi în jurul ei, care făceau să vibreze frunzele tufelor de măceş. Nu m-a văzut când a trecut cu capul aplecat pe lângă micile ferestre ale sufrageriei cu tavanul jos, cufundată în gândurile ei necunoscute. Nisipul umed i se lipea de glezne şi de picioare, iar sânii frumoşi i se legănau blând, în tact cu paşii ei, ceva mai albi decât picioarele şi faţa bronzată. De ce nu i-am ieşit în întâmpinare? De ce nu am luat-o pe sus, până în cea mai îndepărtată cameră, în după-amiaza aceea liniştită, când copiii alergau jos, pe plajă? De ce oare nu uitam povestea

asta fără sens, de ce stăteam acolo, agăţat de receptorul telefonului, ascultând mesajul pe care Elisabeth îl lăsase, pentru toţi şi pentru fiecare în parte, probabil cu câteva săptămâni în urmă? Nu pomenise nimic de vreo călătorie. Poate că se hotărâse în ultimul moment, era liberă şi independentă şi putea să ia hotărâri de pe o zi pe alta. Călătorea singură sau cu cineva? De fapt, nu ştiam mai nimic despre ea sau despre oamenii pe care îi cunoştea. În mod sigur se întâlnea şi cu altcineva, poate nu eram singurul bărbat din viaţa ei. „Din viaţa ei." Expresia a sunat deodată puţin confuz. Oare nu eram decât un bărbat cu care fusese împreună câteva săptămâni, în primăvară? Era oare „scris în cărţi", cum se spune, că ar fi trebuit să fiu mai mult decât atât? Mi-am imaginat-o pe locul din spate al unei motociclete, rulând prin deşertul Mojave, cu braţele lipite de şoldurile unuia dintre artiştii în devenire, cu geacă neagră de piele şi ochelari de soare înguşti, pe care îi văzusem aplecându-se, plictisiţi de viaţă, peste tejghelele barurilor din East Village. În timp ce eu stăteam aici, într-o casă de vară cu acoperiş de paie, căsătorit şi burghez, umflat de singurătate. Nici nu puteam să realizez cât de comică şi de aberantă era situaţia aceasta, în care eu eram gelos pe femeia cu care mă tăvălisem pe la spatele soţiei mele. Câteva zile mai târziu m-am dus în oraş pentru a mă întâlni cu redactorul editurii. După care m-am dus să vizitez un apartament din centru, de care aflasem dintr-un anunţ de ziar. Proprietarul era un jurnalist cu ditamai burtoiul şi sudoare pe buza de sus, care urma să plece la Moscova în toamnă, pentru aproximativ un an, şi voia să închirieze apartamentul mobilat, spunea el, în timp ce-mi arăta casa. Era de un prost gust ieşit din comun, ceea ce într-un fel m-a înveselit, pentru că măsuţa de sticlă roşiatică şi canapelele cognac, din piele, nu făceau decât să

dramatizeze hotărârea mea revoluţionară şi brutală. Dacă am fi schimbat un pic aranjamentul mobilierului aceluia vulgar, s-ar fi creat un pic de spaţiu, iar Elisabeth şi cu mine am fi avut fiecare câte o cameră în care am fi putut lucra, a ei avea chiar şi un balconaş franţuzesc, orientat spre nord, iar cu puţină bunăvoinţă camera ar fi putut fi folosită ca atelier. Mă uluia siguranţa iniţiativei mele, în timp ce îl chestionam pe proprietar cu privire la plata căldurii şi utilităţile la comun ale clădirii. Mă comportam ca şi cum Elisabeth nu numai că s-ar fi hotărât să se întoarcă în Copenhaga, ba chiar s-ar fi decis să se mute cu mine, chiar dacă eram departe de a avea vreun motiv să cred aşa ceva. După ce mi-a arătat baia, subliniind mândru cum armatura aurie se potriveşte cu faianţa maronie şi lemnul de mahon al WC-ului, ziaristul s-a şters de sudoarea de pe buza de sus şi s-a uitat la mine cu o strălucire plină de subînţeles în ochi, ca şi cum ar fi căpătat anumite drepturi, acum că văzusem cum trăieşte. Am de gând să divorţez? Sau am nevoie doar de un cuibuşor discret de nebunii? Chiar folosise expresia respectivă, am rămas mut de uimire şi m-a izbit din nou, aşa cum mi se întâmpla adesea, faptul că mintea oamenilor este mobilată la fel ca locuinţa lor. Am bombănit ceva despre un apartament de lucru, acum când crescuseră copiii şi aveau nevoie de mai mult spaţiu, dar el nu a făcut decât să grohăie mulţumit, nu este treaba lui. Baia nu era singura care era maronie, brusc m-am simţit şi eu la fel de maroniu pe dinăuntru. Mi-a cerut un număr de telefon, dar i-am spus că o să fiu plecat toată vara. O să revin cu un telefon. *Baftă*, a zâmbit el şi a transpirat, iar privirea lui complice, ca de la bărbat la bărbat, s-a lipit de faţa mea confuză când a închis uşa după mine. În timp ce mă îndreptam spre nord, am încercat să mă conving pe mine

însumi că zâmbetul lipicios al ziaristului şi interiorul lui maroniu nu ar fi trebuit să mă afecteze, iar ceea ce avea să se petreacă între Elisabeth şi mine avea să rămână la fel, indiferent unde ne-am fi aflat. Dar la ce anume mă gândisem eu, mai precis? Cum avea să arate noua noastră viaţă? Trebuia „să devină ca o mamă" pentru Rosa, ea, care era atât de distrată, încât uita să se lege la şireturi? Aveau să devină, ea şi Astrid, „prietene"? Sau avea să îi ia locul lui Astrid la cinele din cercul nostru de prieteni? Mi se părea neverosimil să mi-o imaginez cu geaca ei de piele jerpelită şi tricourile decolorate, luând parte la conversaţiile mondene de la masă, într-o vilă din suburbiile din nord. În timp ce conduceam pe şosea, în lumina piezişă a după-amiezii, care făcea ca maşinile să arunce umbre lungi, deformate şi înguste pe asfaltul sticlos, mi-am dat seama că sunt pe punctul de a o părăsi, nu numai pe Astrid, ci întreaga mea viaţă de dinainte. Şi poate că nu era vorba numai de gândul la Elisabeth, care revenea obsesiv, ci şi de gândul de a părăsi totul. Gândul că aveam să fiu din nou un nimeni, că aveam să las în spate tot ce fusesem în ochii celorlalţi, la fel ca un şarpe care îşi schimbă pielea. Gândul că aveam să simt din nou aerul gol prin porii mei şi aveam să respir din nou senzaţia ameţitoare că totul este posibil, că relaţia mea cu viitorul mai era încă negociabilă.

Era seara Sfântului Hans. Uitasem cu totul că avem musafiri, custodele de muzeu, soţia lui şi mama stăteau deja cu paharele în mână în faţa casei, la masa dintre tufele de măceş, cu vedere la mare. Custodele şi-a ridicat paharul în aer în momentul în care m-a văzut, cu un gest vesel, de om de lume, iar dinspre mama s-a auzit un chiot plin de entuziasm, de parcă aş fi fost Moş Crăciun care venea cu jumătate de an mai devreme. Tocmai mă întorceam, când

Astrid a ieşit din casă cu o tavă cu tot felul de gustări şi mi-a întins obrazul ca să o sărut, privindu-mă cu ochi liniştitori, ca şi cum ar fi vrut să se scuze pentru veselia necumpătată şi teatrală a mamei la vederea mea. Mi-a zâmbit, crezuse că am dat bir cu fugiţii. M-am grăbit să râd la intonaţia ei uşor ironică şi m-am aşezat lângă ceilalţi. Soarele apunea, nu mai era nimeni pe plajă, iar umbrele începuseră să bântuie peste gropile din nisipul călcat de milioane de călcâie. Am zărit două siluete mici care ieşeau din apă, profilându-se negre pe eşicherul de reflexe aurii, învolburate ale orizontului; puţin mai târziu au apărut pe plajă, erau Rosa şi Simon. Chiar aveam de gând să îi părăsesc? Ca şi cum vremea începuturilor, deschiderea aceea mare şi strălucitoare către toate posibilităţile nu ar fi trecut acum mult timp. Era a lor această deschidere, nu a mea, a celor care veneau acum în goană de pe plajă, cu corpurile ude, licărind în lumina slabă. Cum aş putea găsi vreodată cuvintele cu care să le explic de ce îi părăsesc înainte de vreme? Înainte de vremea când aveau să ne părăsească ei pe noi pentru a afla cine ar putea deveni. Custodele de muzeu a sugerat să facem o baie înainte de masă şi m-am dus să-mi aduc slipul. De la fereastră puteam zări micul grup din faţa casei. Simon şi Rosa tremurau cu prosoapele înfăşurate ca nişte cape în jurul corpului şi povesteau de una şi de alta, cu buze vinete şi părul plin de apă, iar Astrid îi masa pe spate, în timp ce mama se aplecase în faţa lor ca să-i audă ce spun, cu mina ostentativ pedagogică pe care o lua întotdeauna când vorbea cu copiii, ca şi cum ar fi stat de vorbă cu doi elevi retardaţi. Când am ieşit în slip, cu prosopul aruncat sportiv pe umăr, Astrid s-a uitat surprinsă la mine. Şi-a încreţit buzele şi a zâmbit cu ochii ei înguşti. Acum chiar trebuie să am grijă să nu răcesc.

Apa era destul de rece. Custodele de muzeu este unul dintre cei care folosesc metoda „filfizonului" când se aventurează la prima baie a verii. Ia apă în palme şi şi-o aruncă pe braţe şi pe burtă, înainte de a se scufunda încetişor în apă. Am savurat momentul în care mi s-a tăiat respiraţia, iar apa s-a închis în jurul meu ca o mână uriaşă, rece ca gheaţa, şi am înotat repede către bancul de nisip ca să mă încălzesc, orbit de picăturile de apă care îmi licăreau printre gene. Custodele de muzeu gâfâia de efort când, într-un sfârşit, a reuşit să mă ajungă din urmă. Ne-am întors pe spate şi am plutit ca doi gentlemeni care îşi fac siesta, întinşi pe şezlonguri în fumoar. Întâlnisem oameni interesanţi la New York? Nu-şi dăduse ochelarii de pe nas şi, întrucât soarele se reflecta în ei, nu puteam să-i văd ochii. Am răspuns că cea mai mare parte a timpului nu prea am socializat. A zâmbit cu zâmbetul lui de vulpoi. Nu am sunat-o pe Elisabeth? I-am spus că am băut o cafea împreună, apoi am început să înot spre digul de stâlpi şi spre bolovanii care mărgineau micul golf în care, odinioară, pescarii îşi trăgeau bărcile. M-a deranjat că vorbea despre ea cu numele mic. A înotat după mine. Încântătoare, nu-i aşa? M-am întors către el, călcând apa. Era foarte drăguţă, am răspuns, încercând din răsputeri să par indiferent. Şi a avut dreptate, am continuat, chiar are talent. Spusesem deja prea mult. Aşadar am reuşit să îi văd tablourile? Aveam soarele în spate, nu eram decât o siluetă în faţa siluetelor pietrelor late ale digului, dar el a zâmbit oricum, ca şi cum ar fi putut să-mi vadă expresia feţei. A ştiut el că Elisabeth e tipul meu. Ce vrea să spună cu asta? A zâmbit din nou. Nu trebuie să fiu îngrijorat, asta rămâne între noi, doar suntem prieteni, nu? Am înotat mai departe, el m-a urmărit din nou şi m-a ajuns din urmă. Nu am de ce să-mi fie

ruşine, un tip arătos ca mine, singur în New York, dimpotrivă. Apoi, nici măcar nu sunt singurul care i-a apreciat talentul. Avusese şi el plăcerea, la fel ca atâţia alţii – din câte ştie el, lui Elisabeth îi plac bărbaţii. Am început să înot spre ţărm. Îi vedeam pe ceilalţi sus, în faţa casei, nişte figurine mici, neînsemnate, pălăria de paie cu borul larg a mamei, părul de culoare închisă al lui Astrid, care se apleca să umple un pahar. După ce am ieşit din apă, în timp ce ne ştergeam, custodele de muzeu m-a bătut prietenește pe umăr. Se bucură că m-am distrat acolo. Şi-a ridicat ochelarii spre cer şi le-a şters lentilele cu prosopul, clipind din ochii lui miopi. Oricine are nevoie să încerce şi altceva, nu?

Florile de măceş semănau cu nişte flori japoneze din hârtie colorată în aerul de culoarea lavandei, după ce soarele dispăruse în spatele mării calme în care se oglindea cerul nopţii, strălucind cu o lumină vagă, verzuie, în depărtare, la orizont. În timpul mesei, soţia custodelui de muzeu m-a întrebat despre cartea mea, iar eu i-am povestit dintr-o răsuflare de pictorii Şcolii newyorkeze. Tot ce spuneam suna superficial şi convenţional, dar ea dădea din cap lacomă, iar în timp ce vorbeam, mă întrebam în sinea mea dacă tot ce descoperisem în munca mea din ultimele luni nu sunt altceva decât nişte clişee obosite şi onctuoase. Ca şi Astrid, nici ea nu avea habar ce făcea soţul ei pe la spate. Nici ea nu ştia că existau uşi ascunse şi trape în viaţa aceea aparent armonioasă şi confortabilă, care devenise a ei. De partea cealaltă a mesei, mama îl iniţia pe custodele de muzeu în metoda devastatoare prin care trebuise să-şi exorcizeze cele mai ascunse şi dureroase laturi, ca parte a pregătirii celui mai nou rol al ei, iar el îşi înclina ţeasta cheală cu respect, ascultând şi zâmbind cu zâmbetul cel mai viclean şi mai linguşitor posibil, aproape ca şi

cum ar fi intenționat să o seducă. Privirea lui intensă nu a făcut-o decât să se înflăcăreze și mai mult, să intensifice caligrafia gesturilor care îi acompaniau povestirea despre cât de greu era să fii actor și, în fiecare seară, să îți descoperi adâncul sufletului în fața publicului care stă acolo, în întuneric. Astrid tot intra și ieșea, împreună cu Simon și cu Rosa, ca să servească un nou fel și din când în când îmi surprindea privirea și se uita atât de drăgăstos la mine, ca și cum s-ar fi bucurat că am ieșit din nou la suprafață, după o perioadă în care fusesem bizar și introvertit. M-am uitat pe furiș la custodele de muzeu, în timp ce-i întrețineam soția cu expunerea stadiilor evoluției lui Jackson Pollock. Nici până în ziua de astăzi nu știu dacă Elisabeth a mințit când am întrebat-o dacă se culcase cu el. Dacă spusese adevărul atunci când am înotat împreună în larg, la apusul soarelui, poate că din cauza aceasta, câțiva ani mai târziu, s-a simțit îndreptățit să pună mâna pe genunchiul lui Astrid, libertin cum era, atunci când a condus-o acasă după o cină în cercul nostru de prieteni, când eu eram plecat. Poate că îi povestise și despre ce se petrecuse între mine și Elisabeth, justificând astfel de ce mâna lui se găsește subit pe genunchiul ei. În acest caz, Astrid reușise fantastic de bine să-mi ascundă totul. Oricum, în seara aceea, de Sfântul Hans, eram convins că el este cel care minte. Și chiar dacă exista vreun minuscul sâmbure de adevăr în confesiunile lui camaraderești, acestea își aveau locul în vreo cârciumă sau în vreun vestiar, nu în amintirile mele despre Elisabeth și despre cele trei săptămâni petrecute în East Village, plutind în balonul nostru de săpun, în afara lumii, absorbiți doar de noi înșine și de munca noastră. Chiar dacă petrecuse o noapte cu custodele de muzeu, oricât de neverosimil părea, pentru ea nu avusese aceeași semnificație ca

timpul pe care l-a petrecut împreună cu mine. Sau mai bine zis, timpul nostru, petrecut împreună, nu putuse să însemne atât de puțin. Așa gândeam eu, în timp ce stăteam și vorbeam mecanic despre Jackson Pollock, privind pe rând creștetul lucios al custodelui de muzeu și colții din zâmbetul lui de vulpoi, ochii blajini și încrezători, de viță, ai soției lui și chipul devastat, dramatic al mamei, pe care fiecare mișcare se deforma într-o caricatură exagerată, ca și cum nu ar fi încercat să îl convingă doar pe custodele de muzeu, ci și pe ea însăși de faptul că într-adevăr gândește și simte ceea ce spune că gândește și simte.

Mai târziu ne-am dus să vedem rugul care fusese aprins de Sfântul Hans ceva mai departe, pe plajă. Eu o duceam pe Rosa pe umeri, chiar dacă se făcuse prea mare și prea grea, iar ea se ținea strâns de părul meu când mă poticneam în nisipul alunecos. Îmi zicea să mă grăbesc, flăcările aprinseseră deja rochia vrăjitoarei, și am auzit-o pe Astrid și pe ceilalți râzând în spatele nostru, după care am luat-o la goană spre rug, cu Rosa chiuind în capul meu. Era multă lume pe plajă și am recunoscut câteva dintre fețele pe lângă care treceam. Era aproape ca și cum ne-am fi plimbat pe Strøget, sâmbătă după-amiaza, m-am gândit, în timp ce înaintam printre siluetele cu chipuri întunecate, îmbrăcate în rochii albe și sacouri, care sclipeau luminoase, la fel ca dârele subțiri de spumă în semiîntunericul albastru, străveziu, de deasupra mării și a plajei. De la depărtare era imposibil să le distingi fețele, aproape că se contopeau cu pinii întunecați de pe plantația din spatele dunelor și părea că rochiile luminoase și costumele bărbătești se mișcă singure, că intră unele în altele, ca niște fantome anonime, rătăcitoare, care vorbeau și râdeau. Ne aflăm pe nisipuri mișcătoare, m-am gândit, așezându-mă printre cei strânși în jurul focului. Flăcările se

ridicau sus, în aer, iar strălucirea jucăuşă a focului anula, la prima vedere, toate diferenţele dintre feţele roşiatice ca lutul ars, precum statuile războinicilor chinezi pe care le văzusem într-o fotografie dintr-un ziar, mii de războinici de lut în mărime naturală descoperiţi în timpul excavării mormântului unui împărat, fiecare cu trăsăturile lui specifice şi, în acelaşi timp, având acelaşi ten roşiatic şi uniform. Am simţit mâinile lui Astrid pe şoldurile mele şi am auzit-o pe mama râzând zgomotos de ceva ce îi spusese custodele de muzeu. Simon se afla de cealaltă parte a rugului, vorbind politicos cu un bărbat grizonat care, ca şi mine, ducea o fetiţă pe umeri şi imediat l-am recunoscut pe tatăl lui, regizorul de film. Bineînţeles că era şi el aici, toată lumea era aici într-o seară ca asta, seara Sfântului Hans şi nu cred că m-ar fi mirat dacă le-aş fi recunoscut pe Inès şi pe Elisabeth printre femeile îmbrăcate în rochii de vară de culoare deschisă, îmbujorate, care strângeau din ochi din cauza căldurii rugului. Astrid a luat-o pe Rosa de pe umerii mei şi mi-a spus că se întoarce ca să o culce şi să pregătească o cafea. Probabil că nu avea niciun chef să îl întâlnească pe regizor, care se conversa cu fiul lui din prima căsătorie, în timp ce fiica lui cea mică îl trăgea de păr, iar noua şi tânăra lui soţie stătea în spate, surâzând timid. Oare aşa o să stau şi eu, peste câţiva ani, într-o seară de Sfântul Hans, cu un copilaş pe umeri, în timp ce Elisabeth ar privi jenată în jur, iar eu aş întreba-o pe Rosa cum merge şcoala, uşor stângaci, uşor străin, acum că dădusem unul peste altul, întâmplător?

A doua zi a fost înnorat. Custodele de muzeu şi soţia lui plecaseră deja când m-am trezit. De la fereastră, am văzut-o pe mama stând jos în faţa casei şi citindu-i Rosei cu voce tare, cu o dicţie clară şi teatrală, aşa cum citea la radio, dar părea de fapt că

se simte în largul ei în rolul de bunică, stând pe bancă, între tufele de măceş, cu Rosa în poală şi cu o eşarfă veche legată în jurul părului ei vopsit, ca o ţărancă rusoaică. Astrid şi Simon au ieşit pe peluză, Astrid a întrebat-o pe Rosa dacă nu vrea să vină cu ei la cumpărături şi, puţin mai târziu, i-am văzut pe toţi trei îndreptându-se spre maşină. Mama a rămas pe bancă, cu cartea de copii închisă în poală, privind marea care avea o culoare cenuşie ca şi cerul, cenuşiu şi verde-sticlos, cu pete mai întunecate acolo unde nisipul de pe fund era acoperit de alge. Nu-mi aminteam când o văzusem ultima oară singură, cu ea însăşi, pasivă şi nemişcată, cu chipul ei devastat de riduri, relaxat. Încă se mai putea ghici cât de frumoasă fusese odinioară, dar aici, în faţa mării, unde credea că nu o vede nimeni, nu făcea nimic pentru a distrage atenţia de la obrajii cu pungi grele şi colţurile lăsate ale gurii în jurul buzelor care sărutaseră atâţia bărbaţi şi inspiraseră vorbele atâtor scriitori. Am băut o cană de cafea călduţă în bucătărie şi am ieşit lângă ea. A zâmbit liniştit când m-a văzut, dar nu a spus nimic. Am rămas o vreme privind jos, la plaja pustie şi la valurile obosite, cenuşii în bătaia brizei de pe uscat. Apoi am întrebat-o dacă nu vrea să se plimbe. Nu era nimeni pe plajă. Ne-am plimbat pe malul apei, unde nisipul era umed şi tare, pe lângă dig şi pe lângă rugul stins şi răcit şi mai departe, de-a lungul plantaţiei de pini. La început am mers fără să rupem tăcerea ce se lăsa în pauzele dintre micile valuri, care se spărgeau cu un zgomot înfundat. Valurile ajungeau până la ridicătura de nisip, apoi se trăgeau imediat înapoi, aşa că nisipul oglindea doar o clipă lumina cenuşie, înainte să absoarbă apa, devenind din nou opac şi zgrunţuros. Am mers aşa o bucată de vreme, după care ea s-a uitat la mine.

De atâtea ori de-a lungul anilor m-am minunat cum femeia aceasta, atât de superficială şi vanitoasă, reuşea să vadă cu atâta precizie. Nu-i puteam ascunde nimic, nici atunci şi nici de data aceasta. Vocea ei era joasă şi complet calmă, aproape blajină, fără nicio urmă de dramatism când m-a întrebat dacă am cunoscut pe altcineva. De ruşine, am încercat să mă apăr. Cum de i-a trecut aşa ceva prin cap? A zâmbit, dar fără pic de ironie. Nu trebuie să vorbesc despre asta, dacă nu am chef. Mi-am dat seama că nu ar avea niciun rost. Am spus că nu ştiu ce să fac. Mi-a răspuns că mă înşel. Ştiu prea bine ce să fac. Din cauza asta şovăi. Ce vrea să spună cu asta? M-a luat de mână şi m-a tras puţin deoparte, exact în momentul în care un val era cât pe ce să-mi spele pantoful. Şi ea a ezitat – a continuat – atunci când l-a părăsit pe tata, chiar dacă îmi vine greu să cred. Ştia prea bine că nu aveam să o iert niciodată şi încă de la început a ştiut că va trebui să suporte consecinţele. Ştia ce făcea şi din cauza asta şovăise. Pentru că ştia ce are de făcut şi pentru că ştia că va trebui să plătească preţul. Era o replică patetică, dar pentru prima oară intonaţia ei nu mai avea nimic patetic în ea. M-a întrebat dacă pot să-i spun cine este. Am tăcut câteva clipe, mai mult pentru că nu mă puteam hotărî de unde să încep. Apoi i-am povestit cum o întâlnisem pe Elisabeth, despre lungimea de undă clară şi atât de precis acordată, pe care o găsiserăm imediat, ca şi cum ani în şir am fi gândit şi trăit lumea pe aceeaşi frecvenţă, fără să ne cunoaştem. I-am povestit despre picturile lui Elisabeth şi despre săptămânile petrecute în apartamentul ei spartan din East Village, cum, întâlnind-o, am descoperit că, de-a lungul anilor, se deschisese în mine un abis, vechiul abis se redeschisese, deşi fusesem convins că l-am lăsat demult în urmă. Acelaşi vechi abis pe care acum îl închisesem

împreună cu Elisabeth; pentru prima oară după mulţi ani mă simţeam prezent cu trup şi suflet în orice eram şi cuprindeam. Cât timp am vorbit, mama a zâmbit numai, până când am tăcut din nou, pentru că, subit, cuvintele păreau insuficiente, atât de imprecise şi necugetate în anonimitatea lor. M-a luat de braţ în timp ce ne plimbam pe plajă, printre dune, prin plantaţia de pini pe care vântul o modelase în meandre încovoiate spre pământ, o recoltă chinuită, dar care supravieţuise, de trunchiuri despicate, pipernicite şi convulsive. Mă uitam la pinii bătuţi de vânt şi nu mă puteam decide dacă să mă concentrez asupra malformaţiile lor sau asupra înverşunării cu care rezistaseră şi crescuseră acolo, în pofida a tot. Nu mai auzeam valurile, doar suspinul indiferent al vântului printre acele de culoare verde-cenuşie, ţepene şi lipicioase ale pinilor.

Şi cum este ea? Şi în timp ce m-a întrebat, s-a uitat cu o privire întunecată, aproape ameninţătoare la mine. I-am povestit despre contrastul dintre părul botticellian al lui Elisabeth şi figura ei colţuroasă şi corpul costeliv, despre opoziţia dintre stilul ei de viaţă ascetic şi simţul aproape hipersensibil pentru culorile şi suprafeţele lucrurilor, fie că era vorba de piuliţa ruginită pe care mi-o făcuse cadou pe stradă, în SoHo, fie că era vorba de un dovleac pe care îl cumpărase de la băcanul coreean de pe Avenue A, doar ca să-l ţină pe masă şi să-l privească şi să-l simtă cu degetele ei lungi şi nervoase, care înregistrau orice. I-am povestit cum, de la o clipă la alta, era în stare să treacă de la gândirea abstractă, rece, coerentă şi nemiloasă la toane aproape copilăreşti, spontane şi jucăuşe, ca atunci când mă trezise cu noaptea-n cap pentru că voia să vadă răsăritul soarelui pe Brooklyn Bridge. În realitate nu ştiam aproape nimic despre ea, am spus, dar nu era vorba de o obsesie erotică în

înțelesul banal, comun, nici măcar era nimic formidabil atunci când ne întindeam și ne luptam, febril și agitat, pe salteaua ei tare. Dacă nu puteam s-o uit, asta se datora mai degrabă faptului că totul în jurul meu, mișcările, locurile și lucrurile, lumina și umbrele, toate acestea îmi trezeau, când eram împreună cu ea, un dor vechi, de a fi pur și simplu aici și acum, în mijlocul lumii. Ca și cum m-aș fi trezit din somn, după multă vreme, pentru a descoperi că ajunsesem deja acolo unde visasem să ajung. Văzând sprâncenele ridicate ale mamei mi-am dat seama că și ea crede că sună puțin cam exagerat. Așa era, am insistat eu, așa am simțit când m-am trezit dimineața lângă Elisabeth, ca și cum aș fi dormit zece ani, de când mă părăsise Inès, iar eu m-am agățat de prima femeie care s-a întâmplat să treacă pe lângă mine și m-am grăbit să-mi fac o viață împreună cu ea, ca și cum nu m-aș fi grăbit destul. Mama m-a privit lung, după care și-a aprins o țigară și a suflat fumul pe nas. I-am atras atenția că nu are voie să fumeze pe plantație datorită riscului de incendiu, iar ea și-a înclinat capul, scuturând scrumul peste acele de pin ruginii care acopereau poteca nisipoasă. Închipuie-ți, așa să fie? Apoi s-a oprit. Oare nu era și Elisabeth tot o primă venită, care s-a întâmplat să se afle prin preajmă, după zece ani de căsnicie, cu soție și cu copii? Am fost nevoit să admit asta. Dar care era diferența atunci? Timpul singur să fi fost cauza? Timpul și plictisul? Mi-a zâmbit sarcastic. Oare firea veselă a lui Astrid și chipul ei adorabil nu fuseseră la fel de revoluționare precum buclele botticelliene ale lui Elisabeth și gândirea ei abstractă? M-am oprit câteva clipe, privindu-mi pantofii. În realitate, noi doi semănăm, a spus ea, aruncându-și țigara și stingând chiștocul cu o grijă exagerată. E mulțumit acum domnul pădurar?

Ne-am continuat drumul printre pinii deformați, până când plantația a fost înlocuită de pădurea de foioase.

Poate că nu o cred, dar se așteptase să se întâmple așa. Eu sunt mult prea complicat pentru o femeie ca Astrid, și nu o spune ca să o discrediteze, să nu cumva să cred asta. Astrid este o fată fermecătoare. Dimpotrivă, se temuse dintotdeauna ca nu cumva, într-o zi, să ajung să o rănesc. Încă de când eram copil, am avut ceva întunecat în mine, pe care l-am ascuns celor din jurul meu și, prin urmare, odată cu trecerea anilor, întunericul acesta din mine a devenit și mai dens, impenetrabil nu numai pentru ceilalți, ci și pentru mine. A sunat ca o replică dintr-una din acele piese de teatru pentru televiziune care mă făceau de fiecare dată să închid televizorul. La început crezuse că este vina ei că mă refugiez în acest întuneric pe care îl ascunsesem atât de mult timp, încât acum nu mai puteam să mă văd pe mine însumi. Dar cu vremea și-a dat seama că nu este răspunzătoare pentru firea mea închisă și secretoasă, mai mult decât este pentru faptul că îi moștenisem ochii și nasul. Să-i fie cu iertare, dar nu mai vrea să își reproșeze faptul că l-a părăsit pe tata. Mă înțelege pentru că decizia pe care ezit să o iau acum este aceeași decizie pe care a luat-o și ea atunci. Și să nu contez pe faptul că această Elisabeth mă va ajuta să mă hotărăsc. În ochii ei nu era, probabil, decât o aventură pe care o trăiserăm împreună, în mica mea vacanță de la rutina căsniciei. Doar mă cunoaște, știe că întotdeauna pun totul la inimă mai mult decât ceilalți. Ea nu-l părăsise pe tata pentru că se îndrăgostise de altul. A ales să fie singură, pentru că nu putea să se mai prefacă. Această Elisabeth atât de intelectuală, și spontană, și ascetică, și senzuală este doar un motiv, așa cum fuseseră și diferitele ei aventuri, și asta trebuie să-mi fie clar, o dată pentru totdeauna. Știa prea bine, doar avea

aceeaşi problemă ca şi mine, trăia cu acelaşi întuneric interior. Bineînţeles că nu o s-o cred, ştie prea bine cât îi disprețuiesc manierismul şi capriciile de primadonă, dar acesta este felul ei de a rezista. Ea cunoaşte întunericul acela în care bâjbâi ca un orb. Cunoaşte această aşteptare plină de nerăbdare, speranța ca, într-o bună zi, cineva, un necunoscut, o persoană cu totul străină să deschidă uşa către acest întuneric, să lase lumina să intre şi să descopere cine este ea cu adevărat. Dar aşteptase deja prea mulți ani, iar acea persoană, aflase ea în cele din urmă, acea persoană nu există. Trebuie să ieşi la lumină de unul singur, cel puțin din când în când, atunci când întunericul dinlăuntru devine prea dens şi de netrecut. Asta făcuse şi ea atunci când îl părăsise pe plângăciosul de taică-meu şi alesese libertatea, cu toate consecințele ei. Şi eu sunt pe punctul de a face acelaşi lucru, dacă mi-aş lua inima-n în dinți i-aş părăsi pe frumoasa şi dulcea mea soție şi pe drăgălaşii mei copii, şi viața comodă şi confortabilă care mai are puțin şi mă sufocă. Dar asta este decizia mea, iar despre subiectul acesta nu crede că mai este cazul să vorbim.

Nu mai vorbisem cu mama în felul acela până atunci şi nici nu aveam să mai vorbesc vreodată. Chiar şi atunci când eram singuri, nu atingeam niciodată „acest subiect". S-a întâmplat aşa cum a spus ea şi aşa cum spusese Contele de Monte Cristo în capitolul din care le citisem în acea seară lui Simon şi Rosei: „Împotriva oricărui rău nu există decât două tipuri de arme – timpul şi tăcerea." Când ne-am întors acasă, Astrid pregătise deja prânzul, iar mama exagera ca de obicei. Heringul prăjit avea un gust divin, nu doar bun, iar Astrid nu arătase niciodată atât de *încântătoare* ca în vara aceea. Nimic nu mai fusese *vreodată* atât de încântător, înfiorător şi extatic de fantastic, iar în felul acesta viața ei înainta către noi

culmi, din ce în ce mai ameţitoare. Eram complet epuizați când, câteva zile mai târziu, a fost nevoită să ne părăsească pentru a se întoarce la „repetițiile" ei, cum le spunea ea, ca şi cum regizorii şi ceilalți actori nu respirau decât pentru a fi martorii umili şi recunoscători ai etalării acestui dar divin care era talentul ei dumnezeiesc. Mai târziu, când mi-am adus aminte de conversația noastră din acea zi de vară, de pe plajă, am fost uluit, pe de o parte că reuşise să ghicească atât de mult, pe de alta – că înțelegea atât de puțin. Cuvintele ei mă loviseră, dar nu puteam face abstracție de faptul că fuseseră spuse de ea. Când insista spunând că semănăm, oare nu era vorba doar de o încercare de a mă face complice şi de a-şi uşura conştiința vinovată? Credea că dacă voi comite acelaşi păcat, ea va fi absolvită în ochii mei? Altfel, de ce ar fi fost atât de important pentru ea să îi părăsesc pe Astrid şi pe copii? Se lăudase că ea nu l-a părăsit pe tata de dragul vreunui bărbat anume, ci pentru că aşa a simțit ea. Eu cred că l-a părăsit şi pentru primul, şi pentru al doilea, şi pentru al treilea, aşa că, una peste alta, avea dreptate, se comportase în concordanță cu firea ei neîmblânzită. După ce se despărțise de tata, nu petrecuse niciodată mai mult de două săptămâni fără să aibă cel puțin un admirator ahtiat, pe care, după caz, îl ținea la distanță sau, dimpotrivă, îl primea înăuntru. Abia când vârsta a început să-şi pună amprenta mai serios a învățat ce este singurătatea, încercând să o transforme în ceva eroic, retrospectiv, ca atunci când, în cursul plimbării noastre, se descrisese ca un fel de Noră care-şi părăsise Helmer-ul din pură necesitate interioară. Cu singura diferență că, în acest caz, Helmer era cel care fusese dat afară, în timp ce Nora rămăsese în casa de păpuşi, pe care o transformase într-un bordel. Dacă ar fi să revenim vreodată la povestea celor petrecute la

New York în primăvara aceea, cu siguranță că m-ar critica pentru că alesesem totuși să rămân cu Astrid. Ar fi râs de mine, de ceea ce considera a fi laşitatea mea, dar şi ea alesese, la fel ca mine, să lase timpul şi tăcerea să rezolve problema, iar odată cu trecerea anilor cred că a uitat pur şi simplu ce am vorbit sau că ne-am plimbat vreodată împreună pe malul mării cenuşii, printre pinii piperniciți.

Vara a trecut şi cu fiecare săptămână care se scurgea, reuşeam să îmi ascund din ce în ce mai bine neliniştea interioară. În aparență, totul era ca de obicei. Astrid părea convinsă că doar „criza mea scriitoricească" este cauza chinului şi a melancoliei mele. Ba chiar m-a întrebat când am de gând să plec la New York şi să îmi termin cartea, iar eu i-am răspuns că septembrie ar fi un moment potrivit, în august este oricum prea cald. Am învățat să trăiesc cu trădarea mea şi să neutralizez disprețul latent față de ea, care mă atrăgea şi mă ademenea dincolo de conştiința mea, ca o ofertă ispititoare de a-mi uşura sentimentul de vinovăție. Disprețul meu respingător, ascuns față de buna ei credință mă făcea să rămân rece la mângâierile ei. Luptam împotriva lui, luptam pentru a găsi măcar o urmă de tandrețe călduță, neutră față de ea, pentru „tot ce realizaserăm împreună". Încercam să apăr tandrețea aceasta de pofta mea vinovată atunci când făceam dragoste cu ea, violent, uneori aproape brutal, ca şi cum prin violență şi cu forța aş fi putut goni, măcar pentru jumătate de oră, imaginea lui Elisabeth. Şi în cele din urmă am reuşit să mă despart, în interiorul meu, în două lumi diferite şi să am grijă ca cele două să nu intre în contact una cu alta. Poate că este adevărat ce se spune, că omul ajunge să se obişnuiască cu orice. Poate că mă ajutase şi felul ipocrit în care vorbise mama despre „firea veselă" a lui Astrid şi despre cât de

complicat sunt eu pentru o femeie ca ea, pentru ca, doar un sfert de oră mai târziu, când ne-am întors la casa de pe plajă, să o copleşească cu obişnuitele ei complimente prefăcute şi exaltate. Remarcile denigratoare la adresa lui Astrid aproape că îmi resuscitaseră loialitatea față de femeia pe care o trădasem, iar săptămânile următoare am fost extrem de respectuos, uneori chiar drăgăstos cu ea, ca şi cum ar fi fost bolnavă fără să ştie. Mă sculam dimineața devreme şi o lăsam să doarmă mult, înotam şi mă jucam cu copiii, în timp ce ea stătea la soare, iar când era înnorat, ne plimbam cu bicicletele prin pădure. Erau momente când îmi dădeam seama că am uitat complet de Elisabeth şi abia într-o seară în care se făcuse linişte în jurul meu, iar eu stăteam din nou singur pe trepte, printre tufele de măceş, privind marea în amurgul etern al nopții de vară, casa aceea a redevenit un loc străin pentru mine, un loc de care simțeam că nu aparțin.

Aceeaşi senzație m-a pândit în ziua următoare, când am avut din nou ceva treabă în oraş şi am deschis uşa apartamentului. Stătuse gol mai mult de o lună, iar când am simțit aerul prăfuit, închis, m-am gândit că nu mai este doar un loc pe care l-am părăsit pentru o vară. Semăna deja cu un loc pe care îl părăsisem pentru a nu mă mai întoarce. Am format numărul de telefon al lui Elisabeth, în timp ce citeam titlurile dintr-un ziar îngălbenit din ziua în care ne-am făcut bagajele şi am plecat la mare. De data aceasta nu mi-a mai răspuns robotul, dar am aşteptat mult timp şi era cât pe ce să închid când, în cele din urmă, i-am auzit vocea. Gâfâia, tocmai urca scările când a auzit telefonul. Se bucura să-mi audă vocea, se temuse că are să uite cum sună. Cu o săptămână în urmă se întorsese din Mexico, făcuse un tur al peninsulei Yucatan, singură, fusese groaznic. Zăcuse bolnavă

într-un hotel mizerabil cu gândaci mari cât un tatu, în timp ce dădea afară pe la ambele capete, şi zăcuse aşa, dorind ca eu să fiu acolo, şi s-a întrebat dacă are să mă mai audă vreodată. Am zâmbit gândindu-mă la fanteziile mele geloase în care ea străbătea deşertul Mojave în viteză, pe motocicletă, împreună cu alt bărbat. Mi-a spus că în New York este la fel de cald şi de umed ca în Mexico, nu poate să meargă nicăieri şi îi e imposibil să muncească, nu poate decât să stea întinsă, fără nicio zdreanţă pe ea, şi să gâfâie sub ventilator. Mi-am imaginat-o astfel, cu părul ei enorm răsfirat pe cearşaf, cu coastele răsărind de sub sânii mici, cu picioarele ei lungi, palide, cu ochii ei palizi, cenuşii, neînfricaţi. Era dintr-odată atât de aproape de mine, nu doar un gând, o imagine, ci aşa cum era ea, în carne şi oase. I-am spus că ne vom revedea curând. Vin la New York? A râs fericită, dar şi surprinsă, crezuse că altul avea să fie motivul pentru care, printr-o coincidenţă norocoasă, o să ne întâlnim. I-am spus că nu mai pot trăi fără ea şi că m-am gândit mult la tot ce se întâmplase. Şi ea se gândise mult, a spus după o pauză, şi a sunat într-adevăr foarte gânditoare. Când vin? În septembrie, am spus, cândva în septembrie. Nu am pomenit nimic de apartamentul pe care îl văzusem. Voiam să o iau încet, pas cu pas. Poate că îmi era teamă să nu o sperii, poate ştiam deja că acel apartament nu este decât o fantezie, o fantezie cu gresie maronie în baie. Nu ştiam încă dacă Elisabeth este doar un pretext, o necunoscută oarecare, care, pe neaşteptate, deschisese uşa întunericului din mine, cum se exprimase mama, iar lumina năvălise brusc înăuntru, orbindu-mă. Trebuia să o văd din nou ca să aflu asta, mă gândeam, în timp ce mormăiam câteva cuvinte tandre de rămas-bun. Ca şi cum ar fi fost ceva ce putea fi văzut.

Într-o seară, în septembrie, am aterizat din nou pe Aeroportul John F. Kennedy. Când am ajuns în sala sosirilor, nu am văzut-o nicăieri pe Elisabeth şi m-am gândit îngrijorat că poate nu a ascultat mesajul pe care i-l lăsasem pe telefon, înainte de a mă urca în avion. M-am oprit în mijlocul şuvoiului de pasageri nerăbdători, care îşi dădeau coate şi am privit descumpănit în jur, când o femeie tânără s-a îndreptat zâmbind către mine. Întâi i-am recunoscut zâmbetul. Se tunsese, părul ei buclat, arămiu nu-i mai ajungea decât până pe la jumătatea cefei şi era îmbrăcată într-un taior negru şi fustă scurtă, cu pantofi cu toc care o făceau cu jumătate de cap mai înaltă decât mine. Nu o văzusem niciodată în fustă, în general nu o văzusem niciodată atât de bine îmbrăcată şi, în timp ce ne îmbrăţişam, m-am gândit pentru o clipă la femeia elegantă, îmbrăcată în negru, pe care o privisem pe furiş într-o după-amiază, în grădina cu sculpturi din spatele Museum of Modern Art. Oare de dragul meu se îmbrăcase aşa, ca să anuleze contrastul dintre femeia neglijentă, boemă şi iubitul ei burghez şi bine îmbrăcat? Ca să îmi arate că ştie să se mişte în lumea mea şi că este gata să mă urmeze oriunde? Sau altcineva o determinase să-şi schimbe înfăţişarea? Voise să fie atrăgătoare în ochii plini de aşteptări ai unui alt bărbat? Am rămas aşa într-o îmbrăţişare lungă, nemişcată, în mijlocul iureşului de oameni şi bagaje, şi am simţit pe gâtul ei un miros neaşteptat, străin, de parfum. În taxi a râs de uimirea mea, iar eu i-am mângâiat genunchii goi, delicaţi, în timp ce ea m-a întrebat despre cartea mea şi mi-a povestit despre expoziţia pe care o avusese şi despre călătoria în Yucatan care, dintr-odată, suna ca o aventură lungă, exotică, fără nicio urmă de probleme digestive. Subit, totul devenise extrem de concret, cum stăteam împreună cu ea în taxi, în drum spre Brooklyn, vorbind

de una şi de alta, prea concret. Arăta aproape înfricoşător de frumoasă, iar eleganţa ei nouă, rece mă neliniştea, ca un prim avertisment că lucrurile nu aveau să se petreacă aşa cum sperasem, chiar dacă ea se strângea în mine şi îşi sprijinea capul de capul meu. Dar pentru început, revederea noastră avea ceva euforic, ca şi cum am fi înşelat o lume întreagă şi tot ce ne împiedicase în lunile din urmă să fim împreună, şi aproape că nu mai puteam aştepta ca taxiul să oprească în faţa blocului ei. Nu ne-am oprit decât seara târziu, transpiraţi şi gâfâind. Ea s-a dus în baie, eu am rămas întins, istovit de călătorie şi de revederea noastră agitată. Pisica s-a furişat fără zgomot pe podeaua imensă, goală, mirosindu-ne atentă hainele care zăceau mototolite în grămezi amorfe pe podea. Auzeam apa curgând în cadă, mai întâi cu un ecou puternic, metalic, apoi cu un plescăit moale, pe măsură ce se umplea. Robinetele ruginite au scârţâit, apoi s-a lăsat tăcerea. Ascultam sirenele îndepărtate ale maşinilor de poliţie, vocile care strigau ceva în spaniolă, jos, în stradă, şi maşinile care treceau din când în când, cu muzica tehno bubuind prin geamurile deschise. Era o noapte caldă, iar ferestrele casei de vis-à-vis erau deschise, în spatele uneia dintre ele se afla un bărbat care se bărbierea, deşi era ora trei noaptea, din altă parte se auzea un tangou lent şi am recunoscut *bandenéon*-ul pasionat al lui Astor Piazzolla. Trecuseră mulţi ani de când ascultasem discul acela. Când am ajuns în baie, Elisabeth stătea întinsă în cadă, cu faţa acoperită cu un prosop. Apa verzuie îi deforma uşor corpul, care părea plat ca o fotografie, iar prosopelul umed i se mula pe nas şi pe orbite ca o mască. M-am aşezat pe marginea căzii. I-am spus că m-am gândit la ce-mi spusese de mai multe ori. Că se gândise să se mute înapoi, în Copenhaga. Robinetul picura, iar picăturile măsurau ritmic tăcerea în

momentul în care loveau apa. Cercurile mici făceau apa să tremure, estompând imaginea corpului ei subţire, nemişcat. I-am spus că o iubesc, că ea este cea cu care vreau să fiu şi că m-am hotărât să o părăsesc pe Astrid, dar picăturile continuau să măsoare secundele, *pleosc, pleosc*, o secundă după alta, aşa cum se întâmplă cu secundele. Am apucat cu grijă marginea prosopelului de pe faţa ei, de sub bărbie şi l-am tras, iar faţa ei a ieşit la lumină. Avea ochii închişi şi a rămas aşa nemişcată mai mult timp până să-şi deschidă pleoapele şi să se uite la mine cu ochii ei palizi, cenuşii.

Aşadar, orele petrecute împreună, chiar şi cele mai preţioase, nu avuseseră nicio urmare deosebită. Înţelegerea neaşteptată, intimitatea spontană din acea privire nu fuseseră aşadar un pact, o promisiune a unor momente viitoare. Nu aveau să se lege unele de altele, nu erau o poveste, sau erau doar una care se termina pentru a reîncepe mereu, până când, într-o seară, fusese frântă în mijlocul unei propoziţii, la fel de neaşteptat ca atunci când o luasem de mână, cu cinci luni în urmă, şi privisem peste râul Hudson. Şapte ani mai târziu, pe când stăteam căzut pe gânduri printre abstracţiunile monocrome şi reci ale lui Elisabeth, într-o galerie din SoHo, un bărbat cam de aceeaşi vârstă cu mine s-a apropiat şi m-a întrebat dacă îi cunosc lucrările. I-am spus că sunt un vechi prieten, dar că pierdusem legătura. S-a prezentat ca fiind agentul ei şi am început să vorbim. Locuia în Vermont acum, într-o casă la ţară, împreună cu soţul şi fiul lor. El era sculptor, foarte talentat. Am dat din cap cu interes. Agentul ei mi-a arătat o fotografie care atârna pe panoul de deasupra biroului lui, într-o cameră din spate. Fotografia fusese făcută cu blitzul, seara, imediat după apusul soarelui, în faţa unei case din panouri vopsite în alb. Între lumina albă a blitzului şi strălucirea gălbuie a crâmpeiului de cer din

spatele casei se realiza un contrast misterios. M-a făcut să mă gândesc la casele americane singuratice ale lui Hopper, surprinse sub cerul seri. Ochii lor luminau roşii, băieţelul cu păr negru şi mănuşi de baseball şi braţe bronzate, bărbatul brunet, cu mustaţă neagră care stătea în spatele băieţelului, cu mâinile pe umerii lui, şi Elisabeth care stătea lângă ei, într-o rochie de vară înflorată şi demodată, şi îşi apleca faţa înainte, astfel încât obrazul ei îl atingea pe cel al bărbatului. Avea tot părul scurt şi arăta puţin mai în vârstă. Zâmbea, privind către obiectiv cu pupilele ei roşii. Semăna cu ea, femeia zâmbitoare, şi totuşi parcă nu era ea, cea care, într-o seară de septembrie, cu şapte ani în urmă, stătuse întinsă în cadă, privindu-mă cu ochii ei cenuşii, lipsiţi de expresie. M-am mirat cum de fusesem gata să-mi dau viaţa peste cap ca să fiu împreună cu ea, deşi nu ne cunoşteam deloc şi nu petrecuserăm mai mult de câteva săptămâni împreună, în primăvară. Nu era nevoie de mai mult, atât de fragile erau ideile mele despre cine eram şi unde îmi era locul, la fel de lipsite de greutate ca şi imaginile şi cuvintele.

Bineînţeles că m-a durut, dar nu atât de tare cum aş fi crezut, când mi-a explicat politicos că poate că nu este tocmai ce-şi imaginase ea, nu pentru că ar exista vreun alt bărbat cu care ar prefera să fie, ci pur şi simplu pentru că se simte bine singură. În plus, se hotărâse să rămână în New York. Ba chiar a vărsat o lacrimă pentru mine, ca o mică ofrandă adusă poveştii aceleia frumoase pe care o inventasem eu despre noi, iar eu i-am sărutat lacrima, ştergând-o, şi m-am adunat. Avusese oare dreptate custodele de muzeu? Eram doar un bărbat dintr-un şir de bărbaţi pe care mi-i închipuiam stând la o coadă lungă, nerăbdători şi dând din coate, până sus, pe First Avenue? Nu aveam să aflu niciodată şi oricum nu mai conta. În ziua următoare m-am cazat la un hotel ieftin din Little Italy, dar ne-am mai întâlnit şi am luat cina împreună de câteva ori şi am vorbit, ca la început, despre Şcoala newyorkeză şi despre tot ce ne trecea prin cap, pe aceeaşi lungime de undă ca mai înainte. Şi dacă n-aş fi dezechilibrat balanţa dintre noi cu planurile mele de viitor drastice şi deplasate, cu siguranţă că ne-am mai fi tăvălit pe salteaua ei încă o săptămână, supravegheaţi de pisica ei complet indiferentă, fiindcă chiar îi plăcea de mine, totul mergea atât de bine între noi atunci când eram împreună. Era doar ce era, nimic altceva, nimic mai mult. Nu am fost extraordinar de nefericit când ne-am despărţit, eram paralizat şi oarecum uşurat. În ziua plecării, am luat prânzul împreună în Spring Street, unde ne întâlniserăm pentru prima oară. Apoi am stat şi ne-am privit câteva clipe, la colţ cu West Broadway, înainte să iau un taxi. Dacă în clipa aceea s-ar fi răzgândit, totul s-ar fi schimbat, dar s-a limitat la a mă bate prieteneşte pe pieptul cămăşii şi la a-mi spune să am grijă de mine. Am vrut să spun acelaşi lucru, dar m-am mulţumit să zâmbesc matur şi am sărutat-o pe frunte, înainte să urc în taxi şi să îi cer şoferului să mă ducă la aeroport. *Nice lady, but very slim*[1], a spus şoferul cu un inconfundabil accent pakistanez, în timp ce conducea înainte, pe West Broadway. *Yeah, very nice*, am răspuns eu, în timp ce mă întorceam pe bancheta din spate, ca să mai văd pentru ultima oară, prin parbriz, o ultimă frântură din silueta ei înaltă, subţire, care mergea cu paşi lungi şi repezi printre ceilalţi trecători, imposibil de distins, apoi, de restul siluetelor în mişcare.

[1] E frumoasă doamna, dar e foarte slabă. (n.tr.)

9.

Astrid a petrecut o singură noapte la Porto, apoi şi-a continuat drumul spre sud. Conform extrasului de cont, şi-a folosit Mastercard-ul la o benzinărie de la ieşirea din Aveiro, iar mai târziu, în aceeaşi zi, a luat prânzul în Coimbra. În aceeaşi seară s-a cazat la acelaşi hotel din Graça, cu vedere către oraş şi fluviu, în care am stat noi timp de o săptămână, în toamna aceea, cu şapte ani în urmă, după ce mă întorsesem de la New York pentru a doua oară, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Înainte de a părăsi Porto, condusese probabil până la Matosinhos, pe plaja pustie, cu rezervoarele de ulei şi barăcile dărăpănate închise, care adăposteau cafenele şi vestiare. Poate că s-a plimbat pe unde ne plimbaserăm împreună, prin vânt, prin mirosul de sare şi alge, până în apropierea valurilor uriaşe care se spărgeau pe plajă cu un zgomot asurzitor, galbene din cauza nisipului învolburat. Poate că şi în acea zi se lăsase ceaţă, aşa că nu putea să vadă orizontul, doar strălucirea mată, fără odihnă a valurilor care sclipeau arămiu în depărtare, acolo unde ceaţa şi marea se contopeau. Îi sugerasem încă din maşină, când venise să mă ia de la aeroport, să mergem în Portugalia împreună, doar noi doi. Nu ştiam de ce tocmai Portugalia, poate pentru că nu fuseserăm niciodată acolo. Îmi venise ideea în avion, în timp ce răsfoiam distrat revista companiei aeriene

şi priveam harta lumii cu cele două emisfere, decupate şi desfăşurate precum aripile unui fluture, ca nişte lumi separate, conectate doar de rutele companiei de zbor, desenate cu linii roşii care se intersectează şi converg în punctele de joncţiune din marile oraşe. Mi-am pus degetul pe New York, în zona unde trebuia să fie Coney Island, şi am tras o linie pe deasupra Atlanticului, între paralela patruzeci şi paralela patruzeci şi unu latitudine nordică, până când am atins coasta oraşului Porto. Fusese un an extenuant, i-am spus, cu cartea şi aşa mai departe, aveam nevoie să fim puţin singuri. Poate o puteam convinge pe mama să se mute în apartament în perioada aceasta, iar seara, când era ea la teatru, Simon, care era destul de mare, putea să aibă grijă de Rosa. Astrid a zâmbit surprinsă, strecurându-se prin trafic. De ce nu?

În avion, în timp ce cerul se întuneca deasupra pustietăţii plafonului strălucitor de nori, am ieşit din letargie şi am început să mă minunez. Cum de se întâmplaseră toate astea? Cum de fusesem în stare să-mi pun viaţa în mâinile lungi şi subţiri ale unei femei cu totul necunoscute şi să-i permit să o modeleze? Oare Elisabeth fusese, la urma urmei doar un prilej, un pretext? Oare, de-a lungul anilor, fără să ştiu, mă îndepărtasem de Astrid? M-am gândit din nou la discuţia avută cu mama, când ne-am plimbat pe plajă, printre pinii piperniciţi. Poate că avea dreptate, poate că trebuia să stau şi să mă gândesc la întrebările mele fără răspuns pe o canapea de piele, de culoarea cognacului, într-un apartament închiriat, cu gresie maronie în baie. Dar asta nu ne-ar face mai fericiţi nici pe mine, nici pe Astrid, mi-am spus în sinea mea. Oare ideea suna atât de deprimant din cauza gresiei maronii? Ideea de a deveni un locatar solitar şi groaznic de deprimat, care îşi încălzeşte

semipreparatele congelate în cuptorul cu microunde al altcuiva şi se holbează fără speranţă afară, la ploaie? Singurătatea lui de vagabond, în derivă prin vârtejul pustiu al zilelor? Dar aveam să fim mai fericiţi dacă rămâneam împreună? Mi-am amintit din nou de întrebarea pe care mi-o pusese Inès cu câţiva ani în urmă, în cafeneaua din Place de l'Alma. Dacă eram fericit cu Astrid. De atunci, întrebarea rămăsese undeva, pe fundal, iar timpul trecea. Mă urmărise aşa cum luna te urmăreşte pe drum, când conduci noaptea, cât de repede posibil, fără ca figura ei palidă, ciupită de vărsat să se mişte măcar o fărâmă din fereastra laterală, în spatele copacilor care rătăcesc şi ei în goană pe marginea drumului. Întrebarea aceasta indiscretă, fără nuanţe despre fericire mă făcuse să cred că este timpul să o rup cu toate. Dar cine îmi pusese întrebarea? La urma urmei, să fi fost oare Elisabeth doar un surogat al lui Inès, acum după ce ajunsesem să pun sub semnul întrebării întreaga mea viaţă de adult? Oare Elisabeth nu fusese decât o răzbunare amânată a înjosirii mele din tinereţe, mucegăite şi cu miros respingător? Fusese el adevăratul meu eu, acel tânăr nefericit care stătuse la fereastră şi privise cum Inès dispare printre fulgii de zăpadă, într-o iarnă, cu multă vreme în urmă? Oare nu îmi mai revenisem, după ce îl trădasem şi cuprinsesem chipul lui Astrid între palmele mele pentru prima oară? Sau să fi fost aceasta cea mai mare iluzie a mea, cum că el ar fi eul meu original, necorupt? Şi nu eram eu, în acest caz, nimic mai mult decât o sumă de umbre fugare, deformate, pe care le aruncasem pe retina diferitelor femei, în spatele privirii lor impenetrabile? Eram altceva decât această metamorfoză necontenită? Poate că era oboseala, poate turbulenţele de deasupra Atlanticului care mă ameţeau şi îmi dădeau senzaţia că toate gândurile mele sunt tot

atâtea măşti care cad, una după alta, rostogolindu-se în spirale, afară, în întuneric, deasupra curentului Labradorului, fără ca eu să reuşesc să pătrund vreodată în spatele straturilor de autotrădare şi răstălmăciri.

Astrid probabil că ajunsese la Lisabona pe înserat. Dacă avea cameră cu vedere spre oraş, mai mult ca sigur stătea pe terasă, privind pe deasupra ţiglelor acoperişurilor înclinate dintre zidurile cetăţii şi fluviul care este atât de lat încât, atunci când plouă, malul celălalt este doar o bordură albăstrie, nedesluşită. Îmi imaginez cum rămâne aşa, în picioare, cu ochii închişi şi faţa ridicată în lumina albă, în timp ce ploaia i se aşază pe păr şi-i îmbrobonează fruntea şi obrajii şi-i pătrunde prin bluză cu o senzaţie care aminteşte de o atingere uşoară pe umeri, cu vârfurile degetelor. Poate că stătea aşa şi inspira mirosul de praf dizolvat în umezeală. Poate că stătuse aşa înainte să intre în cameră şi să se aşeze pe pat, cu hainele pe ea. Am lăsat uşa de la terasă deschisă, chiar dacă era răcoare, şi i-am dat jos pantofii, înainte de a mă aşeza lângă ea. Încă nu desfăcusem bagajele. Mi-am pus un braţ în jurul ei şi mi-am ascuns faţa în umbra dintre noi. Aici ne opream. Lisabona fusese ţinta noastră, ultimul oraş din Europa, cum spusese ea cu un zâmbet istovit, în timp ce şoseaua ne conducea printre blocurile de garsoniere, din beton dărăpănat de la periferie. Stătea întinsă pe burtă, cu ochii închişi, am acoperit-o cu cuvertura de pe pat. M-a mângâiat pe păr, cu mâini calme, încet, iar aerul cald din nările ei mi-a atins faţa, împreună cu mirosul uşor de transpiraţie, mirosul ei. Am stat întinşi aşa, în tăcere, eu cu mâna pe spatele ei, simţindu-i respiraţia în palmă, o mişcare lentă a şoldurilor, sub pielea caldă dintre bluză şi pantaloni. Nu ştiam dacă adormise. Oare bănuise ceva în tăcerea mea? Se deschisese oare o

mică firidă în gândurile ei, prin care pătrundea un aer rece? Aerul dintr-o lume străină, care doar la suprafață semăna cu cea în care trăise alături de mine, așa cum se întâmpla de multă vreme. Lumea ei putea fi în lumea mea, dar nu mai era loc pentru lumea mea în lumea ei, apăruse această diferență, iar știința ei nu mai era aceeași cu știința mea. Cum puteam evita să o reduc la ceva mai prejos decât avea nevoie să fie? Trebuia oare să o părăsesc, acum că trăiam în lumi diferite? Oare nu irosisem prea mult din timpul ei cu egoismul meu melancolic? Aș fi putut cel puțin să-i povestesc ce se întâmplase, să îi dau posibilitatea să hotărască singură dacă vrea să respire în cealaltă lume din care îi priveam fața, atât de aproape de a mea, cu ochii închiși, ca și cum ar fi dormit. I-aș fi putut povesti în seara aceea de octombrie, în Lisabona, în timp ce stăteam întins, ascultând ploaia bătând pe gresia terasei, pe obloanele din oțel trase peste vitrinele magazinelor, și scuterele care își croiau drum în sus, pe Rua Senhora do Monte. Nu i-am spus nimic și aceasta a fost cea mai mare dintre trădările mele. Nu că fusesem pe punctul de a o părăsi pentru a trăi cu altă femeie, ci că mă întorsesem acasă și condusesem alături de ea tot drumul, până la Lisabona. Că mă întorsesem tiptil, cu înfrângerea mea secretă, suprimată, ca și cum nu ar fi fost vorba decât de un scurtcircuit, de un mic accident tehnic. Că stăteam acolo, la capătul drumului, și tăceam, ca și cum nu aș fi avut nimic de spus. Cum de nu o părăsisem? De ce m-am întors ca un laș, după ce aventura mea se sfârșise ca un avort, măturată de val, ca toate celelalte posibilități pe lângă care treci sau pe care le pierzi de-a lungul anilor? De teama vechii singurătăți deprimate pe care mi-o mai aminteam încă atât de bine? Cu siguranță. Dar nu numai de aceea.

Cum stăteam întins, în acea seară ploioasă, în Lisabona, și dormitam în întunericul din cameră, lângă Astrid, epuizat după drumul lung, nu puteam să mă hotărăsc dacă mă trezisem dintr-un vis sau dacă adormisem la loc după ce stătusem treaz câteva zile. Când am întâlnit-o, parcă m-aș fi trezit din visele mele de tinerețe despre Inès. Când am întâlnit-o pe Inès, parcă m-aș fi trezit din copilăria mea visătoare. Când am întâlnit-o pe Elisabeth, am simțit ca și cum aș fi dormit ani în șir. Iar când m-am întors înapoi la Astrid, am realizat că visele mele despre o altă viață nu fuseseră altceva decât un vis declanșat de o pereche de ochi palizi, cenușii, care niciodată nu mă văzuseră ca fiind altceva decât eram. Un bărbat însurat care o dorea, poate din plictis, poate din disperare, poate pentru că se întâmplase ca ea să fie prin preajmă. Poate că îmi petrecusem toată viața visând, poate că așa ne petrecem cu toții viețile, până când, mai devreme sau mai târziu, vine acel moment în care ne deșteptăm în neantul pur. Poate că nici nu se poate să fie altfel, poate că în visele noastre respirăm în lumi diferite, în timp ce ne vârâm unii în alții, în somn. Așa mă gândeam când stăteam întins lângă Astrid, într-o seară, la Lisabona, cu șapte ani în urmă, în timp ce ploaia picura și amurgul albăstriu se lărgea în jurul nostru, iar eu îi simțeam corpul cald lângă al meu, în răcoarea nopții. Adormise. Și-a încrețit fruntea și a mormăit ceva ce n-am putut desluși, apoi chipul ei s-a destins din nou. Nu puteam ști ce visează. Simțeam furnicături în mână, era complet amorțită după ce stătuse atâta vreme pe șoldul ei. Mi-am tras mâna cu grijă și m-am ridicat din pat. Fața ei era invizibilă, pe jumătate ascunsă de întuneric și aproape de nerecunoscut. Am ieșit pe terasă și mi-am aprins o țigară, privind jos, la constelația de stele a felinarelor de pe stradă și la farurile mașinilor

care se aprindeau şi se cufundau în întuneric. Nu mai puteam vedea fluviul, trebuia să mi-l imaginez acolo unde reţeaua de lumini se sfârşea, înlocuită de întunericul de nepătruns care se întindea până acolo unde luminile începeau din nou, licărind firav pe malul celălalt.

Probabil că rămăsesem o bună bucată de vreme aşa, privind fotografia lui Elisabeth, cu soţul şi băieţelul lor, zâmbind cu ochi roşii în lumina blitzului, în faţa casei lor de lemn din Vermont. Puţin prea mult, cred eu, pentru că îmi amintesc că agentul a tuşit uşor şi m-a întrebat dacă nu doresc adresa lor. I-am spus nu, mulţumesc şi am părăsit galeria din Wooster Street. M-am dus la cinema, doar ca să fiu într-un loc unde mai erau şi alţii, fără să fiu nevoit să spun sau să fac nimic; mai târziu am mâncat la un restaurant japonez, iar seara am luat un taxi înapoi, spre hotelul din Lexington Avenue. Cine ştie, poate că acel mic crâmpei din viaţa lui Elisabeth mi-ar fi lăsat o impresie mai profundă dacă Astrid m-ar fi aşteptat acasă, în Copenhaga, dacă aş fi putut să o sun din camera de hotel, dacă aş fi contat pe faptul că o să răspundă la telefon, pentru că era ora la care obişnuia să se întoarcă acasă. Acum era doar o fotografie de amator, a unei femei pe care o cunoscusem cândva, aproape la fel de străină ca şi bărbatul necunoscut care devenise soţul ei. Poate că adevărul este chiar aşa de ruşinos de banal, pe cât de evident de perisabilă este semnificaţia pe care o atribui, o perioadă, unui chip, ataşând-o nesigur acelor trăsături care pentru o vreme şi-au împrumutat silueta speranţelor tale tandre. Revederea lui Elisabeth fusese la fel de indoloră ca şi revederea lui Inès, cu câţiva ani în urmă, când ieşisem de la cinema împreună cu Astrid şi o zărisem în mulţime. Dacă totuşi mă întristam uşor la revederea vechilor mele iubiri, nu era numai pentru că se transformaseră în cenuşă, ci şi pentru că

se stinseseră atât de repede. Cu toate astea, m-am ars şi chiar dacă nu îmi pot aminti durerea, îmi amintesc că la un moment dat m-a durut. Acum erau imaginile lui Astrid cele care mă ardeau. Am ridicat receptorul şi am format numărul nostru de acasă, nu se ştie niciodată. În timp ce ascultam cum sună, m-am zărit în ecranul televizorului, o siluetă cenuşie, cocârjată, stând pe marginea patului într-o cameră de hotel anonimă. Am luat telecomanda şi am aprins televizorul, doar ca să nu mă mai uit la figura singuratică, anonimă reflectată în sticla bombată a ecranului. Am dat sonorul mai încet şi am privit absent imaginile aglomerate ale ştirilor. Un râu îşi ieşise din matcă, nu puteam vedea unde. Copaci, semne de circulaţie şi acoperişuri de case răsăreau neputincioase din apa murdară. De ce nu puneam receptorul în furcă? Mi-am imaginat apartamentul gol, ferestrele întunecate care dădeau spre Lacuri şi faţadele de pe celălalt mal, rândurile de ferestre luminate. Să presupunem că Astrid s-a întors. Un elicopter militar plutea în aer, elicea biciuia apa creând valuri mici, iar valurile se propagau în toate direcţiile, în jurul unei bărci cu vâsle ancorate la ultimul etaj al unei case, de unde o siluetă acoperită, arătând ca o mumie, era ridicată pe o targă care se învârtea uşor în aer. Deodată s-a auzit o voce la capătul celălalt al firului, era Rosa. O trezisem din somn, era şase dimineaţa acasă. Mi s-a părut că se bucură că am sunat. Am întrebat-o dacă se mutase din nou acasă, a râs, deocamdată a cam terminat-o cu iubiţii. Are cumva mai mulţi? A râs din nou. Mi-ar plăcea mie să ştiu! Am întrebat-o dacă are veşti de la Astrid. Reporterul privea serios în obiectiv, în timp ce vorbea la microfon, dar de pe buzele sale nu ieşea niciun sunet. Încercase să sune la Gunilla în Stockholm ca să afle când mă întorc eu, dar nu răspunsese nimeni, probabil mai erau încă în insulele suedeze. I se pare super tare că noi putem călători

aşa, fiecare cu treaba lui şi ne lăsăm puţin în pace. Reporterul avea cizme de cauciuc şi stătea în apă până la brâu, mişcându-şi buzele printre casele din acel oraş plutitor. În schimb sunase Simon de la Bologna, unde întâlnise o fată de care se îndrăgostise până peste cap, aşa că să nu ne aşteptăm să-l revedem prea curând. Mi-a spus că are să vină să mă ia de la aeroport, iar eu mi-am scos biletul şi i-am citit numărul zborului şi ora sosirii.

Am rămas în faţa nesfârşitului torent de oameni de pe micul ecran, care vorbeau şi se mişcau în salturi printre fragmentele amputate ale diferitelor locuri din lume. Era târziu şi eram obosit, dar ştiam că nu ar avea niciun sens să merg la culcare. Mi-a venit în minte metafora antică a timpului-fluviu, mereu neschimbat şi totuşi niciodată acelaşi. Am încercat să-mi reamintesc cei şapte ani care trecuseră de când Astrid şi cu mine am condus împreună până la Lisabona şi am hoinărit agale, unul lângă altul, fără ţintă, pe străduţele înguste din Bairro Alto şi Alfama, printre tramvaiele vechi, murdare şi huruitoare, printre ornamentele geometrice sau organice, înnegrite de fum de pe faţade. Nu se întâmplase nimic deosebit, timpul îşi urmase cursul, şi noi odată cu el, copiii crescuseră, iar noi îmbătrâniserăm puţin, Astrid îşi edita filmele, iar eu scriam despre pictorii mei. Nu reuşeam să mă revăd împreună cu ea, lunile şi anii se scurseseră într-o spumă amorfă, nestatornică, şi vedeam numai crâmpeie disparate ale orelor şi zilelor care se arcuiau şi se răsuceau în viteză, ca nişte frunze veştede, prinse într-un vârtej, înainte să dispară din vedere. Când mă gândeam însă la povestea cu Elisabeth, era ca şi cum m-aş fi gândit la o întâmplare neverosimilă care îţi este povestită şi pe care o asculţi clătinând din cap şi dând din umeri. Ca şi cum, cu vremea, nu ar mai exista o diferenţă atât de mare între ceea ce ai trăit cu adevărat şi ce ai auzit

sau văzut la televizor. Eram eu cu adevărat sau, pentru puţin timp, îmi ieşisem din mine, victimă a unui raptus trecător care durase jumătate de an, un ultim gest rebel şi incontrolabil, înainte de a mă maturiza? După câteva luni de la întâmplare, mă simţeam uşurat că o cruţasem pe Astrid de povestea escapadei mele. De ce să o fi rănit inutil, de vreme ce reuşisem să-mi înfrâng fanteziile cu privire la o viaţă nouă şi diferită? În felul acesta încercam să-mi liniştesc conştiinţa istovită. Încă mă mai ruşinam când Astrid îmi întâlnea privirea cu ochii ei înguşti. Îmi era ruşine, nu numai de trădarea mea, ci şi de gândul că într-adevăr crezusem că pot să scap de mine însumi şi să devin un altul, un altul decât cel care devenisem de-a lungul anilor, în toţi anii petrecuţi cu ea şi cu copiii. Şi cine ar fi trebuit să devin? Dacă locul meu nu era acasă, lângă Astrid, în apartamentul de pe malul Lacurilor, atunci unde era? După ce copiii s-au desprins de noi şi au început să se descurce singuri, zilele au devenit mai lungi decât fuseseră înainte, nu mai erau atât de încărcate, iar când ne întâlneam seara, în apartamentul tăcut, ne simţeam uneori uşor jenaţi, ca şi cum am fi fost oarecum uluiţi că timpul a trecut. Descoperiserăm un ritm mai calm, mai lent, de plecări şi revederi, acum când dintr-odată eram liberi să ne cufundăm fiecare în treburile sale şi, în mare, făceam exact ce ne plăcea, pentru că nu mai era la fel de important la ce oră ne întorceam acasă.

Încetasem, în general, să mă mai întreb dacă sunt fericit, nu mai era necesar, devenise chiar inutil. Doar nu poţi să umbli aşa şi să fii fericit non stop, gâfâind şi salivând într-un nesfârşit spasm, cutremurat de fericire, de când te scoli şi până adormi la loc, cu un zâmbet idiot pe buzele umede. M-am gândit la mama, care încercase întotdeauna să lase impresia că trăieşte în mijlocul unui vulcan. Poate că trăia aşa, dar erau vulcani stinşi, cratere sterpe de lavă întărită. Poate că

întrebarea fusese greşit pusă încă din start. Dacă eram fericit. Oare am dorit-o pe Elisabeth pentru că am crezut că o să mă facă fericit? O făcusem mai degrabă pentru a scăpa de fericirea mea, într-un acces de claustrofobie. Încă din copilărie mă neliniştise descrierea Raiului, după *Biblie*, credeam că pe termen lung ar fi plicticos cu toate cântecele divine şi bunăstarea lui, şi poate că era acelaşi gust insipid al eternităţii care mă neliniştise şi care îmi inspirase gândurile rebele despre Elisabeth. Senzaţia că puteam să-mi văd propriul viitor, cu Astrid şi copiii şi, apoi, singur cu ea, atunci când, la un moment dat, nu-i vom mai avea pe Simon şi Rosa ca activitate comună, cotidiană. Înfrângerile şi victoriile profesionale, plictisul domestic şi momentele trecătoare de dorinţă maritală reînviată, plimbările de duminica, cinele cu prietenii, conversaţiile profunde sau superficiale despre una sau alta, plecările în concediu, vizitele la muzeu, mersul la cinema şi toate celelalte pentru care îţi faci timp. Un catalog bogat şi totuşi dezamăgitor de „pasiuni şi activităţi", pe care toţi solitarii amărâţi, dar veseli şi independenţi economic, le înşiră la rubrica matrimoniale din ziar, poate pentru a încerca să apară cât de cât normali. O perspectivă a repetiţiilor, ca atunci când stai într-o cafenea pariziană îmbrăcată cu oglinzi şi priveşti interiorul care se repetă într-un coridor nesfârşit de reflecţii, în care ridici acelaşi pahar de vin, în timp ce ţii aceeaşi ţigară între degete, iar, şi iar, şi iar, şi în care eşti acelaşi, până la disperare acelaşi, până în punctul de fugă al perspectivei. Din fericire, nu fusese decât o iluzie, nu era chiar aceeaşi zi atunci când mă trezeam dimineaţa lângă Astrid, deşi uneori ar fi putut să pară aşa. Nici noi nu mai eram aceiaşi de la un an la altul, dar schimbarea nu mai era o chestiune de acoperire a distanţelor, nu mai avea de-a face cu alte lumi, cu o altă viaţă, aşa cum ajunsesem să înţeleg treptat, după

ce mă întorsesem la Astrid, în urma încercării mele eşuate de evadare.

Schimbarea nu însemna că suntem în drum către o ţintă, ea se petrecea în corpurile noastre şi în capetele noastre. Se desfăşura lent şi neobservată, în spiralele monotone ale repetiţiei, şi doar din când în când, la intervale de câteva luni, remarcam cum corpul costeliv şi plat al Rosei începe să capete forme sau că o umbră de mustaţă începe să se deseneze pe buza de sus a lui Simon, că în părul castaniu al lui Astrid mai albise un fir sau că, în timp ce mă bărbieream, ridurile dintre nări şi colţurile gurii mi se adânciseră şi se lungiseră mai mult decât îmi aminteam eu. Nu simţeam timpul, dar acesta se scurgea şi ne lua şi pe noi cu el, poate pentru că trăiam în mai multe timpuri deodată. Astrid mai era încă femeia tânără care într-o seară de iarnă îşi liniştise băieţelul pe bancheta din spate a taxiului meu. Eu încă mai eram tânărul care, într-o noapte de vară, stătuse printre tufele de măceş de la malul mării şi repetase acea mantră calmantă, *fii tare, fii tare*. În acelaşi timp, ea era femeia pe care voiseм să o părăsesc, şi femeia la care mă întorsesem, iar eu eram bărbatul care o văzuse, pe rând, ca pe o salvare şi ca pe un gardian, ca pe o eliberare neaşteptată în viaţa mea şi ca pe o povară care mă ferecase în râşniţa eternă a zilelor. Când vorbea la telefon, schimbând bârfe cu Gunilla din Stockholm, clătinam din cap şi mă întrebam cum se întâmplase să devină ea femeia vieţii mele. Iar când intra în sufragerie, cu haina pe ea, şi aşeza un buchet de lalele albe pe pervazul ferestrei, când lujerele scârţâiau uşor, iar ea rămânea la fereastră cu o privire gânditoare care plutea pe deasupra apei încreţite a lacului, mă întrebam cum se face că îmi trecuse prin cap să o părăsesc. Când intram în dormitor, iar ea era întinsă în pat şi mă aştepta, goală, cu o privire limpede şi provocatoare, de cele mai multe

ori nu aveam chef decât să mă întind cu spatele la ea şi să adorm. Iar când stabileam să ne întâlnim la o cafenea şi o zăream cum se apropie prin ploaie, pe stradă, cu o secundă înainte ca ea să mă zărească, cum îşi dă părul ud de pe frunte cu o mişcare distrată a mâinii, puteam fi cuprins de o dorinţă atât de violentă, încât trebuia să împăturesc ziarul şi să mi-l pun în poală. Nu bârfele sau lalelele, corpul ei gol sau privirile cu subînţeles, sau mâna trecând prin părul ei ud contau, şi nici ceva anume din mine. Era schimbul constant dintre ceea ce se petrecea în jurul meu şi ceea ce se întâmpla în mine, între un acum care nu era niciodată acelaşi, când ne revedeam, şi amintirile mele nestatornice, schimbătoare care-mi apăreau pe rând, mereu în altă lumină, oarecum cu un alt înţeles decât mai înainte.

Dar cum ajunsesem de la una la alta? Cum se face că stătusem în avion, deasupra Atlanticului, îndreptându-mă spre vest, convins că trebuie să o părăsesc pe Astrid ca să mă salvez de perspectiva ameţitoare, fără sfârşit a repetiţiei, pentru ca, după numai o săptămână, într-un avion, în drum spre est, să îmi vină ideea că ea şi cu mine trebuie să plecăm împreună în Portugalia? După ce Elisabeth se pierduse printre ceilalţi trecători, nefiind decât o siluetă în contralumină, pe West Broadway, tandreţea aceea tăcută, ezitantă pe care o simţeam pentru Astrid a revenit, când, câteva săptămâni mai târziu, într-o seară, stăteam îmbrăţişaţi în Lisabona, ascultând ploaia. Era tandreţea aceea, felul în care buzele şi pielea ei parcă invocau buzele şi mâinile mele, şi era acea veche intimitate de a sta pur şi simplu şi a respira unul lângă celălalt, în timp ce afară se întuneca. Era o tandreţe care triumfase de la sine şi care răzbătea indiferent de ce gândeam despre ea, despre noi. Palmele mele cunoşteau fiecare adâncitură sau ridicătură a corpului ei, ca şi cum, de-a lungul anilor, s-ar fi modelat

reciproc, corpul ei şi mâinile mele, mâinile ei şi corpul meu. Mângâierile mele erau mai mult nişte fapte enigmatice, dar convingătoare, decât nişte întrebări care aşteptau un răspuns. Nu conta de ce iubeam atunci când făceam dragoste. Nu puteam şti cât de mult sau cât de puţin ştie ea, şi nici eu însumi nu mai ştiam ce să cred despre tot ce se întâmplase, tot ceea ce se mişcase în mine de-a lungul anilor, eterna şi ameţitoarea mea pendulare între îndoieli, întrebări fără răspuns şi speranţe stinse. Poate că şi ea descoperise că drumurile şi feţele nu înseamnă nimic în sine, drumurile care se ramifică către necunoscut, chipurile care îţi ies în întâmpinare cu privirea lor străină, în care poţi fi oricine şi orice. Poate că şi ea fusese nevoită să admită că nu contează pe ce drum apuci şi cu cine, pentru că iubirii îi este indiferent pe cine iubeşti, cu condiţia să te simţi liber să îţi urmezi calea pe care ai ales-o, prin ochii pe care îi priveşti fix în timp ce înaintezi. Poate că înţelesese şi ea că nu primeşti în dar o poveste pe care să o spui şi că nu-ţi cunoşti povestea înainte ca aceasta să fie depănată. Că nu poţi şti niciodată dinainte ce înseamnă şi cât de mult înseamnă. Că povestea se spune zi de zi, câte puţin, fie că o spui cu o voce şovăielnică sau fermă, încrezător sau chinuit de îndoială. Atunci şi ea ezitase, şi ea se oprise pentru a se întreba dacă nu cumva se rătăcise, dacă nu se lăsase purtată departe, printre ramificaţiile întâmplătoare ale anilor, în braţele bărbatului greşit, chinuită de dorinţa oarbă a iubirii ei de a se îndrepta într-acolo unde-şi croise drum cu paşi răbdători. Şi apoi, într-o dimineaţă, şi-a făcut bagajele şi a aşteptat în uşa dormitorului ca eu să mă trezesc, cu pardesiul deja pe umeri.

Oare simţise la un moment dat că s-a micşorat în ochii mei, în care se instalase ca şi cum acolo ar fi fost locul ei? Trebuise să mă părăsească şi să fie singură, ea, care nu mai fusese singură douăzeci şi cinci de ani

la rând, pentru că devenise atât de mică în privirea mea îndepărtată, încât aproape că dispăruse cu totul din vedere? Sau simțise că devenise prea strâmt spațiul pe care privirea mea îl deschisese cândva în jurul ei, atunci când, pentru prima oară, crezuse că poate fi ea însăşi şi unde crezuse că poate să alerge cât de repede şi de departe ar fi vrut? Oare realizase că şi eu o modelasem până când nu mai era altceva decât acea persoană care trăia lângă mine? Oare când îi venise ideea că cea care încerca să respire cu nasul şi cu gura ei era o femeie necunoscută o femeie pe care eu nu o văzusem niciodată în spatele trăsăturilor ei binecunoscute? Când descoperise ea în oglindă ochii acelei necunoscute, printre micile riduri de pe chipul ei, acolo unde îşi întâlnea de obicei propria privire liniştitoare? Ochii care se uitau la ea cu o mirare reținută, întrebându-se cum prinsese formă viața ei, ca şi cum totul s-ar fi petrecut în timp ce dormea. Poate că îi văzuse în oglindă, în vreuna din camerele de hotel din drum, acei ochi necunoscuți, întrebători. Poate că o aşteptaseră în oglinzile din San Sebastian, Santiago de Compostela, Porto şi Lisabona. În drum, trecând prin aceste oraşe, poate că mă privise cu uimirea lor şi se întrebase dacă eu sunt cu adevărat cel pe care îl iubise şi dacă încă îl mai iubeşte pe bărbatul acela. Dar de ce aşteptase oare atât de mult? De ce nu mă părăsise încă de atunci, pentru a o întâlni pe necunoscuta din oglindă? Se îndoise oare că cealaltă ar fi putut respira singură, fără masca protectoare a chipului ei binecunoscut? Aşteptase să-i povestesc ceea ce ghicise deja în tăcerea mea, până când a considerat că a aşteptat destul? Aştepta ca eu să admit că nici eu nu mai sunt cel care pretindeam că sunt? Sau oare se hotărâse deja? Rămăsese cu mine doar din cauza copiilor, până când aceştia au crescut suficient de mari, încât incidentul să poată fi trecut cu vederea? Nu ştiu ce anume citea

pe chipul meu, cât de multe aflase din privirea mea atunci când ne-am plimbat pe străduțele abrupte din Bairro Alto, uşor nesiguri şi şovăielnici, aşa cum sunt turiştii când hoinăresc printr-un oraş străin, pentru că nu au nimic anume de făcut. Probabil că văzuse şi simțise mai mult decât crezusem. Oraşul se interpunea tot timpul între noi, cu tramvaiele şi plăcuțele de gresie înnegrite de fum, cu fluviul strălucitor şi fumul de la grătarele cu castane ale vânzătorilor ambulanți, oraşul în care speram să o regăsesc. Nu aveam nimic de care să ne agățăm acolo, atât de departe de locul căruia îi aparțineam, aveam doar cuvintele noastre, iar acestea se stingeau atât de repede în liniştea străină şi lacomă. Aveam doar corpurile noastre în acea cameră de hotel anonimă, în care am stat întins şi am ținut-o în brațe ca un marinar naufragiat, în timp ce ascultam ploaia şi vedeam lumina pălind şi simțeam aerul rece de afară.

Fusese fericită? O făcusem oare fericită? Cred că fusese fericită la început, când am răspuns la vestea neliniştitoare că este însărcinată cu acel *de ce nu* juvenil şi uşuratic. De când cu acel *de ce nu* necumpătat, hazardat şi arogant, am profitat de ocazie şi am făcut un salt în necunoscut şi, spre surprinderea mea, am descoperit că aterizasem în picioare după ce, luni în şir, mă învârtisem în cerc cu taxiul meu, ca un astronaut singuratic care înconjoară pământul. Cred că am făcut-o fericită în anii care au urmat, după ce stătusem într-o noapte de vară sus, pe trepte, printre tufele de măceş, şi o implorasem, pe ea şi pe copilul nostru necunoscut, cu acele cuvinte rostite printre dinții încleştați, *fii tare, fii tare*. Au fost câțiva ani, când era Rosa mică, în care am fost tot timpul lângă ea. Poate că din cauza aceasta mi-i amintesc atât de puțin. În timp ce învăța să meargă, în timp ce învăța să vorbească nu eram decât un bărbat fericit şi obosit care se dăruise orelor şi zilelor, lăsându-se în

voia vârtejului lor fără să îşi facă gânduri. M-am trezit în mijlocul vieţii mele şi niciodată nu am mai ajuns atât de aproape de acest centru al ei ca atunci când eu şi Astrid eram tot timpul pe drumuri, zi de zi, fără să ne gândim măcar încotro mergem. Mă gândesc că şi ea a gândit la fel despre anii aceştia, mai târziu, când a început să simtă aerul rece, dintr-o lume străină, cum pătrunde prin fisura invizibilă din ştiinţa ei despre cine suntem noi. Când am început să fiu absent, când a început să simtă îndoiala mea ca pe o tăcere ciudată, o licărire în privirea mea, o stângăcie subită când mă culcam noaptea lângă ea.

Probabil că adormisem. Era întuneric beznă când m-am trezit în camera de hotel din Rua Senhora do Monte. Cearşaful era rece acolo unde mai devreme simţisem căldura şoldului ei în palma mea. Am strigat-o, nu era acolo. M-am aşezat câteva clipe pe marginea patului şi am privit salba de lumini strălucitoare ale Lisabonei, care se întindea sub terasă. Puteau fi luminile oricărui alt oraş. Mi-am pus pantofii şi am coborât la recepţie, recepţionerul mi-a spus că ieşise din hotel cam cu jumătate de oră înainte. Hotelul se afla într-un cartier liniştit, cu străduţe abrupte şi înguste. M-am gândit că o să dau de ea dacă mă plimb puţin prin împrejurimi. Nu putea să fi ajuns prea departe. Erau puţini oameni pe stradă, două femei de vârstă mijlocie cu şorţuri la brâu stăteau într-o poartă şi şuşoteau, un cuplu tânăr pe un scuter, fata sprijinindu-şi obrazul de spatele bărbatului. Dintr-odată am simţit un fir subţire şi rece de apă prin păr, apoi pe gât. Când mi-am ridicat privirea, am zărit un bătrân care stătea pe balcon şi îşi uda florile. Şi-a ridicat mâna într-un gest care semăna în acelaşi timp cu o scuză şi cu un salut şi mi-a spus ceva ce n-am reuşit să pricep. Câţiva băieţi alergau şi dădeau cu şutul într-o minge pe pietrişul dintre platanii cu scoarţa jupuită din mica piaţetă. Pietrişul

strălucea ireal în lumina felinarelor portocalii, traversat în lung şi-n lat de umbrele încârligate ale copacilor, iar faţadele pătate semănau cu un decor de teatru în lumina reflectoarelor. Din spatele obloanelor trase ale balcoanelor răzbăteau vocile energice ale prezentatorilor de televiziune şi alte voci mai slabe, răzleţe, care se amestecau cu zornăitul veselei. M-am aşezat pe o bancă, sub platani, şi mi-am aprins o ţigară, ascultând strigătele băieţilor, zgomotul înfundat al mingii care se rostogolea pe pietriş şi sunetele străine, dar în acelaşi timp familiare, care răzbăteau prin uşile deschise ale balcoanelor. Probabil că ieşise să facă o plimbare, ca şi mine, dar îmi era oricum dor de ea, în felul acela solitar, ca atunci când călătoream singur într-un oraş străin şi o lăsam acasă cu copiii.

Am încercat să îmi imaginez că o părăsisem. Că în loc să sugerez această călătorie, i-aş fi povestit ce se întâmplase la New York, atunci când m-a luat de la aeroport, aşa cum o făcuse de atâtea ori. Îmi imaginam că îi povesteam totul în maşină sau mai târziu, în dormitor, după ce copiii s-ar fi dus la culcare. Nu ştiu cum ar fi reacţionat. Dacă ar fi fost distrusă sau dacă pur şi simplu m-ar fi ascultat, uitându-se la mine cu aceeaşi privire ca atunci, ca în ziua în care a plecat. Ca şi cum ar fi ştiut deja totul. Îmi imaginam că Rosa ar fi plâns, iar Simon s-ar fi cufundat într-o tăcere penibilă. Cum aş fi ezitat uşor, cu Rosa în braţe, înainte de a mă smulge şi de a pleca. Aş fi închiriat un apartament, poate cel în care îmi imaginasem că o să locuiesc cu Elisabeth. Aş fi amenajat o cameră pentru Rosa în cea în care plănuisem să fie atelierul lui Elisabeth. Aş fi luat-o din apartamentul de pe malul Lacurilor, aşa cum venea regizorul grizonat să-l ia cândva pe Simon, când încerca, în week-end, să fie ceea ce fusese odinioară. Ea m-ar fi aşteptat pregătită cu o gentuţă şi o păpuşă sub braţ şi, pentru o clipă, s-ar fi aflat între noi, atunci când ar fi sărutat-o

pe Astrid la despărțire, apoi ar fi coborât cu mine pe scări, un scurt moment în care eu și Astrid am fi fost nevoiți să ne privim în ochi. Ce am fi gândit? Că Rosa era tot ce rămăsese? Singura dovadă că ne iubisem cândva și crezusem că am ajuns la esența vieții noastre? Locul din care totul se poate vedea și se poate povesti? Aveam să stau într-un apartament închiriat, cu canapele de piele de culoarea cognacului și măsuțe de sticlă fumurii, citindu-i cu voce tare Rosei și gândindu-mă, în același timp, că până la urmă ea fusese rezultatul unei neînțelegeri, al unei decizii pripite, al unei acțiuni necugetate? În cei șapte ani care trecuseră de când stătusem în mica piațetă din Graça, unde băieții alergau și jucau fotbal, m-am întrebat uneori dacă nu rămăsesem împreună cu Astrid doar de dragul copiilor. În acest caz, ar fi trebuit să mă simt ușurat când s-au mutat de acasă, iar Astrid, într-o dimineață, și-a făcut bagajele, părăsindu-mă în liniștea în care ne lăsaseră copiii. Dar de când m-a părăsit, am început să cred că amețeala și îndoiala fuseseră contrabalansate treptat de povara anilor în corpurile noastre schimbate și de blândețea enigmatică a momentelor neașteptate în care ne priveam unul pe altul.

Dacă aș fi părăsit-o pe Astrid, poate că aș fi plecat la Lisabona, singur pentru prima oară după zece ani, singur într-un oraș în care nu mai fusesem până atunci. Aș fi stat și i-aș fi privit pe băieții care dădeau cu șutul în minge, pe pietriș, siluetele lor zvelte care țipau în lumina portocalie a felinarelor de pe stradă și aș fi ascultat sunetele disparate care răzbăteau din casele din piațetă, sunetele televizoarelor și clinchetul veselei și râsetele din viața unor oameni străini. Nu mi-ar fi păsat unde mă aflu, în ce oraș, nu avea nicio importanță. Nu știu cât de mult am stat pe banca aceea dintre platani, poate cinci, poate zece minute. În spatele meu auzeam un *staccato* lătrat și chiuit și

vocea masculină, joasă, deformată, electronică a unui automat. M-am întors. Un tip cam de vârsta lui Simon stătea aplecat deasupra ecranului cu lumini intermitente al aparatului, în spatele perdelei de mărgele din fața ușii unui mic bar. În spatele lui, la bar, am zărit-o pe Astrid. Mi-a făcut semn cu mâna. Am intrat și m-am dus la ea. Stătea și mă privea. Unde fusese? A ridicat din umeri și a zâmbit cu zâmbetul ei încrețit. Aici. I-am dat părul de pe frunte și mi-am lăsat dosul palmei să alunece pe obrazul ei și am recunoscut în acea mișcare senzația obrazului ei sub mâna mea, aceeași mișcare pe care o făcusem când stătusem lângă ea în bucătărie, într-o iarnă, cu mult timp în urmă, când ne-am atins prima oară. Probabil că și ea a recunoscut mângâierea aceea, pentru că a zâmbit din nou, în timp ce și-a înclinat capul și și-a sprijinit obrazul de mâna mea. Am luat-o de gât și am tras-o spre mine. Îi simțeam vocea joasă ca o respirație ușoară, caldă pe gâtul meu. Dar tu? m-a întrebat. *Tu* unde ai fost? Aici, am răspuns. S-a uitat la mine cu o privire iscoditoare și a zâmbit din nou, ceva mai șters acum, de formă, cu gândurile în altă parte.

Rosa a râs când i-am spus noapte bună, o să coboare să ia pâine pentru micul dejun, dacă tot o trezisem, iar eu am zâmbit gândindu-mă la timpul care se întindea între noi, ea în apartamentul de lângă Lacuri, eu în camera mea de hotel din Lexington Avenue. Am răsfoit catalogul unei expoziții Edward Hopper de la Withney Museum și am zăbovit asupra imaginii unei femei tinere care stătea pe pat, aplecată pe spate, goală în lumina soarelui care răzbătea prin fereastră, privind afară, la acoperișurile caselor, cu o privire pierdută, poate meditând la ideea atât de evidentă că lumea este ceea ce este, de aici și până acolo, sub cerul nesfârșit. Că nu este nimic altceva și

nimic mai mult. M-am culcat în pat şi am stins lumina, privind contururile lipsite de culoare, estompate ale lucrurilor în lumina intermitentă a ecranului televizorului şi a birourilor luminate din clădirea din faţă. Îmi făcea bine să stau pe întuneric, puteam să o văd mai bine pe Astrid în închipuirea mea, imaginile firave ale momentelor disparate, care se pierdeau în ceaţă în timp ce încercam să le desluşesc, pentru că lumina lor era lumina unor zile de mult trecute. M-am gândit la imaginile din elicopter ale râului care ieşise din matcă şi inundase case şi copaci, câmpuri şi păduri. M-am gândit că timpul nu este doar un fluviu, ci un fluviu care îşi iese necontenit din matcă, iar tu trebuie să fugi, în timp ce el acoperă totul în urma ta, să fugi înainte în viitor, cu mâna goală, fără nimic, în timp ce fluviul îţi şterge urmele la fiecare pas pe care îl faci, la fiecare trecere dintr-o secundă în alta. Este doar lipsa noastră neajutorată de sincronizare, inerţia simţurilor noastre, forţa iluzorie a amintirilor şi a obişnuinţelor care te protejează ca să nu priveşti necunoscutul în ochi, când te trezeşti dimineaţa, adus de val pe malul unei noi zile. În fiecare dimineaţă păşeşti către un loc necunoscut şi nu ai decât amintirile firave şi înşelătoare pentru a-i putea spune cuiva drept cine să te ia. Amintiri incoerente, destrămate care nu mai fac distincţia între lumea prin care ai trecut în calea ta şi umbrele pe care aceasta le-a aruncat în mintea ta goală, măturată de ape, în timp ce tu fugi mai departe, tot timpul mai departe. Din când în când, reuşeşti să-ţi învingi teama de a nu te poticni şi atunci te întorci pentru a privi înapoi o ultimă oară şi încă o ultimă oară, pentru că nu poţi înţelege necunoscutul care îţi iese în întâmpinare, iar cuvintele pe care le ai ca să-l numeşti vor continua să fie iremediabil insuficiente, iar astfel te întorci şi fugi de distrugerea timpului,

care vine din spate, până când nu mai eşti nimic altceva decât o poveste de povestit, despre tot ce ai pierdut.

Am crezut că dacă îmi voi scrie povestea mă voi apropia de acel moment în care ea s-a îndepărtat de mine, dar toate propoziţiile mele nu au făcut decât să mă îndepărteze de ea, care se îndrepta în direcţia opusă. Am crezut că scriu despre Astrid sau Inès sau Elisabeth, dar în realitate scriam doar despre mine, iar când, dimpotrivă, am încercat să-mi amintesc propriile mele gânduri şi sentimente de-a lungul anilor, n-am făcut decât să tălmăcesc umbrele fugare şi intangibile pe care o Elisabeth, o Astrid, o Inès le aruncaseră, rând pe rând, asupra boltei singurătăţii murmurate din craniul meu. Am crezut că o cunosc pe Astrid, dar poate că ea începuse deja să dispară încă din acea seară de iarnă, din tinereţea mea, când m-am ridicat în picioare şi m-am apropiat de femeia tânără care stătea la mine în bucătărie şi care se oprise din spălatul vaselor, cu o farfurie udă, strălucitoare în mână, în timp ce privea în întuneric prin reflecţia ei transparentă din geam. Această femeie necunoscută, cu ochi înguşti şi zâmbet ironic, pe care o luasem în taxiul meu şi o găzduisem în apartamentul meu, pentru că niciunul din noi nu ştia unde în altă parte s-ar putea duce. Poate că a devenit şi mai necunoscută în momentul în care s-a întors către mine, iar eu am ridicat mâna să îi mângâi obrazul, ca un prim semn că aş dori să învăţ să o cunosc. Poate că m-am interpus în calea propriei mele priviri, poate că vorbele mele au înăbuşit respiraţia tăcută, tăcerea vie care mai mult decât orice cuvânt este sunetul unei alte persoane. Poate că ea însăşi ajunsese să o înăbuşe, atunci când, în zilele şi anii care au urmat, mi-a povestit bucăţi din povestea ei, fragmente sumare, răzlеţe, incomplete, aşa cum povesteşti despre pro-

pria persoană, în timp ce viața merge înainte și totul devine deja o altă poveste. Căci cuvintele ei îmi erau adresate înainte de a fi pronunțate, deja spuse, deja incluse în povestea pe care ne-o spuneam unul altuia despre noi, despre cei care aveam să devenim. Așa cum sunt lucruri pe care eu nu i le-am spus niciodată, probabil că există lucruri pe care nici ea nu mi le-a spus niciodată, și așa cum și eu păstrasem un secret, în mod sigur existau oameni și întâmplări pe care și ea le-a ținut secrete față de mine. După ce mă eliberase de visul meu despre Inès, cu mult timp înainte să visez că Elisabeth avea să mă elibereze din nou, existase o vreme în care crezusem că ea știe tot ce era de știut despre mine, mai mult decât aș fi putut ști eu însumi. Că putea să mă vadă așa cum sunt, așa cum simt, că o cunoșteam atunci când mă trezeam lângă ea și îi șopteam numele. Dar poate că niciodată nu eram mai orbi decât atunci când ne priveam în ochi pentru a ne recunoaște. Am avut o poveste împreună, iar povestea noastră a ajuns să cuprindă toate poveștile de dinainte, astfel încât, în cele din urmă, acestea nu mai erau decât niște digresiuni retrospective, superflue în povestea continuă a vieții noastre împreună. Dar trebuie să existe și altceva, trebuie să existe mai mult într-o persoană decât ceea ce se povestește și ceea ce se poate povesti. Cea mai mare parte se pierde printre cuvinte. Se dezvăluie doar ca o ezitare, înainte să începi să vorbești, o tăcere în timpul căreia te uiți în jos sau afară, pe fereastră, și nu știi exact ce să spui. După ce pleci de tot, nu mai rămâne decât povestea, dar după ce Astrid plecase, mă lăsase în acel vid, în acea liniște pe care o umpleam cu cuvinte, deși poate că ar fi trebuit mai degrabă să tac și să încerc să păstrez astfel acel vid deschis. Dar nu am decât cuvintele și fără ele nu aș putea să aud tăcerea ei în pauzele dintre cuvinte,

crăpăturile și golurile din povestirea mea, din care s-a retras la fel cum apăruse, din neant, într-o noapte de iarnă, cu un băiețel de mână.

Când m-am întors de la New York, Rosa a venit să mă ia de la aeroport așa cum promisese. Când am ieșit din aeroport, am vrut să mă îndrept spre coada de taxiuri, dar a râs de mine și a fluturat cheile mașinii lui Astrid. Își luase carnetul de conducere cât fusesem plecat. Acum era cu adevărat un adult. Conducea cu ezitări, nesigură, iar cutia de viteze scrâșnea când schimba viteza, dar n-am zis nimic. M-a întrebat dacă sunt de acord să împrumute mașina pentru paisprezece zile, eu și așa nu conduc prea mult. Aranjase să plece la Berlin cu prietenul ei. Toată lumea călătorește în zilele astea. Și-a găsit deja un nou iubit? A zâmbit și a dat din cap, era același de mai înainte, se hotărâse să îi mai dea o șansă. M-am gândit la artistul instalator ras în cap, care stătuse la noi în bucătărie în urmă cu o săptămână, uitându-se buimac la mine în timp ce eu îmi călcam cămășile. Dar era totul în ordine cu mașina? Astrid a spus că e în ordine. M-am uitat la ea. Astrid? A zâmbit, angajându-se în depășirea unui autobuz, trăgând puternic spre dreapta pentru a nu lovi o mașină care venea din sens opus, cu o viteză ucigătoare. Eram șocat, pe de o parte pentru că-mi văzusem moartea cu ochii, pe de alta din cauza replicii ei. A sunat Astrid? A zâmbit îngăduitor, ca și cum s-ar fi gândit că probabil sunt obosit. Da, Astrid sunase cu o zi în urmă. Credea că mă întorsesem. De unde a sunat? Nu știa, din Stockholm, probabil. Îi spusese lui Astrid când o să mă întorc? Și-a încrețit fruntea, concentrată. Nu, nu o întrebase, așa că au vorbit despre altele. A spus Astrid când se întoarce acasă? A ezitat o clipă. Uitase să întrebe. M-a lăsat în fața ușii, trebuia să plece imediat, artistul instalator o aștepta. M-a sărutat pe

obraz, iar eu am rămas acolo, îngrijorat, văzând-o cum virează în trafic. Se auzea de la depărtare când schimba viteza. Astrid sunase, cu siguranță avea să sune din nou. Poate că ultimele cuvinte nu fuseseră spuse încă.

Am adunat grămada de scrisori de pe podea, de la intrare, și le-am luat cu mine în camera mea de lucru. Mi-am aruncat privirea de mai multe ori la rând pe acel extras de cont, cu locurile și momentele în care Astrid își folosise Mastercard-ul, o povestire laconică cu nume și cifre a mișcărilor ei. Lăsase această urmă, conducându-mă înapoi, la Lisabona, pe vechea noastră rută. Acolo m-a părăsit, lăsându-mă pradă amintirilor mele. În timp ce stăteam la birou, în fața priveliștii Lacurilor, cu pardesiul pe mine, ea probabil că tocmai se trezise la hotelul din Rua Senhora do Monte. Poate că a rămas câteva clipe pe marginea patului, lăsându-și privirea să se cufunde până departe, în porțiunea arbitrar delimitată de fereastră a priveliștii orașului și fluviului. Poate că ezită câteva momente înainte de a se îmbrăca și pleacă, ieșind din imagine. Mi-o imaginez într-o fâșie de soare, culcată pe spate, goală, privind acoperișurile Lisabonei și fluviul lat și malul celălalt, unde parbrizele unor mașini invizibile reflectă soarele pentru o fracțiune de secundă și își trimit reflexele înapoi, peste fluviu, până la ea, în camera cufundată în umbră, ca niște semnale morse subite și incoerente. Poate că se întreabă de ce totul se petrecuse cum se petrecuse, ca și cum nu s-ar fi putut altfel. Ca și cum nu ar fi fost deja decis. Când mi-o imaginez din nou pe Astrid în Lisabona, cu șapte ani în urmă, o văd plimbându-se singură, pe mine nu pot să mă văd. Oriunde merge, este singură, cu ochii înguști în lumina limpede a soarelui de toamnă care face să strălucească șinele de tramvai din fața ei, pe străduțele abrupte. Soarele strălucea în dimineața aceea, a doua zi după sosirea noastră, și ne-am plimbat prin Graça, prin piața în care tarabele fuseseră deja demontate. Ne-am plimbat fără nicio țintă precisă în jos către fluviul albastru, care tot timpul apărea printre acoperișuri când străzile se deschideau și se prăbușeau brusc. Eu nu sunt prezent în puținele fotografii din Lisabona, o văd numai pe Astrid, ca și cum eu n-aș fi fost acolo. Pe un scaun, în Rossio, pe trotuarul din fața unei cafenele din piațetă, unde tramvaiele scârțâie foarte aproape de masa noastră, iar soarele luminează prin fumul ușor al grătarelor vânzătorilor de castane, în timp ce își apleacă fața, privind în ceașca de cafea din fața ei, complet absorbită pe gânduri. Mergând în fața mea pe o alee din grădina botanică, pe sub bolta formată de coroanele copacilor care filtrează lumina soarelui, astfel încât atât aleea, cât și haina ei de culoare deschisă sunt împestrițate de pete galbene, în timp ce își ridică fața și privește atent aripile unei păsări care flutură în frunzișul des al platanilor. În picioare, lângă balustradă, pe micul bac care ne-a purtat spre Cacilhas, cu ochelari de soare, zâmbind cu zâmbetul ei alb în fața orașului alb din depărtare. Există o singură fotografie cu mine, în biserica părăginită din Largo do Carmo. Nu avea acoperiș, vrăbiile zburau libere printre zidurile goale, acoperite cu mușchi. Eu stau în picioare, pe iarbă, între arcele gotice care se desenează ca niște coaste către cer. Îi zâmbesc ei, fotografului invizibil, dar cum îi luase prea multă vreme să focuseze, zâmbetul înghețase. De fapt, nici nu mai e un zâmbet, doar o grimasă forțată, tâmpă, când îmi întâlnesc propria privire, ca și cum aș privi drept prin ea. Ca și cum, privindu-mă în ochi, aș deschide un gol, din care ea dispăruse deja.

În aceeaşi colecţie

Nikola Milošević – *Cutia din lemn de nuc*

Yann Apperry – *Farrago*

Pierre Charras – *19 secunde*

Dubravka Ugrešić – *Muzeul capitulării necondiţionate*

Lucía Etxebarría – *Beatriz şi corpurile cereşti*

Julia Glass – *Trei veri*

David Grossman – *Cineva cu care să fugi de acasă*

Halldór Laxness – *Sub gheţar*

Khaled Hosseini – *Vânătorii de zmeie*

În curs de apariţie

Chris Abani – *Tărâmul făgăduinţei*

Valoarea timbrului literar este de 2% din preţul de vânzare şi se adaugă acestuia. Sumele se virează la Uniunea Scriitorilor din România, cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001, Sucursala BCR Unirea.

Părăsit de soţie după optsprezece ani de căsătorie, fără nici o explicaţie, naratorul din *Linişte în octombrie* se vede obligat să îşi reviziteze trecutul. Se îmbarcă astfel într-o călătorie care îl poartă înainte şi înapoi pe linia timpului şi pe fluxul conştiinţei. Plecarea lui Astrid declanşează un torent de amintiri şi întrebări. De la idila adolescentină impetuoasă şi nefericită cu Iris, la căsătoria cu Astrid şi creşterea celor doi copii, de la aventura extraconjugală cu pictoriţa Elisabeth, la viaţa elitei culturale din Copenhaga. Sunt toate aceste întâmplări, care formează viaţa lui, doar o serie de coincidenţe? A fost el o marionetă în mâna destinului? *Linişte în octombrie* este un roman fermecător şi emoţionant, care dezvăluie un scriitor ajuns la apogeul artei sale.

„Un roman… uşor de citit, în ciuda naturii abstracte a subiectului; scriitura este superbă, curge fără efort şi este plină de efecte vizuale... în ultimă instanţă, foarte emoţionant."

Times Literary Supplement

„Grøndahl surprinde complexităţile, nevrozele şi vulnerabilităţile inimii omeneşti şi, fără a le simplifica, le face accesibile. *Linişte în octombrie* este un roman extraordinar de frumos şi o mărturie înfricoşătoare despre singurătate, dragoste şi relaţii."

The Yale Review of Books

„Credeam că sunt singurul vizitator din muzeu, când am zărit-o într-una din săliţele întunecoase care adăpostesc capetele romane. Stătea cu spatele la mine, neclintită, cu părul negru strâns într-un coc dezordonat deasupra gâtului ei lung şi subţire. Era palidă, deşi soarele strălucise fără întrerupere trei luni la rând. M-am oprit, se pare că nu mă auzise. Era îmbrăcată într-o rochie neagră, lungă şi purta o pereche de pantofi negri, pe piciorul gol, cu tocuri grele şi barete subţiri în jurul gleznelor, nişte pantofi de modă veche, oarecum sumbri, care m-au făcut să fantazez despre un tangou lent într-un bordel din Buenos Aires, de dinainte de război. Chiar şi paloarea ei avea o uşoară patină de culoarea mierii şi dintr-odată am ştiut că trebuie să o ating, că trebuie să simt, cu mâinile şi cu buzele, această piele pală de o omogenitate desăvârşită, care în acelaşi timp mocnea neobişnuit.“

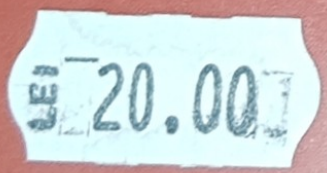

www.niculescu.ro

ISBN: 978-973-748-124-5